

KOUVOLA

Tilinpäätös 2023

Kouvolan kaupunki

Kaupunginhallitus 25.3.2024

Sisällysluettelo

1	Toimintakertomus	3
1.1	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	3
1.1.1	Kaupunginjohtajan katsaus	3
1.1.2	Kaupungin hallinto	5
1.1.3	Yleinen ja Kouvolan alueen taloudellinen kehitys.....	7
1.1.4	Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa	11
1.1.5	Henkilöstö.....	18
1.1.6	Ympäristökijät	20
1.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat	22
1.1.8	Arvio tulevasta kehityksestä.....	22
1.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	24
1.2	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	27
1.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	30
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	30
1.3.2	Toiminnan rahoitus	33
1.4	Rahoitusasema ja sen muutokset	36
1.5	Kokonaistulot ja -menot	42
1.6	Konsernin toiminta ja talous	43
1.6.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	43
1.6.2	Konsernin toiminnan ohjaus.....	44
1.6.3	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	45
1.6.4	Arvio konsernin tulevasta kehityksestä	50
1.6.5	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	53
1.7	Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	62
1.7.1	Tilikauden tuloksen käsittely	62
1.7.2	Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	62
2	Talousarvion toteutuminen.....	63
2.1	Tavoitteiden toteutuminen.....	63
2.2	Käyttötalouden toteutuminen.....	64
2.2.1	Konsernipalvelut	64
2.2.2	Sivistys	74
2.2.3	Tekniikka ja ympäristö	84
2.2.4	Yhteenveto käyttötalouden toteutumisesta.....	95
2.3	Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	96
2.4	Investointiosan toteutuminen	99
2.5	Rahoitusosan toteutuminen	107
2.6	Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	109

3	Tilinpäätöslaskelmat	110
3.1	Kaupungin tuloslaskelma	110
3.2	Kaupungin rahoituslaskelma	111
3.3	Kaupungin tase	112
3.4	Konsernilaskelmat	114
3.5	Kaupungin ja konsernin tunnusluvut	118
4	Liitetiedot	119
4.1	Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	119
4.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	121
4.3	Taseen liitetiedot	124
4.4	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	130
4.5	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	134
5	Eriytetyt laskelmat	136
5.1	Kilpailulain edellyttämät laskelmat	136
6	Luettelot ja selvitykset	140
6.1	Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	140
6.2	Luettelo tositelajeista	140
7	Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä	142
7.1	Tilinpäätöksen allekirjoitus	142
7.2	Tilinpäätösmerkintä	142
8	Liitteet	143
8.1	Investointien seurantalomakkeet	143

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kuntakenttä siirtyi vuoden 2023 alusta uuteen aikaan, kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen järjestämisestä ja kustannuksista siirtyi hyvinvointialueille. Niiden varsinaisen toiminnan käynnistymisen vaikutukset kaupungin henkilöstöön ja palveluihin olivat enää vähäiset, koska Kymenlaaksoon oli perustettu sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä jo vuoden 2019 alusta. Uudistuksen jälkeen kuntien päätehtävänä on osaamisen ja kulttuurin edistäminen, elinympäristön kehittäminen, kaupungin elinvoiman sekä paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen.

Merkittävät muutokset saavat jatkoa, kun pääosa nykyisten TE-toimistojen palveluista siirtyy kuntien järjestettäväksi vuoden 2025 alussa. TE2024-uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalveluiden tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

Poikkeuksellisen tulokertymän vuoksi ylijäämäinen tulos

Kouvolan kaupungin tilinpäätös vuodelta 2023 on 19,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen (alkuperäinen talousarvio 11,9). Tämä tarkoittaa, että taseeseen kertynyt alijäämä (0,5 milj. euroa) saatiin katettua. Ylijäämäisestä tuloksesta huolimatta täytyy muistaa, että viime vuosi oli hyvin poikkeuksellinen. Verotuloja saatiin osin vielä vuoden 2022 verotuksen perusteella. Valtionosuuksien leikkaukset realisoituvat täysimääräisesti vasta vuonna 2024.

Kaupungin toiminnan tuottojen ja kulujen erotus eli toimintakate toteutui noin kaksi miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Toimintakate kasvu, verrattuna edelliseen vuoteen, josta on poistettu ns. sote-erät, oli erittäin maltillinen 1,4 %. Tulosta paransi myös verotulojen ylittyminen 6,6 miljoonalla eurolla sekä valtionosuuksien 1,5 miljoonaa euroa parempi kertymä. Lainakanta pieneni 50 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen nähden ja on tilinpäätöshetkellä noin 299 miljoonaa euroa.

Investointimenojen toteutuma oli 30,6 miljoonaa euroa. Osa investointihankkeiden toteutuksista siirtyi eteenpäin ja toteutuma jäi noin 12 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienemmäksi. Viime vuoden merkittävimpiä investointikohteita olivat mm. Urheilupuiston uimahalli, Kouvolan teatteri, Valkealan ja Inkeröisten monitoimitalot, Käyrälammen kehittäminen sekä Naukion päiväkotit. Lisäksi toteutettiin ja suunniteltiin yhdyskuntateknikka-, päiväkotit-, koulu- ja liikuntainvestointeja, sekä nykyisen rakennuskannan peruskorjauksia. Investoinnit kohdistuvat pääasiassa perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä liikunnan ja kulttuurin palveluverkkoon.

Kärkihankkeet ja edunvalvonta

Kaupunki edisti kärkihankkeitaan talousarvion mukaisesti. Käyrälammen kehittäminen on sujunut pääosin suunnitellusti. Hanke eteni kevään ja kesän aikana rakennussuunnittelun tasolle ja rakentamisen toteuttaminen on jatkunut. Matkailukompassi –hankkeessa pyritään edistämään kestävä ja vastuullista matkailua Käyrälammen alueella.

Kaupungin yritystontit kärkihanke on käynnistynyt. Kinnon yrityksiin kohdistuvat sijoittumisen toimenpiteet ovat keskittyneet määriteltujen alueiden markkinointiin ja myyntiin. Yritystonttutuotantoa kasvatetaan Teholan, Jokelan, ydinkeskustan, Korjalan, Tervaskankaan, Korian ja Suviojan alueilla.

Positiivisia uutisia yritysten sijoittumisesta Kouvolaan saatiin vuoden lopulla, kun atNorth, johtava pohjoismainen konesali-, suurteholaskenta- ja tekoälypalveluiden tarjoaja ilmoitti investoivansa megaluokan datakeskuksen rakentamiseen Ummeljoelle. Myös aurinkovoimaloita toteuttavat yritykset ovat osoittaneet kiinnostuksensa Kouvolaan kohtaan.

Kaupunki teki aktiivista edunvalvontaa mm. liikennehankkeista Itärata, Valtatie 15 sekä Valtatie 6, yliopistotason koulutustarjonnasta, sekä turvallisuudesta. Geopoliittinen tilanne korostaa itäisen

Suomen merkitystä koko valtakunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden osalta. Alueen saavutettavuus taataan huolehtimalla liikenneinfrastruktuurilla. Edunvalvonta Kymenlaakson tasavertaisten päivystyspalvelujen ja keskussairaalan säilyttämisen puolesta jatkuu. Kouvolan kaupunki on solminut viidentoista muun kunnan kanssa sopimuksen kasvukaupunkien kehittämisyhteistyöstä. Tavoitteena on luoda verkostomaiseen kehittämiseen perustuva kumppanuus kasvukaupunkien välillä ja ratkaista kasvua hidastavia pullonkauloja yhteistyössä valtion kanssa.

Koulutustarjontaa on parannettu korkeakouluopetusta lisäämällä. Xamkissa käynnistyi syksyllä ainutlaatuinen, kasvupohjaiseen elintarviketekniikkaan keskittyvä insinöörikoulutus. Tämän lisäksi LUT-yliopistossa on käynnistynyt Innovation and Logistics -diplomi-insinöörin koulutusohjelma, joka on saanut erinomaisen vastaanoton. Lisää on luvassa ensi vuoden syksyllä, kun uusi Food Processing Technology -maisteriohjelma LUT-yliopistossa alkaa.

Elokuussa Suomen suurin ravitapahtuma valtasi Kouvolan, kun Kuninkuusravit keräsi kymmeniä tuhansia vierailijoita kaupunkiin. Kouvolassa oli viikonlopun aikana ravilähtöjen lisäksi monenlaista muutakin tapahtumaa, kuten Wiipurintien markkinat Kasarminmäellä sekä Ylikiva-kaupunkifestivaali kävelykatu Manskillä. Syyskuussa järjestetty Kouvolan Turvallisuuskonferenssi toi jälleen yhteen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuret nimet sekä lukuisia alan asiantuntijoita. Ajankohtaiset turvallisuusteemat ja presidentinvaalipaneeli nostivat Kouvolan näyttävästi esille maan suurimmissa medioissa.

Tulevaisuuden näkymät

Kunnat ovat itsehallinnollisina yksiköinä merkittäviä toimijoita suomalaisessa yhteiskunnassa. Kuntien rooli osana julkisen hallinnon kokonaisuutta säilyy vahvana, mutta on muuttunut sote- ja TE-uudistusten myötä. Myös monet toimintaympäristössä tapahtuvat suuret muutokset, kuten globaalisti toimiva talous, luonnonvaroihin ja ilmastomuutokseen liittyvät uhat kestävyyskriisistä, sekä väestönkasvun ja -rakenteen muutokset vaikuttavat suoraan tai välillisesti kuntiin. Unohtamatta kansainvälisestä turvallisuustilanteesta johtuvaa sotien kriisiytymisen uhkaa ja kansainvälisesti käytyä keskustelua liberaalin demokratian kriisistä.

Paikallistasolla tämä tarkoittaa kaupungin päätöksentekijöiltä ja henkilöstöltä keskinäistä luottamusta ja kunnioitusta sekä asiantuntijuuden arvostamista ja ymmärtämistä. Kaupunki voi menestyä ja pärjätä jatkuvassa muutoksessa vain määrätietoisella otteella yhteistyössä, osaamisella, avoimuudella ja osallistamalla kuntalaisia yhteiseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen. Vastuullisessa kuntajohtamisessa ei ole pikavoittoja, eikä asetettuja tavoitteita saavuta kukaan yksin. Arvomme ovatkin – yhdessä, kestävästi, kehittäen.

Kaupunkistrategian mukaisesti vahvana perustana toiminnallemme on vakaa talous, missä palvelujen hintataso ja asumisen kustannukset pidetään kohtuullisena. Päätöksenteko on avointa ja päätösten vaikuttavuutta arvioidaan ennakolta. Vaikutusten arvioinnissa onkin edistytty viime vuosina määrätietoisesti ja järjestelmällisesti. Investoinneilla tähtäämme alueen hyvinvoinnin ja elinvoiman kasvuun. Ne mitoitetaan kestävästi ja lähtökohtana on käyttötaloussäästöt kunkin investoinnin osalta.

Kaupungin talous vaatii edelleen merkittävää tasapainottamista, mikä vaatii jokaiselta toimielimeltä sitoutumista asetettuihin talouskehyksiin ja toiminnan kustannustehokasta kehittämistä. Talouden tasapainottaminen edellyttää vahvaa ja laaja-alaista edunvalvontaa oikeudenmukaisen valtionosuusjärjestelmän saavuttamiseksi maahamme. Kouvola on Kaakkois-Suomen keskus monella mittarilla lukien. Meillä on myös oma vastuu ja tehtävämme alueen veturina myötävaikuttaa ja tehdä yhteistyötä koko Kaakkois-Suomen pärjäämisen eteen.

Marita Toikka

kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupungin hallinto

Kaupunginvaltuusto

Kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kaupungin päätösvaltaa.

Kaupunginvaltuustoon kuuluu 59 jäsentä. Valtuusto kokoontui vuoden 2023 aikana 6 kertaa (8 kertaa vuonna 2022).

Kaupunginvaltuuston kokoonpano 2023:

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana on toiminut Paula Werning (SDP), I varapuheenjohtajana Ville Kaunisto (Kok.), II varapuheenjohtajana 9.10.2023 asti Sheikki Laakso (PS) ja 10.10.2023 alkaen Mikko Jaanu (PS) sekä III varapuheenjohtajana Jenny Hasu (Kesk.).

Kaupunginvaltuustoon ovat lisäksi kuuluneet seuraavat valtuutetut (valtuustoryhmä suluissa):

Ahola Nita (Kok.)	Lammi Maria (Kok.)
Aikio Jenni (Vihr.)	Larikka Jari (Kok.)
Bamberg Ukko (PS)	Lehmusmetsä Timo (Vas.)
Byman Mika (Vas.)	Lehtomäki Maija (Kesk.)
Carpelan Christa (Kok.)	Leppänen Jouko (Kok.)
Hasu Anne (Kok.)	Lindström Leo (SDP)
Hovi Henna (SDP)	Melkko Sari (SDP)
Huhtala Juha (2.5.23 ero LIIK ryhmästä, Juha Huhtalan ryhmä)	Mörk Joni (PS) (9.10.2023 ero valtuustosta)
Huuhilo Manu (SDP)	Nyberg Jukka (SDP)
Hyttinen Jyrki (28.1.2023 ero Kok. ryhmästä, Mainio Kouvola 21.3.2023 alkaen)	Pahkala Janne (PS)
Hyytiäinen Sari (Vihr.)	Pakkanen Markku (Kesk.)
Hämäläinen Tiina (KD)	Palmros Juhani (PS, valtuutettu 9.10.2023 alkaen)
Jaanu Mikko (PS, II varapuheenjohtaja 10.10.2023 alkaen)	Patjas Janne (PS)
Jacksen Sanna (SDP)	Peltola Pulla (Kok.)
Jokiranta Kimmo (Kesk.)	Pilli-Sihvola Iida (Vihr.)
Karvonen Tapio (Kok.)	Pyötsiä Johanna (KD)
Kekki Kirsi (SDP)	Raunio Milla (Kok.)
Korpivaara Pekka (Kok.)	Rautiainen Aimo (PS)
Kuutti Heikki (SDP)	Relander Camilla (SDP)
Laakso Sheikki (PS) (9.10.2023 ero II varapuheenjohtajuudesta)	Ripattila Juha (PS)
Laine Raimo (SDP)	Silén Jukka (Kok.)
Lakka Marjo (SDP)	Spies Kaisa (Vihr.)
	Tiainen Esa (6.6.2023 ero PS ryhmästä)

Tähtinen Anssi (20.3.2023 ero SDP ryhmästä,
Mok 8.5.2023 alkaen)

Tähtinen Sanna (SDP)

Uljas Laila (Kesk.)

Uuttala Jarmo (PS)

Vainikka Toni (PS)

Vainio Vesa (KD)

Varjola Liisa (Kesk.)

Vesala Katriina (Kok.)

Villikka Anni (PS)

Wall Janne (Kesk.)

Witting Miia (Kok.)

Ylä-Outinen Mia (Kesk.)

Kaupunginhallitus ja kaupunginhallituksen alaiset jaostot

Kaupunginhallitus vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitus valvoo kaupungin etua, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Lisäksi kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä edustaa kaupunkia työnantajana ja vastaa kaupungin henkilöstöpolitiikasta. Kaupunginhallitus vastaa myös sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallitukseen kuuluu 13 jäsentä. Kaupunginhallitus kokoontui 23 kertaa vuonna 2023 (20 kertaa vuonna 2022).

Kaupunginhallituksen kokoonpano 2023:

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana on toiminut Jouko Leppänen (Kok.), I varapuheenjohtajana Jukka Nyberg (SDP) ja II varapuheenjohtajana Ukko Bamberg (PS).

Kaupunginhallitukseen ovat lisäksi kuuluneet seuraavat jäsenet:

Karvonen Tapio (Kok.)

Patjas Janne (PS)

Raunio Milla (Kok.)

Villikka Anni (PS)

Witting Miia (Kok.)

Varjola Liisa (Kesk.)

Hovi Henna (SDP, ero 30.6.2023)

Pakkanen Markku (Kesk.)

Huuhilo Manu (SDP 1.7.2023 alkaen)

Aikio Jenni (Vihr.)

Kekki Kirsi (SDP)

Kaupunginhallituksen alaisena on toiminut vuonna 2023 elinvoimajaosto.

Lautakunnat ja niiden alaiset jaostot

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Tarkastuslautakunta

Keskusvaalilautakunta

Tekninen lautakunta

Kymen jätelautakunta

Teknisen lautakunnan lupajaosto

Liikunta- ja kulttuurilautakunta

Palveluorganisaatio 31.12.2023

Kaupungin palveluorganisaatio on koostunut kolmesta toimialasta: konsernipalvelut, sivistys sekä tekniikka ja ympäristö.

1.1.2.1 Palveluorganisaatio

1.1.3 Yleinen ja Kouvolan alueen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2023 julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous oli taantumassa vuonna 2023. Vuonna 2024 arvioidaan bruttokansantuotteen kääntyvän kasvuun inflaation hidastumisen ja korkojen alenemisen myötä. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä, eikä siihen ole näköpiirissä muutosta. Alijäämän kasvuun vaikuttaa verotulojen hidas kasvu ja menojen nopea kasvu. Hintojen ja palkkojen kehitys ylläpitävät menojen kasvua. Valtion sekä kuntien ja hyvinvointialueiden alijäämiin ei ole odotettavissa paranemista, tämä sekä hidas talouskasvu johtaa velkasuhteen kasvamiseen entisestään. Asuntojen rakentamisen laskun arvioidaan jatkuvan vielä vuonna 2024. Korkotason laskun myötä asuntojen kysynnän arvioidaan kasvavan ja uudisrakentamisen lisääntyvän. Työllisyyden arvioidaan vähenevän ja työttömyysasteen nousevan, mutta kehityksen kääntyvän suotuisaksi vuosina 2025 ja 2026. (Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 23, 19.12.2023.)

Kuntien tilinpäätösarvioissa vuodelta 2023 näkyvät samat ilmiöt kuin Kouvolan kaupungin tilinpäätöksessä. Kuntatalous toteutui vahvana ja saavutti tasapainon. Vahvojen lukujen taustalla on mm. sote-uudistuksesta johtuvat poikkeuserät kuten vuoden 2022 veroprocenttien ja yhteisöveron jako-osuuksien mukaiset verotulot, joiden tilitykset tulivat kunnille vuonna 2023. Tätä erää kutsutaan ns. sote-uudistuksen verohännäksi. Kuntaliiton arvion mukaan verohännät ovat jopa noin 1,4 miljardia euroa. Kuntien kustannuksia kasvatti korkokulut, jotka kasvoivat noin 150 milj. eurolla. Täysimääräisesti rahoitusmarkkinoiden muutokset eivät näy kuntien korkokustannuksissa, koska kunnat ovat käyttäneet pääosin kiinteäkorkoisia lainoja. Korkotason muutokset näkyivät myös kuntien korkotuotoissa, jotka kasvoivat noin 100 miljoonalla eurolla. Kunnat käyttivät ylijäämää sekä investointien rahoittamiseen että lainakannan vähentämiseen. Sote-uudistuksen vaikutukset kuntien talouteen tulee muuttumaan vielä lähivuosina, mutta kuntien taloudellinen eriytyminen jatkuu edelleen. Parhaisiin tuloksiin yltivät yli 100 000 asukkaan kunnat ja maakunnista Uusimaa ja Lappi. Kuntien välisiä eroja on myös maakuntien sisällä. Lisäksi kertaluonteiset erät voivat vaikuttaa merkittävästi kunnan lukuihin. (Suomen Kuntaliitto, tiedote 6.2.2024.)

Yhdysvaltain keskuspankki lopetti korkojen nostot syyskuussa 2023 ja pian tämän jälkeen myös Euroopan keskuspankki päätti heinäkuussa 2022 alkaneen 10 peräkkäisen korkojen noston sarjan. EKP:n talletuskorko nousi vuoden 2023 aikana 2,0 prosentista 4,0 prosenttiin. Tällä hetkellä katsotaan yleisesti, että EKP on jo lähtötelineissä koron laskuihin ja ensimmäistä muutosta alaspäin odotetaan viimeistään kesällä 2024, kunhan inflaatio vielä hieman hidastuu ja markkinoiden luottamusilmapiiri vahvistuu. Markkinakonsensus ennakoii vuodelle 2024 neljää 25 korkopisteen koronlaskua, jolloin EKP:n talletuskorko olisi vuoden lopussa 3 %:n tasolla.

Pitkiä korkoja hyvin kuvaava 10 vuoden SWAP-korko oli euroalueella vuoden 2023 osalta alimmillaan 27.12, tasolla 2,36 %. Korkeimmillaan 10 vuoden korko oli 28.9., tasolla 3,48 %. Lyhyiden korkojen osalta vuoden 2023 alussa 3 kuukauden euribor oli alimmillaan tasolla 2,16 % ja vuoden korkein taso 4,02 % koettiin 16.11.2023.

Euroopan keskuspankin keskeisenä pyrkimyksenä on pitää kiinni hintavakaustavoitteesta. Inflaation kehitys määrää tällä hetkellä pitkälti euroalueen korkojen laskutahdin. Inflaation pitkäaikaisena tavoitetasona EKP:llä on 2 prosenttia. Keskuspankki tavoittelee inflaation hidastamista ilman taantumaa. Kuluvan vuoden aikana euroalueen koroissa on laskupainetta läpi korkokäyrän ja etenkin lyhyemmissä maturiteeteissa. Pidemmällä aikavälillä katsottuna nykyistä korkonäkymää voidaan pitää suhteellisen maltillisena. On palattu normaaliin korkomaailmaan ja miinuskorot tuntuvat lähivuosille jokseenkin utopistisilta. Suomen BKT-ennusteiden keskiarvo vuodelle 2024 näyttää vähäistä +0,2 prosentin vuosikasvua.

Alueellisesta näkökulmasta Kymenlaakson liiton vuonna 2019 laatimat skenaariot vuoteen 2040 päivitettiin syksyllä 2020 huomioiden koronapandemia ja uudelleen syksyllä 2022 huomioiden Ukrainan sota. Molemmilla globaaleilla tapahtumilla on merkittäviä vaikutuksia maakunnan toimintaympäristöön. Pitkittyneellä Ukrainan sodalla on erityisesti arvioitu olevan vaikutuksia skenaarioon ”Tehokkuuden armoilla”.

Kymenlaakson näkymät

Skenaariossa ennakoitaan, että vuonna 2040 pitkittynyt Ukrainan sota on kurittanut eurooppalaisia valtioita ja jättänyt pysyviä harmaita pilviä niiden talouden ylle. Kiinan asema vahvistuu. Pakon edessä Euroopan maat, myös Suomi, ovat joutuneet avaamaan uudestaan logistiikkareittejä Venäjälle. Ukrainan sodan kiihdyttämä vihreä siirtymä synnyttää biobuumin, ja biopohjaisia tuotteita arvostetaan ja niiden ympärille muodostuu monimuotoista liiketoimintaa, uutta työtä ja vahvoja ekosysteemejä. Suomalaisilla yrityksillä ei ole kuitenkaan kykyä tehdä tarvittavia investointeja. Omistus keskittyy pääasiassa kiinalaisille yrityksille. Myös akkuala toimii kiinalaisten investointien ehdoilla. Vihreä siirtymä on kohdannut haasteita ja useat Euroopan maat ovat livenneet yhteisestä linjasta ja ostavat edelleen autoritaaristen maiden fossiilista energiaa.

Vuonna 2040 julkisten talouksien haasteet ja heikkenevät huoltosuhteet pakottavat tehokkuuden ja tuottavuuden ylikorostumiseen. Automatisointi etenee useilla aloilla ja tekoälyn avulla suoritetaan entistä haastavampia tehtäviä. Suomen digitalous kukoistaa teknologiajätien syleilyssä, kun osaajia tarvitaan voimakkaasti kasvavan datatalouden palvelukseen. Teknologia-alan koulutuksen suosio nousee voimakkaasti. Suomen koulutustaso ei kuitenkaan kokonaisuudessaan pysy kehityksen tahdissa, johtaen työmarkkinoiden polarisaatioon ja tuloerojen kasvuun. Toisaalta matalapalkka-alat eivät vedä työntekijöitä, mikä pakottaa valtiota toteuttamaan esimerkiksi sote-palvelut aiempaa tehostetummin. Pienempien alueiden oppilaitosten on vaikea houkutella opiskelijoita. Talouskriisi sekä hyvinvointipalveluiden ongelmat ovat aiheuttaneet merkittävää sosioekonomista polarisaatiota. Yksilön hyvinvointi on suurissa määrin riippuvaista sosiaalisesta asemasta ja varallisuudesta. Yksittäiset kuluttajat joutuvat ottamaan kasvavissa määrin vastuuta omasta hyvinvoinnistaan.

Koronaviruksen ja eristäytymisen jälkeen ihmiset kaipaavat yhä enemmän kaupunkien palveluita ja läheisyyttä. Kaupungistuminen etenee vauhdilla. Etätyöskentelyn mahdollistavien teknologioiden kehityksen myötä lisääntynyt monipaikkainen työ ei pelasta kuihtuvia alueita, vaan innovatiiviset luovan alan työpaikat keskittyvät tiettyihin sijainteihin. Työ- ja opiskelumahdollisuudet ovat keskittyneitä suurkaupunkeihin ja osaajat muuttavat kasvavissa määrin myös Suomen ulkopuolelle. (Kymenlaakson liitto, Kymenlaakson skenaariot 2040, päivitetty 30.9.2022.)

Väestö

Väestön vähenemä oli vuonna 2023 ennakoitua pienempi johtuen voimakkaasti kasvaneesta maahanmuutosta. Ennakkotiedon mukaan Kouvolassa oli joulukuun lopussa 78 876 asukasta eli kokonaisvähennys viime vuonna oli 553 henkilöä, kun se vuonna 2022 oli yli tuhat henkilöä.

Luonnollinen väestönlisäys oli -758 eli Kouvolassa kuoli 1 182 henkilöä ja syntyi 424 henkilöä. Kuntien välinen nettomuutto oli -338 eli Kouvolaan muutti muualle Suomeen 2 150 henkilöä ja Kouvolaan muutti muualta Suomesta 2 488 henkilöä. Nettomaahanmuutto oli 538, kun se edellisenä vuonna oli vain 205. Kouvolaan muutti ulkomailta 616 henkilöä ja Kouvolaan ulkomaille 78 henkilöä.

Työ

Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun 2023 lopussa kaikkiaan 17 009 työtöntä työnhakijaa. Työttömien määrä kasvoi 2 290 henkilöllä (+16 %) edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Kaakkois-Suomen työttömien määrä oli joulukuuseen mittaushistoriaan (vuodesta 2006 -) verraten seitsemänneksi pienin. Koko maassa työttömien työnhakijoiden määrä oli joulukuun 2023 lopussa 297 648 henkilöä, mikä on 14 % enemmän kuin joulukuussa 2022.

Kaakkois-Suomen työttömistä työnhakijoista oli joulukuun 2023 lopussa kokoaikaisesti lomautettuja 2 427 eli 14,3 % kaikista työttömistä. Edellisen vuoden joulukuuhun verrattuna lomautettujen määrä kasvoi 1 291 henkilöllä (+114 %). Kaakkois-Suomen työttömistä työnhakijoista oli ulkomaiden kansalaisia 2 010 henkilöä, kasvua edelliseen vuoteen 18 % (+313). Ulkomaan kansalaisista erityisesti ukrainalaisten työttömyys on noussut. Edellisen vuoden joulukuuhun verrattuna ukrainalaisia oli Kaakkois-Suomessa työttömänä 48 % enemmän. Joulukuussa heitä oli työttömänä 326 henkilöä ja moni ukrainalainen työnhakija onkin koulutuksessa, joulukuussa 2023 koulutuksessa oli 281 henkilöä.

Kouvolan työvoiman määrä oli joulukuun 2023 lopussa 35 611 henkilöä, mikä on 1,3 % (- 458) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Joulukuun lopussa 2023 Kouvolassa oli 4 424 työtöntä työnhakijaa. Kasvua edellisen vuoden joulukuusta oli 15 % (+576). Koko Kymenlaaksossa työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi 14 %, samoin kuin koko maassa. Kouvolan työttömyysaste oli 12,4 % joulukuussa 2023, kun se vastaavana aikana vuotta aiemmin oli 10,7 %.

Työttömistä työnhakijoista kokoaikaisesti lomautettuja oli joulukuussa 14,1 % (623). Edellisen vuoden joulukuussa kokoaikaisesti lomautettuja oli 8,3 % (321). Lomautettujen määrässä oli kasvua 94,1 % (+302). Lomautukset osuivat enemmän miehiin kuin naisiin. Työttömistä työnhakijoista miehiä oli 63 % (2 789 hlöä). Kasvua edellisen vuoden joulukuuhun oli 19,3 % (+451). Naisia työttömistä työnhakijoista oli 37 % (1 635). Heidän osaltaan kasvu edellisen vuoden joulukuuhun oli miehiin verrattuna maltillisempi ollen 8,6 % (+129).

Ikäryhmittäin tarkasteltuna alle 20-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 127 joulukuussa 2023. Määrä kasvoi edellisen vuoden joulukuusta 25,7 % (+26). Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 499, mikä on 19,1 % (+80) enemmän kuin vuotta aiemmin. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 1714, mikä on 5,5 % (+90) enemmän kuin joulukuussa 2022.

Pitkäaikaistyöttömyyden hyvä kehityssuunta kääntyi huonompaan jo loppukesästä ja negatiivinen suunta jatkui loppuvuotta 2023 kohden. Joulukuussa 2023 Kouvolassa oli 1 112 työtöntä työnhakijaa, joiden työttömyys oli kestänyt yli 12 kuukautta. Määrä on 13,8 % suurempi (+135) kuin samana ajankohtana vuotta aikaisemmin.

Työttömyyden hyvä, lähes koko vuoden 2023 kestänyt positiivinen kehitys vaikutti merkittävästi myös työmarkkinatuen kuntaosuuteen. Vuonna 2023 Kouvola maksoi työmarkkinatuen kuntaosuutta yhteensä 6,8 milj. euroa, mikä on 1,4 % (-96 237 euroa) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työmarkkinatuen rahoitusmalli muuttui vuonna 2015 ja Kouvolan osuus kustannuksista vuonna 2023 oli tämän ajankohdan jälkeen alhaisin.

Kouvolassa oli joulukuun lopussa 2023 avoinna 482 uutta työpaikkaa, mikä on 18,2 % (-107) vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Eniten uusia työpaikkoja ilmoitettiin lähihoitajille, myyjille, kiinteistöhuollon työntekijöille, avustaville keittiötyöntekijöille, sekä toimisto- ja laitossiivoojille. (Lähde: Kaakkois-Suomen työllisyyskatsaus, joulukuu 2023.)

Kaupungin keskitetyllä palkkatuella työskenteli vuoden 2023 aikana yhteensä 262 henkilöä. Heistä nuoria oli 70 ja velvoitetöyöllistettyjä 43. Yhdistyksiin sijoitettiin edelleen 26 palkkatukityöllistettyä.

Palkkatukilain uudistuttua kesällä 2023 palkkatukityöllistämisen mahdollisuudet kapenivat melkoisesti ja erityisesti edelleen sijoittaminen yhdistyksiin muuttui käytännössä mahdottomaksi.

Käyttäjyriityksen, eli tässä tapauksessa yhdistyksen, tulee lain mukaan maksaa edelleen sijoitetusta työntekijästä käypä korvaus, mikä on määritelty olevan maksettavan palkan ja palkkatuen erotus.

Yhdistysten taloudellinen tilanne ei käytännössä ole mahdollistanut edellä mainitun korvauksen maksamista.

Kaupungin kesätoissa nuoria oli yhteensä 191. Kesätyöseteleitä, arvoltaan 300 euroa, jaettiin 290 kappaletta, joista 7 kappaletta oli kesärittäjäyryseteleitä.

Yritysten muutosneuvottelut leimasivat koko vuotta 2023. Lokakuussa elintarvikeyhtiö Fazer ilmoitti harkitsevansa kaurajuomatuotteiden valmistuksen siirtämistä Kouvolan Korialta Ruotsiin Tingsrydin tehtaalleen ja käynnisti muutosneuvottelut. Marraskuussa neuvottelut päättyivät ja niiden seurauksena kaurajuomien tuotanto Koriolla päättyy syksyyn 2024 mennessä, samalla päättyy 64 vakituista työsuhdetta Suomessa.

Marraskuussa UPM ilmoitti muutosneuvotteluiden käynnistämistä mahdollisista lomautuksista myös Kymen tehtaalla keväällä 2024. Lomautuksia on ollut tehtaalla pitkin kulunutta vuotta. Vaatekonserni Luhta ilmoitti sulkevansa Luhta Outdoor Store-myyväläketjun. Yksi ketjun myymälöistä sijaitsi Kauppakeskus Veturissa. Lumon Oy ilmoitti vähentävänsä 23 työntekijää ja lomauttavansa koko henkilöstön enintään 90 päiväksi.

Vuoden 2023 aikana 24 kouvolaista yritystä hakeutui konkurssiin. Edellisenä vuonna konkurssiin hakeutui 22 kouvolaista yritystä (lähde: konkurssit.com).

Vuoden positiivinen yritys uutinen saatiin joulukuussa, kun islantilainen yhtiö atNorth ilmoitti rakentavansa Myllykoskelle entisen paperitehtaan läheisyyteen datakeskuksen. Yhtiö arvioi investoinnin olevan vähintään miljardiluokkaa. Rakentaminen voi alkaa jo kesällä 2024 ja datakeskuksen arvioidaan valmistuvan vuoden 2025 loppupuolella.

TE24-uudistus

TE24-uudistuksen valmistelu eteni suunnitellusti Vaikuttavat työllisyyspolut -hankkeen tuella. Marraskuussa 2023 Työ- ja elinkeinoministeriö informoi lain edellytykset täyttäneitä työllisyysalueita hyväksynnästä, ja valmistelua voitiin jatkaa.

ESR+ -osarahoitteisen Vaikuttavat työllisyyspolut -hankkeen puitteissa saatettiin loppuun kuuden teematyöryhmän työ nykytilan kuvauksessa, hyvien käytänteiden sekä kehittämiskohtien kirjaamisessa. Yhteistä ymmärrystä palveluiden nykytilasta vahvistettiin syys-lokakuussa järjestetyissä laajennetuissa teematyöpajoissa. Syksyn aikana järjestettiin teematyöryhmille kolme tulevaisuusorientaatioyöpajaa.

TE24-valmistelun palvelusuunnittelun ja ekosysteemyön tueksi otettiin tulevaisuustyöpajoissa käyttöön Howspace-kehittämälusta, johon verkoston kehittämistyö siirrettiin työryhmistä laajempaan ja saavutettavampaan muotoon. Alusta mahdollistaa työllisyyden palveluekosysteemin toimijoiden osallistamisen yhteiskehittämiseen ajasta ja paikasta riippumatta. Teematyöryhmien tuloksia sekä Howspaceen kertyvää aineistoa hyödynnetään TE-palveluiden ja ekosysteemin toimintamallien kehittämisessä.

Vuoden vaihteessa palveluiden valmistelu siirtyi kaupungin vastuuvälmentelijoille, jotka kokosivat palveluiden toteutusta ohjaavan Työllisyyden edistämisen palvelut Kouvolan työllisyysalueella 2025-asiakirjan valmistelutyön tueksi. Palvelusuunnittelun tueksi laajennettiin teematyöryhmien puheenjohtajista muodostunut säännöllisesti kokoontuva tiimi palvelusuunnittelun sparrausryhmäksi. Kohderyhmäkohtaisesta tarkastelusta siirryttiin laajempaan, tarvekohtaiseen näkökulmaan. Palvelurakenteen valmistelussa hyödynnetään TEM-viitearkkitehtuuria. Työllisyyden edistämisen

palveluekosysteemiä rakennetaan kaupunkiekosysteemin mahdollisuudet esille tuovien laajempien ilmiöiden kautta. Ilmiöpohjainen näkökulma syntyi tulevaisuustyöpajojen havaintona.

Kolmas sektori on osallistunut aktiivisesti niin TE24-valmisteluun kuin oman keskinäisen yhteistyönsä tiivistämiseen. Valtion työvoimapolitiittiset hankeavustukset päättyvät vuoden 2024 aikana ja tarve uudenlaiselle yhteistyölle on ilmeinen myös rahoituksen näkökulmasta.

Asuminen

Kouvolassa on yhteensä noin 51 300 asuntoa. Asunnot jakautuvat siten, että omakoti- ja paritaloissa asuntoja on noin 24 900, rivitaloissa noin 6 600, kerrostaloissa noin 18 000 ja muissa rakennuksissa yhteensä noin 1 700 asuntoa.

Vuoden aikana myönnettiin rakennuslupa 13 uudelle omakotitalolle ja yhdelle kerrostalolle. Uusille rivitaloille ei rakennuslupia myönnetty. Vuoden aikana luovutettiin 10 uutta pientalotonttia, jotka sijoittuvat eri puolille Kouvola. Voimassa olevia tonttivarauksia on 10 kpl.

Ranta-asumista on Kouvolaassa pyritty edistämään rantaosayleiskaavoja päivittämällä. Rantaosayleiskaavoja on työn alla eri vaiheissa viisi kappaletta, joista ensimmäinen, Kymijoen keskiosan rantaosayleiskaava hyväksyttiin valtuustossa kesäkuussa 2023. Kymijoen Pohjoisosan rantaosayleiskaavaa valmisteltiin ehdotusvaiheeseen ja Maanomistajat aloitteet 2020 -nimisen rantaosayleiskaavan ehdotusvaiheen valmistelua jatkettiin vuonna 2023. Molemmat rantaosayleiskaavat pyritään saamaan hyväksyttäväksi 2024.

1.1.4 Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa

Vuosi 2023 oli historiallinen ja poikkeuksellinen, ensimmäinen hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen vuosi. Kuntien vastuulta poistui sosiaali- ja terveydenhuolto sekä palo- ja pelastustoimi. Tämä vaikutti merkittävästi sekä kunnan toimintaan että talouteen. Kouvolan osalta vaikutukset toimintaan eivät olleet merkittävät, koska Kouvola oli mukana vuonna 2019 perustetussa vapaaehtoisessa sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä. Vuoden 2023 alusta Kouvola siirtyi hyvinvointialueelle enää noin 70 henkilöä. Kuntien tulo- ja menorakenne muuttuivat merkittävästi tehtävien siirtyessä hyvinvointialueille ja rahoituksen siirtyessä valtiolle. Kuntien käyttötalouden menoista poistui kaikki ao. kustannukset ja tuloista vähennettiin laissa määritellyt osuudet tuloveroista, yhteisöveroista sekä valtionosuuksista. Kaikkien kuntien tuloveroprosenteista leikattiin 12,64 ja Kouvolan tuloveroprosentiksi muodostui 8,61. Kunnat eivät saaneet muuttaa tuloveroprosentteja vuodelle 2023.

Tulokertymän osalta vuosi 2023 oli poikkeuksellinen, koska kuntien verotuloja kertyi vielä vanhojen veroprosenttien ja yhteisöverojen jako-osuuksien mukaan. Kouvolan tuloveroja kertyi 157,4 milj. euroa, josta arviolta noin 14 miljoonaa euroa oli aiempien, korkeimpien tuloverojen ajalta. Yhteisöveroista hyvinvointialueuudistus siirsi kunnilta valtiolle kolmanneksen, mutta samanaikaisesti varhaiskasvatusmaksujen alenemista kompensoitiin yhteisöveron kautta. Arviolta 2,7 milj. euroa vuoden 2023 verotulolityksistä kertyi uudistusta edeltäviltä vuosilta. Kiinteistöveroissa rakennuskustannusindeksin nousu vaikutti rakennusten arvioihin ja kiinteistöveroja kertyi 30,3 milj. euroa. Yhteensä verotulokertymä oli 212,6 milj. euroa ja se oli 6,6 milj. euroa talousarviossa arvioitua parempi.

Verotulojen ohella vuoden 2023 valtionosuudet olivat poikkeukselliset, eivätkä vielä kokonaan uudistuksen jälkeisellä tasolla. Uudistus muutti merkittävästi peruspalvelujen valtionosuuksia. Ikäryhmäkohtaisia valtionosuuksia saadaan lähes ainoastaan alle 16-vuotiaista. Lisäksi valtionosuuksissa tasataan sote-uudistuksen vaikutuksia muutosrajoittimen ja järjestelmämuutoksen tasauksen kautta. Muutosrajoittimeen vaikuttaa kuntien toteutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannukset, ja koska Kymenlaaksossa nämä kustannukset kasvoivat merkittävästi, on negatiivinen vaikutus erittäin suuri. Vuonna 2023 tämä vähennys oli Kouvolan osalta 4,3 milj. euroa, mutta se kasvaa 15,1 miljoonaan euroon vuonna 2024. Järjestelmämuutoksen tasaus puolestaan kasvaa tämän vuoden 0,4 milj. eurosta 6,7 miljoonaan euroon. Vuonna 2024 vähennetään myös jälkikäteistarkistuksesta johtuvia lisäsiirtoja Kouvolan osalta 7,2 milj. euroa. Tätä lisäleikkausta

kompensoidaan 2,8 milj. eurolla, mutta tämän hetken tietojen mukaan se tullaan vähentämään seuraavien vuosien valtionosuuksista. Yhteensä verotulojen ja valtionosuuksien taso vuonna 2023 oli noin 38 milj. euroa vuoden 2024 tasoa suurempi.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kaupungin menot vähenivät noin 62 prosenttia ja toimintakate 67 prosenttia. Verotulot vähenivät 44 prosenttia ja valtionosuudet 90 prosenttia. Verotulot ja valtionosuudet vähenevät vuonna 2024 lisää, koska ns. verohännät poistuvat ja valtionosuuksia oikaistaan toteutuneiden sote-kustannuksien mukaisiksi.

Vuoden 2023 voidaankin todeta olleen erittäin poikkeuksellinen vuosi sekä toiminnan, että talouden osalta.

Kouvolan kaupungin taloudellinen tilanne

Manner-Suomen kuntien toimintakate Valtiokonttorin keräämien tilinpäätösarvioiden mukaan oli 2 566 euroa asukasta kohden ja 20 000–100 000 asukkaan kunnissa 2 465 euroa/asukas. Kouvolan toimintakate oli 2 368 euroa/asukas. Luku ei ole täysin vertailukelpoinen, koska kuntien tavat järjestää toimintaa ovat erilaisia esimerkiksi toisen asteen koulutuksen järjestämisestä. Kouvolan vuosikate poistoista oli 170 % ja kuntien ka. alustava 175 %. Investoinnit kuntien keskiarvon mukaan olivat 788 euroa/asukas ja Kouvolan osalta 386 euroa/asukas. Kuntien keskimääräinen alustava lainakanta oli 3 323 euroa/asukas ja Kouvolan 3 792 euroa/asukas. Näiden osin ennakkotietojen perusteella voidaan todeta, että verrattuna Manner-Suomen kuntien keskimääräisiin lukuihin, Kouvolan luvut ovat kohtuullisella tasolla.

Kaupungin oikaistun toimintakatteen muutos eli luku, josta on poistettu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen kustannuksien vaikutukset edelliseltä vuodelta, oli 1,4 prosenttia. Muutos on erittäin maltillinen ja kertoo siitä, että Kouvolan kaupunki on tehnyt merkittävästi toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi.

Tuloslaskelma milj. e	TP 2022	Oikaistu TP 2022	TP 2023	Muutos-% 2023/2022	Muutos-% 2023/oikaistu 2022
Toimintatuotot	51,5	49,5	47,5	-7,6	-3,9
Valmistus omaan käyttöön	1,5	1,5	1,8	18,1	18,1
Toimintakulut	-617,1	-233,6	-236,1	-61,7	1,1
Toimintakate	-564,1	-184,2	-186,8	-66,9	1,4

Kouvolan kertynyt ylijäämä taseessa muodostuu vuoden 2023 poikkeuksellisesta tulokertymästä ja vuodesta 2024 eteenpäin pienenevät verotulot ja valtionosuudet tarkoittavat talouden tasapainottamistoimenpiteiden jatkamista. Myös Kouvolan negatiivinen väestökehitys vaikuttaa tulopohjan pienemiseen. Vuoden 2024 talousarvio on noin 10 milj. euroa alijäämäinen, vaikka se sisältää merkittäviä talouden sopeuttamistoimenpiteitä.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamista on tehty pitkäjänteisesti jo usean vuoden ajan. Merkittävimmät toimenpiteet on asetettu vuoden 2021 talousarvioon ja vuosien 2021-2024 taloussuunnitelmaan. Toimenpiteitä on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. Koronatilanne vaikutti osaltaan siihen, että osa aiemmin asetetuista tavoitteista jäi toteutumatta. Merkittävin näistä oli liikuntapalveluiden maksujen ja taksojen korotukset, jotka toteutettiin, mutta tulot eivät kertyneet odotetusti. Palveluverkkoon kohdistuneista säästötavoitteista merkittävimmät toteutumatta jääneet summat koskivat varhaiskasvatuksen palveluverkkoa mm. Elimäki-Koria osalta.

Edellisten toimenpiteiden jatkona Perlaconin ohjaaman työryhmän selvitystyön perusteella toteutetut talouden säästötoimenpiteet sisälsivät sekä pysyviä säästötoimenpiteitä että kertaluonteisia eriä, lähinnä myyntivoittoja. Osa pysyvistä tavoitteista toteutui jopa asetettua suurempina, jotain tavoitteita ei toteutunut tai ne toteutuivat arvioitua pienempinä. Kertaluonteisista säästöistä toteutui mm.

säästövapaiden väheneminen sekä osa myyntivoitoista. Yhteensä kumulatiivisia pysyviä säästöjä on toteutunut noin 20 milj. euroa.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi vuoden 2024 talousarvioon on sisällytetty merkittävästi kaupungin palveluihin, henkilöstöön ja omistuksiin kohdistuvia sopeutustoimia sekä tulopohjaa kasvattavia tuotto-odotuksia.

Taulukossa on esitetty vuonna 2019 asetettujen henkilöstösäästöjen toteutuma vuosina 2019–2023 täyttämättä jääneiden vakinaisten vakanssien osalta. Lisäksi henkilöstömenosäästöjä saavutettiin määräaikaista henkilöstöä vähentämällä.

Tavoite	Säästö, milj. euroa	Htv	Toteutuneet
Vähennystavoite vuoden 2020 loppuun mennessä (kh 15.4.2019) I vaihe	4,0	100	63 (v. 2019) + 66 (v. 2020)
Vähennystavoite vuonna 2020 (kh 7.10.2019) II vaihe	0,8	20	
Vähennystavoite vuoden 2021 loppuun mennessä (kh 15.4.2019) I vaihe	2,5	60	20 (v. 2021)
Muut vähennykset vuosi 2022			19 (v. 2022)
Muut vähennykset vuosi 2023			28 (v. 2023)
Yhteensä	7,3	180	196

Osallistuva budjetointi

Osallistuvan budjetoinnin pilotit valittiin kesällä 2023 ja ne toteutettiin syksyn 2023 aikana. Määräraha oli 100 000 euroa, josta toteutui noin 72 000 euroa. Toimialojen ja aluetoimikuntien sekä kyläyhteisöjen kanssa yhteistyössä pilotiksi valikoitui seuraavat hankkeet.

Hanke	Toteuma, euroa
Pioneeripuiston frisbeegolfrata	9 088
Kauppapuiston muuntamo, muraali	10 000
Katutaidekontti, muraali	5 960
Valkealan ulkokuntoiluportaiden jatkaminen	3 516
Ulkokuntoilupaiikka Myllykoski	20 214
Välituntivälineet koulut	23 015
Yhteensä	71 793

Nuorisopalveluiden osallistuvassa budjetoinnissa oli käytävissä 10 000 euroa vuodelle 2023. Ideointivaiheessa saatiin yhteensä 18 ideaa. Toteutuskelpoisia ideoita olivat noin puolet tulleista ehdotuksista. Varsinaista äänestysvaihetta ei ollut tarvetta toteuttaa, sillä kaikki toteutettavat ideat mahtuvat budjettiin. Merkittävin osallistuvan budjetoinnin toteutettava idea oli harrastekokeilut, matalalla kynnyksellä. Toteutus aloitettiin syyskuun alussa ja kokeilut jatkuivat vuoden loppuun. Idea paikasta, missä pääsee soittamaan, on rakennettu NuPalle. Musiikki/bänditoimintaan on hankittu sähkörummut. Pieniä hankintoja, joita nuoret ovat ehdottaneet ideointivaiheessa, on tehty myös NuortenTaloille. Voimauttavaa kuvallista toimintaa ei voitu toteuttaa osallistujien vähyyden vuoksi. Lokakuussa järjestettiin nuorisovaltuuston ja nuorisopalveluiden nuorten foorumi, jossa nuorilta saatiin ideoita tulevan osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen.

Strategiset hankkeet

Kaupunkistrategiaa on toteutettu kaupungin perustoiminnassa sekä kehittämishankkeiden ja verkostoyhteistyön kautta. Kehittämishankkeista huolimatta erityisesti on kiinnitetty huomiota taloussuunnittelukauden 2024-2027 painopistealueiksi tunnistettuihin kohteisiin;

- Kaupunkikeskustan kehittäminen
- Matkailutoimialan ja tapahtumallisuuden kehittäminen
- Digitalisaation edistäminen

- Yritystonttien tarjonnan lisääminen ja sijoittumismarkkinointi
- Lukiokoulutuksen kilpailukyvyyn kehittäminen
- Korkeakoulutuksen kehittäminen Kouvolassa
- Liikkuva Kouvola – kehityskokonaisuus
- Kulttuurikortteli

Edunvalvontasuunnitelma

Kouvolan kaupungilla on käytössä edunvalvontasuunnitelma. Edunvalvonnalla tarkoitetaan vaikuttamista päätöksentekoon kohteissa, jotka eivät ole suoraan kaupungin päätäntävällässä. Kouvolan kaupungin edunvalvonnan tavoitteena on varmistaa Kouvolan kaupungin etu, alueen elinvoima ja kuntalaisten hyvinvointi. Edunvalvontakortit ja niiden pohjalta tehtävä edunvalvontasuunnitelma on päivitetty ajalle 2024–2027, ja kaupunginhallitus on hyväksynyt ne 6.11.2023.

Edunvalvontasuunnitelma jakautuu lyhyen ja pitkän aikavälin edunvalvontaan. Lyhyt aikaväli on taloussuunnittelukausi eli 1–4 vuotta ja sen aikana suunniteltujen edunvalvontakohteiden lisäksi täytyy olla valmius reagoida yllättäviin toimintaympäristömuutoksiin, jotka uhkaavat Kouvolan elinvoimaa ja hyvinvointia tai mahdollistavat elinvoimaa ja hyvinvointia lisäävät ratkaisut. Pitkän aikavälin kohteet on määritelty kaupunkistrategiassa.

Keskeiset edunvalvontakohteet sisältyvät seuraaviin teemoihin; Yritykset, työpaikat ja osaaminen, Liikenneväylät ja maankäyttö sekä Hyvinvointi. Lämpöleikkaavana teemana on vihreä siirtymä eli vaikuttaminen keinoihin kohti hiilineutraalia Kouvola 2030. Teemojen alla on yksilöityjä edunvalvontakortteja, jotka sisältävät tavoitteiden lisäksi konkreettiset toimenpiteet, aikataulun ja valmisteluvastuun.

Edunvalvontahankkeet

Kaupungin hallitusohjelmatavoitteiksi on määritelty Valtatie 15 Kotka-Kouvola, Itärata, koulutustarjonta ja turvallisuus. Geopoliittinen tilanne korostaa itäisen Suomen merkitystä koko valtakunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden osalta. Alueen saavutettavuus taataan huolehtimalla liikenneinfrastrukturalta. Lisäksi mukana tavoitteissa oli listanomaisesti yhteisiä tavoitteita C21 –kaupunkien ja Kuntaliiton osalta. Tavoitteita on tuotu vahvasti esiin hallitusohjelmaa muodostettaessa ja sen jälkeen erilaisissa edunvalvontatilaisuuksissa ja yhteyksissä.

Loppuvuodesta 2023 solmittu Kasvukaupunkien keskinäinen sopimus kehittämissyhteistyöstä ja sopimus valtion kanssa vahvistaa kaupungin edunvalvontaa yhteistyössä 15 muun kasvukaupungin kanssa. Sovitut yhteiset teemat tukevat monin tavoin kaupungin edunvalvonnan teemoja ja strategisia painopisteitä; teollisuuden paluu ja siihen liittyvien pullonkaulojen purkaminen, kuten osaavan työvoiman saatavuus vihreään siirtymän aloilla, yhdyskuntarakenteen rakentaminen, jolla hillitään ilmastonmuutosta ja luontokatoa, sekä toteutetaan kestävää liikkumis- ja asuntopolitiikkaa sekä Kasvukaupunkien veto- ja pitovoiman vahvistaminen avoimuudella, kulttuuri- ja palveluntarjonnalla sekä kansainvälisyydellä.

Itärata-hankeyhtiön toiminta on käynnissä suunnitelman mukaisesti. Sen toimialana on Lentorata-Porvoo-Kouvola nopeaan junayhteyteen liittyvän raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Itärata on esisuunnitteluvaiheessa ja suunnittelutyö jatkuu yli seuraavan hallituskauden. Suunnittelua tehdään tiiviissä yhteistyössä radan vaikutusalueen kuntien ja viranomaisien kanssa. Itärata suunnitellaan siten, että se on mahdollista toteuttaa 2030-luvun loppuun mennessä. Kaupunki on tehnyt aktiivista edunvalvontaa Itäradan eteen yhdessä muiden omistajakuntien ja hankeyhtiön kanssa. Itäradan lisäksi on edistetty Savon ja Karjalan ratojen parannus- ja nopeuttamistoimenpiteitä.

Valtatie 15 Kotka-Kouvola on Kymenlaakson tärkein etelä-pohjoissuuntainen Kotkan ja Kouvolan välinen päätieyhteys, joka on elintärkeä Kymenlaakson suurteollisuudelle, elinkeinoelämälle ja yhdyskuntien kehittämiseksi sekä terveydenhuollon hälytysajoneuvoliikenteelle. Tien vaikutusalueella on maan suurin vientisatama HaminaKotka sekä Kouvolan RRT kuivamaasatama. Se on lisäksi Kymenlaakson kaupunkiseutujen työmatkaliikenteen pääväylä. Valtatien 15 Kouvola-Kotka eteen on tehty vahvaa edunvalvontaa useissa eri yhteyksissä sidosryhmien kanssa. Väyläviraston vuosien 2025–2030 suunnitelmaluonnoksissa tien suurempi remontti on tipahtanut tärkeysjärjestyksessä kakkosluokkaan. Valtatie 15 toteutus tulee kokonaisuudessaan sisällyttää 1. prioriteettiluokan hankkeisiin investointiohjelmassa ja sen parantamiseen välille Kotka-Kouvola tulee osoittaa pikaisesti tienrakentamisen määrärahat.

Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut, ja Naton myötä Suomen kansainvälisen sotilasyhteistyön voidaan arvioida lisääntyvän jatkossa merkittävästi. Kouvola on Suomen suurin varuskuntakaupunki. Kaupungissa sijaitsevat Suomen suurin varuskunta, Karjalan prikaati, ja erikoisjoukkoja tuottava joukko-osasto, Utin jääkäriyrykmentti. Kouvolan sijainti, varuskunnat ja niiden laajat harjoitusalueet sekä logistiset yhteydet (tie- ja rautatieverkko, Kotkan syväsatama, Utin lentokenttä) tarjoavat ainutlaatuiset olosuhteet suurtenkin kansainvälisten sotilasjoukkojen harjoitus- ja tukeutumisalueeksi. Kaupunki on myös houkutteleva pysyvä työ- ja asuinpaikka puolustusvoimien henkilöstölle.

Kärkihankkeet

Käyrälammen kehittämishankkeessa on tullut syksyn aikana joitain aikatauluviivästyksiä, jotka eivät kuitenkaan vaaranna hankkeen tavoitteiden toteutumista kärkihankkeen loppuun mennessä.

Uimaranta- ja puistoalueen rakennussuunnitelmat valmistuivat lokakuun lopussa. Viimeiset suunnitelmat (valaistus ja vesihuolto) valmistuivat kuitenkin vasta vuoden vaihteen molemmin puolin, joten urakan kilpailutusta ei pystytty tekemään ennen vuoden loppua. Näin ollen urakka siirtyi kokonaan seuraavan vuoden puolelle, mukaan lukien laiturin esteettömyysrakenteet, jotka oli tarkoitus toteuttaa syksyllä. Viivästyksestä huolimatta koko yleissuunnitelma-alueen rakentaminen toteutetaan vuoden 2024 loppuun mennessä aiempien suunnitelmien mukaisesti.

Käyräjoen ylittävän sillan rakennustyöt valmistuivat marraskuussa. Pääosa ulkoilureitin opasteista asennettiin loppusyksyllä. Opastuksen suunnittelu on edennyt vaiheittain, ja siitä syystä loput opastuksesta asennetaan vuonna 2024. Valtatie 6:n varrelle tulevan melunsuojauksen toteuttaminen siirtyi ELY:n kanssa käytyjen neuvottelujen vuoksi seuraavalle vuodelle; suunnittelu saatiin valmiiksi loppusyksyllä.

Syksyllä pohjustettiin aiemmin valmistuneen kannattavuusselvityksen pohjalta operaattorihaun käynnistämistä matkailuelinkeinon edistämiseksi Käyrälammella, mutta konkreettisia toimenpiteitä ei vielä tehty. Alueen infran osalta suunnitelmassa otettiin huomioon tapahtumaselvityksessä esiin nousseet tarpeet (vesihuolto, viemärointi ja sähkö) tapahtumatuotannon mahdollistamiseksi tulevaisuudessa.

Yritystontitarjonnan kasvattamisesta kaupungin uudeksi kärkihankkeeksi päätettiin talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Yritysalueet-kärkihanke käynnistyi yhteistyössä Kouvola Innovation Oy:n kanssa vuoden 2023 alussa. Hankepäällikön rekrytointi kesti syksyyn ja hankepäällikkö aloitti työnsä syyskuussa. Hanketta edistettiin muiden vastuuhenkilöiden toimesta tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kolmesti, maaliskuussa, elokuussa ja joulukuussa. Hanketta toteutetaan vuosina 2023–2027 ja sille on varattu talousarvioon investointimäärärahat maanhankintaan sekä yhdyskuntatekniikan investointeihin.

Alkuvuodesta hankkeeseen kuuluvien osa-alueiden suunnittelua ja yhdyskuntatekniikan rakentamista on edistetty Teholassa ja Jokelassa. Asemakaavojen laadinta käynnistettiin kahdessa kohteessa Tervaskankaalla ja yhdessä kohteessa Korian Hiivurissa. Edellisten lisäksi Teholassa jatkettiin kaavaprosessia yhden kohteen osalta. Tervaskankaalle on tehty alkuvuonna tonttien varaus- ja myyntipäätöksiä.

Hankesuunnitelmassa määritellään tavoitteet yritystonttituotannon kasvattamiseksi valituille yritysalueille. Yritystonttituotantoa kasvatetaan Teholan, Jokelan, Matkakeskuksen, Korjalan, Tervaskankaan ja Korian alueilla. Alun perin hankkeeseen suunniteltiin otettavaksi mukaan Suviojan alue. Alueen kehittyminen on kuitenkin hyvin riippuvainen mahdollisista uusista valtatielinjauksista, joten sen toteutuminen tapahtuu todennäköisesti vasta hankkeen loputtua. Hankesuunnitelmassa määritellään uusien yritysalueiden maanhankinnan, asemakaavoituksen, infran rakentamisen, tonttien esirakentamisen sekä tonttien luovutuksen joustava aikataulut. Joustavalla aikataulutuksella vastataan hankkeen kriittisimpään vaiheeseen eli maanhankintaan.

Kouvola Innovation Oy:n (Kinno) **sijoittumispalvelun** tavoitteena on houkuttaa Kouvolaan uusia yrityksiä kehittämällä Kouvolan tunnettua, tekemällä aktiivista myyntityötä investointien houkuttelemiseksi alueelle ja tuottamalla yritysten tarpeista lähtevää sijoittumispalvelua Kouvolaan sijoittumisen tueksi.

Kinnon sijoittumisen toimenpiteet ovat keskittyneet yritystontit kärkihankkeessa määriteltyjen alueiden markkinointiin ja myyntiin. Positiivisia tuloksia on saatu aikaan erityisesti Tervaskankaalla, jossa kaupunki on tehnyt tonttikaupat Bilteman kanssa, ja jonne WasaGroup on tehnyt tonttivarauksen.

Yhden luukun periaatetta, eli kaupungin, konserniyhtiöiden ja oppilaitosten yhteistyötä sijoittumisten houkuttelemiseksi kaupunkiin on toteutettu menestyksekkäästi mm. Tenel Oy:n Kouvolaan sijoittumisessa. Kinno ja kaupungin tekniikka ja ympäristö -toimiala ovat käyneet keskusteluja useiden toimijoiden kanssa teollisen mittakaavan aurinkovoimainvestointien saamiseksi Kouvolaan. Lisäksi loppukesästä on valmisteltu useita sijoittumistarjouksia datakeskustoimijoille sekä kiertotalousalan yritykselle. Loppuvuodesta atNorth ilmoitti rakentavansa datakeskuksen Ummeljoelle.

Valtakunnallista näkyvyyttä on hankittu yhteistyössä Radio Novan Aamun kanssa. Kouvola RRT:stä, elintarvikesektorista ja kiertotaloudesta kertovat somevideot tavoittivat lähes 280 000 silmäparia. Videoihin liittyvän sisältöyhteistyön kokonaistavoittavuus oli 2 008 000 ja nettotavoittavuus 357 000.

Kinnon tytäryhtiön Railgate Finland Oy:n varsinainen liiketoiminta käynnistyi ja yritykselle on nimetty oma asiantuntijahallitus sekä toimitusjohtaja. RR-terminaalialueen markkinointi ja myyntityö ovat jatkuneet. Työ logistiikkaan tukeutuvan tuotannollisen ja muun toiminnan houkuttelemiseksi Kouvolaan on tiivistynyt. Railgate Finlandin myyntityössä ulkopuolisen kumppanin hyödyntäminen potentiaalisten asiakkaiden ensikontaktoinnissa on tuonut hyviä tuloksia. Ensimmäiset asiakkaat aloittivat toiminnan RR-terminaalissa. Saadut käyttökokemukset tukevat terminaalien käyttöä erityisesti metsäteollisuuden raaka-ainevirtojen tehostamiseksi myös tulevaisuudessa.

Kinno on ollut yhteistyökumppanina LOGY-konferenssissa, jossa esiteltiin Railgate Finlandin toimintaa ja Kouvola RRT:n mahdollisuuksia. Kesäkuussa Kouvolaan järjestettiin Railforum - tapahtuma, jonka pääteemana oli vihreä siirtymä. Tapahtuma keräsi lähes 150 osallistujaa ympäri Suomen. Osallistujat pääsivät myös tutustumaan tapahtuman aikana Suomen ensimmäiseen kuivasatamaan.

Kinno ja kaupunki osallistuivat tämän vuoden SuomiAreenaan järjestämällä logistiikan tulevaisuutta käsittelevän keskustelu- sekä erillisen sidosryhmätillaisuuden. Heinäkuussa Railforumin ja SuomiAreenan teemoja tuettiin vielä Kauppalehden kumppaniartikkelilla, joka tavoitti 1 359 lukijaa.

Valtakunnallista näkyvyyttä Kouvola on saanut myös Tampereella järjestettävissä Alihankintamessuilla syyskuussa. Kinnolla oli oma 30 m² messuosasto, jossa Kouvolaan oli mukana 4 yritystä (Planproof, Ecopulp, Jet-Steel ja Dust Control Systems). Messujen aikana on syntynyt useita kontakteja, ja yhdessä yritysten kanssa oli päätetty osallistua messuille myös ensi vuonna.

Yhden luukun palvelumallia käsiteltiin kaupungin ja Kinnon yhteisessä työpajassa joulukuussa. Tavoitteena on saada toimiva konsepti, joka palvelee entistä paremmin sijoittumispalvelun asiakkaita. Seuraava työpaja on alkuvuodesta 2024.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon

Käyttötaloussosassa määrärahojen ja tuloarvioiden sitovuustaso kaupunginvaltuustoon nähden on toimielimen/lautakunnan toimintakate. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 8.5.2023 joukkoliikenneyksikön siirron 1.6.2023 alkaen kaupunginhallituksen alaisesta toiminnasta teknisen lautakunnan toiminnaksi

- Kaupunginhallitus, vähennys 4 303 993 euroa, muutettu toimintakate -590 198 euroa
- Tekninen lautakunta, lisäys 4 303 993, muutettu toimintakate -17 276 953 euroa

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toimintakate toteutui 3,9 milj. euroa ennakoitua paremmin Toimintatuotot toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti. Suurimmat poikkeamat ovat muissa toimintatuloissa sekä tuissa ja avustuksissa. Toimintakulut alittuivat 4,0 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden, merkittävimpinä tekijöinä oli energiakustannusten pysyminen maltillisena sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden ennakoitua alhaisempi toteutuma.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate ylittyi muutettuun talousarvioon nähden 3,4 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymä oli 1,5 milj. euroa ennakoitua parempi, merkittävin poikkeama oli saatujen tukien ja avustusten ennakoitua parempi kertymä. Toimintakulujen ylitys oli 4,9 milj. euroa. Henkilöstökustannusten ylitys, 3,1 milj. euroa, johtui mm. kertaerästä, palvelutarpeen lisäyksestä sekä sijaiskustannuksista. Palvelujen ostojen ylitys oli 2,5 milj. euroa mm. ruoka-, kuljetus- ja ICT-palvelujen sekä palveluseteliostojen kasvun takia.

Teknisen lautakunnan toimintakate toteutui 0,5 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden paremmin. Toimintatuottojen ylitys oli 1,8 milj. euroa. Merkittävin kasvu oli maanvuokra- ja myyntituloissa sekä joukkoliikenteen myyntituloissa. Toimintakulujen ylitys oli 1,5 milj. euroa, mikä johtuu runsaslumisista sekä sääoloiltaan poikkeuksellista talvikuukausista.

Rahoitustuottojen ja -kulujen kertymä toteutui 2,9 milj. heikommin kuin talousarviossa oli ennakoitu. Korkotuottojen kertymä oli 0,7 milj. euroa talousarviota parempi ja korkokulut toteutuivat 3,1 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempina. Muut rahoitustuotot toteutuvat 0,4 milj. euroa talousarviossa ennakoitua heikommin. Merkittävimmät poikkeamat olivat osinkotuottojen sekä arvopapereiden luovutusvoittojen ennakoitua heikommassa kertymässä. Muihin rahoitustuottoihin kirjattiin rahoitusarvopapeiden arvonkorotuksia 1,0 milj. euroa.

Investointeihin tehtiin useita talousarviomuutoksia, jotka vähensivät talousarvion nettoinvestointimenoja noin 9,5 milj. eurolla. Investointimenot toteutuivat 3,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä ja investointitulojen toteutuma oli noin 0,1 milj. euroa ennakoitua suurempi.

Olenneisimmat investointimäärärahojen poikkeamat olivat:

- Kaupunginhallitus, Tietohallinto, Aineettomat hyödykkeet: määrärahan alitus 0,6 milj. euroa
- Kaupunginhallitus, Tilapalvelut, Pieninvestoinnit: määrärahan alitus 0,4 milj. euroa ja tuloarvion ylitys 0,1 milj. euroa
- Kaupunginhallitus, Tilapalvelut, Marjoniemen yhtenäiskoulu: määrärahan alitus 0,6 milj. euroa
- Liikunta- ja kulttuurilautakunta, Museo (lahjoitus): määrärahan ylitys 0,6 milj. euroa
- Tekninen lautakunta, Kiinteät rakenteet ja laitteet/kadut, tiet ja kevyt liikenne: määrärahan alitus 0,6 milj. euroa
- Tekninen lautakunta, Kiinteät rakenteet ja laitteet/sillat, ja erikoisrakenteet: määrärahan alitus 0,7 milj. euroa

Tilikauden päättymisen jälkeen tapahtuneet toiminnan ja talouden muutokset

Selvitystilaan 1.6.2023 asetettu Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9 on purkautunut 16.2.2024. Yhtiön varat ja velat siirtyvät kaupungille.

Kaupungin vastaanottamaan Olavi Pokin testamenttiin liittyvän säätiön perustaminen on edennyt. Säätiön perustamiskirja allekirjoitettiin 31.1.2024.

1.1.5 Henkilöstö

Päättäneeltä tilikaudelta laaditaan erillinen henkilöstökertomus, jossa käsitellään laajemmin henkilöstöä koskevia tunnuslukuja ja kehittämistoimenpiteitä.

Henkilöstöohjelma

Henkilöstöohjelmalla tuetaan kaupunkistrategian toteutumista. Kaupunginhallitus hyväksyi 17.5.2021 kaupungin henkilöstöohjelman vuosille 2021–2024. Ohjelmassa on määritelty henkilöstöjohtamisen visioksi ”Rakkaudesta lajiin – me teemme Kouvolaan”. Henkilöstöohjelman yhteydessä on määritelty hyvän johtamisen periaatteet Kouvolan kaupungilla, ja mitä ne tarkoittavat toimintatapoina ja johtamisen tekoina. Hyvän johtamisen periaatteet ovat: luomme selkeän suunnan yhdessä, toimimme arvostavasti, innostamme vaikuttamaan ja uudistamme asiakaslähtöisesti.

Henkilöstöohjelmassa on asetettu kolme henkilöstöjohtamisen tavoitetta, jotka ovat osaava ja riittävä henkilöstö, hyvinvoiva henkilöstö ja turvallinen työyhteisö sekä hyvä johtaminen ja osallistuva työyhteisö. Ohjelmassa määritellään jokaista tavoitetta koskevat linjaukset ja mittarit sekä niiden saavuttamiseksi tarvittavat kehittämistoimenpiteet. Henkilöstöohjelman visio, painopisteet ja tavoitteet on esitetty alla olevassa kuvassa.

Henkilöstöohjelman lisäksi laaditaan vuosittain työturvallisuuslain (738/2002) 9 §:n mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Kaupunkistrategiaa toteuttaa myös kaupunginhallituksen hyväksymä Kouvolan kaupungin henkilöstöä koskeva suunnitelma tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Henkilöstö toimialoittain

Kouvolan kaupungin palveluksessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 2732 viranhaltijaa/työntekijää, joista vakinaisia oli 2178, määräaikaisia 422 ja tukitoimenpitein työllistettyjä 132. Henkilöstömäärän kehitystä on seurattu myös osavuosi- ja kuukausikatsauksissa. Kaupungin henkilöstömäärä laski edellisvuodesta 183:lla. Tähän ovat vaikuttaneet erityisesti vuodenvaihteessa liikkeenluovutuksella toteutetut henkilöstösiirrot: kasvatuksen ja opetuksen kasvun tuesta sekä kiinteistöpalveluista siirtyi hyvinvointialueelle 56 vakinaista ja 11 määräaikaista työntekijää. Vastaavasti Kymsotelta siirtyi kaupungille kotoutumisen palvelujen siirron yhteydessä 2 vakinaista ja 1 määräaikainen työntekijä. Määräaikaisen henkilöstön määrä vaihtelee toiminnallisista syistä eri kuukausina. Henkilöstö jakautui toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Henkilöstö 31.12.2023	Henkilöstö 31.12.2022
Konsernipalvelut	115	18	16	149	152
Sivistys	1 605	347	70	2 022	2 139
Tekniikka ja ympäristö	458	57	46	561	624
Yhteensä	2 178	422	132	2 732	2 915
Henkilöstö 31.12.2022	2 280	457	178	2 915	
Henkilöstö 31.12.2021	2548	515	186	3 249	

Vuonna 2023 eläkkeelle siirtymisen vuoksi vapautuneista 78 virasta ja tehtävästä jätettiin täyttämättä 18 eli 23 prosenttia. Muusta syystä vapautuneesta 96 virasta ja tehtävästä jätettiin täyttämättä 10 eli 10 prosenttia. Kun kaikki lähtövaihtuvuus (eläkkeelle siirtyminen ja muut syyt) otetaan huomioon, on 174 vapautuneesta virasta ja tehtävästä jätetty täyttämättä yhteensä 28 eli 16 prosenttia.

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina

Tarkemmin henkilöstömäärää kuvaa henkilötyövuosi (htv), jolla tarkoitetaan koko vuoden kokoaikatyössä ollutta henkilöä. Osan vuotta, osa-aikaisesti työskentelevän sekä palkattomalla virka-/työvapaalla olleen työpanos on laskettu tehdyn työajan suhteessa. Tunnusluvusta ei vähennetä vuosilomia tai muita palkallisia poissaoloja. Henkilötyövuodet ovat vähentyneet edellisvuodesta yhteensä 112,75:llä eli 4,1 prosentilla. Vähennyksen taustalla on erityisesti henkilöstön siirtyminen liikkeenluovutuksella toisen työnantaja palvelukseen. Henkilötyövuodet jakautuvat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Tot. 1-12/2023	Tot. 1-12/2022
Konsernipalvelut	108,49	26,00	27,18	161,67	144,09
Sivistys	1404,19	437,16	75,57	1916,92	1 979,57
Tekniikka ja ympäristö	421,77	80,42	53,25	555,44	623,11
Yhteensä	1934,45	543,57	156,00	2634,02	2 746,77
HTV 31.12.2021	2005,12	564,23	177,41	2746,77	
HTV 31.12.2020	2239,78	620,91	149,86	3010,55	

Henkilöstömenot

Kaupungin henkilöstömenot tilikaudelta olivat 139,2 milj. euroa. Henkilöstökulut jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Henkilöstömenot 1000 e	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	Tot. 12/2022	Tot. 12/2023	Muutos-% 2022/2023	Tot.-%
Yhteistoiminta	-4 790	0	0	-4 790	0	-100,0	0,0
Konsernipalvelut	-14 595	-14 097	-13 732	-14 429	-13 774	-4,5	100,3
Sivistys	-96 639	-98 646	-98 646	-96 506	-101 425	5,1	102,8
Tekniikka ja ympäristö	-25 651	-23 966	-24 330	-25 950	-24 021	-7,4	98,7
Kaupunki yhteensä	-141 676	-136 708	-136 708	-141 676	-139 219	-1,7	101,8

Henkilöstömenot vähenivät edellisvuodesta noin 2,5 milj. eurolla eli 1,7 prosentilla. Palkat ja palkkiot vähenivät edellisvuodesta 1,7 prosentilla. Henkilöstömenot ylittivät talousarvion kuitenkin noin 2,5 milj. eurolla eli 1,8 prosentilla. Kunta-alan nykyiset sopimukset astuivat voimaan 1.5.2022. Alkuperäisen sopimusratkaisun vaikutus vuoden 2023 vuosikeskiarvoon oli 3,05 % ja ns. perälautatarkastelun vaikutus 1,8 %. Vuonna 2023 sopimuskorotukset nostivat kustannuksia keskimäärin 4,85 prosenttia. Kunta-alalla toteutettiin 1.6.2023 alkaen yleiskorotukset, paikalliset järjestelyerät ja

kehittämishjelmaerät. Kesäkuussa maksettiin euromääräiset kertapalkkiot. Koulunkäynninohjaajien kertapalkkiot maksettiin paikallisen sopimuksen perusteella elokuussa. Kertapalkkiot olivat yhteensä noin 1,6 milj. euroa sosiaalikulunnuksineen. Palkkaperusteisen eläkemaksun yhteydessä perittävä työkyvyttömyyseläkemaksu oli KuELin piirissä 1,37 prosenttia (v. 2022: 1,46 %) ja VaELin piirissä 1,62 prosenttia (v. 2022: 1,27 %)

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaoloja oli vuonna 2023 keskimäärin 20,0 kalenteripäivää/henkilötyövuosi, joten tunnusluku pienentyi 2,7 kpv/htv edelliseen vuoteen verrattuna. Vaikka sairauspoissaolot ovat selvästi vähentyneet edellisvuodesta, ne ovat edelleen selvästi koronaa edeltävää aikaa korkeammalla tasolla. Sairauspoissaolot jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Kpv täys-palkallinen	Kpv osa-palkallinen	Kpv palkaton	Kpv yhteensä	Kpv/htv 2023	Kpv/htv 2022	Muutos kpv/htv
Konsernipalvelut	1 227	378	31	1 636	10,1	14,1	-3,9
Sivistys	30 968	4 646	1 641	37 255	19,4	22,3	-2,9
Tekniikka ja ympäristö	9 316	3 076	1 382	13 774	24,8	25,8	-1,0
Yhteensä	41 511	8 100	3 054	52 665	20,0	22,7	-2,7
Vuonna 2021	49 912	9 160	3 251	62 323	22,7		
Vuonna 2020	39 395	9 195	2 533	51 123	17,0		

Henkilöstöohjelman mukaisia hyvinvoiva henkilöstö ja turvallinen työyhteisö -tavoitteeseen liittyviä kehittämistoimenpiteitä on toteutettu vuonna 2023. Sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyden kustannuksia on pyritty vähentämään useilla toimenpiteillä. Työkyvyn toimintamallia päivitettiin maaliskuussa. Korvaavan työn edistäminen aloitettiin keväällä henkilöstöpalvelujen yhteistyössä palvelujen kanssa toteuttamalla työpajoilla. Syksyllä valmisteltiin Ennakoinnin voimalla pidempään työuraan -hanketta, johon saatiin Kevan työelämän kehittämisrahaa. Tarkoituksena on kehittää Kouvolan kaupungin työkykyjohtamista proaktiiviseksi sekä vähentää sairauspoissaoloja ja ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymistä. Samalla kehitetään työurajohtamista. Työterveyshuollon palvelut kilpailutettiin keväällä. Palveluntuottajana jatkaa Suomen Terveystalo Oy. Uusi sopimus astui voimaan 1.7.2023 alkaen. Hinnoittelumalli muuttui samalla kiinteähintaisesta suoriteperusteiseksi. Myös henkilöstön työhyvinvointia mittaavaa kyselyä uudistetaan. Palveluntuottaja kilpailutettiin syksyllä ja uudistaminen käynnistyi loppuvuodesta. Kyselyn toteutus siirretään samalla alkuvuoteen. Kolme kertaa vuodessa henkilöstön työhyvinvointia mitataan Fiilis-mittarilla.

1.1.6 Ympäristötekijät

Osana lakisääteistä tilinpäätösinformaatiota kuvataan kunnan ympäristöasioita kirjanpitolausakunnan kuntajaoston suosituksen mukaisesti. Tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva kunnan ympäristönsuojeluun käyttämistä resursseista ja saaduista taloudellisista hyödyistä. Ympäristötekijöiden kuvaus valottaa taloudellisesta näkökulmasta Kouvolan ympäristöohjelman tavoitteita, joita on mm. energia- ja resurssitehokkuuden parantamiselle.

Ympäristötalouden luvut kootaan kirjanpidosta. Ympäristötilinpito ei kuitenkaan ole toistaiseksi täysin sovitettavissa olemassa oleviin kirjanpitojärjestelmiin. Siksi kaikkia ympäristönsuojelullisia eriä ei saada erotettua. Tilinpäätöksen ympäristötekijöissä korostuvat kunnan perustoiminnat, kuten viranomaistehtävät sekä ylläpitoon liittyvät kirjaukset (esim. jätehuolto ja jätevedet). Jos esim. kiinteistön saneerausparannetaan energiatehokkuutta, se ei näy erikseen ympäristöinvestointina, vaan se on osa hankkeen kokonaiskustannuksia. Erillisinä projekteina toteutetut toimet saadaan kirjanpidosta näkyviin, jos hankkeen ensisijainen tarkoitus on edistää ympäristönsuojelua.

Toimintakertomuksessa esitettäviä tietoja täydentävät ympäristöohjelman seurantatiedot, joissa esitellään ympäristökuormitukseen, ympäristön tilaan ja toimintatapoihin liittyvät tulokset.

Ympäristöohjelman seuranta on nähtävissä verkossa ns. ympäristövahti-palveluna. Seurantatieto mahdollistaa myös erilliset koosteet, jotka kuvaavat ympäristöohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit koostuvat seuraavista osa-alueista: Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu, vesiensuojelu ja jätevesien käsittely, jätehuolto ja roskaantumisen, maaperän ja pohjaveden suojelu, melun ja tärinän torjunta, luonnonsuojelu ja maisemansuojelu, ympäristönsuojelun viranomaistehtävät ja ympäristönsuojelun edistäminen.

Vuonna 2023 ympäristötuotot olivat noin 0,2 milj. euroa ja ympäristökulut 3,4 milj. euroa. Investointeja ympäristönsuojelun edistämiseksi tehtiin noin 536 000 eurolla.

Ympäristötalous, 1 000 e	Tuotot	Kulut	Investoinnit
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	14	659	0
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	0	569	0
Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy	3	1 155	0
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	88	0
Melun ja tärinän torjunta	0	0	2
Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu	46	116	0
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	106	692	0
Ympäristönsuojelun edistäminen	68	162	534
Yhteensä	238	3 440	536

Suurimmat kulut aiheutuivat jätehuollosta ja roskaantumisen ehkäisystä, yhteensä 1,2 milj. euroa. Kulut sisältävät kaupungin kiinteistöjen jätehuollon sekä ulkoalueiden, kuten puistojen ja liikennealueiden puhtaanapidon ja roskien siivouksen. Kuluissa ei ole mukana kaikkia roskaantumisesta ja laittomista kaatopaikoista aiheutuneita kuluja, joita kertyy mm. tarkastuskäynneistä, kirjaamisista ja yhteydenpidosta eri osapuolten välillä. Ne sisältyvät viranomaistoiminnan kuluihin. Roskaantuneiden kohteiden siivoamiseen osallistuu puisto- ja liikennealueiden puhtaanapidosta vastaavien lisäksi muita kaupungin palveluyksiköitä, joiden osuutta ei saada erotettua.

Ulkoilman ja ilmastonsuojelun kulut koostuvat ilmanlaadun tarkkailusta, hiekoitushiekan ja katupölyn poistosta ja kevyen liikenteen edistämisestä (kaupunkipyöräjärjestelmän hankinta), yhteensä noin 0,7 milj. euroa. Ilmanlaadun yhteistarkkailun laskutettavat tulot muilta osapuolilta olivat 14 000 euroa.

Vesiensuojelun ja jätevesien käsittelyn kulut (0,6 milj. euroa) muodostuvat kaupungin jätevesimaksuista ja vesiensuojeluyhdistyksen jäsenmaksusta.

Maaperän ja pohjaveden puhdistusta tai tutkimusta tehtiin 88 000 eurolla. Siitä 63 000 euroa käytettiin Voikkaalla vanhojen purkujätteiden siivoamiseen rivitalotontilta ja pilaantuneiden maiden korvaamiseen puhtailla aineksilla. Pohjankorven pesulan alueen pohjaveden puhdistushanke saatiin päätökseen, ja siihen käytettiin vuoden aikana 22 000 euroa. Pohjaveden tarkkailua alueella tullaan kuitenkin edelleen jatkamaan.

Melun ja tärinän osalta ei toteutettu meluesteitä tai muita rakenteita. Käyrälammen alueen melusuojauksen suunnitteluun käytettiin 2 000 euroa.

Luonnon- ja maisemansuojelun kulut noin 0,1 milj. euroa koostuvat vieraslajitorjunnasta ja niittyjen hoidosta, minkä lisäksi kuluja aiheutui vuonna 2022 toteutetun lähteikön ennallistamisen jälkiseurannasta. Ennallistamisiin ja vieraslajien torjuntaan saatiin valtionavustusta, minkä lisäksi maisematyölupamaksut näkyvät tuottoina luonnon- ja maisemansuojelussa. Yhteensä tuotot olivat 46 000 euroa.

Ympäristönsuojelun viranomaistyön kustannukset olivat yhteensä 0,7 milj. euroa. Viranomaistyön ympäristötuotot 0,1 milj. euroa koostuvat lupa- ja muista maksuista.

Ympäristönsuojelun edistämistä toteutettiin erilaisilla hankkeilla ja energiatehokkuusinvestoinneilla. Merkittävä osuus oli myös varhaiskasvatuksen ympäristökasvatustyöllä. Toimintakuluja kertyi yhteensä noin 0,2 milj. euroa ja avustustuloja saatiin 68 000 euroa.

Kasvatustyö painottui hankkeissa, joissa Kestävä Koulu -hankkeen saama avustus oli 48 000 euroa ja kulut 68 000 euroa. Aluetoimikuntien avulla Kestävän kehityksen toimintamalli osaksi asukkaiden arkea -hanke jatkui vielä alkuvuoden kulujen ollessa 38 000 euroa ja avustuksen 12 000 euroa. Muiden hankkeiden osuus oli selvästi näitä pienempi.

Investointeja tehtiin 0,5 milj. eurolla. Investoinnit mahdollistivat 20 kaupungin omistaman rakennuksen energiakatselmoinnin sekä katselmusten perusteella tehdyt muutostyöt: Teetettiin suunnitelmat viiteen lämmitystapamuutokseen sekä muihin LVIA-toimenpiteisiin (mm. IV-koneiden puhallinvaihdot ja ohjaustavan muutokset, automaatioon liittäminen), tehtiin valaisinmuutoksia kolmeen rakennukseen ja yhteen rakennukseen teetettiin suunnitelma valaisinmuutoksista. Lisäksi tehtiin pienempiä säätötoimenpiteitä, esim. ilmanvaihdon aikaohjelmien tarpeenmukaistaminen. Korjaustoimenpiteinä toteutettiin lämmöntalteenoton kunnostaminen, IV-koneen ohjauksen korjaus ja vesikalustevirtaamien tarkastaminen ja säätö.

Katuvalaisimia vaihdettiin ledeihin seuraaville kaduille tai niiden osuuksille: Karjalankadulle, Kalevankadulle, Salpausselänkadulle, Kuusaantielle (myös pyörätielle), Kymenlaakson tielle sekä Voikkaalla Kuparintielle ja Voikkaantielle. Myös Kymintehtaan alueelle vaihdettiin vikaantuneiden valaisimien tilalle ledit. Kuusankosken jäähallin energiansäästötoimenpiteitä olivat valaisimien uusiminen, ovien vaihto ja väliseinäikkunoiden vaihto.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruption ja lahjonnan torjunnasta lakien (mm. laki kunnallisesta viranhaltijasta, rikoslaki, työsopimuslaki) lisäksi on huolehdittu kaupungin ajantasaisella ohjeistuksella, joita ovat mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, hankintaohje ja ohjeet vieraanvaraisuudesta, edustamisesta ja lahjoista.

1.1.8 Arvio tulevasta kehityksestä

Kouvolan kaupungin taloudelliset näkymät ovat edelleen haastavat. Vaikka vuoden 2023 tulos oli hyvä ja taseen alijäämät saatiin katettua, johtui se viime vuoden poikkeuksellisesta tulokertymästä. Sote-uudistuksen vuoksi verotulot kertyivät vielä osin edellisten, korkeampien veroprosenttien sekä jako-osuuksien perusteella. Myöskään valtionosuudet eivät olleet kokonaan uudistuksen jälkeisellä tasolla. Vuodesta 2024 lähtien verotulotilitykset alenevat, koska niitä ei juurikaan kerry enää aiempien prosenttien mukaan. Valtionosuuksissa tapahtuu merkittävä leikkaus vuodesta 2024 lähtien, kun niihin tehdään sote-uudistuksesta johtuvat tarkistukset. Yhteensä verotulot ja valtionosuudet ovat vuonna 2024 noin 34 milj. euroa pienemmät vuonna 2023, vaikka tuloveroprosenttia korotettiin 0,29 prosenttiyksiköllä.

Kouvolan taloutta haastaa myös negatiivinen väestökehitys. Sillä on suorat vaikutukset tulo-rahoituksen pienemiseen eli valtionosuuksiin ja verotuloihin. Vaikka Kouvolan toimintakatteen kasvu on ollut muun kuin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksien osalta erittäin maltillista tai jopa negatiivista, ei kustannuksia pystytä sopeuttamaan samaa tahtia kuin tulot pienenevät. Yleinen hintatason nousu, korkojen muutokset, työttömyyden kehitys sekä valtakunnalliset palkkaratkaisut tuovat lisähaasteita taloudelliseen tilanteeseen lähivuosina. Kouvola olettaakin, että valtionosuusjärjestelmän uudistuksella pystyttäisiin taata myös negatiivisen väestökehityksen kuntien kyky tuottaa lakisääteisiä palveluja. Myös sote-uudistuksesta johtuvat vähennykset tulisi poistaa valtionosuuksista, koska kunnilla ei ole tähän mitään vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi talouteen vaikuttaa merkittävästi vuonna 2025 voimaan tuleva TE-palvelujen siirto kunnille. Vielä ei pystytä täysin arvioimaan kuinka uudistuksesta johtuvat valtionosuuksien lisäykset kattavat palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset.

Kaupunki tarvitsee myös tulevaisuuden investointeja, joiden avulla saavutetaan pysyviä käyttötaloussäästöjä, esimerkiksi perusopetuksen kouluverkkoa uudistamalla. Investointien myötä kaupungin lainakanta tulee kasvamaan ja sillä on vaikutus korkokustannuksiin. Kustannuksien tasaamiseksi käytetään erilaisia rahoitusmalleja. Kaupunki käyttää suunnitelman mukaan joissain kohteissa kiinteistöleasingia tai muita vaihtoehtoisia rahoitusmuotoja, jolloin kustannusvaikutukset jaksottuvat eri tavoin ja pitemmälle ajanjaksolle. Investoinnit tuleekin kohdistaa säästöjä tuoviin kohteisiin sekä elinvoimaa ja sitä kautta verotuloja lisääviin hankkeisiin.

Kokonaisuudessaan vuodesta 2024 lähtien talouden haasteet konkretisoituvat ja tarvitaan pysyviä talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2024–2027 taloussuunnitelma sisältää merkittävästi erilaisia toimenpiteitä, joilla taloutta saadaan tasapainotettua. Talousarvion sisältämät toimenpiteet tulee toteuttaa ja samanaikaisesti tehdä työtä uusien toimintatapojen löytämiseksi. Toimintaa ja palvelurakenteita uudistamalla voidaan saavuttaa merkittäviä taloutta tasapainottavia toimenpiteitä.

Vuoden 2024 talousarvion hyväksymisen jälkeen valtionosuusarviot ovat muuttuneet eikä korkojen lasku ole ollut odotettua. Kouvolassa on tehty pitkäjänteisesti työtä talouden tasapainottamiseksi ja työn avulla on saavutettu pysyviä säästöjä, mutta työ jatkuu edelleen. Myös edunvalvontatyötä valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi tulee aktiivisesti tehdä, nykyjärjestelmä kohtelee kuntia eriarvoisesti sote-kustannuksien vaikutuksen jäädessä rasittamaan kuntien taloutta pysyvästi.

Taloudellinen tilanne kriisikuntakriteerien näkökulmasta

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa tai jos konsernitalinpäätöksen alijäämä euroa/asukas on 1. vuonna > 500 ja

2. vuonna > 1 000 tai jos alla mainittujen neljän kriisikuntakriteerin raja-arvot täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty Kouvolan kaupungin kriisikuntakriteerien toteutuminen voimassa olevien kriisikuntakriteerien näkökulmasta. Konsernin lainat ja vuokravastuut määrän vertailulukuina on käytetty vuoden 2022 tietoa. Taulukoihin on merkitty kriisikuntakriteerien raja-arvot ja osoitettu niiden tilanne toteutumiseen nähden seuraavasti:

√ = kriteerin raja-arvo ei täyty   X = kriteerin raja-arvo täyttyy   Δ = kriteerin raja-arvo lähenee

Kriisikuntakriteerit 2023 alkaen	Raja-arvo	2023	Tilanne 2023	2022	Tilanne 2022
Kattamaton alijäämä (tuloksenkäsittelyerät huomioituna)	4 vuotta	19,3 (20,3)	√	-0,5 (+0,6)	Δ
Konsernialijäämä asukasta kohden	1.vuonna > 500 2. vuonna > 1 000	+1 585	√	+747	√
Konsernin vuosikate poistoista	< 80 %	97,5	√	97,5	√
Tuloveroprosentti	kuntien ka. + 2,0 (7,38)	8,61	√	21,25	√
Konsernin lainat ja vuokravastuut	kuntien ka. + 50 % (9 390 + 50 %)	6 188	√	9 069	√
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate	< 0,8	1,8	√	0,7	X

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskienhallinnan keskeisin tarkoitus on strategisten tavoitteiden toteutumisen varmistaminen. Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, jotka voivat aiheuttaa epäonnistumisen toiminnassa tai tavoitteiden toteutumisessa, tai merkittäviä vahinkoja. Kaupunkikonsernin riskit on luokiteltu neljään luokkaan: strategiaan, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskien vaikutusta voidaan tarkastella myös sisäisen toiminnan ja kaupunkistrategian yhteisten tavoitteiden näkökulmasta; asuminen, liikunta ja kulttuuri, kestävä elämäntapa, kasvatus ja opetus, työelämä ja yrittäminen.

Alle on koottu tiedot kuntakonsernin ulkoisista ja sisäisistä riskeistä. Ulkoisilla riskitekijöillä on vaikutusalueena kaikki kaupunkistrategian yhteiset tavoitteet. Sisäisten riskitekijöiden vaikutus kohdentuu ensisijaisesti sisäiseen toimintaan, mutta pidemmällä aikavälillä vaikutukset voivat kohdentua myös kuntalaisten palveluihin ja hyvinvointiin sekä alueen elinvoimaan.

Ulkoiset riskit

Ulkoiset strategiset riskitekijät

- Maine ja imago
- Kansalaisten aktiivisuus ja hyvinvointi
- Kuntakonsernin kokonaisuus

Ulkoiset toiminnalliset riskitekijät

- Asiakaslähtöinen palvelu

Ulkoiset vahinkoriskit

- Ympäristövahingot: luonnonilmiöistä johtuvat, pohjaveden laatu
- Rakennusten ja infran kunto, osittain myös taloudellinen riskitekijä

Ulkoiset taloudelliset riskitekijät

- Sopimus- ja vastapuoliriskit
- Hyvinvointialueuudistuksen vaikutus
- Rahoitusriskit

Sisäiset riskit

Sisäiset strategiset riskitekijät

- Strateginen päätöksenteko ja johtaminen
- Avainosaaminen

Sisäiset toiminnalliset riskitekijät

- Digitaalisen turvallisuuden toiminnalliset riskitekijät
- Työhyvinvointi
- Työtaturmat

Sisäiset vahinkoriskit

- Digitaalisen turvallisuuden toimintaympäristön riskit
- Omaisuusvahingot

Sisäiset taloudelliset riskitekijät

- Menojen hallinta ja kustannuskehitys
- Velkaantuminen

Strategiset riskitekijät

Strateginen päätöksenteko ja johtaminen: Valtuustokauden alussa on päivitetty kaupunkistrategia. Strategiaa tukevia asiakirjoja eli ohjelmia, suunnitelmia ja linjauksia on päivitetty tarpeen mukaan. Toimialojen tiekartat ja toimenpidesuunnitelmat tuleville taloussuunnitelmavuosille ja strategissa asiakirjoissa esitettyjen tavoitteiden toteuttaminen vaatii priorisointia resurssien näkökulmasta. Strategian toteuttaminen ja toimintojen priorisointi edellyttää virkamiesjohdon näkemyksen lisäksi myös laajaa poliittista tukea.

Maine ja imago: Mainejohdaminen on kuntien markkinoinnin avainkysymyksiä. Mainejohdaminen ei vielä ole riittävällä tasolla ja työtä tulee jatkaa. Imagoon ja vetovoimaan vaikuttavat kaupungin kärkihankkeet. Niiden strategista poliittista johtamista vahvistetaan, jotta toimeenpano saa riittävän tuen. Strategisesti tärkeille investoinneille määritellään myös poliittiset ohjausryhmät. Työhön tarvitaan koko kaupunkiyhteisö, yhteinen tahtotila ja hyvä yhteishenki.

Kuntakonsernin kokonaisuus: Tytäryhtiöiden toiminnan varmistaminen on kaupungin edun mukaista. Yhtiöiden kanssa on yhä tiivistetty strategiatyötä sekä riskienhallintaa. Tytäryhtiöt ovat toimittaneet omat riskianalyyksinsä konsernin riskien ehkäisemiseksi ja toimintaympäristön muutosten tuomien mahdollisuuksien realisoimiseksi.

Avainosaaminen: Kaupungin henkilöstömäärää on vähennetty viime vuosien aikana huomattavasti. Henkilöstön siirtyminen eläkkeelle on suurta ja myös muu lähtövaihtuvuus on selvästi kasvanut. Talouden sopeuttamistarpeet ja henkilöstön väheneminen ovat lisänneet huomattavasti avainhenkilöriskiä. Samanaikaisesti, kun henkilöstömäärää on sopeutettava, on hankittava uutta osaamista. Erityisesti digitalisaation edellyttämään osaamiseen on panostettava. Henkilöstöjohtamista ja sen kehittämistä ohjataan henkilöstöohjelman mukaisesti. Johtajat vastaavat avainhenkilöiden tunnistamisesta, tiedon jakamisesta sekä sijais- ja varahenkilöjärjestelyistä.

Toiminnalliset riskitekijät

Asiakaslähtöinen palvelu: Hyvinvointialueen aloittaminen vuoden 2023 alusta on haastanut kaupungin ja hyvinvointialueen rakentamamaan uudenlaiset yhteistyörakenteet muuttuneessa toimintaympäristössä. Riskinä on se, että toimintarakenteita ei saada toimiviksi ja oleellinen tieto ei kulje toimijoiden välillä. Kouvolan on tärkeää huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista ja ajaa edunvalvonnallisesti Kouvolan etua. Riskinä voidaan nähdä eri toimijoiden erilaiset näkemykset edunvalvonnasta ja nopeasti muuttuva maailmantilanne, joka voi luoda vaativaa painetta kunnille.

Digitaalisen turvallisuuden toiminnalliset riskitekijät: Jatkuvuuden sekä päivittäisen toiminnan kannalta riskiuhkaa on aiheuttanut epävarma maailmantilanne konkretisoiden palvelunestohyökkäysuhkan sekä tietomurtouhan tietojen kalastelun yleistyttyä. SOC/SIEM-palvelun avulla poikkeamien nopea havainnointi ja niihin reagointi on estänyt haittavaikutuksia. Jatkuvuuden varmistamiseksi on olemassa jatkuvuussuunnitelma, jonka mukaisesti toimitaan jatkossa poikkeustilanteissa. Tietoaineistojen, tietovarantojen ja tietojärjestelmien dokumentointia on kehitetty ja riskienhallintaa on toteutettu tunnistamalla ja arvioimalla olennaisia riskejä, vähentämällä riskien todennäköisyyttä ja vaikutuksia hyväksyttävälle tasolle (jäännösriskit). Jatkossa digitalisoinnin vahvistamisen myötä tulee varautua tietojärjestelmä- ja integraatoriskien kasvuun.

Työhyvinvointi: Henkilöstön sairauspoissaolot ovat selvästi vähentyneet edellisvuodesta, mutta ne ovat edelleen koronaa edeltävää aikaa korkeammalla tasolla. Työkykyriskejä pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Haasteena on edelleen sairauspoissaolojen pitkittyminen, mikä ennakoii työkyvyttömyysriskiä. Työkykyjohtamista kehitetään proaktiiviseksi hankkeella, johon on

saatu Kevan työelämän kehittämisrahaa. Sirius -terveysjohtamisen järjestelmän avulla seurataan työkykyprosessien toimivuutta ja oikea-aikaisuutta. Henkilöstön työterveyspalvelut kilpailutettiin keväällä 2023. Tavoitteena on tarvelähtöinen ja kaupungin toimintaa tukeva työterveyshuolto. Työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa korostetaan psykososiaalisten kuormitustekijöiden tarkastelua. Vuosittain toteutetaan työhyvinvointikysely, jonka avulla kartoitetaan henkilöstön näkemyksiä työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja valitaan työyksikkökohtaiset kehittämistoimenpiteet. Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu syksyllä 2023, vaan kysely uudistetaan ja se toteutus siirretään jatkossa alkuvuoteen. Seuraava kysely on maaliskuussa 2024. Kolme kertaa vuodessa työhyvinvointia mitataan fiilismittarin avulla. Henkilöstöä tuetaan muutostilanteissa erilaisella muutosvalmennuksella ja työyhteisöviestintään panostamalla.

Työtapaturmat: Työtapaturmia ehkäistään työpaikkakohtaisesti työn vaarojen selvityksillä ja arvioinneilla, työterveyshuollon työpaikkaselvityksillä ja työturvallisuusjärjestelyin. Kemikaaliturvallisuuden hallintaan on hankittu oma järjestelmä, jonka avulla jokainen voi katsoa yksikön käytössä olevat kemikaalit ja niiden riskien arvioinnit.

Taloudelliset riskitekijät

Menojen hallinta ja kustannuskehitys: Merkittävimmät taloudelliset riskitekijät kohdistuvat tuloperusteiden eli verotulojen ja valtionosuuksien kehittämiseen, joihin vaikuttaa mm. Kouvolan negatiivinen väestökehitys. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuvat valtionosuuksien pysyvät vähenevät tarkoittavat Kouvolalle merkittävää sopeuttamistarvetta, jos valtionosuusuudistuksessa ei ko. eria muuteta. Talouden tasapainottamistoimenpiteitä on toteutettu useina vuosina ja niitä jatketaan edelleen. Vuoden 2024 talousarvio sisältää merkittäviä sopeuttamistoimenpiteitä noin 15 milj. euroa ja suunnitelmakaudella 2024-2027 summa kasvaa yli 20 milj. euroon. Mikäli esitettyjä palveluverkkomuutoksia sekä muita kustannuksia alentavia sekä tuloja lisääviä toimenpiteitä ei toteuteta, kaupunki ei pysty tasapainottamaan talouttaan ilman merkittäviä veronkorotuksia. Palveluprosesseja sekä -verkkoa tulee edelleen tarkastella kriittisesti ja sopeuttaa vastaamaan toimintaympäristön muutoksia, esimerkiksi väestökehityksen osalta.

Velkaantumisen: Kouvolan kaupungin lainakanta asukasta kohden on ollut valtakunnallisesti maltillisella tasolla konsernin osalta. Tulevien investointien myötä lainakanta tulee kuitenkin kasvamaan. Velkamäärää tulee pystyä hallitsemaan, jotta se ei jää pysyvästi korkealle tasolle. Investointien tulee joko tuoda kaupungille pysyviä käyttötaloussäästöjä tai luoda uutta elinvoimaa. Lainanhoitokustannukset tulee hallita riittävällä tulorahoituksella.

Sopimus- ja vastapuoliriskit: Oman palvelutuotannon lisäksi kunta hankkii palveluita ostopalveluilla. Sopimushallintaa on yhtenäistetty ottamalla käyttöön sähköinen sopimushallintajärjestelmä, jonka avulla toimialat voivat hallinnoida sopimustensa koko linkaarta tehokkaasti. Sopimusriskien hallinta vaatii kuitenkin edelleen sopimushallinnan kehittämistä asettaen painopisteen sopimusten laadintaan. Sopimuksissa on sovittava muun muassa vastapuolen vastuista tietosuojakysymyksissä sekä poikkeus- ja häiriötilanteissa.

Riskejä ovat taseen ulkopuoliset taloudelliset vastuut kuten leasingvastuut, vastuusitoumukset (takaukset) sekä sopimusvastuut. Kaupunki on myöntänyt antolainoja, joissa on selvitetty etukäteen vastapuolien taloudelliset riskitekijät sekä noudattamalla kuntalain 129 §:ää. Kouvolan kaupungilla on myönnettyjä takauksia 120,6 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa sekä myönnettyjä lainoja noin 51,4 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa. Suurin osa takauksista (93,6 %) ja lainoista (88,9 %) kohdistuu konserniyhteisöihin. Sopimusvastuihin sisältyy muun muassa sitoumuksia avustuksiin, yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, palvelusopimuksia sekä vuokravastuita.

Rahoitusriskit: Alle vuoden mittainen rahoitus turvataan konsernitilin luottolimiitillä (16 milj. euroa) ja kuntatodistusohjelmalla (150 milj. euroa). Pitkäaikaisen rahoituksen perusinstrumentit ovat velkakirja- ja joukkovelkakirjalainat sekä leasingrahoitus. Lainojen hallinnan osalta korkoriski liittyy markkinakorkojen muutoksiin, johon on varauduttu hajauttamalla rahoitussopimukset ja säätelemällä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisten lainojen suhdetta. Osa kaupungin pitkäaikaisesta lainasalkusta on

suojattu korkojohdannaisilla. Lainasalkun suojausaste 31.12.2023 oli noin 56 %. Sijoitusten hintariskiä pienennetään hajauttamalla varat omaisuuslajien ja yksittäisten arvopaperien kesken. Kaupungin pitkän sijoitussalkun perusallokaatio on suhteellisen varovainen (35 % korot, 35 % osakkeet, 30 % vaihtoehtoiset sijoitukset). Maksimissaan osakepaino saa sijoitussuunnitelman mukaisesti olla enintään 50 %.

Vahinkoriskit

Yhdyskuntatekniikan rakenteiden ja infran kunto vaikuttaa moneen asiaan, kuten korjausvelkaan ja käyttäjäkokemukseen. Merkittävin vahinkotilanne on katurakenteiden vauriot ja niistä johtuvat omaisuusvahingot tienkäyttäjien ajoneuvoille. Merkittäviä uhkatilanteita ovat vedenpuhdistusprosessin häiriöt, ruokamyrkytyspäily, epidemia ja pandemia.

Rakennuksiin kohdistuu merkittävä korjausvelka, joka luo riskiä rakennusten käytettävyyteen. Rakenteiden kunto vaikuttaa myös kykyyn torjua vahinkoja tai varautua niihin. Merkittäviä, joskin todennäköisyydeltään pieniä, uhkatilanteita ovat mm. tulipalo ja rakenteiden romahtamiset. Vahinkoriskeihin on varauduttu vahinko- ja vastuuvakuutuksin. Rakentamiseen liittyviä teknisiä riskejä, esim. vesivuodot, jäätyminen, ja toiminnan keskeytysriskejä kuten tulipalot, ilkivalta, pienennetään rakentamisen ja suunnittelun ohjauksella sekä suunnitelmallisella rakennusten ylläpidolla sekä turva- ja automatiikkajärjestelyin. Korjausvelkaa saadaan supistettua kiinteistöjen aktiivisilla myynneillä ja puruilla. Lisäksi kiinteistöihin kohdistuviin riskeihin, kuten vaarallisen aineen vuoto tai sähkökatkokset, varaudutaan valmiusharjoituksin, -suunnittelulla ja riskikartoituksella.

Kaupunki on varautunut valmiussuunnittelussaan normaalista poikkeaviin tilanteisiin niin teknisen vikaantumisen kuin ulkoisen tekijän aiheuttaman häiriön hallitsemiseksi. Edelleen energian hintavaihteluiden, jopa sähkön säännöstelyn hallitsemiseksi on yhteistyö alueen energia- ja vesihuoltotoimijoiden välillä ollut säännöllistä. Yksittäiset hintavaihtelut vuoden lopulla eivät vaatineet merkittäviä koko konsernia koskevia toimenpiteitä.

Digitaaliseen toimintaympäristöön kohdistuvat uhat ovat kasvaneet merkittävästi. Tietomurronuhka on ollut todellinen ilmentyen tietojen kalasteluna. Palvelunestohyökkäysriski on myös jatkuvuudenhallinnan kannalta todellinen uhka, jonka vaikutukset voivat yltää useisiin sähköisiin palveluihin. Maailmantilanteesta johtuen informaatiovaikuttamisen kohdentumisen riski on ollut todellinen ja toteutunut hyvin lievästi johtuen käytössä olevista teknisistä palveluista ja henkilöstön kyvykkyydestä toimia oikein. Palvelujen digitalisoituessa toimintaympäristöön kohdistuvien uhkien tunnistamisen ja riskienhallinnan avulla pyritään säilyttämään luottamus digitaalisten palvelujen turvallisuuteen ja varmistamaan jatkuvuus. Teknologia ja järjestelmähankintojen osalta on varmistettu jo hankintavaiheessa tietoturva ja tietosuojavaatimusten täyttyminen.

Keskeiset oikeudenkäynnit ja muut oikeudelliset tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyvät riskit

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on vireillä valittajien valituslupahakemus koskien kaupunginvaltuuston päätöstä 19.9.2022 § 84 myydä Hemsö Suomi Oy:lle kiinteistöjä hintaan 96 809 716 euroa.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto ohjaa kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä hyväksymillään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteilla. Kouvolan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan päivitetty perusteet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.11.2022. Valtuusto edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaatiotasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista on määräykset hallintosäännössä ja sitä täydentävissä ohjeissa ja määräyksissä.

Kouvolan kaupungin eettiset periaatteet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.11.2022. Kaupunginvaltuuston vahvistamat Kouvolan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja

riskienhallinnan perusteet sisältävät lähtökohdan, jonka mukaan sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan muun muassa noudattamalla kaupungin eettisiä periaatteita. Eettiset periaatteet koskevat kaikkea Kouvolan kaupungin toimintaa ja niiden tulee määrittää asemasta tai työtehtävistä riippumatta kaikkien luottamushenkilöiden, johtajien, viranhaltijoiden ja työntekijöiden tapaa toimia. Kaupunki edellyttää eettisyyttä myös kaupunkikonserniin kuuluvilta yhtiöiltä, kuntien yhteistoiminnalta ja muulta toiminnalta, jossa Kouvolan kaupunki on osallisena. Eettisten periaatteiden mukaisella toiminnalla ja niihin liittyvän käytännön ohjeistuksen noudattamisella varmistetaan, että kaupungin toiminta on lakien, säädösten, ohjeiden ja normien mukaista.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta vastuualueillaan. Esimiehet seuraavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta osana operatiivista johtamista. Kaupunginhallitus on antanut valtuuston hyväksymiä perusteita noudattaen ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja kytkeytymisestä kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmään. Kouvolan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan päivitetty ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 16.1.2023.

Kaupunginhallituksen selonteko perustuu toimielinten toiminnastaan antamiin selontekoihin sekä sisäisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustietoihin. Selontekojen tueksi toimialat tekivät itsearviointeja tilinpäätösohjeeseen sisältyneen arviointimallin avulla sekä hyödynsivät muuta arviointitietoa toimialueensa sisäisen valvonnan riskienhallinnan tilasta. Arviointitietojen perusteella kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on pääosin hyvää tasoa. Sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Selonteoissa toimielimet totesivat riskejä liittyvän muun muassa vanhentuneisiin ja elinkaaren päähän tuleviin rakennuksiin, kriittisten asiantuntijoiden saatavuuteen, resurssipulaan sekä organisaation kuormitukseen. Tietoturvariskit tunnistettiin kasvavaksi toiminnalliseksi riskiksi digitalisoituvassa yhteiskunnassa ja sähköisissä palveluissa, kun muun muassa palvelunestohyökkäykset, haittaohjelmat ja huijausviestit lisääntyvät.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisäätöiden tehtävien laiminlyöntejä tai muutoin lakien ja säännösten tai hyvän hallintotavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus- tai muu oikeudellinen vaatimus tai vastuu.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus.

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta on esitetty muualla toimintakertomuksessa. Keskeiset poikkeamat talousarviossa asetettuihin toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin ja niiden johdosta mahdollisesti suoritettavat toimenpiteet on esitetty talousarvion toteutumisosassa.

Toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointijärjestelmät ovat jatkuvan kehittämisen kohteena. Kouvolan kaupungilla on palvelusopimus Sarastia Oy:n kanssa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottamisesta. Kaupunki on taloushallinnon järjestelmien osalta Sarastian Kuntamalli palveluna -ympäristön asiakas. Näin kaupungin taloushallinnon järjestelmät ovat yhdenmukaisia Sarastian järjestelmien kanssa ja tietojärjestelmäratkaisuja voidaan kehittää yhdessä muiden kuntatoimijoiden kanssa. Kaupungilla ja Sarastialla on vuosittain useita säännöllisiä kumppanuus- ja kehittämistilaisuuksia.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan järjestämisen ja toteuttamisen vastuut on määritelty hallintosäännössä ja niitä täydentävissä määräyksissä. Riskienhallinnan toteutus tapahtuu toimialoilla ao. johdon vastuulla. Konsernipalvelujen tehtävänä on kaupungin riskienhallinnan kehittäminen ja koordinointi. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa kuvataan kokonaisvaltaisen riskienhallinnan periaatteet ja riskienhallintaprosessi sekä riskienhallinnan kytkeytyminen osaksi keskeisiä toimintaprosesseja.

Kaupungin riskiarviointi suoritetaan strategiatarkistuksen yhteydessä. Toimialan toimielimet tunnistavat riskinsä ja laativat riskienhallintasuunnitelmansa talousarvion yhteydessä ja palvelut käyttösuunnitelmien yhteydessä. Riskienhallinnan raportointi on kytketty osaksi toiminnan ja talouden seuranta ja raportointia.

Uusi kokonaisvaltainen sähköinen riskienhallintajärjestelmä Granite hankittiin kaupungille vuonna 2022. Riskienhallintajärjestelmän käyttöönottoa on jatkettu vuonna 2023. Vuonna 2019 hyväksyttiin digitaalisen turvallisuuden politiikka ja sitä täydentävä tietosuojapolitiikka. Ne määrittävät periaatteet, toimintatavat ja vastuut, joiden mukaan toimitaan digitaalisessa ympäristössä sekä tietosuojan toteuttamisessa noudattaen voimassa olevaa lainsäädäntöä ja asetusten määrittämiä normeja sekä tehtyjen sopimusten edellyttämiä vaatimuksia.

Kaupungin toiminnan ja omaisuuden vakuuttamisperiaatteet on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä vakuuttamispolitiikka -asiakirjassa. Vakuutusturva on järjestetty vakuuttamispolitiikan mukaisesti. Kouvolan kaupungin vakuutusopas sisältää ohjeet ja menettelytavat vahinkotilanteisiin. Vakuutusturvan riittävyyttä arvioidaan erityisesti vakuutusten kilpailuttamisen yhteydessä. Vakuutusten ajantasaisuutta ylläpidetään jatkuvasti.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Valtio on korvauksetta luovuttanut Anjalan maa- ja metsäoppilaitoksen kiinteistöt Kouvolan seudun kuntayhtymälle vuonna 1995. Kuntaliitoksen myötä 1.1.2009 kiinteistöt siirtyivät Kouvolan kaupungille ammatillisen koulutuksen käyttöön. Luovutussopimukseen on sisällytetty ehto palautusvelvollisuudesta tilanteissa, joissa valtion luovuttama omaisuus luovutetaan toiselle tai sen käyttötarkoitus muutetaan pysyvästi. Vuosien saatossa kiinteistöjä ja rakennuksia on luovutettu eri tahoille, eikä luovutuksista ole tehty lain edellyttämiä luovutusilmoituksia. Osa luovutuksista on sellaisia, että kiinteistön käyttötarkoitus on muuttunut ja niistä voi seurata korvausvelvollisuus. Muutoin kaupunginhallituksen tiedossa ei ole omaisuuden hankinnan, luovutuksen tai hoidon valvonnan osalta laiminlyöntiä tai virheellistä menettelyä, josta saattaisi aiheutua kaupungille merkittävä korvaus- tai muu oikeudellinen vastuu. Kaupungilla on käytössä kaikkia voimassa olevia sopimuksia koskeva Cloudia Sopimushallintajärjestelmä.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Vuonna 2023 sisäisen tarkastuksen työ on kohdistunut muun muassa S-business –maksukorttien käyttöön, kaupungin sähköisten palvelujen käyttöönoton läpikäyntiin ja tarkasteluun suhteessa tavoitteisiin, konserniyhtiöiden ohjaukseen, vakavien väärinkäytösten ja rikkeiden raportointiin tarkoitettun ilmoituskanavan käyttöönottoon, Kouvolan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittämiseen sekä kaupungin henkilöstön sisäisen valvonnan tietoisuuden parantamiseen. Sisäinen tarkastus antoi raporteissaan ja muistioissaan tarkastuskohteille suosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Tarkastuksista raportoitiin kaupunginhallitukselle, kaupunginjohtajalle, kaupungin johtoryhmälle, tarkastuskohteille sekä tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle. Raporteissa annettujen suositusten toteutumista seurataan säännöllisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisarvio

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on pääosin hyvää tasoa. Sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan

mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä. Olennaisia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteita ei ole havaittu.

Sisäistä valvontaa suoritetaan osana normaalia operatiivista johtamistyötä. Riskienhallinnan toteutus tapahtuu toimialoilla johdon vastuulla. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuvan kehittämisen kohteena. Voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella kehittämistoimenpiteet kohdistuvat muun muassa toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointijärjestelmiin sekä kokonaisvaltaisen riskienhallintaprosessin kehittämiseen ja riskienhallintajärjestelmän käyttöönottoon.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma, 1000 e	2023	2022
Toimintatuotot	47 534	51 455
Valmistus omaan käyttöön	1 769	1 498
Toimintakulut	-236 106	-617 075
Toimintakate	-186 803	-564 122
Verotulot	212 573	380 975
Valtionosuudet	18 140	179 179
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	3 523	2 094
Muut rahoitustuotot	8 309	11 063
Korkokulut	-7 591	-2 322
Muut rahoituskulut	-584	-1 760
Vuosikate	47 567	5 108
Poistot ja arvonalentumiset	-27 867	-25 181
Tilikauden tulos	19 700	-20 074
Tilinpäätössiirrot	71	71
Tilikauden yli-/alijäämä	19 771	-20 002
Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/toimintakulut, %	20,3	8,4
Vuosikate/poistot, %	170,7	20,3
Vuosikate, euroa/asukas	603	64
Asukasmäärä	78 876	79 434

Kaupungin tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja miten tilikauden tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Tuloslaskelmassa esitetään ne tuotot, jotka on saatu kaupungin ulkopuolelta ja kulut, jotka ovat syntyneet hankinnoista kaupungin ulkopuolelta. Vertailussa edelliseen vuoteen tulee huomioida sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle sekä liikkeenluovutuksella toteutetut henkilöstösiirrot: kasvatuksen ja opetuksen kasvun tuesta sekä kiinteistöpalveluista.

Toimintatuottoja kertyi 47,5 milj. euroa. Toimintatuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 3,9 milj. euroa (-7,6 %). Myyntituottoja kertyi 4,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisena tilikautena. Toiminnan muutokset, mm. ruoka- ja puhtauspalveluiden myynnin päättyminen hyvinvointialueelle, huomioiden myyntitulojen kertymä oli 3,5 milj. euroa pienempi kuin edellisvuonna. Kotikuntakorvaukset toteutuivat 0,2 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Muiden myyntituottojen heikompaan kertymään vaikuttivat mm. uimahallien sulut. Maksutuottojen kertymä oli 3,9 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen oli -8,4 % eli 0,4 milj. euroa. Muutokseen vaikuttaa mm.

päivähoitomaksujen edellisvuotta pienempi kertymä (0,4 milj. euroa). Tukia ja avustuksia kertyi 9,9 milj. euroa, lähes saman verran kuin edellisvuonna. Työllistämistukia kertyi 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Kelan koulumatkatukea toteutui lähes edellisvuoden suuruisena. Projektiavustuksia ja valtionavustuksia saatiin mm. esi- ja perusopetukseen edellisvuotta enemmän. Muita toimintatuottoja kertyi 25,2 milj. euroa, muutosta edelliseen vuoteen oli 4,1 prosenttia eli 1,0 milj. euroa. Muihin toimintatuottoihin kirjattiin mm. lahjoituksen saadun taidekokoelman tasearvo 0,6 milj. euroa. Pysyvien vastaavien luovutusvoittojen kertymä oli 1,5 milj. euroa, 0,1 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Toimintakulut olivat 236,1 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen nähden oli 381,0 milj. euroa (-61,7 %). Toiminnan muutokset huomioiden toimintakulut kasvoivat 2,5 milj. euroa (1,1 %) Toimintakulujen merkittävimmät erät muodostuivat henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista.

Henkilöstökulut olivat 139,2 milj. euroa, joka oli 59 % toimintakuluista. Henkilöstökulut vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 2,5 milj. euroa, eli -1,7 %. Toiminnan muutokset huomioiden henkilöstökulut kasvoivat 4,2 milj. euroa (3,1 %). Palkkojen ja palkkioiden osuus henkilöstökuluista oli 110,6 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen oli 1,8 milj. euroa. Henkilöstömenojen kasvuun vaikuttivat mm. kunta-alalla toteutetut sopimuskorotukset sekä kertaerät.

Palveluja ostettiin 52,8 milj. eurolla, mikä oli 22,4 % toimintakuluista. Asiakaspalvelujen ostojen osuus oli 8,9 milj. euroa ja muiden palvelujen ostot 43,9 milj. euroa. Palvelujen ostot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 382,0 milj. euroa. Vähennys johtuu pääosin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä palo- ja pelastustoimen siirtymisestä hyvinvointialueille. Palvelusetelimenot olivat 5,7 milj. euroa eli 0,4 milj. euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Asiantuntija- ja toimistopalveluihin käytettiin 0,6 milj. euroa edellistä vuotta enemmän. ICT-palveluita hankittiin 0,1 milj. euroa (-19,9 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Rakennusten ja alueiden rakentamispalvelut toteutuivat 31,0 % pienempinä edelliseen vuoteen nähden. Muutokseen vaikuttaa yleinen kustannusten nousu sekä talven sääolosuhteet. Matkustus- ja kuljetuspalveluihin käytettiin 6,8 % edellisvuotta enemmän. Muun muassa perusopetuksen ja lukioiden oppilaskuljetukset toteutuivat 0,4 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Joukkoliikenteen kuljetuspalveluihin käytettiin 0,5 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Osuus verotuskustannuksiin toteutui 0,9 milj. euroa pienempinä edelliseen vuoteen nähden. Toiminnan muutokset vaikuttivat myös muiden yhteistoimintaosuuksien 9,5 milj. euron edellisvuotta pienempään toteutumaan.

Aineita, tavaroita ja tarvikkeita hankittiin 21,7 milj. eurolla, vähennys edellisvuoteen oli -16,5 % (4,3 milj. euroa). Toimisto- ja koulutarvikkeisiin käytettiin lähes 0,2 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Elintarvikkeita hankittiin 0,8 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Polttoainekustannukset vähenivät 0,1 milj. euroa edellisestä vuodesta. Lämmitys-, sähkö- ja kaasukustannukset olivat 2,7 milj. euroa pienemmät edellisvuoteen nähden.

Avustuksia maksettiin 15,3 milj. euroa. Maksettujen avustusten määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 7,0 milj. euroa. Muutos selittyy pääosin toiminnan muutoksilla eli työmarkkinatuen maksuosuus 6,8 milj. euroa sisältyi vuonna 2022 sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakaspalvelujen ostoihin. Lasten kotihoidon tuki toteutui noin 0,3 milj. euroa edellisvuotta pienempänä. Avustuksia yhteisöille maksettiin 0,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Muut toimintakulut olivat 7,1 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen oli 11,5 %. Pysyvien vastaavien luovutustappioita toteutui -84,1 % edellisvuotta vähemmän. Vuokramenojen toteutuma oli 0,8 milj. euroa edellisvuotta suurempi johtuen mm. ulkoisten vuokrakulujen ennakoitua suuremmista korotuksista. Luottotappioita kirjattiin lähes 0,1 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toimintakate oli -186,8 milj. euroa, muutos edelliseen tilikauteen verrattuna oli -66,9 %. Toiminnan muutokset huomioiden toimintakatteen kasvu oli noin 1,4 % eli 2,6 milj. euroa. Toimintatuotot kattoivat 20,3 % toimintakuluista.

Verotuloja kertyi 212,6 milj. euroa ja valtionosuuksia 18,1 milj. euroa. Hyvinvointiuudistuksen vaikutus kuntien tulopohjaan selittää poikkeamia edellisvuoteen. Verotulokertymä oli 168,4 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tuloveron kertymä oli 157,0 milj. euroa (-49,9 %) edellisvuotta heikompi. Yhteisöverojen toteuma oli 11,6 milj. euroa pienempi kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöverotuotot kasvoivat 0,2 milj. euroa (0,8 %) edellisvuoteen verrattuna. Valtionosuuksia saatiin 18,1 milj. euroa.

Rahoitustuottoja kertyi 11,8 milj. euroa, eli 1,3 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Kaupungille maksettiin osinkoja yhteensä 6,7 milj. euroa, joista merkittävimmät olivat KSS Energia Oy:n osinko 5,4 milj. euroa, Kuntarahoitus Oyj 0,7 milj. euroa ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n osinko 0,6 milj. euroa. Rahoituskulujen toteutuma oli 8,2 milj. euroa eli 4,1 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Korkokuluja maksettiin 5,3 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Arvopapereiden luovutustappioita ja arvonalentumisia kirjattiin noin 1,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Arvopapereiden luovutusvoittoja saatiin 0,4 milj. euroa.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate oli 47,6 milj. euroa ja se kattoi poistot 170,7 prosenttisesti. Asukasta kohden laskettuna vuosikate oli 603 euroa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin tilikaudelle yhteensä 27,9 milj. euroa eli noin 2,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Suunnitelman mukaisten poistojen, 26,5 milj. euroa, lisäksi kirjattiin arvonalentumisia 1,4 milj. euroa. Arvonlennukset muodostuvat käytöstä poistuneiden rakennusten alaskirjauksista.

Kaupungin tilikauden tulokseksi muodostui 19,7 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen on 39,8 milj. euroa. Aiempiin investointeihin (Tuulensuoja, Kaupungintalo ja kortteli 10008) liittyviä poistoeroja on kirjattu 0,1 milj. euroa. Poistoeron jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 19,8 milj. euroa. Kertynyt ylijäämä taseessa on tilinpäätöshetkellä 19,3 milj. euroa.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot / toimintakulut, %

$$= 100 * \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$$

Kaupungin toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittää kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista, %

$$= 100 * \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset}$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kaupungin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kaupungin vuotuista keskimääräistä investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistoalaisten investointien omahankinta-menoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi. Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista poistonalaista investointitasoa. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kaupungin toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen. Erityisesti silloin, kun kaupungin talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma, 1000 e	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	47 567	5 108
Tulorahoituksen korjauserät	-2 013	-13 065
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-30 612	-35 017
Rahoitusosuudet investointimenoihin	462	2 342
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 698	6 076
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 102	-34 556
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-191	-50 201
Antolainasaamisten vähennykset	52 116	75
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	35 000	50 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-33 229	-43 184
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-52 217	85 640
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	0	-415
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-14	-1
Vaihto-omaisuuden muutos	-14	21
Saamisten muutos	10 653	-3 728
Korottomien velkojen muutos	-29 221	-3 430
Rahoituksen rahavirta	-17 116	34 777
Rahavarojen muutos	986	222
Rahavarat kauden lopussa	31 491	30 506
Rahavarat 1.1.	30 506	30 284
Rahavarojen muutos	986	222
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-27 040	-82 499
Investointien tulorahoitus, %	157,8	15,6
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,2
Kassan riittävyys, pv	37	15
Asukasmäärä	78 876	79 434

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kaupungin rahavarojen muutoksen tilikaudella. Tuloslaskelman tavoin rahoituslaskelma sisältää ainoastaan erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupunkiin kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin eli kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja. Toiminnan rahavirta oli 45,6 milj. euroa, muutos edelliseen tilikauteen oli 37,6 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät, yhteensä 2,0 milj. euroa, muodostuivat Melan perusteetta saadun valtionkorvauksen takaisinperintään tehdyn pakollisen varauksen purkamisesta 0,4 milj. eurolla sekä pysyvien vastaavien myyntivoitoista ja -tappioista. Tulorahoituksen korjauserillä ei ole kassavaikutusta.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloista. Investointimenoja oli 30,6 milj. euroa, luovutustuloja kertyi 2,7 milj. euroa ja rahoitusosuuksia saatiin 0,5 milj. euroa (mm. lämmitysjärjestelmämuutokset, liikuntapaikkojen peruskorjaukset, pyöräpysäköinti, Ratamon terveismetsä ja Käyrälammen ulkoilureitin rakentaminen).

Toiminnan ja investointien rahavirraksi muodostui 18,1 milj. euroa. Varsinaisen toiminnan tulorahoituksella rahoitettiin 157,8 % investointien omahankintamenosta. Investointien omahankintameno oli 30,1 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta on tilinpäätöshetkellä -27,0 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta esittää ne rahoitukselliset erät, joilla varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista syntynyt rahoitustarve katetaan. Rahoituksen rahavirran toteutumaksi muodostui 17,1 milj. euroa. Antolainasaamisten lisäykset muodostuvat palautettavista liittymismaksuista. 0,2 milj. euroa. Antolainasaamisten vähennykset muodostuvat mm. KSS Energia Oy:lle maksuvalmiuden turvaamiseen myönnetyn lainan 50,0 milj. euroa takaisinmaksusta sekä pääomalainasaamisista 2,0 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen lisäys oli 35,0 milj. euroa. Lainojen lyhennykset olivat 31,7 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen muutos, 52,2 milj. euroa, muodostuu kuntatodistuslainan muutoksista sekä konsernitilivelasta. Se sisältää sekä kaupungin konsernitilivelan pankille että tytäryhteisöille. Laskennallinen lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävydestä lainojen hoitoon. Laskennallinen lainanhoitokate oli 1,2 eli tyydyttävä.

Muut maksuvalmiuden muutokset, -18,6 milj. euroa, muodostuivat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoksista, vaihto-omaisuuden muutoksista, saamisten muutoksista ja korottomien velkojen muutoksista. Saamisten muutos sisältää Osuuskunta Kymijoen Kyläkuidun lainasaamisten takaisinmaksun 4,3 milj. euroa.

Rahavarojen muutos kertoo kaupungin kassavarojen muutoksen tilikaudella. Rahavarojen muutos oli 1,0 milj. euroa. Rahavaroja oli tilinpäätöshetkellä 31,5 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 38 päivää.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä

viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet (mutta ei luovutustuloja).

Laskennallinen lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kaupungin omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kaupungin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kaupungin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1–2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys, pv

$$= 365 \text{ pv} * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$$

Kaupungin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kaupungin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

VASTAAVAA , 1 000 euroa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	554 816	645 744
Aineettomat hyödykkeet	1 635	1 780
Aineettomat oikeudet	50	105
Muut pitkävaikutteiset menot	1 392	1 675
Ennakkomaksut	194	0
Aineelliset hyödykkeet	386 434	388 175
Maa- ja vesialueet	84 094	82 102
Rakennukset	143 762	152 040
Kiinteät rakenteet ja laitteet	137 722	118 476
Koneet ja kalusto	426	585
Muut aineelliset hyödykkeet	1 943	1 308
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 487	33 665
Sijoitukset	166 747	255 789
Osakkeet ja osuudet	120 673	157 790
Muut lainasaamiset	43 700	95 768
Muut saamiset	2 374	2 231
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 305	1 439
Lahjoitusrahastojen varat	4 305	1 439
VAIHTUVAT VASTAAVAT	48 184	57 838
Vaihto-omaisuus	43	30
Aineet ja tarvikkeet	43	30
Saamiset	16 649	27 302
Pitkäaikaiset saamiset	6 341	10 581
Lainasaamiset	6 031	10 421
Muut saamiset	160	160
Siirtosaamiset	150	0
Lyhytaikaiset saamiset	10 308	16 722
Myyntisaamiset	3 686	3 247
Lainasaamiset	1 660	5 685
Muut saamiset	2 147	2 466
Siirtosaamiset	2 815	5 324
Rahoitusarvopaperit	31 362	30 450
Muut arvopaperit	31 362	30 450
Rahat ja pankkisaamiset	129	56
Rahat ja pankkisaamiset	129	56
VASTAAVAA	607 305	705 020

VASTATTAVAA, 1 000 euroa	2023	2022
OMA PÄÄOMA	265 241	285 226
Peruspääoma	245 925	285 681
Edellisten tilikausien yli-/ alijäämä	-455	19 548
Tilikauden yli-/alijäämä	19 771	-20 002
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 019	1 090
Poistoero	1 019	1 090
PAKOLLISET VARAUKSET	0	426
Muut pakolliset varaukset	0	426
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	4 363	1 511
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 363	1 511
VIERAS PÄÄOMA	336 681	416 768
Pitkäaikainen vieras pääoma	206 143	204 276
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	206 143	204 276
Lyhytaikainen vieras pääoma	130 537	212 491
Joukkovelkakirjalainat	35 000	94 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	42 503	37 214
Lainat muilta luotonantajilta	15 446	14 049
Saadut ennakot	2 723	4 296
Ostovelat	11 852	28 868
Muut velat	2 326	2 258
Siirtovelat	20 687	31 806
VASTATTAVAA	607 305	705 020
Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	44,0	40,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	120,0	67,4
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	19 317	-455
Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	245	-6
Lainakanta 31.12., 1000 e	299 093	349 539
Lainat, eur/asukas	3 792	4 400
Lainat ja vastuut 31.12., 1000 e	314 176	360 564
Lainat ja vastuut 31.12., e /asukas	3 983	4 539
Lainasaamiset 31.12., 1000 e	43 700	95 768
Asukasmäärä	78 876	79 434

Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Kuten tulos- ja rahoituslaskelmassakin erät eivät sisällä kaupungin eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä.

Kaupungin taseen loppusumma tilinpäätöshetkellä oli 607,3 milj. euroa. Pysyviä vastaavia oli 554,8 milj. euroa, joista merkittävimmät erät olivat aineelliset hyödykkeet 386,4 milj. euroa ja sijoitukset 166,7 milj. euroa. Osakkeiden ja osuuksien kuntayhtymäosuudet pienenevät 40,2 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Kaupungin osuus sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvasta ns. vapaaehtoisen kuntayhtymän

peruspääoman muutoksesta kirjataan jäsenkunnan kirjanpitoon vuodelle 2023 kuntayhtymäosuuden arvon ja kaupungin peruspääoman muutokseksi. Kirjaus tehtiin Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antaman laskunnon mukaisesti vuoden 2023 alkusaldoihin. Toimeksiantojen varat olivat 4,3 milj. euroa. Toimeksiantojen varoihin sisältyy Olavi Pokin testamentin varat. Vaihtuvat vastaavat olivat 48,2 milj. euroa. Merkittävimpänä eränä oli saamiset 16,6 milj. euroa, jotka vähenivät edellisestä vuodesta 10,7 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainasaamisten vähennys muodostuu Osuuskunta Kymijoen Kyläkuidun lainan, 4,3 milj. euroa, takaisinmaksusta. Rahoitusarvopapereita tilinpäätöshetkellä oli 31,4 milj. euroa eli 0,9 milj. euroa enemmän kuin edellisen vuoden tilinpäätöksessä. Rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden lopussa noin 0,1 milj. euroa.

Kaupungin oma pääoma tilinpäätöshetkellä oli 245,9 milj. euroa. Peruspääoman muutokseen edelliseen vuoteen verrattuna vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen omaisuusjärjestelyt, jotka kirjanpitolautakunnan hyvinvointi- ja kuntajaoston ohjeistuksen mukaan kirjattiin kaupungin vuoden 2023 peruspääoman alkusaldoon. Poistoeroa on jäljellä 1,0 milj. euroa. Pakollinen varaus, 0,4 milj. euroa, Melan perusteella saadun valtionkorvauksen takaisinperintään purettiin. Korvaus on maksettu Melalle vuoden alkuvuodesta 2023. Toimeksiantojen pääomat olivat 4,3 milj. euroa, se muodostuu lahjoitusrahastojen pääomista, johon sisältyy Olavi Pokin testamentin pääomat. Vierasta pääomaa oli 336,7 milj. euroa, josta pitkäaikaista vierasta pääomaa oli 206,1 milj. euroa ja lyhytaikaista 130,5 milj. euroa. Kuntatodistuslainat, 35,0 milj. euroa, luokitellaan joukkovelkakirjalainoiksi.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 44,0 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 120,0 %. Hyvinvointialueuudistuksen johdosta käyttötulot vähenivät merkittävästi, mutta se ei vaikuttanut vieraan pääoman velkoihin. Kertynyt ylijäämä taseessa oli 19,3 milj. euroa, joka asukasta kohti oli 245 euroa. Lainakanta oli 299,1 milj. euroa eli 3 792 euroa asukasta kohden. Lainat ja vastuut olivat 314,2 milj. euroa, joka on 3 983 euroa asukasta kohden. Lainasaamiset 31.12. olivat 43,7 milj. euroa.

Sijoitustoiminta

Kaupungin pitkäaikainen sijoitussalkku on täyden valtakirjan periaatteella kahden varainhoitajayhteisön – OP Varainhoidon ja Evlin hoidettavana. Lähtökohtana on, että tuottoja haetaan pitkäjänteisesti, ilman liiallista riskinottoa. Kaupungin nykyisellä sijoitusstrategialla salkun perusallokaatio on 35 % korot, 35 % osakkeet, 30 % vaihtoehtoiset sijoitukset (esim. kiinteistörahastot ja metsärahoitukset). Vaihtoehtoisten sijoitusten osalta voidaan ottaa myös epälikvidimpiä vaihtoehtoja (esim. epälikvidit lainat, private equity-rahastot, infrasijoitukset). Epälikvidien vaihtoehtoisten sijoitusten osuus kaupungin kokonaissijoitusvarallisuudesta saa olla enintään 20 %. Maksimipaino osakkeiden osalta on 50 %. Pitkän aikavälin tuottotavoite perusallokaatiolla on noin 5 % ja volatilitteetti, joka kuvaa tuottojen vaihtelua odotetun tuoton ympärillä on noin 8 %.

Vastuullisen sijoittamisen merkitys on kasvanut viime vuosina. Vastuullisuudella tarkoitetaan ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä näkökulmia. Molemmat kaupungin varainhoitajista ovat sitoutuneet jatkuvasti kehittämään vastuullisen sijoittamisen toimintatapojaan. Vastuullisen sijoittamisen kulmakiviä ovat mm. vastuullisuustekijöiden analyysi ja ESG-arvosanan laskeminen, YK:n Global Compact –periaatteiden seuranta ja vaikuttaminen, kiistanalaisten asioiden poissulkeminen sekä vastuullisuusraportointi. Salkun ESG-raportti arvioi salkun sijoituksia vastuullisuustekijöiden näkökulmasta. Raportointi edistää merkittävästi salkun läpinäkyvyyttä.

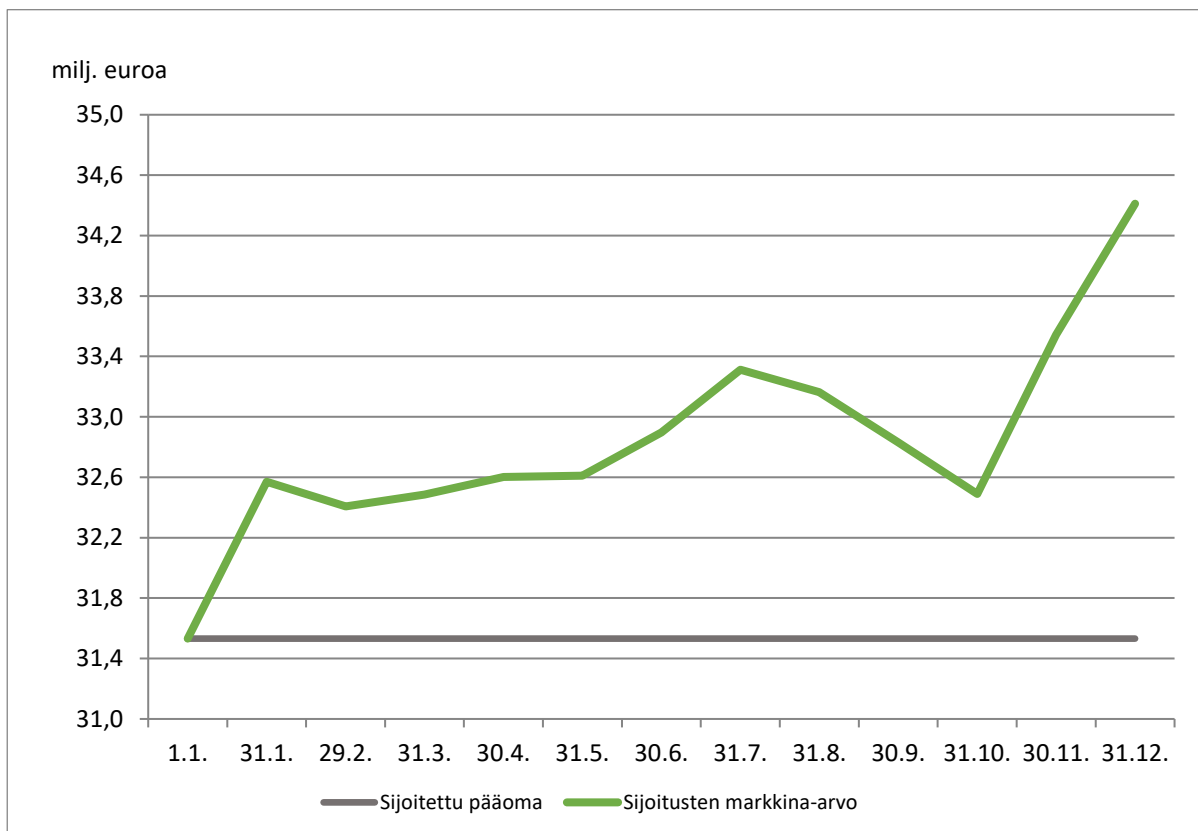
Vuoden 2023 lopussa kaupungin sijoitussalkku on jakaantunut niin, että korkosijoitusten osuus on 33 %, osakesijoitusten osuus 38 % ja vaihtoehtoisten sijoitusten osuus 29 %. Osakesijoitukset ovat lievässä ylipainossa, korkosijoitukset lievässä alipainossa ja vaihtoehtoiset sijoitukset jokseenkin normaalipainossa. Paremman hajautuksen aikaansaamiseksi kaupungin sijoitukset on toteutettu rahastojen kautta. Salkun volatilitteetti viime vuoden osalta oli alhainen, 6,4 %.

Vuosi 2023 oli sijoitusmarkkinoilla hyvä verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2022 tapahtunut osake- ja korkomarkkinoiden samanaikainen lasku on ollut harvinaista viimeisen sadan vuoden

aikana ja on lähes aina johtanut molempien omaisuusluokkien nousuun seuraavana vuonna. Niin kävi tälläkin kertaa.

Kouvolan kaupungin varainhoitosalkun kehitys oli suotuisa. Salkun arvo nousi vuoden aikana 8,68 %. Kaupungin pitkäaikaisen sijoitussalkun kirjanpidollinen arvo vuoden 2023 lopussa on 31,3 milj. euroa ja salkun markkina-arvo 34,4 milj. euroa. Osakesijoitusten tuotto vuonna 2023 oli +14,6 % ja korkosalkun tuotto +8,2 %. Muut sijoitukset toivat salkkuun hajautusta ja tuottivat vuoden aikana 3,3 %.

Sijoitusnäkymät vuodelle 2024 näyttävät mielenkiintoisilta. Maailman talouden kasvun odotetaan hidastuvan, mutta ainakin Yhdysvaltojen odotetaan väistävän taantumaa, vaikka taantumariski on edelleen olemassa. Sikäli kun inflaatio laskee tavoitetasolle ja keskuspankit aloittavat korkojen laskut niin sekä osake- että korkosijoituksista voitaneen odottaa maltillista tuottoa. Uhkana positiiviselle kehitykselle on etenkin geopoliittiset riskit. Lähi-idän kriisin eskaloitumisella olisi kohtalokkaita vaikutuksia globaalin kasvun kannalta ja se heijastuisi väistämättä myös sijoitusmarkkinoille.

1.4.1.1 Sijoitussalkun pääoman kehitys 1.1.-31.12.2023

Kertyneeseen yli-/alijäämään vaikuttavat erät

Kertyneeseen yli- ja alijäämään vaikuttavista eristä on alla olevassa taulukossa esitetty merkittävimmät erät viideltä viimeiseltä vuodelta. Kumulatiivinen vaikutus vuosilta 2009–2023 on 132,8 milj. euroa. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuvaa verotulojen ja valtionosuuksien poikkeuksellisuutta ei ole huomioitu laskelmassa.

Kertyneeseen yli- ja alijäämään vaikuttavat erät, milj. euroa	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Poistoeron muutos	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Arvon alentumiset ja lisäpoistot	-1,3	-4,3	-2,6	-0,1	-1,4
Pakollinen varaus sote-ky:n alijäämien kattamiseen (kohdistettu as.palv.ostoihin)	0,0	-14,5	2,9	11,6	
Lomapalkkavarauksen muutos, lomarah. leikkaus 30% kiky-sop.	-1,4	-0,4			
KSS Energia Oy:n osakkeiden kirjanpitoarvon korjaus	3,8	0,0			
Melan takaisinperintä		-0,4			
Lomautukset		4,4			
Koronan vaikutus käyttötalouteen		0,3	-4,5		
Valtion koronatukipaketti		29,5	13,0		
Harkinnanvarainen valtionosuus		3,3		1,4	1,3
Kymsoteen siirtyneiden henkilöiden lomapalkkavelan korjaus		-0,6			
KSS Energia Oy:n palautuskelp. liittymismaksujen oikaisu		1,3			
Kouvolan ammattiopisto Oy apporti			-0,5		
Kymsoten laskutus v. 2019-2021 korjaus				-0,4	
Taidelahjoitus				0,0	0,6
Yhteensä	1,3	18,6	8,5	12,5	0,5

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kaupungin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsevät kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)} / \text{asukasmäärä}$$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12.

= vieras pääoma – (saadun ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) sekä Lainat euroa/asukas

Kaupungin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokra-vastuut sekä Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrää. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainasaamiset 31.12.

= sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kaupungin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on laadittu tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulot ja -menot kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus.

Kaupungin kokonaistulot vuonna 2023 olivat 378,9 milj. euroa ja kokonaismenot 359,2 milj. euroa. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on 19,6 milj. euroa.

Tulot, 1000 e

Toiminta	
Toimintatuotot	47 534
Verotulot	212 573
Valtionosuudet	18 140
Korkotuotot	3 523
Muut rahoitustuotot	8 309
Tulorahoituksen korjaukset	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-1 597
Investoinnit	-
Rahoitusosuudet investointimenoihin	462
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 698
Rahoitustoiminta	-
Antolainasaamisen vähennykset	52 116
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	35 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0
Kokonaistulot yhteensä	378 759

Menot, 1000 e

Toiminta	-
Toimintakulut	236 106
-Valmistus omaan käyttöön	-1 769
Korkokulut	7 591
Muut rahoituskulut	584
Tulorahoituksen korjaukset	-
Pakollisten varausten muutos	-
- Pakollisten varausten lisäys (+), vähennys (-)	426
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-9
Investoinnit	-
Investointimenot	30 612
Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten lisäykset	191
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	33 229
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	52 217
Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaismenot yhteensä	359 178

1.6 Konsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

TYTÄRYHTEISÖT

Energia- ja vesiyhtiöt	
KSS Energia Oy	100,0 %
KSS Lämpö Oy	100,0 %
KSS Rakennus Oy	100,0 %
Voimakymi Oy	100,0 %
Suomen Energia-Urakointi Oy	100,0 %
KSS Verkko Oy	97,7 %
Kouvolan Vesi Oy	100,0 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Kouvolan Asunnot Oy	100,0 %
Asunto Oy Elopuisto	84,1 %
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	100,0 %
Kiinteistö Oy Päätie 19	100,0 %
Kiinteistö Oy Madekuja 1	68,1 %
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	58,9 %
Kiinteistö Oy Korianjousi	58,3 %

Elinkeino- ja kehitysyhtiöt	
Kouvola Innovation Oy	100,0 %
Kouvolan Yritystilat Oy	100,0 %
Railgate Finland Oy	100,0 %

Muut tytäryhtiöt	
Kouvolan Teatteri Oy	100,0 %
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy	100,0 %
Anjalankosken Jäähalli Oy	96,1 %
Kuusankosken Tennishalli Oy	87,0 %
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	61,0 %
Kouvolan Ammattiopisto Oy	60,0 %
Eduko koulutus- ja yrityspalvelut Oy ***	60,0 %
Kouvolan Hansapysäköinti Oy (äänivalta 62,5%)	32,2 %

OSAKKUUSYHTEISÖT

Muut osakkuusyhtiöt	
Kymenlaakson Jäte Oy	47,0 %
Kymenlaakson Orkesteri Oy	33,5 %
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy	24,5 %
Disec Oy	24,5 %
Saimaa Stadiumi Oy	24,5 %
Kymin Voima Oy (KSS Energian kautta)	24,0 %
Kymenlaakson Sähkö Oy	20,7 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Kohoa Synergiakeskus Oy **	50,0 %
Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	49,0 %
Asunto Oy Aron-Kara 1 *	48,5 %
Asunto Oy Kirkkovoorentie 2 *	48,5 %
Asunto Oy Kimmelmanni *	45,4 %
Asunto Oy Enärivi *	40,8 %
Asunto Oy Kaipiaistensato *	40,7 %
Asunto Oy Elimäen Napansäde	40,6 %
Kiinteistö Oy Korian Portti	39,9 %
Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1**	39,1 %
Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju *	39,0 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Asunto Oy Kouvolan Eväkujankaari	34,7 %
Asunto Oy Kataja-Haikula *	34,1 %
Asunto Oy Lohitie 5	33,3 %
Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus	32,8 %
Asunto Oy Anjalantie 2	31,3 %
Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio *	31,0 %
Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli	30,6 %
Asunto Oy Huusarinmäki *	30,4 %
Asunto Oy Puutarhurinjousi *	29,3 %
Asunto Oy Silmuntie *	27,9 %
Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo *	27,9 %
Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10*	27,1 %
Asunto Oy Siltapuisto 1	26,0 %
Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto *	25,0 %
Asunto Oy Suolasenkoski *	23,7 %
Asunto Oy Kasakkakara *	23,1 %
Anjalankosken Painotalo Oy	22,6 %
Asunto Oy Rivikolka 2 *	22,0 %
Asunto Oy Anjalan Niittypuisto *	21,7 %
Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy	21,6 %
Asunto Oy Naakanhovi *	21,4 %

KUNTAYHTYMÄT

Kuntayhtymät	
Kymenlaakson liitto	49,8 %
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	5,8 %

*) Kouvolan Asunnot Oy:n osakkuusyhteisö

**) Kouvola Innovation Oy:n osakkuusyhteisö

***) Kouvolan Ammattiopisto Oy:n tytäryhtiö

25 tytäryhteisöä
39 osakkuusyhteisöä
2 kuntayhtymää

Päivitetty 31.12.2023

Kouvolan kaupungin konserniin kuului vuoden 2023 lopussa 25 tytäryhteisöä, jotka kaikki on yhdistelty konserniin. Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin 2 kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Kouvola-konserniin kuului myös 39 osakkuusyhteisöä, joista konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta 5 olennaista yhteisöä. Konsernikaavioon on täydennetty alakonsernien osakkuusyhteisöt.

Kouvolan kaupungin tytäryhteisöistä energia – ja vesiyhtiöitä ovat 100 prosenttisesti omistetut KSS Energia Oy ja Kouvolan Vesi Oy. KSS Energia Oy:n tytäryhtiöitä ovat 100 prosenttisesti omistetut

KSS Lämpö Oy, KSS Rakennus Oy, Voimakymi Oy, Suomen Energia-Urakointi Oy ja 97,7 prosenttisesti omistettu KSS Verkko Oy.

Kouvolan kaupungin 100 prosenttisesti omistama Kouvola Innovation Oy on elinkeino- ja kehitysyhtiö. Kouvola Innovation Oy omistaa 100 prosenttisesti Kouvola Yritystilat Oy:n ja Railgate Finland Oy:n.

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöitä ovat Kouvola kaupungin 100 prosenttisesti omistamat Kouvola Asunnot Oy, Kiinteistö Oy Kouvola Asentajankatu 9 ja Kiinteistö Oy Päätie 19 sekä 68,1 prosenttisesti omistettu Kiinteistö Oy Madekuja 1, 58,9 prosenttisesti omistettu Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus ja 58,3 prosenttisesti omistettu Kiinteistö Oy Korianjousi. Kouvola Asunnot Oy:n tytäryhtiö on 84,1 %:n omistussuudella Asunto Oy Elopuisto.

Muut Kouvola kaupungin tytäryhtiöt ovat 100 prosenttisesti omistetut Kouvola Teatteri Oy ja Kouvola Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy sekä 96,1 %:n omistussuudella Anjalankosken Jäähalli Oy, 87,0 %:n omistussuudella Kuusankosken Tennishalli Oy, 61,0 prosenttisesti omistettu Kaakkois-Suomen Tieto Oy, 60,0 %:n prosenttisesti omistettu Kouvola Ammattiopisto Oy ja 32,2 prosenttisesti omistettu Kouvola Hansapysäköinti Oy (äänivalta 62,5 %).

Osakkuusyhteisöjä ovat Kymenlaakson Jäte Oy (47,0 %), Kymenlaakson Orkesteri Oy (33,5 %), Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (24,5 %) ja Kymenlaakson Sähkö Oy (20,7 %). Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy kautta osakkuusyhtiöitä ovat Disec Oy (24,5 %) ja Saimaa Stadiumi Oy (24,5 %). KSS Energia Oy:n kautta osakkuusyhtiö on Kymin Voima Oy (24,0 %).

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöihin kuuluvia osakkuusyhtiöitä ovat Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy (49,0 %), Asunto Oy Elimäen Napansäde (40,6 %), Kiinteistö Oy Korian Portti (39,9 %), Asunto Oy Kouvola Eväkujankaari (34,7 %), Asunto Oy Lohitie 5 (33,3 %), Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus (32,8 %), Asunto Oy Anjalantie 2 (31,3 %), Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli (30,6 %), Asunto Oy Siltapuisto 1 (26,0 %), Anjalankosken Painotalo Oy (22,6 %) ja Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy (21,6 %).

Kouvola Innovation Oy:n kautta osakkuusyhtiö on Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1 (39,1 %). Kouvola Asunnot Oy:n kautta osakkuusyhtiöitä ovat Asunto Oy Aron-Kara 1 (48,5 %), Asunto Oy Kirkkovoorentie 2 (48,5 %), Asunto Oy Kimmelmanni (45,4 %), Asunto Oy Enärivi (40,8 %), Asunto Oy Kaipiaistensato (40,7 %), Asunto Oy Kouvola Jaalanharju (39,0 %), Asunto Oy Kataja-Haikula (34,1 %), Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio (31,0 %), Asunto Oy Huusarinmäki (30,4 %), Asunto Oy Puutarhurinjousi (29,3 %), Asunto Oy Silmuntie (27,9 %), Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo (27,9 %), Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10 (27,1 %), Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto (25,0 %), Asunto Oy Suolasenkoski (23,7 %), Asunto Oy Kasakkakara (23,1 %), Asunto Oy Rivikolkka 2 (22,0 %), Asunto Oy Anjalan Niittyapuisto (21,7 %) ja Asunto Oy Naakanhovi (21,4 %).

Kuntayhtymiä ovat Kymenlaakson liitto (49,8 %) ja Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä (5,8 %).

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kouvola-konserniin kuuluu peruskaupungin lisäksi yhtiöitä ja yhteisöjä. Kuntalain mukaan kunnan konserniin kuuluu kunnanhallitus, kaupunginjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset. Kaupunginhallituksen konsernijaosto (31.7.2021 asti) ja elinvoimajaosto (1.8.2021 alkaen) huolehtii käytännön konsernivalvonnan toteuttamisesta Kouvola-konsernissa, kaupungin talous ja strategia -palvelun huolehtiessa valmistelusta. Tilikaudella elinvoimajaosto kokoontui 11 kertaa.

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuosittaiset tavoitteet keskeisille tytäryhtiöille. Asetettuja tavoitteita ja talouden kehitystä seurattiin osavuosisikastausten yhteydessä.

Hallintosäännön 19 §:n mukaan elinvoimajaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet. Elinvoimajaosto

on nimennyt Kouvolan kaupungin yhtiökokousedustajat ja ehdokkaat yhtiöiden ja yhteisöjen toimielimiin/hallitukseen kuluvaiksi valtuustokaudeksi.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.6.2021 päivitetyn Kouvolan kaupungin konserniohjeen sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistuksen. Ennakkokäsityksen hankkiminen on valtuutettu konserniohjeen mukaan yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan tehtäväksi. Tavoitteena on omistajatahdon näkyminen yhtiön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen järjestämisvastuu on 1.1.2023 alkaen siirtynyt kunnilta ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymältä (Kymsote) hyvinvointialueelle. Toukokuussa 2023 Kouvolan kaupunki myi osakkuusyhtiö Kaakkois-Suomen Sosiaalialan Osaamiskeskus Oy:n (Socom Oy:n) osakkeet Kymenlaakson hyvinvointialueelle. Kouvolan kaupunki on myynyt tilikauden aikana neljä Kouvolan Hansapysäköinti Oy:n osaketta. Kaupungin kokonaan omistaman Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9:n purkamisesta osakeyhtiölain mukaisella selvitysmenettelyllä on päätetty keväällä 2023 ja yhtiö on purkautunut 16.2.2024. Muutoin tilikaudella 2023 konsernirakenteessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Yhteenveto kaupungin saamista osingoista 2020–2023

Tilikauden 2023 osingot muodostuvat pääosin KSS Energia Oy:n, Kuntarahoitus Oyj:n ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n osingoista.

Osingot, 1000 e	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
KSS Energia Oy	8 004	8 000	8 004	5 400	5 400
Kymenlaakson Sähkö Oy	1 984	1 800	585	-	585
Kuntarahoitus Oyj	68	0	439	-	738
Muut	13	0	3	-	3
Yhteensä	10 069	9 800	9 031	7 200	6 726

Keskeisten konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

KSS Energia Oy (konserni)

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Sijoitetun pääoman tuotto ≥ 10 %	Sijoitetun pääoman tuotto %	26,7 %
Omavaraisuusaste $\geq 20,0$ %	Omavaraisuusaste %	35,3 %
Talousarvio 2024: Osinko tilikaudelta 2023, joka maksetaan 2024 on 8,0 M€	Maksettavan osingon määrä (euroa)	8,0 miljoonaa euroa
Asiakastutkimusten tulosten keskiarvo $\geq 8,50$	Asiointimielikuva	8,28
Energian toimitusvarmuus sekä sähkön että lämmön osalta keskeytysaika $\leq 0,50$ h/asiakas	Keskeytysaika (h/asiakas)	0,65 h sähkö 0,48 h lämpö
Oman energiantuotannon kasvihuonepäästöt vähenevät vuoden 2019 tasosta 10 %/a vuoteen 2030 mennessä	Päästövähennys (%/a)	-53,8 (%
Sairauspoissaolot $\leq 10,0$ pv/hlö/vuosi	Sairauspoissaolot	11,2

Kouvolan Asunnot Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Käyttöasteen säilyttäminen yli 92 %	Käyttöaste % vuokratuloista laskettuna	91,52 %
Luottotappiot liikevaihdosta ennetään 1 %	Luottotappioiden osuus liikevaihdosta %	0,23 %
Yhden uuden peruskorjauskohteen suunnittelun käynnistys	Suunnittelu on käynnistynyt / ei ole käynnistynyt	On käynnistynyt (Ahventie 8)
Yhteensä viidestä maakaasu- ja öljykohteesta luopuminen (Maakaasukohteita on 42 ja öljykohteita on 7)	Luovutut maakaasu- ja öljykohteet yhteensä kpl	Kaksi maakaasukohdetta Valkealassa ja yksi öljykohte Jaalessa siirrettiin kaukolämpöön
Asiakastyytyväisyysmittaustulos vähintään 25	NPS mittaustasteikko (asteikko 0–10 0-6 =arvostelijat 7-8 = passiiviset 9-10=suosittelijat Suosittelijoiden prosentiosuudesta vähennetään arvostelijoiden prosentiosuus =NPS)	Helmikuussa 2024 aloitettiin asiakastyytyväisyyden jatkuva mittaus. Tuloksia ei vielä raportoitavissa.

Kouvolan Vesi Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Liikevoitto ja poistot yhteensä > 30 %	% liikevaihdosta	35,56 %
Omavaraisuusaste vähintään 48 %	Omavaraisuusaste %	49,23 %
Talousveden laatu, viranomaisnäytteiden ylitykset 0 kpl / vuosi	Ylitykset kpl / vuosi	0
Vedenjakelu poikki > 12 h, 0 kpl / vuosi	Yli 12 h kestäneet vedenjakeluhäiriöt kpl / vuosi	0
Vuosittain saneeratun vesi- ja jätevesiverkoston määrä prosentteina verkoston kokonaismäärästä mukaan lukien keskeneräiset pitkissä hankkeissa	> 1 % verkoston kokonaismäärästä	Jätevesi 0,55 % Vesijohtovesi 0,54 %
Hulevesiliittymien määrän lisääminen vähintään 50 liittymää vuodessa	Uusien hulevesiliittymien lukumäärä kpl / vuosi	93

Kouvola Innovation Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Asiakaskontaktien määrä 1 200	Palveluita käyttäneiden tai henkilökohtaisesti kontaktoitujen määrä (kpl). Lähde: Kinnon asiakastietojärjestelmä	1 264
Seudulle perustettujen tai sijoittuneiden yritysten lukumäärän lisääminen (300), joista Kinnon palveluja käyttänyt (150)	Perustettujen tai sijoittuneiden yritysten määrä / Kinnon palveluja käyttänyt (kpl) (300/150). Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus ja Kinnon asiakastietojärjestelmä	313/102
Toiminnan kehittämisen mahdollistava taloudellinen tulos - 250 000 euroa	Emoyhtiö Kouvola Innovation Oy:n tilikauden tulos	-25 374 euroa
Asiakastyytyväisyysmittaus on tehty ja sen tulos on vähintään 3,8	Toiminnan kehittämistä ohjaava asiakastyytyväisyysmittaus asteikolla 1–5	4,4
Palvelusopimuksen vuositavoitteista vähintään 75 % toteutuu	Toteuma vähintään 75 %	Toteutunut

Kouvolan Ammattiopisto Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Opiskelijavuosien tavoite 2 550 (järjestämisluvan mukainen vähimmäismäärä on 2 333)	Opiskelijavuosien kertymä	2 505
Oppisopimusten määrällinen kasvu + 10 %, jolloin oppisopimusten määrän tavoite on 658 kpl	Oppisopimusten määrä kpl	Voimassa olevia 1 437 kpl Uusia 788 kpl
Talousarvion toteutuminen	Tulostavoite +/- 0	Kouvolan Ammattiopisto Oy:n tulos +1 594 tuhatta euroa
Tytäryhtiön koulutusliiketoiminnan ja -viennin kasvu + 20 % suhteessa vuoden 2022 liikevaihtotavoitteeseen 1,5 M€	Tytäryhtiön toteutunut koulutusliiketoiminnan ja -viennin liikevaihdon kasvuprosentti	Koulutusliiketoiminnan kasvu-% suhteessa vuoden 2022 toteumaan +7 % Muutos vuoden 2022 tavoitteeseen - 15 %
Elintarviketekniikan koulutuksen vahvistaminen osana XAMK/LUT yhteistyötä (jatkoväylä EduKo – XAMK). Opiskelijamäärä v.2022 20 opiskelijaa, tavoite vuodelle 2023 on 26 opiskelijaa, jolloin opiskelijamäärän kasvu + 30 %.	Opiskelijamäärän kasvuprosentti	43 opiskelijaa, kasvu-% +115 %
Hanketoiminnan kasvattaminen + 10 % suhteessa hanketoiminnan volyyymiin 2022, joka on 1,5 M€ (sisältäen omarahoitusosuudet ja flat ratet = kiinteä prosenttiosuus, jolla korvataan hankkeen välilliset kustannukset)	Hanketoiminnan kasvuprosentti	Hanketoiminta on supistunut – 11 %

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Oppimistoiminnan tehostaminen (opiskelijan ohjautuminen hänelle parhaiten soveltuviin ja motivoiviin opintoihin paranee, opinnot eteneminen tavoitteellisesti ja tehokkaasti, opintojen keskeytyminen ja eroaminen pienenevät, työllistyminen opintojen jälkeen paranee) Tavoitteena: 1) Oppivelvollisista ei keskeytä ja eroa kukaan (0 %) 2) Oppivelvollisuusiän jälkeen keskeyttäneitä ja eronneita < 8 % opiskelijoista 3) Jatkuvan oppimisen opiskelijoista keskeyttää ja eroaa < 12 %	Opintojen keskeyttämis- ja eroamisprosentti opiskelijaksi kirjatusta	Eroamisprosentti 11,2 (vastaa valtakunnallista keskiarvio) 1) Alle 18-vuotiaiden eroprocentti 5,3 % (Suurin syy oli siirtyminen muuhun toisen asteen koulutukseen, noin 60 % eronneista, tavoite 0 % ei ole järkevä eikä tavoiteltava sillä siirtyminen merkitsee eroamista.) 2) Oppivelvollisuuden päättäneiden eroprocentti 10,6 % 3) Jatkuvan oppimisen 12,9 %

Kouvolan Teatteri Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Ohjelmistossa vähintään 5 tuotantoa (lisäksi vierailuesityksiä)	Tuotantojen lkm	9 tuotantoa ja 13 vierailuesitystä
Nykyisen valtiosuustason säilyttäminen, 50 henkilötyövuotta (opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitussuunnitelmakausi 2022-2027)	Henkilötyövuodet	Ei toteudu, arvio 48 (laskenta 4/2024)
Oman pääoman säilyttäminen vähintään +300.000 euron tasolla	Oma pääoma	Toteutunut, oma pääoma 507 465 euroa
Katsojatavoite 35 000	Katsojamäärä lkm	34 333
Yleisötyötavoite 4 000	Osallistujamäärä lkm	5 000

Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Asiakastyytyväisyyskysely, jossa mitataan tyytyväisyyttä yhteistyöhön	Kyselyn tulos vähintään 3,5 (asteikolla 1-4)	3,6
Yhtiön strategian mukaisesti kouluttavan henkilöstön työelämäjaksojen toteutuminen, kolme (3) jaksoa vuonna 2023	Toteutuneet työelämäjaksot vuonna 2023	3
Uusien palvelutuotteiden kehittäminen, vähintään yksi uusi palvelutuote	1 uusi palvelutuote tuotantokäytössä	1
KRAO:n tunnettuuden ja näkyvyyden lisääminen	Myyntiliiketoiminnan kasvu	Ei
Taloudellinen ja kannattava toiminta	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintaan liittyen nolla tulos sekä myyntiliiketoiminnasta positiivinen tulos	Ei (-2 760 euroa) Kyllä (+8 611 euroa)

Kaakkois-Suomen Tieto Oy

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.12.2023
Liikevoittoprosentti vähintään 2,5	Liikevoittoprosentti (liikevoitto / liikevaihto) * 100	Liikevoittoprosentti on 2,65
Asiakastyytyväisyys tasolla 3,3	Asiakastyytyväisyysmittaukset 2 kertaa vuodessa (asteikolla 1-4)	Asiakastyytyväisyysmittausten kokonaiskeskiarvo 3,35
Palvelupyynnöiden (SLA) vasteaika toteutuu palvelukuvausten mukaisesti Kouvolan kaupungin osalta	Vähintään 80 % palvelupyynnöistä valmistuu määräajassa. Lisäksi Kouvolalle toimitetaan kuukausittain tarkempi erittely SLA lajeittain.	SLA-toteuma 83,33 %
ServiceDeskin vastausaika keskimäärin 40 sekuntia	Keskimääräinen vastausaika sekuntia	Keskimääräinen vastausaika 76 sekuntia. Hyvinvointialueiden toiminnan aloitus ruuhkautti Service Deskin, tammikuussa saatiin ennätysmäärä puheluja.

Keskeisten konserniyhtiöiden talouden toteutuminen (1 000 e)

KSS Energia Oy (konserni)	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	196 982	217 215	-9,32
Liikevoitto/-tappio	41 358	38 000	8,84
Tilikauden voitto/tappio	30 357	28 839	5,26
Kouvola Innovation Oy (konserni)	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	5 726	3 944	45,18
Liikevoitto/-tappio	-518	-1 687	69,29
Tilikauden voitto/tappio	-556	-1 727	67,81
Kouvolan Ammattiopisto Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	29 385	30 300	-3,02
Liikevoitto/-tappio	1 538	37	+4 056,76
Tilikauden voitto/tappio	1 594	16	+9 862,50
Kouvolan Asunnot Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	25 124	23 321	7,73
Liikevoitto/-tappio	1 606	-2 096	176,62
Tilikauden voitto/tappio	341	16	+2 031,25
Kouvolan Vesi Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	18 918	17 407	8,68
Liikevoitto/-tappio	2 634	2 487	5,91
Tilikauden voitto/tappio	244	4	6 000
Kouvolan Teatteri Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	850	645	31,78
Liikevoitto/-tappio	-24	18	-233,33
Tilikauden voitto/tappio	1	18	-94,44
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	1 991	6 717	-70,36
Liikevoitto/-tappio	12	67	-82,09
Tilikauden voitto/tappio	147	138	6,52
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	TP 2023	TP 2022	Muutos-%
Liikevaihto	26 408	24 822	6,39
Liikevoitto/-tappio	700	468	49,57
Tilikauden voitto/tappio	585	421	-38,95

1.6.4 Arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Peruskaupungin talouden ja kehityksen suunta vaikuttaa merkittävästi Kouvola-konsernin taloudelliseen tulokseen myös tulevina vuosina.

KSS Energia konsernissa kiinnitetään jatkuvaa huomiota riittävän hyvän vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden ylläpitämiseen sekä investointien kannattavuuteen ja kassavirran hallintaan. Operatiivisen toiminnan painopisteitä ovat vastuullisuus, uudet ilmastoystävälliset energiaratkaisut, energiatehokkuus, digitalisaatio ja analytiikan mahdollisuuksien hyödyntäminen sekä kestävä kehityksen mukainen toiminta laajasti konsernin eri osa-alueilla. Maailmantilanteiden nopeisiin muutoksiin aktiivisesti varautumisen tarve on korostunut. Asiakkaille tarjolla olevia tuotteita ja palveluita kehitetään vastaamaan entistäkin paremmin asiakkaiden odotuksiin.

Kouvola Innovation Oy auttaa yrityksen perustamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen liittyvissä tilanteissa sekä silloin kun yritystoiminnassa kohdataan haasteita. Sijoittumispalvelut auttavat Kouvolaan toimintojensa sijoittamista harkitsevia yrityksiä ja kehittämistoiminnalla tuetaan muun muassa elintarvikesektorin, kiertotalouden, logistiikan sekä vihreän energiantuotannon toimintaedellytyksiä Kouvolaissa.

Kouvola Innovation Oy:n tytäryhtiö Kouvolan Yritystilat Oy osallistuu yritysten fyysistä toimintaympäristöä sekä tila- ja tonttitarpeita koskevaan kaupunkikonsernin sisäiseen yhteistyöhön ja kaupungin strategisten kärkihankkeiden toteuttamiseen. Kaupunki kehittää ja lisää aktiivisesti tonttitarjontaa eri toimialojen yrityksille, jotta esimerkiksi tilaa vievien toimijoiden sijoittuminen on mahdollista. Kouvolan kaupungin kanssa jatketaan valmistelua kaupungin omistamien, yrityksille tarkoitettujen toimitilojen siirtämiseksi yhtiölle. Kouvolan Yritystilat Oy käy neuvotteluja tarpeettomien, vajaalla käytöllä tai tyhjillään olevien kiinteistöjen myynnistä tai vuokraamisesta. Vuokrausaste pyritään pitämään mahdollisimman korkeana. Yhtiön tavoitteena ei ole toimia yksinomaan kohteiden pitkäaikaisena vuokraisäntänä, vaan tukea dynaamisesti uusilla toimitilahankkeilla uuden yritystoiminnan sijoittumista ja kasvua Kouvolaissa. Vanhojen rakennusten korjaustarve rasittaa yhtiön taloutta tulevaisuudessa. Yllättävät tekniset ongelmat vanhoissa rakennuksissa voivat lisätä ylläpito- ja korjauskustannuksia merkittävästi.

Kouvola Innovation Oy:n tytäryhtiö Railgate Finland Oy:n varsinainen liiketoiminta kasvaa vuonna 2024. Terminaalialueen mahdollisuuksien ja palveluiden markkinointi ja myyntityö jatkuvat täysipainoisesti. Vallitsevan maailmantilanteen poikkeukselliset olosuhteet vaikuttavat myös terminaalien toimintaan ja lisäävät epävarmuutta. Suunnitellun idän liikenteen tilalle etsitään aktiivisesti muita mahdollisuuksia, jotka liittyvät erityisesti Suomen sisäisiin tavaravirtoihin. Railgate Finland Oy keskittyy palvelemaan myös suurteollisuutta ja satamien toimijoita tarjoamalla tilaa pitkä- ja lyhytaikaiseen varastointiin sekä mm. projektilogistiikan tarpeisiin. Railgate Finland Oy:n hallinnoima alue tarjoaa logistiikkayrityksille mahdollisuuden kehittää olemassa olevia, tai täysin uusia palveluita kaikille toimijoille avoimena rautatie- ja maantiekuljetukset yhdistävänä terminaalina. Railgate Finland Oy tulee toimimaan yhteistyössä alueen oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa TKI-toimintojen sekä uusien logistiikan materiaalikäsittelyn ja tavaravirtojen digitaalisten ratkaisujen testauspaikkana, mikä vahvistaa Kouvolan asemaa rautatielogistiikan merkittävänä osaamiskeskittymänä.

Kouvolan Ammattiopisto Oy (Eduko) tunnistaa toimialan merkittävänä muutoksina Kymenlaakson olevan äkillisen rakennemuutoksen aluetta. Yhtiö huomioi omassa toiminnassaan tähän liittyvät eri viranomaisien ja maakunnan toimenpidesuunnitelmat, strategiat ja maakuntaan tulevat investoinnit. TE-reformi realisoituu 1.1.2025, kun TE-toiminta siirtyy valtiolta kunnalle. Kouvolan kaupunki on itsenäinen työllisyysalue ja Eduko-konsernilla koulutustoimijana tulee olemaan merkittävä rooli uudistuksessa. Kouvolan Ammattiopisto Oy on mukana toimintakenttensä keskeisissä foorumeissa, joissa valmistaudutaan nykyisen hallitusohjelman kirjausten toteutumiseen tämän hallituskauden aikana. Merkittävimpinä muutoksina nähdään rahoitusmallin uudistaminen ja toiminnanohjaus. Talouden ja toiminnan ohjauksen muutokset tulevat tehostamaan sitä, että järjestettävät koulutukset pyritään kohdistamaan työvoima- ja osaaajapula-aloille. Hakuun avataan sellaisia koulutusaloja, joissa arvioidaan olevan tosiasialliset työllistymis- ja/tai yrittäjyysmahdollisuudet. Operatiiviselta puolelta

merkittäviä tulevaisuuden suuntia ovat digitalisaatioon sekä aikaan ja paikkaan sitomattomat oppimismahdollisuudet. Eduko edistää myös koulutusperäistä maahanmuuttoa.

Kouvolan Vesi Oy jatkaa strategiansa mukaisesti toiminnan kehittämistä. Kymenlaakson alueella on suunnitteilla useita teollisuushankkeita, joiden prosessit kuluttavat paljon talousvettä ja tuottavat jätevesiä. Näiden hankkeiden toteutumisella on merkittävä vaikutus koko Kymenlaakson elinvoimaisuuteen ja myös vesilaitoksen toimintaan. Kouvolan Vesi Oy:n verkoston saneeraus- ja uudisinvestointeja on tarve jatkaa tulevina vuosina, jotta talousveden toimitusvarmuus ja laatu voidaan turvata asiakkaille kaikissa tilanteissa. Investointien keskeinen tavoite on vähentää aiempina vuosina syntyntä korjausvelkaa. Veden-, jäteveden ja huleveden perus- ja käyttömaksuissa, sekä liittymismaksuissa, on huomioitava jatkossakin investointien rahoitustarve lyhyellä ja pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Yhtiön on varauduttava tulevina vuosina jäteveden puhdistamon laajennusinvestointiin. Yhdyskuntajätevesidirektiivin myötä tulee todennäköisesti lisävaatimuksia yhdyskuntapuhdistamoille 2030-luvulla. Vedenhankinnan kehittämistyötä jatketaan suunnitelmallisesti koko Kouvolan alueella. Tavoitteena on, että jokaisen vedenottamon tuotanto voidaan korvata toisella vedenottamalla poikkeustilanteessa.

Kouvolan Asunnot Oy:n lähivuosien näkymät yhtiön toiminnalle ja kehittymiselle ovat haastavat. Nopea korkotason nousu tulee vaikuttamaan tuleviin rahoitettaviin peruskorjauksien ja uudishankkeiden kannattavuuteen. Tilikauden päättymisen ajankohtana ei tiedossa ole muutoksia, jotka aiheuttaisivat merkittäviä poikkeamia yhtiön toimintaan tai vakavaraisuuteen. Vastuullisuus, sisältäen ympäristö- sekä taloudellisen ja sosiaalisen vastuun on mukana yhtiön toiminnassa vastuullisuusohjelman muodossa.

Kaupunginavustuksen 2020-luvun leikkaukset tulevat vaikuttamaan Kouvolan Teatteri Oy:n tulevien vuosien toimintaan ja tuotantoihin. OKM on tuonut esiin myös VOS-teattereita koskevan leikkauksen kulttuurin rahoitukseen vuodelle 2025. Tarve korottaa lippujen hintoja omien tuottojen kasvattamiseksi nykyisillä resursseilla ja toimintaolosuhteissa näyttää varsin todennäköiseltä.

Rautateillä ajavien kuljettajien kouluttaminen on edelleen Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy:n vahvuus, johon panostetaan ja jota monimuotoisen oppimisen kehitystyön avulla vahvistetaan. It-teknologian menetelmät mahdollistavat vahvemman kehitystyön. Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy:n tarkoituksena on olla edelläkävijä rautatiealan koulutuksissa. Rautatiealan koulutukset ovat murroksessa ja tämä tulee edellyttämään vahvempaa oppilaitosyhteystyötä.

Kaakkois-Suomen Tieto Oy:llä on vahva asema Kymenlaaksossa maakunnallisena toimijana, joka kykenee palvelemaan asiakkaitaan myös valtakunnallisesti. Yhtiön toiminta-alueena on koko Suomi, kun yhtiö vastaa Sarastian kaikkien toimipisteiden perustietotekniikkapalveluista. Yhtiön oman ohjelmistotuotannon kasvunäkymät ovat hyvät, myös muita uusia tuote- ja palvelukokonaisuuksia on kehitetty ja tuoteistettu. Riskeinä yhtiö näkee hallitusohjelmassa mainitut in-house-yhtiöiden toimintaa rajoittavat esitykset sekä mahdolliset hyvinvointialueiden rakenteelliset muutokset. Nämä riskit koskevat kaikkia maakunnallisia ICT-palvelutuottajia.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupungin konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, asetetut tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Kaupunginvaltuusto on vahvistanut Kouvolan kaupungin konserniohjeen sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistuksen sekä omistajapoliittiset linjaukset. Konserniohje sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistus on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 20.8.2018 ja päivitys ohjeistukseen on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.6.2021. Konserniohjeet vastaavat kuntalakia ja kaupungin hallintosääntöä ja noudattavat Kuntaliiton konserniohjeesta annettua suositusta. Omistajapoliittiset linjaukset on päivitetty ja uudistetut omistajapoliittiset linjaukset hyväksytään tilikauden 2024 aikana.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Konsernivalvonnasta ja konserniohjauksen järjestämisestä vastaa konsernijohto (kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja ja kehitysjohtaja). Konsernivalvonnan käytännön toteuttamisesta huolehtii elinvoimajaosto. Kouvola-konserniin kuuluvat tytäryhtiöt noudattavat toiminnassaan kaupunginvaltuuston vahvistamia ohjeita. Tavoitteena on yhtenäinen toimintatapa konserniin kuuluvissa yhtiöissä, omistajatahdon näkyminen yhteisön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä. Omistajaohjausta on edelleen kehitetty tilikauden aikana.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Elinvoimajaoston tehtävänä on nimetä kaupungin ehdokkaat yhtiöiden toimielimiin sekä nimetä yhtiökokousedustajat. Pääsääntöisesti ehdokkaat on nimetty valtuustokaudeksi. Elinvoimajaosto on antanut toimiohjeita kaupungin yhtiökokousedustajille. Yhtiökokouksissa on valittu toimielinten jäsenet vuosittain. Kaupunginvaltuuston vahvistamat konserniohje sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistus sekä omistajapoliittiset linjaukset on tarkoitettu ohjeeksi kaupungin päätöksentekijöille ja henkilöstölle, tytär- ja osakkuusyhteisöille sekä kuntayhtymille tulevien yksittäisten päätösten tueksi. Elinvoimajaosto on seurannut konserniohjeen noudattamista muun muassa hallituksen jäsenehdokkaiden nimeämisen osalta. Kaupungin tytäryhtiöiden hallituksen jäsenille on tarjottu koulutusta sekä kaupungin että yhtiöiden toimesta. Elinvoimajaosto on hyväksynyt joulukuussa 2021 ohjeen Kouvolan kaupungin tytäryhtiöille kokous- ja matkustuskäytänteistä, kestitsemisistä ja kaupungin edustajan läsnäolosta muissa kuin virallisissa kokouksissa.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Merkittäville konserniyhteisöille on asetettu yhteisökohtaiset tavoitteet. Taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita sekä hallinnon ja toiminnan tilaa on seurattu vähintään kaupungin osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä. Konsernitiilinpäätöksen laadintaa on sähköistetty ja yhteisöt syöttivät tilinpäätöstietonsa itse konsernitiilinpäätösohjelmaan. Merkittävien konserniyhteisöjen johtajia on kuultu kaupunginhallituksessa ja konsernijaostossa tilikauden aikana. Konserniohjeessa konsernijohto on edellyttänyt merkittävien taloudellisten ratkaisujen hyväksyttämistä etukäteen. Vastuu konsernijohtoon ennakokäsityksen hankkimisesta on konserniohjeen mukaan toimitusjohtajalla ja tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajalla.

Konsernin sisäiset palvelut ja hankinnat

Konserniohjeen mukaisesti konserniin kuuluvat yhteisöt voivat selvittää tukipalveluja hankkiessaan konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut ja niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden, jotta päästään kaupunkikonsernin kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun. Tukipalveluita voivat olla esimerkiksi hallinto-, taloushallinto-, tietohallinto-, ict-, laki-, henkilöstö-, hankinta-, materiaali-, ateria- ja toimitila- sekä kiinteistöpalvelut. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti tytäryhtiöiden tulee selvittää konserniohjeen mukainen hankintalain soveltaminen. Yhtiöissä tulee varmistaa, että hankintoja koskevat prosessit ja hankintaohjeistus on ajantasainen. Asia tulee käsitellä yhtiön hallituksessa ja toimittaa tästä tieto omistajaohjaukseen. Elinvoimajaosto käy läpi keskeisten tytäryhtiöiden hankintaohjeet.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Kouvolan kaupungin eettiset periaatteet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.11.2022. Kaupunki edellyttää eettisyyttä myös kaupunkikonserniin kuuluvilta yhtiöiltä. Kouvolan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan päivitetty perusteet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 14.11.2022. Valtuusto edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaatiotasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kouvolan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan päivitetty ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 16.1.2023.

Konserniyhteisöjen riskienhallinta tulee järjestää noudattaen soveltuvin osin kaupunginvaltuuston ja -hallituksen hyväksymiä riskienhallintalinjauksia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisvastuu on yhteisön hallituksella. Yhteisön hallitus vastaa myös omaisuuden vakuuttamisesta. Konserniyhteisöjen riskienhallinnan toteuttamista on seurattu. Keskeisten konserniyhteisöjen riskien arviointi- ja seurantadokumentit on käyty läpi elinvoimajaostossa kaupungin talousarvion valmistelun yhteydessä. Lisäksi keskeisiltä tytäryhtiöiltä pyydetään vuosittain yhtiön hallituksen vahvistama yhteenveto yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta sekä riskienhallintaohjeistus.

1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernin tuloslaskelma, 1 000 e	2023	2022
Toimintatuotot	318 816	597 024
Toimintakulut	-440 828	-1 094 042
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	8 279	717
Toimintakate	-113 733	-496 301
Verotulot	211 075	378 997
Valtionosuudet	20 813	180 435
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 044	580
Muut rahoitustuotot	3 948	5 121
Korkokulut	-11 840	-5 413
Muut rahoituskulut	-1 626	-8 283
Rahoitustuotot ja -kulut	-7 473	-7 994
Vuosikate	110 683	55 137
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-44 736	-55 052
Omistuksen eliminointierot	0	119
Arvonalentumiset	-1 374	-1 527
Poistot ja arvonalentumiset	-46 110	-56 460
Tilikauden tulos	64 573	-1 323
Tilinpäätössiirrot	-5	0
Tilikauden verot	-8 522	-3 619
Laskennalliset verot	-884	309
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-821	270
Tilikauden yli-/alijäämä	54 341	-4 363
Konsernin tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	72,3	54,6
Vuosikate/Poistot, %	240,0	97,5
Vuosikate, euroa/asukas	1 403	694
Asukasmäärä	78 876	79 434

Konsernituloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kuntakonsernin tulorahoituksen riittävyys ja toiminnan taloudellinen tulos. Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tuloksen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosuudet.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen järjestämisvastuu on 1.1.2023 alkaen siirtynyt kunnilta ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Kymsoelta hyvinvointialueelle. Muutoksen vaikutus konsernitilinpäätökseen on huomattava ja näkyy konsernituloslaskelman ja -taseen sekä konsernin rahoituslaskelman volyymien pienenemisenä.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettu laki sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa. Omaisuusjärjestelyt vaikuttavat siihen, mitkä yhteisöt on yhdistelty kuntakonsernin konsernitilinpäätökseen, ja siten myös konsernitilinpäätöksen oikaisu- ja eliminointikirjauksiin. Voimaanpanolain mukaan hyvinvointialueelle siirtyi konserniin kuuluvista yhteisöistä kokonaisuudessaan Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä (Kymso). Lisäksi vapaaehtoisesta Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymästä on siirtynyt hyvinvointialueelle omaisuutta ja toimintaa voimaanpanolain mukaisesti. Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan -246,0 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -135,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -28,5 milj. euroa.

Konsernin toimintatuotot olivat 318,8 milj. euroa. Toimintatuottojen väheneminen edelliseen vuoteen verrattuna oli 278,2 milj. euroa. Toimintakulut olivat 440,8 milj. euroa, vähenemistä edelliseen vuoteen verrattuna 653,2 milj. euroa, eli 59,7 %. Toimintatuotot kattoivat noin 72,3 % toimintakuluista. Osuus osakkuusyhteisöjen tilikauden tuloksista oli 8,3 milj. euroa eli 7,6 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Suurimmat osakkuusyhteisöjen tulokseen vaikuttavat osuudet muodostuivat Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy +1,37 milj. euroa, Kymenlaakson Jäte Oy:n +1,61 milj. euroa ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n +4,69 milj. euroa osuuksista. Konsernin toimintakatteeksi muodostui -113,7 milj. euroa, joka on edellisvuoden toimintakatetta 77,1 % parempi.

Toimintakuluihin sisältyvä henkilöstökulujen määrä oli 192,5 milj. euroa, vähenemistä edelliseen vuoteen oli 183,3 milj. euroa. Konsernissa palveluja ostettiin 65,4 milj. eurolla eli 400,0 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 6,0 milj. euroa. Rahoituskulut olivat yhteensä 13,5 milj. euroa, 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Konsernin rahoituskulut olivat 5,3 milj. euroa enemmän kuin kaupungin rahoituskulut.

Vuosikate oli 110,7 milj. euroa ja se parani edellisestä vuodesta 55,5 milj. eurolla. Vuosikate oli 240,0 % poistoista, edellisvuonna 97,5 %. Asukasta kohden laskettuna vuosikate oli 1 403 euroa. Vuosikatteen ja poistojen suhde on yksi uusista kuntalain 118 §:n mukaisista kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, jos tunnusluvun arvo on alle 80 %.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin 46,1 milj. euroa. Poistoja kirjattiin 10,3 milj. euroa vähemmän ja arvonalentumisia 0,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuoden konsernitilinpäätöksessä. Konsernin arvonalentumiset yhteensä 1,4 milj. euroa muodostuivat Kouvolan kaupungin kirjauksista. Olennaisia omistuksen eliminointieroja ei kirjattu.

Konsernin tilikauden tulos oli +64,6 milj. euroa, joka on 65,9 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuotena. Tilikauden verojen, laskennallisten verojen ja vähemmistöosuuksien jälkeen konsernin tilikauden ylijäämäksi muodostui +54,3 milj. euroa. Kouvolan kaupungin tilikauden tulokseksi muodostui +19,7 milj. euroa ja ylijäämäksi +19,8 milj. euroa. Konsernituloksen muodostumiseen vaikuttivat pääosin peruskaupungin ylijäämä ja KSS Energia –konsernin tilikauden voitto 30,4 milj. euroa.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot / toimintakulut, %

$$= 100 * \text{toimintatuotot} / \text{toimintakulut}$$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista, %

$$= 100 * \text{vuosikate} / (\text{suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset})$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitiilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista poistonalaisten investointien tasoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikatteen ja poistojen suhde on myös yksi kuntalain 118 §:n mukaisista kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa käytettävistä tunnusluvuista. Tämän tunnusluvun mukaan kunta on erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, jos tunnusluvun arvo on alle 80 %. Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kaupunkikonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Mm. konsernin koko vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Konsernin rahoituslaskelma, 1 000 e	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	110 683	55 137
Tilikauden verot	-8 522	-3 619
Tulorahoituksen korjaukset	-9 318	-5 132
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-74 678	-113 703
Rahoitusosuudet investointimenoihin	462	2 752
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 848	21 407
Toiminnan ja investointien rahavirta	24 474	-43 158
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-14	-17
Antolainasaamisten vähennykset	19	8
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 581	107 114
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-91 691	-78 470
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-75 614	111 378
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	26	190
Vaihto-omaisuuden muutos	583	2 082
Saamisten muutos	39 319	-2 820
Korottomien velkojen muutos	-28 608	12 264
Rahoituksen rahavirta	-55 400	151 728
Rahavarojen muutos	-30 926	108 570
Rahavarat 31.12.	65 675	171 584
Rahavarat 1.1.	96 601	63 014
Rahavarojen muutos	-30 926	108 570
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 e	-145 834	-217 612
Investointien tulorahoitus, %	149,1	49,7
Laskennallinen lainanhoitokate	1,8	0,7
Kassan riittävyys, pv	38	48

Konsernin rahoituslaskelma laaditaan samoilla periaatteilla kuin kaupungin rahoituslaskelma ja se osoittaa kuinka paljon investointeihin ja lainanlyhennyksiin tarvitaan ulkoista pääomarahoitusta konsernin tulorahoituksen lisäksi. Rahoituslaskelma laaditaan konsernituloslaskelman ja taseen sekä niitä täydentävien liitetietojen perusteella. Ennen konsernin rahoituslaskelman laadintaa, edellä mainituista laskelmista on tehty sisäisten erien eliminointi- ja yhdistelykirjaukset. Konsernin rahoituslaskelmassa esitetään, kuten konsernituloslaskelmassa ja taseessa, ainoastaan ne erät, jotka ovat syntyneet konsernin ulkopuolisten kanssa.

Konsernin toiminnan rahavirta toteutui 24,5 milj. eurona ja 67.632 milj. euroa edellistä vuotta suurempana. Tilikauden veroja maksettiin 8,5 milj. euroa eli 4,9 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Tulorahoituksen korjauksien toteutuma oli -9,3 milj. euroa. Tulorahoituksen

korjauserillä vuosikatetta oikaistaan kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien, osakkuusyhteisöiltä saatujen osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta.

Konsernin rahoituslaskelman investoinnit muodostuivat pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä luovutustuloista. Konsernin investointimenot olivat 74,7 milj. euroa eli 39,0 milj. euroa pienemmät kuin edellisellä tilikaudella. Investointimenojen rahoitusosuuksia kertyi 0,5 milj. euroa ja pysyvien vastaavien luovutustuloja 5,8 milj. euroa. Rahoitusosuuksia ja luovutustuloja kertyi 17,8 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Nettoinvestoinnit ilman käyttötalouden myyntivoittoja ja -tappioita olivat 68,8 milj. euroa, joka oli 23,5 milj. euroa edellistä tilikautta vähemmän. Investointien rahavirta oli 68,4 milj. euroa negatiivinen.

Toiminnan ja investointien rahavirran erotuksena laskettu rahavirta oli tilikaudella 24,5 milj. euroa positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta oli tilinpäätöshetkellä yhteensä -145 834 milj. euroa eli omarahoitusvaatimus ei täytynyt. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 149,1 %. Investointien omahankintameno oli 74,2 milj. euroa.

Rahoituksen nettorahavirta toteutui 55,4 milj. euroa negatiivisena. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 100,6 milj. euroa eli 6,5 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella ja niitä lyhennettiin 91,7 milj. eurolla. Pitkäaikaisten lainojen muutos oli 8,9 milj. euroa. Konsernin lyhytaikaisten lainojen muutos oli -75,6 milj. euroa. Konsernin laskennallinen lainanhoitokate tilinpäätöksessä oli 1,8 eli tyydyttävä. Edellisuonna konsernin laskennallinen lainanhoitokate oli 0,7 eli heikko. Konsernitilinpäätöksen laskennallista lainanhoitokatetta käytetään yhtenä uutena tunnusluvuna kuntalain 118 §:n mukaisessa kunnan erityisen vaikean taloudellisen aseman arvioinnissa. Kuntalain 118 §:n mukainen tunnusluvun raja-arvo on 0,8.

Toiminnan, investointien sekä rahoituksen rahavirroista muodostuva rahavarojen muutos muodostui 30,9 milj. euroa negatiiviseksi. Konsernin rahavarat tilikauden lopussa olivat 65,7 milj. euroa. Konsernin rahavaroilla voitiin kattaa 38 päivän kassasta maksut.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

$$= 100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

$$= (\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainahoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1–2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys, pv

$$= 365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Konsernitase, 1 000 e	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	825 834	930 483
Aineettomat hyödykkeet	9 688	12 752
Aineettomat oikeudet	7 693	8 508
Muut pitkävaikutteiset menot	1 775	2 189
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	212	2 047
Konserniliikearvo	8	8
Aineelliset hyödykkeet	699 648	810 503
Maa- ja vesialueet	90 824	91 469
Rakennukset	253 863	342 355
Kiinteät rakenteet ja laitteet	293 581	262 831
Koneet ja kalusto	10 895	23 308
Muut aineelliset hyödykkeet	2 112	1 453
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	48 373	89 086
Sijoitukset	116 498	107 228
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	53 628	46 113
Muut osakkeet ja osuudet	57 544	55 749
Muut lainasaamiset	5 151	5 166
Muut saamiset	175	199
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	8 678	5 123
Valtion toimeksiannot	4 374	1 926
Lahjoitusrahastojen varat	4 305	1 634
Muut toimeksiantojen varat	0	1 563
VAIHTUVAT VASTAAVAT	149 577	329 069
Vaihto-omaisuus	6 189	6 772
Aineet ja tarvikkeet	2 297	2 211
Keskeneräiset tuotteet	1 976	2 524
Muu vaihto-omaisuus	1 916	2 037
Saamiset	77 713	150 713
Pitkäaikaiset saamiset	9 348	17 126
Lyhytaikaiset saamiset	68 365	133 586
Rahoitusarvopaperit	54 293	32 483
Rahat ja pankkisaamiset	11 382	139 101
VASTAAVAA	984 090	1 264 675
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	371 583	345 694
Peruspääoma	245 925	285 681
Muut omat rahastot	672	667
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	70 646	63 711
Tilikauden yli-/alijäämä	54 341	-4 364
VÄHEMMISTÖOSUUDET	5 038	3 928
PAKOLLISET VARAUKSET	0	4 357
Muut pakolliset varaukset	0	4 357
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 737	5 560
Valtion toimeksiannot	4 374	2 280
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 363	1 716
Muut toimeksiantojen pääomat	0	1 563
VIERAS PÄÄOMA	598 731	905 136
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	356 025	420 831
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	49 588	48 196
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	86 362	248 036
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	106 756	188 073
VASTATTAVAA	984 090	1 264 675

Konsernitaseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	38,5	27,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	107,7	77,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 e	124 986	59 347
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	1 585	747
Lainakanta 31.12., 1 000 e	442 387	668 867
Lainakanta 31.12./asukas	5 609	8 420
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 e	488 082	720 424
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	6 188	9 069
Lainasaamiset 31.12., 1 000 e	5 151	5 166
Asukasmäärä	78 876	79 434

Konsernitase sisältää konsernin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan ja osoittaa konsernin varat ja velat sekä vastuut ulkopuolisille. Konsernitase osoittaa konsernin oman pääoman sen jälkeen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset keskinäiset saamiset ja velat, konserniyhteisöjen sisäiset katteet ja keskinäinen osakeomistus, erotettu ulkopuolisten omistus vähemmistöosuudeksi, ja osakkuusyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitoista tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on yhdistelty konsernitaseeseen.

Konsernitaseen loppusumma oli 984,1 milj. euroa, vähentymistä edelliseen vuoteen nähden on 280,6 milj. euroa.

Konsernitaseen vastaavista noin 84 % muodostuu pysyvien vastaavien hyödykkeistä (825,8 milj. euroa). Pysyvät vastaavat vähenivät 104,6 milj. euroa tilikauden aikana. Merkittävin erä on aineelliset hyödykkeet, 699,6 milj. euroa, joista rakennuksia oli 253,9 milj. euroa. Osakkuusyhteisöosuudet sekä osakkeet ja osuudet kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä 7,5 milj. euroa. Muut osakkeet ja osuudet kasvoivat 1,8 milj. euroa. Pysyvien vastaavien muut lainasaamiset olivat 5,2 milj. euroa ollen edellisvuoden tasolla. Konsernin lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset olivat yhteensä 77,7 milj. euroa ja vähennystä edelliseen vuoteen oli 73,0 milj. euroa. Konsernin rahat ja pankkisaamiset olivat 11,4 milj. euroa ja ne vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 127,7 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma oli 371,6 milj. euroa eli 37,8 % taseen loppusummasta. Edellisten tilikausien ylijäämä oli 70,6 milj. euroa. Muut omat rahastot 672 milj. euroa osalta ei olennaista muutosta tilikaudella. Konsernin tilikauden ylijäämäksi muodostui 54,3 milj. euroa. Kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 125 milj. euroa eli 1 585 euroa asukasta kohti. Konsernin omavaraisuusaste oli 38,5 %.

Vieras pääoma oli yhteensä 598,7 milj. euroa, joka oli 60,8 % taseen loppusummasta. Konsernin lainat ja vuokravastuut olivat 488,1 milj. euroa eli 6 188 euroa asukasta kohti. Pitkäaikaista vierasta pääomaa oli 405,6 milj. euroa ja lyhytaikaista vierasta pääomaa oli 193,1 milj. euroa. Vierasta pääomaa oli 306,4 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 107,7 %.

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %

$$= 100 * (\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennyttä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakomaksuilla. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

Luku osoittaa kuinka paljon konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Konsernin lainakanta 31.12.

$$= \text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{muut velat})$$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Lyhennettyä konsernikaavaa käytettäessä konsernin lainakanta muodostuu korollisen vieraan pääoman eristä. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä saadaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

$$= \text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokra-vastuut}$$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

$$= \text{sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset}$$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kaupungin tilikauden tulos on 19 700 023,23 euroa ylijäämäinen. Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

tuloutetaan investointeihin liittyvää poistoeroa 71 450,94 euroa

siirretään tilikauden ylijäämä 19 771 474,17 euroa taseen oman pääoman edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain mukaan, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamisessa. Kuntalain 110.3 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto ohjeistaa yli- ja alijäämän käsitteen sisällöstä tilinpäätöksessä. Ylijäämäeriin rinnastetaan myös vapaaehtoiset varaukset ja poistoero, jotka ovat kirjattaessa vähentäneet tilikauden ylijäämää. Kuntalain 110 §:ssä tarkoitettu ylijäämä lasketaan siten edellisten tilikausien yli- tai alijäämän, tilikauden yli- tai alijäämän sekä vapaaehtoisten varausten ja poistoeron summana.

Vuoden 2023 tilinpäätöksen jälkeen kaupungilla on noin 19,3 milj. euroa kertynyttä ylijäämää, ja kun siihen huomioidaan tuloksenkäsittelyerät (1,0 milj. euroa), näiden yhteissumma on 20,3 milj. euroa.

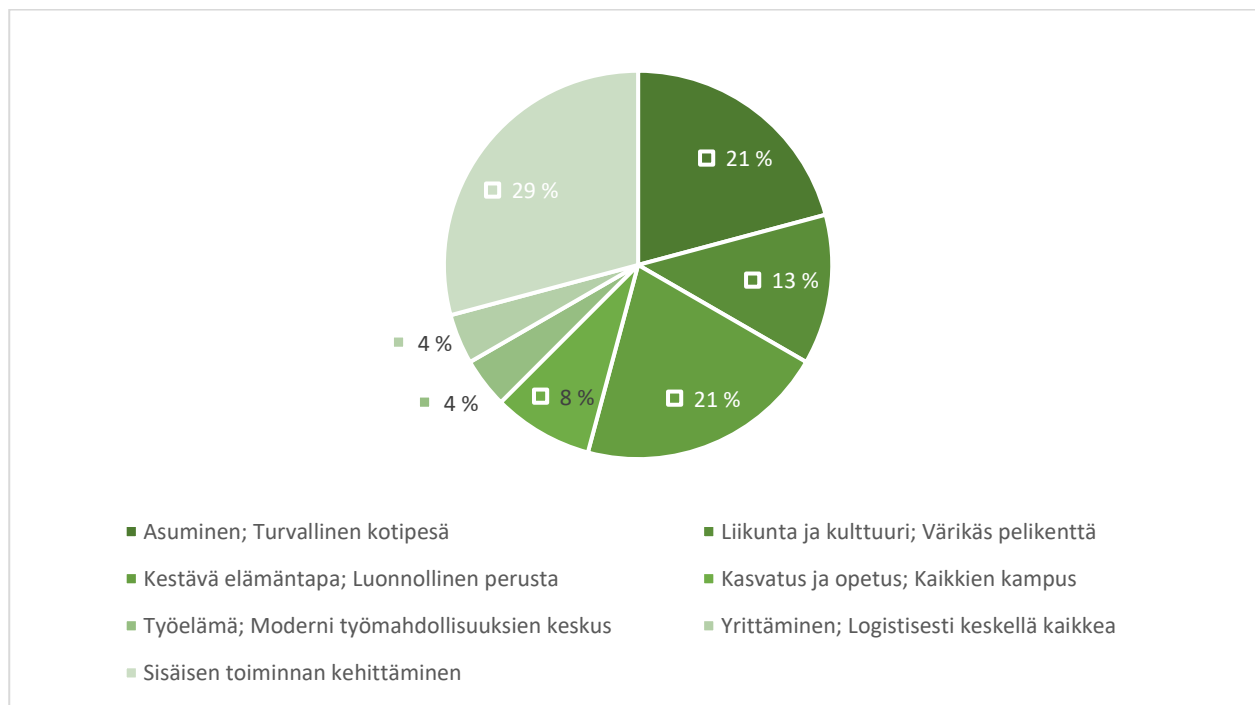
Kouvolan kaupungilla ei ole kuntalain mukaista alijäämän kattamisvelvollisuutta tilinpäätöksen 2023 perusteella. Kaupunki on laatinut talouden tasapainottamistoimenpidesuunnitelman lähitulevaisuudessa odotettavissa olevan heikon taloustilanteen vuoksi.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto päättää kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden tavoitteista, jotka johdetaan kaupunkistrategiasta ja sen toteuttamishjelmista. Tässä tilinpäätöksessä raportoidaan toimielinten valtuuston nähden sitovat tavoitteet, jotka esitettiin vuoden 2023 talousarviossa. Tavoitteiden toteutuminen esitetään kaupunkistrategian yhteisten tavoitteiden mukaan. Palvelujen tavoitteet ja toimenpiteet esitetään käyttösuunnitelmissa ja raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

Kouvolan talousarviossa 2023 asetettiin 24 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta. Kokonaan aloittamatta ei jäänyt yhtään. Käynnissä on edelleen 13 tavoitetta (noin 54 %). Vuonna 2023 valmiiksi saatuja tavoitteita oli 11 kappaletta (noin 46 %). Valmiina tavoitteista on huomattavasti pienempi osuus kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2022 tavoitteista, joita oli 35 kpl, valmistui 74 %. Tavoitteiden määrä on edelleen vähentynyt ja tavoitteet ovat laadullisesti parempia kuin monina aiempina vuosina. Toisaalta tavoitteet ovat osin hyvinkin laajoja, esimerkkeinä digitalisaation kehittäminen ja ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys. Nämä eivät valmistu vuodessa tai kahdessa, vaan ovat pidemmän aikavälin tavoitteita ja näin ollen käynnissä olevien tavoitteiden osuus on suuri.

2.1.1.1 Sitovat tavoitteet kaupunkistrategian yhteisten tavoitteiden mukaan

Vuonna 2023 toimielinten sitovat tavoitteet toteuttivat kaupunkistrategiaa epätasapainoisesti. Kaupunkistrategian yhteisistä tavoitteista Asumiseen ja Kestävään elämäntapaan asetettiin eniten tavoitteita, sen sijaan Työelämään ja Yrittämiseen kumpaankin vain yksi tavoite. Sisäisen toiminnan kehittämiseen asetettiin eniten tavoitteita, yhteensä seitsemän kappaletta, joista viisi koski henkilöstön hyvinvointia. Tämä kertoo siitä, että henkilöstö nähdään tärkeimpänä voimavarana palvelutuotannossa ja henkilöstön jaksamista ja hyvinvointia halutaan tukea monin eri tavoin jatkuvien muutosten ja kehittämis- ja sopeuttamistoimien keskellä. Henkilöstöä tulee vahvasti osallistaa digitalisaation ja uusien toimintatapojen käyttöönotossa.

Asumiseen ja kestäväään elämäntapaan liittyvät tavoitteet koskivat laajasti asumista ja kaupunki-infraa sekä eri ikäryhmien hyvinvointia ja palvelujen saavutettavuutta. Kaupunkistrategian kasvukärjistä lasten ja nuorten hyvinvointiin ja kehitykseen liittyvät sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot, kansainvälistymis- ja digitaidot sekä harrastusmahdollisuudet on tuotu vahvasti esille. Sen sijaan toinen kasvukärki eli yritykset on varsin vähäisesti huomioitu tavoiteasetannassa.

Suunnitelmakaudelle asetetut strategiset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet positiivisesti. Ainoastaan kuntien välinen nettomuutto on kehittynyt epäsuotuisasti tavoitteeseen nähden. Toteuma-arvo on vuoden 2023 lopussa uusin saatavilla ollut arvo.

Mittari	Lähtöarvon ajankohta	Lähtöarvo	Toteuma 12/2023	Tavoitearvo 12/2026
Opiskelijat kpl	12/2020	7 905	8 259	8 900
Yritykset kpl	12/2021	4 847	4 949	5 000
Työpaikat kpl	12/2020	29 545	30 171	31 000
Työllisyysaste %	12/2020	67,4	71,1	71,0
Kuntien välinen nettomuutto kpl	12/2021	-243	-388	0

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1 Konsernipalvelut

Konsernipalveluihin kuuluu tarkastuslautakunta sekä muu kaupunginhallituksen alainen konsernipalvelujen toiminta. Konsernipalvelujen tehtävä on valmistella kaupunkistrategian ja muiden konsernia ohjaavien linjausten laadintaa kuten omistajapolitiikkaa, hankintaohjeistusta, palvelustrategiaa, henkilöstöohjelmaa, maapoliittista ohjelmaa sekä tukea johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa tuottamalla ajantasaista tietoa konsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista.

Konsernipalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	70 623	-1 970	68 653	68 664	11	100,0
Myyntitulot	1 032	-900	132	349	217	263,9
Tuet ja avustukset	4 147	-1 070	3 077	3 750	673	121,9
Muut toimintatulot	65 443	0	65 443	64 565	-878	98,7
Valmistus omaan käyttöön	400	0	400	223	-177	55,8
Toimintamenot	-76 111	6 274	-69 837	-65 727	4 110	94,1
Henkilöstömenot	-14 097	365	-13 732	-13 774	-41	100,3
Palkat ja palkkiot	-11 376	288	-11 088	-11 157	-69	100,6
Henkilösivumenot	-2 721	77	-2 644	-2 617	27	99,0
Eläkemenot	-2 266	64	-2 202	-2 201	1	99,9
Muut henkilösivumenot	-454	12	-442	-416	26	94,1
Palveluiden ostot	-33 060	5 874	-27 186	-26 295	891	96,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13 775	1	-13 774	-11 004	2 770	79,9
Avustukset	-9 901	0	-9 901	-8 800	1 101	88,9
Muut toimintamenot	-5 277	34	-5 243	-5 854	-610	111,6
Toimintakate	-5 088	4 304	-784	3 160	3 944	-403,1
Laskennalliset kustannukset	-13 156	0	-13 156	-6 336		
Poistot ja arvonalentumiset	-13 156	0	-13 156	-13 652	0	103,8
Poistoeron muutos	49	0	49	49	0	99,9
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	7 317		
Kokonaiskustannukset	-18 244	4 304	-13 940	-3 176		

Tarkastuslautakunta

Sitovuustaso

Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate

Toiminnan kuvaus

Tarkastuslautakunnan tehtävät jakautuvat kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: arviointitiedon tuottaminen valtuustolle, kuntalaisille ja kaupunkikonsernille toiminnan kehittämiseksi ja päätöksenteon tueksi, hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen sekä sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta. Arviointikertomuksessa arvioidaan vuosittain, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toiminnan painopistealueet ja toimintaympäristön muutokset

Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunnan kokoonpano muuttui yhden jäsenen osalta. Lautakunnan esittelijä irtisanoutui kesällä ja uusi aloitti tehtävässä marraskuun alussa.

Riskianalyysi

Lautakunnan esittelijän tehtävää hoidettiin tilapäisjärjestelyin noin kolmen kuukauden ajan. Kun kyseessä oli arviointivuoden vaihtuminen, ei järjestelystä aiheutunut merkittävää haittaa lautakunnan työskentelylle, mikä toteutui vuoden 2023 aikana sovittujen aikataulujen mukaisena.

Tarkastuslautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintamenot	-193	0	-193	-131	61	68,2
Henkilöstömenot	-116	0	-116	-75	42	64,2
Palkat ja palkkiot	-96	0	-96	-61	35	63,3
Henkilösivumenot	-20	0	-20	-14	6	68,3
Eläkemenot	-17	0	-17	-12	5	70,3
Muut henkilösivumenot	-3	0	-3	-2	1	57,4
Palveluiden ostot	-69	0	-69	-53	16	77,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	-1	0	151,1
Muut toimintamenot	-7	0	-7	-3	4	43,5
Toimintakate	-193	0	-193	-131	61	68,2
Laskennalliset kustannukset	0	0	0	-4		
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0		
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-4		
Kokonaiskustannukset	-193	0	-193	-136		

Henkilöstöresurssit

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Tarkastuslautakunta	1,0	1,0	0,7

Konsernipalvelut

Sitovuustaso Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelut muodostuvat seuraavista palveluista: hallinto ja hankinnat, henkilöstö, talous ja strategia sekä tilapalvelut.

Hallinto ja hankinta -palvelu tuottaa kaupungin hallinto-, arkisto- ja hankintapalvelut, juridiset palvelut ja turvallisuushallinnon palvelut. Myös pysäköinninvalvonta sisältyy palveluun, sekä joukkoliikenne ja kuljetukset 1.6.2023 asti.

Henkilöstöpalvelut ohjaa, kehittää, seuraa ja arvioi henkilöstövoimavaroja ja -johtamista (henkilöstösuunnittelu, rekrytointi, johtaminen ja esimiestyö, osaaminen, työhyvinvointi ja palkitseminen) strategisten tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä toimialojen kanssa. Se vastaa työnantajatoiminnasta, koordinoi työsuojelutoimintaa sekä tuottaa henkilöstöhallinnon tukipalveluja.

Viestintä ja VisitKouvola-palveluyksikkö vastaa Kouvolan kaupungin viestinnästä, markkinoinnista, matkailun alueorganisaatio VisitKouvolan toiminnasta sekä hoitaa tiettyjä yhteistyökumppanuuksiin ja tapahtumiin liittyviä tehtäviä. Vuoden 2022 alussa yksikkö otti hoitaakseen Kouvola- ja Kuusankoskitalojen kokoustilojen myynnin sekä markkinoinnin.

Talous ja tietohallinto -yksikkö ohjaa kaupungin talous- ja ICT-prosesseja, vastaa talouden suunnittelu- ja raportointiprosesseista, talousarviosta, tilinpäätöksestä, talouteen liittyvästä tilastoinnista, rahoituksesta, maksuvalmiuden suunnittelusta ja kassanhallinnasta, lainarahoituksesta, sijoitustoiminnasta sekä omistajaohjauksesta. Sisäinen tarkastus sisältyy talous- ja omistajaohjaukseen.

Tietohallinnon tehtävänä on luoda perusta teknologisille ratkaisuille toteuttamalla tietotekniikan ja lisenssien hankintaa ja kehittämällä ict-infrastruktuuria. Tietohallinto tukee ja ohjaa digitalisaation keinoin tapahtuvaa toimialojen toimintoprosessien kehittämistä. Tietoturvallisuuden ja tietosuojan osalta tietohallinto ohjaa ja seuraa niiden toteutumista, osallistuu riskienhallinnan kehittämiseen ja varmistaa teknisen ympäristön tietoturvallisuutta. Tiedonhallintalaki asettaa vaatimuksia myös tietohallinnon toimintaan mm. tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteen toimivuuden, lokien keräämisen ja tietoturvallisuuden osalta.

Strategia vastaa kaupunkistrategian ennakoinnista, suunnittelun koordinoinnista, jalkauttamisen menetelmistä sekä seurannasta. Elinvoiman pääpaino on elinvoiman kehittämisessä sekä korkeakoulu yhteistyössä. Lisäksi yksiköllä on useita tukitoimintoja kuten hanketoiminta, prosessien kuvaaminen, evaus ja tilastointi.

Hyvinvointi vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, osallisuudesta, kotouttamisesta ja kansainvälisestä työstä, ehkäisevästä päihde- ja mielenterveystyöstä ja työllisyydestä sekä TE-uudistuksen valmistelusta. Tämän lisäksi hyvinvointi tekee vahvaa yhteistyötä Kymenlaakson hyvinvointialueen kanssa edunvalvonnan ja eri yhdyspintojen näkökulmasta.

Tilapalvelut huolehtii toimitilavarallisuuden suunnitelmallisesta kehittämisestä ja hoidosta elinkaariajattelun pohjalta sekä vastaa omaisuusmassan arvon säilymisestä. Tilapalvelut vastaa kaupungin suoraan omistaman rakennusomaisuuden kehittämisestä, ylläpidosta sekä hyvästä vuokrausasteesta. Tilapalvelut hoitaa keskitetysti toimitilojen välivuokrauksen sekä toimii koko konsernin kiinteistöasioiden asiantuntijana. Tilapalvelut vastaa kaupungin investointi- ja peruseräparannusohjelmiin sisältyvien talonrakennuskohteiden rakennuttamisesta kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Toimintaympäristön muutos

Hallintopalveluissa on tehty henkilöstömuutoksia päällikkötasolla ja tämä on vähentänyt toimialoille annettua palvelua.

Joukkoliikenteen palveluyksikkö siirtyi tekniikka ja ympäristö -toimialan alatason henkilöstöorganisaation 1.6.2023 alkaen.

Sähköisen arkiston tuotantokäyttö aloitettiin 1.4.2023. Vuoden 2023 aikana arkistojärjestelmään integroitiin asianhallintajärjestelmä Dynasty10 sekä Trimble Locuksesta rakennusvalvonnan sekä ympäristövalvonnan käyttämät osiot. Järjestelmäintegraatioita jatketaan suunnitelmallisesti vuoden 2024 aikana. Lisäksi vuoden 2023 aikana arkistoon siirrettiin viikoittain manuaalisesti aineistoa, mm. digitoituja rakennuspiirustuksia. Manuaalinen tallennus jatkuu vuoden 2024 aikana.

Rakennusvalvonnan paperiarkiston skannausprojekti jatkui vuoden 2023 aikana ja noin 1/3 paperiarkistosta saatiin skannattua ulkoisen palveluntuottajan toimesta. Projekti jatkuu vielä vuoden 2024 loppuun saakka

Henkilöstöhallinnon prosessien digitalisointi jatkui vuonna 2023. Johdon raportointia on kehitetty yhdessä talouden ja tietohallinnon kanssa. Yhteistyökumppaneiden resurssihaasteet ovat hidastaneet kehitystyötä ja projekti jatkuu kevääseen 2024 asti. Sähköisen allekirjoituksen ja arkistoinnin käyttöönottoa selvitettiin, mutta nykyinen HR-järjestelmä ei mahdollista arkistointegraatiota. Syksyllä käynnistyi keskustelut HR- ja palkanlaskentajärjestelmän yhdistämisestä toiminnan tehostamiseksi ja prosessien kehittämiseksi.

Sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyden kustannuksia on pyritty vähentämään useilla eri toimenpiteillä. Työkykyjohtamisen kehittäminen on ollut yksi toiminnan painopisteitä. Korvaavan työn käyttöä on edistetty yhteistyössä palvelujen kanssa toteutetuilla työpajoilla. Syksyllä valmisteltiin Ennakoinnin voimalla pidempään työuraan -hanketta, johon on saatu Kevan työelämän kehittämisrahaa. Keväällä 2023 kilpailutettiin henkilöstön työterveyspalvelut. Uusi sopimus astui voimaan 1.7.2023 alkaen. Palvelujen tuottajana jatkaa edelleen Suomen Terveystalo Oy. Uuden sopimuksen myötä siirryttiin suoriteperusteiseen hinnoitteluun, joten työterveyshuollon kustannukset eivät ole jatkossa yhtä hyvin ennakoitavissa kuin aiemman kiinteähintaisen sopimuksen aikana.

Henkilöstöohjelman mukaisia kehittämistoimenpiteitä on määritelty osana talousarviovalmistelua, mutta varsinainen ohjelman päivittäminen siirtyy vuodelle 2024. Palkkausjärjestelmiä on kehitetty kunta-alan paikallisilla järjestelyerillä ja kehittämisohjelmaerällä. Johtamista ja esihenkilötyön kehittämistä on jatkettu uudistamalla kehityskeskusteluprosessi. Loppuvuodesta käynnistyi työhyvinvointikyselyn uudistaminen.

Kaupunkiorganisaation viestintäkyvykkyyttä kehitettiin järjestämällä kaupungin palveluille somesparrauksia ja viestinnän ABC-koulutuksia, ylläpitämällä oto-viestijäverkostoa, kouluttamalla nettisivujen ja uuden intranetin käyttäjiä sekä tarjoamalla uusille luottamushenkilöille viestintäkoulutusta. Toiminnan tehostamiseksi ja tiedolla johtamisen kehittämiseksi viestinnän ja markkinoinnin analytiikkaa on kehitetty ja raportointia lisätty, sekä tiedoteprosessia uudistettiin ja juttuvinkkiprosessia ansaitun medianäkyvyyden saamiseksi kehitettiin. Lisäksi valmisteltiin yhdessä tietohallinnon kanssa viestinnän linjaukset tekoälyn käyttämisestä.

Vastuullisuus kaikessa toiminnassa usealla tasolla on yhä tärkeämpää, joten konkreettisia kaupungin vastuullisuustekoja näkyväksi tekevä sivusto: Vastuullinen Kouvola - Kouvolan kaupunki tuotettiin ja julkaistiin. Muita 2023 viestintään vaikuttavia asioita olivat esimerkiksi Eduskuntavaalit, Turvallisuuskonferenssi, Taisto-valmiusharjoitukset sekä Viestinnän digisuunnitelman kehittämisen käynnistäminen.

Kuninkuusravit oli tapahtumana yksi vuoden tärkeimmistä Kouvolan tunnettuuden ja positiivisen mielikuvan muokkaaja. Erilaiset hankkeet kuten Koe Käyrälampi, Elinvoimaa Kaakkois-Suomeen matkailuyhteistyöllä ja Matkailuinvestointien edistäminen Kymenlaaksossa mahdollistivat lisäresursseja (ei aina henkilöresursseja) yksikön tekemiseen ja Kouvolan kaupungin matkailun ja

elinvoiman kehittämistyöhön. Vuonna 2023 Kouvolan kaupunki tarjosi jälleen areenan kansallisesti ja globaalistikin tärkeälle yhteiskunnalliselle turvallisuuskeskustelulle järjestämällä Kouvolan Turvallisuuskonferenssi-tapahtuman, josta on muodostunut jo valtakunnallisen tason turvallisuusalan tapahtuma.

Talouksyksikön sekä tietohallinnon osalta oli syksyn aikana yhden henkilön resurssivaje. Tämä vaikutti mm. kehittämissasioiden etenemiseen. Talousraportoinnin kehittämisen jatkaminen siirtyi vuoden 2024 puolelle. Vuodelle 2024 ovat siirtyneet mm. jatkuvuussuunnitelman loppuunsaattaminen, organisaatiotasaisen tekoälylinjauksen valmistelu ja organisaatiotasaisen tietoturvasuojauksen testaaminen harjoitustilanteessa käyttäjätasoisesti. Ensisijaisesti on turvattu operatiiviset tehtävät. Tietohallinnon ydintoimintaan kuuluvien tietoturva- ja tietosuoja-asioiden osalta kaupungin henkilöstön osaamista on ylläpidetty tietoturvakoulutuksin ja organisaation valmiustasoa on testattu osallistumalla DVV:n järjestämään Taisto-harjoitukseen.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2023 ja – suunnitelma 2024 hyväksyttiin valtuustossa. Kouvolan digituen toimintamalli on valmistunut. Työn koordinointi on toteutunut Digitaidoilla osalliseksi – hankkeen kautta, joka on aloittanut 1.3.2022. Hanke päättyi 31.8.2023. Digituki jatkuu osana osallisuuskoordinaattorin tehtävää.

Osallisuudessa keskeistä oli asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä yhteinen tekeminen. Vuoden 2023 aikana tavoitteena on ollut kehittää yhteisötilojen toimintaa. Vuoden 2023 aikana toteutettiin 2022 vuoden osallistuvan budjetoinnin pilotit määrärahan puitteissa.

Kaikkien Kouvola monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma 2023–2025 hyväksyttiin valtuustossa. Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapiste Moonan toiminta on vakiintumassa osaksi kotoutumisen tukea ja sen tunnettuus on vahvistunut. Kotoutumisen ohjaajien työ on mallinnettu, työnjakoa hyvinvointialueen suuntaan on selkiinnytetty ja verkostoyhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Kotoutumisesta osallisuuteen, koulutukseen ja työelämään - hanke käynnistyi syksyllä ja hankkeessa edistettiin hankesuunnitelman mukaisesti.

Työllisyys- ja kotoutumispalvelujen siirto kuntiin tapahtuu vuonna 2025 alusta ja osaltaan muutoksia tapahtui jo vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden aloittaessa. Muutoksen valmistelu eteni suunnitellusti. Laki työvoimapalvelujen järjestämiseksi hyväksyttiin 1.3.2023 ja se tulee voimaan 1.1.2025. Laissa työvoimapalvelujen järjestämiseksi (380/2023) on nostettu lain tasoiseksi asiakirjaksi suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä (15§). Järjestämisvastuupäätös ja em. suunnitelma olivat valtuuston päätettävänä 4.9.2023. Vaikuttavat työllisyyspolut - hanke on aloittanut toimintansa 1.4.2023 ja työ etenee suunnitellusti.

Kiinteistömässä oli vuoden 2023 alussa edelleen laaja, rakennuskannan tiivistäminen jatkui vuoden aikana laajasti ja erityisesti työllistäen, merkittävimpana Hemsö-kaupan valmistelu ja siitä kaupunginvaltuuston päätös myydä 51 000 m², joista 19 000 m² kaupunki jäisi itse vuokralle. Kiinteistökauppa ei ole vielä toteutunut oikeuteen tehdyn valituksen vuoksi ja siitä johtuen strateginen tavoite ei täyttynyt.

Energian saannin ja hinnan epävarmuus työllisti laajasti ylläpitoa ja lämmitystapamuutoksia esitettiin laajasti vuoden 2023 aikana. Energiasäästötoimenpiteiden laajamittainen koordinointi suoritettiin tilapalveluiden toimesta koko kaupungin osalta, energiatehokkuusinvestointeja ja -toimenpiteitä tehostettiin edelleen vuoden 2023 aikana, mihin tarvittiin lisäresurssointia.

Talonrakentamisen investointien määrä, lähinnä hankesuunnitteluvaiheessa olevat, oli vuonna 2023 korkealla tasolla, joka työllisti erittäin paljon rakennuttamista. Uudisinvestoinneilla tavoitellaan merkittäviä käyttötaloussäästöjä ja korjausvelka vähenee oleellisesti. Talousarvion kannalta tilapalveluilla ei merkittäviä toiminnallisia muutoksia. Uuden hyvinvointialueen tarvitsema tilatarve aiheuttaa edelleen epävarmuutta. Edukon ylläpidon siirto kaupungilta vuokralaiselle toteutui kesällä 2023.

Riskianalyysi

Vuodelle 2023 asetettu tavoite rakentaa integraatio Clouidia Sopimus järjestelmästä sähköiseen arkistoon siirtyi aikataulupaineiden vuoksi vuoden 2024 alkuun. Myös ostojen paikallisuusasteen seurantaan suunniteltu järjestelmähankinta siirtyi määrärahakäsittelyn vuoksi vuoden 2024 alkuun.

Koko kaupungin näkökulmasta korkoriski toteutui korkotason noustessa merkittävästi vuoden 2023 syksyn aikana. Kiinteistöomaisuutta ei saatu supistettua tavoitteiden mukaisesti, mm. iso kiinteistökauppa on edelleen oikeuskäsittelyssä. Markkinatilanne myyntien osalta oli koko vuoden 2023 huono, erityisesti yleisen korkotilanteen vuoksi. Huonokuntoinen rakennuskanta aiheutti käyttötalourisriskiä lisääntynein vikakorjauksin. Riskinä on nähty myös energiakustannusten vaikea ennakoiminen mutta niiden osalta riski ei toteutunut vuonna 2023.

Tietoturvaohjelmien osalta organisaatioon kohdistuneet laajamittaiset hyökkäysyritykset on pystytty torjumaan. Tietohallinnossa on johdonmukaisesti panostettu organisaatiotasoiseen kehitykseen ja pyritty ohjaamaan käyttäjälähtöisten riskien pienentämiseen esim. kannustamalla henkilöstöä koulutuksiin ja kaksivaiheisen tunnistamisen käyttöönottoon.

Henkilöstöpalvelujen tunnistamia riskejä on kirjattu Graniten riskienhallintajärjestelmään, jota on käytetty työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin. Arvioinnissa on korostunut psykososiaalisen kuormitustekijöiden tarkastelu. Strategiset riskit liittyvät muun muassa yhteistyökumppaneiden toimintaan ja avainosaamiseen. Toiminnalliset riskit liittyvät erityisesti käytössä oleviin HR-järjestelmiin ja niiden välisten integraatioiden toimivuuteen sekä henkilöstön työhyvinvointiin.

Erilaiset muutokset toimintaympäristössä sekä käynnissä olevat muutosprosessit ovat kuormittaneet työyhteisöä merkittävästi. Pitkät poissaolot, eläköitymiset sekä henkilöstövaihdokset näkyivät selvästi resursseissa ja lisäsivät henkilöstön työ- ja henkistä kuormaa. Tunnistetut keskeiset riskit liittyvät henkilöstön työhyvinvointiin ja avainosaamiseen, joita on jossain määrin realisoitunut. Henkilöstön väheneminen on lisännyt avainhenkilöriskejä. Eläköitymisen myötä vapautuneita paikkoja ei ole kaikissa palveluissa täytetty ja niukat henkilöstöresurssit ovat aiheuttaneet töiden viivästymistä. Henkilöstön resurssivajeeseen on puututtu mm. tehtäväkuvia muokkaamalla ja tehtävien uudelleen jaolla. Varahenkilö- ja sijaisjärjestelyihin on kiinnitetty huomiota, jotta palvelut pystytään turvaamaan.

Lautakunnan talous

Kaupunginhallituksen käyttötalouden toimintakatteen toteuma oli n. 3,9 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Toimintatulot kokonaisuudessaan toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti. Suurimmat poikkeamat ovat muissa toimintatuloissa, tuissa ja avustuksissa sekä myyntituloissa. Muut toimintatulot jäivät talousarviota alhaisemmiksi n. 0,9 milj. euroa johtuen vuokratuottojen alhaisemmasta määrästä. Tähän syynä oli, että Kymenlaakson hyvinvointialueen tuki- ja kiinteistöpalvelut Oy irtisanoi tiloja kesken vuoden (Elimäen terveystakeskus, Pointti, toimistot Archium). Myös Kasarminmäeltä loppuivat Kinnon ja KRAO:n vuokrasopimukset ja Mäkikylän vastaanottokeskuksen ja Savistokodin vuokrasopimusten tiloja muutettiin pienemmiksi.

Vastaavasti tuet ja avustukset ylittivät budjetoidun n. 0,7 milj. eurolla johtuen suurimmaksi osaksi hyvinvoinnin hankkeille kirjatusta projektisaatavista ja myyntituotot ylittivät talousarvion n. 0,2 milj. euroa johtuen suurimmaksi osaksi tilapalveluiden laskutuksista.

Rakentamisen aloittaminen viivästynyt Marjoniemen yhtenäiskoulun, Kaunisnurmen päiväkodin, ja Eskolanmäen liikuntahallin osalta, minkä seurauksena valmistus omaan käyttöön jäi -0,2 milj. euroa budjetoidusta.

Toimintamenot alittuivat n. 4,0 milj. euroa johtuen suurimmaksi osaksi aineet, tarvikkeet ja tavarat, palveluiden ostojen sekä avustuksien muutettua talousarviota alhaisemmasta määrästä. Suurin syy alitukseen on, että lämmityskustannuksien yksikköhinnat pysyivät maltillisena ja lämmityskaudella ei

ollut pitkiä kylmiä jaksoja, jolloin energiakustannuksien toteuma jäi huomattavasti alle budjetoidun (n. 2,9 milj. euroa). Palveluiden ostoissa ICT-palvelut (n. 0,5 milj. euroa), kunnossapitokustannukset (n. 0,3 milj. euroa) johtuen siitä, että kameravalvonnan kameroiden vuokrien kirjaamista tarkennettiin kesken vuoden ja toteuma kirjattu koneiden ja laitteiden vuokriin) sekä muut yhteistoimintaosuudet (johon vaikutti pelastuslaitoksen lopputilitys +0,4 milj. euroa) jäivät alle budjetoidun. Maksettujen avustusten budjetoitua alhaisempaan määrään vaikutti mm. työmarkkinatuen kuntaosuuden talousarviota alhaisempi toteuma (alitus n. 0,7 milj. euroa).

Vastaavasti suurimmat ylitykset toimintamenoissa olivat asiakaspalveluiden ostoissa, johon vaikutti Kymsoten loppulasku -0,6 milj. euroa, muissa toimintamenoissa koneiden ja laitteiden vuokrakuluissa -0,3 milj. euroa (budjetoitu kunnossapitokustannuksiin) sekä ulkoisissa vuokrakuluissa, jotka toteutuivat n. -0,2 milj. euroa talousarviota suurempana johtuen suurimmaksi osaksi ulkoisten vuokrien korotuksista, jotka eivät olleet tiedossa talousarviovaiheessa.

Talousarviomuutos johtuu joukkoliikenteen siirtymisestä teknisen lautakunnan alaisuuteen 1.6.2023.

Kaupunginhallitus 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	70 623	-1 970	68 653	68 664	11	100,0
Myyntitulot	1 032	-900	132	349	217	263,9
Maksutulot	0	0	0	0	0	
Tuet ja avustukset	4 147	-1 070	3 077	3 750	673	121,9
Muut toimintatulot	65 443	0	65 443	64 565	-878	98,7
Valmistus omaan käyttöön	400	0	400	223	-177	55,8
Toimintamenot	-75 918	6 274	-69 644	-65 596	4 048	94,2
Henkilöstömenot	-13 980	364	-13 616	-13 699	-83	100,6
Palkat ja palkkiot	-11 280	288	-10 992	-11 096	-104	100,9
Henkilösivumenot	-2 700	76	-2 624	-2 603	21	99,2
Eläkemenot	-2 249	64	-2 185	-2 189	-4	100,2
Muut henkilösivumenot	-451	12	-439	-414	25	94,4
Palveluiden ostot	-32 992	5 875	-27 117	-26 242	875	96,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-13 775	1	-13 774	-11 004	2 770	79,9
Avustukset	-9 901	0	-9 901	-8 800	1 101	88,9
Muut toimintamenot	-5 270	34	-5 236	-5 850	-615	111,7
Toimintakate	-4 895	4 304	-591	3 291	3 882	-556,7
Laskennalliset kustannukset	-13 156	0	-13 156	-6 331		
Poistot ja arvonalentumiset	-13 156	0	-13 156	-13 652	-497	103,8
Poistoeron muutos	49	0	49	49	0	99,9
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	7 321		
Kokonaiskustannukset	-18 051	4 304	-13 747	-3 040		

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategian tavoite: Asuminen: Kouvola on turvallinen kotipesä

Talousarviotavoite: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys.	Tilannekuvaus: Edunvalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät edunvalvontakortit on päivitetty ja hyväksytty kaupunginhallituksessa 6.11.2023. Suunnitelmaa toteutetaan tavoitteiden mukaisesti ja edunvalvontakärjet ovat edelleen liikennehankkeet, yliopistotasoinen koulutustarjonta ja turvallisuus.		
Mittarit			
Kaupungin hankintojen paikallisuusaste (%)	Lähtöarvo 12/2021 52,4	Toteuma-arvo 12/2023 48,1	Tavoitearvo 12/2023 52,4

Kaupunkistrategian tavoite: Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta

Talousarviotavoite: Hyvinvointipalveluiden saatavuuden varmistaminen ja vaikuttavuuden edistäminen.	Tilannekuvaus: Yhteistyötä tehdään laajasti eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Kymenlaakson hyvinvointialueen ja kuntien välinen strateginen yhteistyösopimus valmistui ja eri sidosryhmien yhteistyöstä on sovittu.
--	--

Kaupunkistrategian tavoite: Työelämä: Kouvola on moderni työmahdollisuuksien keskus

Talousarviotavoite: TE-palvelujen hallittu siirto kunnalle.	Tilannekuvaus: Laissa työvoimapolun järjestämiseksi (380/2023) on nostettu lain tasoiseksi asiakirjaksi suunnitelma työvoimapolun järjestämisestä (15§). Järjestämisvastuupäätös ja em. suunnitelma on ollut valtuustossa päätettävänä 4.9.2023. Vaikuttavat työllisyyspolut -hanke on aloittanut toimintansa 1.4.2023 ja työ eteni suunnitellusti. TE24- uudistus eteni suunnitellusti tavoitteiden mukaisesti.		
Mittarit			
Määrä (Kpl)	Lähtöarvo 12/2021 0	Toteuma-arvo 12/2023 3	Tavoitearvo 12/2023 5

Kaupunkistrategian tavoite: Uudet toimintatavat

Talousarviotavoite: Digitalisaatio on näkyvässä roolissa toimintaprosessien kehittämisessä	Tilannekuvaus: Organisaation digitalisointikyvykkyyttä on kasvatettu OSKU osaava kunta -hankkeen toimesta järjestämällä syksyllä prosessikoulutuksia toimialoille. Digitalisaatiosuunnitelman yltäson tavoitteita on edelleen tarkennettu. MS Azure -ympäristön osalta on saatu valmiiksi tekninen arkkitehtuurikuva, tavoitetila ja hallintamalli.		
Mittarit			
Koulutustilaisuuksien määrä (kpl)	Lähtöarvo 12/2022 0	Toteuma-arvo 12/2023 14	Tavoitearvo 12/2023 4

Kaupunkistrategian tavoite: Hyvinvoiva henkilöstö ja osallistava johtaminen

Talousarviotavoite: Henkilöstöjohtaminen kehittyy ja työhyvinvointi paranee.	Tilannekuvaus: Henkilöstöohjelman kehittämistoimenpiteitä määritelty osana strategian tiekarttojen valmistelua. Johtoryhmien valmennukset päättyivät vuonna 2023. Syksyllä valmistettiin Ennakoinnin voimalle pidempään työuraan -hanketta. Kehityskeskusteluprosessi on uudistettu ja työhyvinvointikyselyn uudistaminen on käynnissä. Palkkausjärjestelmiä kehitetty 1.6.2023 paikallisilla järjestelyerillä. Palkkausjärjestelmien kehittäminen käynnissä TS-sopimuksen ja muutamien yksittäisten hinnoittelujen osalta.		
---	--	--	--

Kaupunkistrategian tavoite: Asuminen: Kouvola on turvallinen kotipesä

Talousarviotavoite: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys.	Tilannekuvaus: Edunvalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät edunvalvontakortit on päivitetty ja hyväksytty kaupunginhallituksessa 6.11.2023. Suunnitelmaa toteutetaan tavoitteiden mukaisesti ja edunvalvontakärjet ovat edelleen liikennehankkeet, yliopistotasoinen koulutustarjonta ja turvallisuus.		
Mittarit			
Kaupungin hankintojen paikallisuusaste (%)	Lähtöarvo 12/2021 52,4	Toteuma-arvo 12/2023 48,1	Tavoitearvo 12/2023 52,4

Kaupunkistrategian tavoite: Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta

Talousarviotavoite: Hyvinvointipalveluiden saatavuuden varmistaminen ja vaikuttavuuden edistäminen.	Tilannekuvaus: Yhteistyötä tehdään laajasti eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Kymenlaakson hyvinvointialueen ja kuntien välinen strateginen yhteistyösopimus valmistui ja eri sidosryhmien yhteistyöstä on sovittu.		
--	--	--	--

Kaupunkistrategian tavoite: Työelämä: Kouvola on moderni työmahdollisuuksien keskus

Talousarviotavoite: TE-palvelujen hallittu siirto kunnalle.	Tilannekuvaus: Laissa työvoimapalvelujen järjestämiseksi (380/2023) on nostettu lain tasoiseksi asiakirjaksi suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämisestä (15§). Järjestämisvastuupäätös ja em. suunnitelma on ollut valtuustossa päätettävänä 4.9.2023. Vaikuttavat työllisyyspolut -hanke on aloittanut toimintansa 1.4.2023 ja työ eteni suunnitellusti. TE24- uudistus eteni suunnitellusti tavoitteiden mukaisesti.		
Mittarit			
Määrä (Kpl)	Lähtöarvo 12/2021 0	Toteuma-arvo 12/2023 3	Tavoitearvo 12/2023 5

Kaupunkistrategian tavoite: Uudet toimintatavat

Talousarviotavoite: Digitalisaatio on näkyvässä roolissa toimintaprosessien kehittämisessä	Tilannekuvaus: Organisaation digitalisointikyvykkyyttä on kasvatettu OSKU osaava kunta -hankkeen toimesta järjestämällä syksyllä prosessikoulutuksia toimialoille. Digitalisaatiosuunnitelman ylätasoon tavoitteita on edelleen tarkennettu. MS Azure -ympäristön osalta on saatu valmiiksi tekninen arkkitehtuurikuva, tavoitetila ja hallintamalli.		
Mittarit			
Koulutustilaisuuksien määrä (kpl)	Lähtöarvo 12/2022 0	Toteuma-arvo 12/2023 14	Tavoitearvo 12/2023 4

Kaupunkistrategian tavoite: Hyvinvoiva henkilöstö ja osallistava johtaminen

Talousarviotavoite: Henkilöstöjohtaminen kehittyä ja työhyvinvointi paranee.	Tilannekuvaus: Henkilöstöohjelman kehittämistoimenpiteitä määritelty osana strategian tiekarttojen valmistelua. Johtoryhmien valmennukset päättyivät vuonna 2023. Syksyllä valmistettiin Ennakoinnin voimalle pidempään työuraan -hanketta. Kehityskeskusteluprosessi on uudistettu ja työhyvinvointikyselyn uudistaminen on käynnissä. Palkkausjärjestelmiä kehitetty 1.6.2023 paikallisilla järjestelyerillä. Palkkausjärjestelmien kehittäminen käynnissä TS-sopimuksen ja muutamiin yksittäisten hinnoittelujen osalta.		
Mittarit			
Sairauspoissaolot (kpv /htv)	Lähtöarvo 12/2021 17	Toteuma-arvo 12/2023 20	Tavoitearvo 12/2023 16,8

Kaupunkistrategian tavoite: Hallittu vakaa talous

Talousarviotavoite: Talouden tasapainottaminen ja toiminnan tehostaminen.	Tilannekuvaus: Osana talousarviota 2024 ja taloussuunnitelmaa 2024-2027 on hyväksytty merkittävästi talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Palvelujen kustannustarkastelua ja tuottavuutta tarkastellaan edelleen.		
Mittarit			
Toimintakatteen muutosprosentti (%)	Lähtöarvo 12/2021 5,3	Toteuma-arvo 12/2023 - 66,9	Tavoitearvo 12/2023 - 65,7
Mittarit			
Oman organisaation toteutuneet palkkatukijaksot (kpl)	Lähtöarvo 12/2021 276	Toteuma-arvo 12/2023 262	Tavoitearvo 12/2023 290
Mittarit			
kiinteistöjen myynti m2	Lähtöarvo 12/2021 25 803	Toteuma-arvo 12/2023 937	Tavoitearvo 12/2023 25 000

Henkilöstöresurssit

Henkilöstön määrä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kaupunginhallituksen alainen toiminta	143,2	141,1	160,5

Yhteisötyö on 1.1.2023 siirtynyt liikunnasta ja kulttuurista kaupunginhallituksen alaiseksi toiminnaksi hyvinvoinnin palveluyksikköön. Yhteisötyössä huolehditaan yhdistyksien palkkatukijaksosten edelleen sijoituksesta ja palkkatukijaksosten henkilötyövuodet sisältyvät kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toteutumaan 1-12/2023.

2.2.2 Sivistys

Sivistyksen toimialaan kuuluu kaksi lautakuntaa kasvatus- ja opetuslautakunta sekä liikunta- ja kulttuurilautakunta.

Sivistys 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	12 796	0	12 796	14 710	1 914	115,0
Myyntitulot	4 981	0	4 981	5 019	38	100,8
Maksutulot	2 440	0	2 440	2 481	41	101,7
Tuet ja avustukset	3 508	0	3 508	4 825	1 317	137,5
Muut toimintatulot	1 867	0	1 867	2 384	518	127,7
Toimintamenot	-183 686	0	-183 686	-187 891	-4 205	102,3
Henkilöstömenot	-98 646	0	-98 646	-101 425	-2 779	102,8
Palkat ja palkkiot	-77 793	0	-77 793	-80 600	-2 807	103,6
Henkilösivumenot	-20 853	0	-20 853	-20 824	29	99,9
Eläkemenot	-17 579	0	-17 579	-17 747	-168	101,0
Muut henkilösivumenot	-3 273	0	-3 273	-3 077	197	94,0
Palveluiden ostot	-26 830	0	-26 830	-29 395	-2 565	109,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 384	0	-4 384	-3 942	442	89,9
Avustukset	-6 195	0	-6 195	-5 750	445	92,8
Muut toimintamenot	-47 631	0	-47 631	-47 379	252	99,5
Toimintakate	-170 890	0	-170 890	-173 181	-2 291	101,3
Laskennalliset kustannukset	-183	0	-183	-5 323		
Poistot ja arvonalentumiset	-183	0	-183	-495	-312	271
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-4 828		
Kokonaiskustannukset	-171 073	0	-171 073	-178 504		

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Sitovuustaso Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet

Toiminnan kuvaus

Kasvatuksen ja opetuksen lautakunnan alaiset palvelut muodostuvat varhaiskasvatuksen, kasvun tuen sekä perusopetuksen ja lukion palveluista. 1.10.2023 muutoksen jälkeen on edelleen kolme palveluyksikköä, jotka ovat varhaiskasvatus, perusopetus- ja nuorisopalvelut sekä lukiokoulutus. Jokaisen palveluyksikön toiminnasta vastasivat vastuu viranhaltijat. Palvelulla on oma johtoryhmä, jonka kautta koordinoidaan asioiden edistämistä, strategisia ja operatiivisia linjauksia. Tukipalveluista muodostettiin tiimiorganisaatio, joiden toimintaa johtavat tiimivetoiset.

Palveluyksiköissä tuotetaan kaikki lasten ja nuorten elämänkaaren palvelut kasvatuksen, opetuksen ja nuorisotyön kautta. Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää talousarvion puitteissa annettavan palvelun laajuudesta ja tavoitteista. Vuoden 2023 tavoitteet painottuvat lasten ja nuorten hyvinvointiin Henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen oli myös tavoitteena. Taidollisia valmiuksia haluttiin kehittää digitaalisten ympäristöjen ja sen osaamisen osalta.

Kasvatus- ja opetus on olennainen osa kaupunkilaisten hyvinvointia tukevia palveluita. Onnistuminen tehtävässä luo parhaat mahdollisuudet lasten eheälle kasvulle ja perheiden hyvinvoinnille. Laadukkaat palvelut ovat myös osin elinvoimaa edistävää. Perheet tekevät sijoittumispäätöksiä työmahdollisuuksien ja palveluista muodostuvan mielikuvan perusteella.

Toiminnan painopistealueet ja toimintaympäristön muutokset

Kulunut vuosi oli toiminnallisesti edelleen haastava kasvatuksen ja opetuksen palveluissa. Korona vaikutti kaikkien palveluyksiköiden toimintaan merkittävästi vuoden aikana. Sairaspoissaolopäiviä kertyi 19,9 päivää/hvt. Sairaspoissaolot eivät ole laskeneet koronaa edeltävälle tasolle ja siksi sijaiskulut ovat edelleen korkeat.

Psykososiaalisen opiskeluhuollon henkilöstö, koulukuraattorit ja –psykologit, siirtyivät hyvinvointialueen henkilöstöksi vuoden 2023 alusta. Ensimmäisenä vuonna työskentelyyn on kuulunut yhteistyön varmistaminen muutoksen jälkeen. Kouvola päätti säilyttää omana toimintana hyvinvointitutorit, joiden tarkoituksena on tukea yksiköitä yhteisöllisessä kasvatus- ja hyvinvointityössä. Yhteistyön saaminen saumattomaksi myös tiedonsiirron osalta vaatii edelleen kehittämistä.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävää työtä tehdään sekä kunnan että hyvinvointialueen palveluissa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on ohjannut yhteistä työskentelyä. Yhteensovittavan johtamisen malli on antanut raamit verkostotyölle, ja verkostot ovat toimineet moniammatillisesti maakunnan, kunnan sekä alueiden tasolla. Verkostoyhteistyönä on kehitetty toimintamalleja sekä varmistettu poikkihallinnollista yhteistyötä sekä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Digitutor toiminta on vakiintunut pysyväksi toimintamalliksi. Henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi toteutetaan koulutuskokonaisuuksia joka lukuvuosi. Digisuunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseksi Kouvolan peruskoulussa on luotu yhtenäisiä toimintamalleja. Oppilaiden osaamisen arviointia pilotoitiin. Perusopetuksen laitekantaa on vahvistettu ja tullaan päivittämään tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Kasvun tuessa erityisen tuen tarpeet ovat edelleen olleet kasvussa, joka näkyi henkilöstökustannuksissa. Erityisen vaativaa tukea toteutetaan keskitetysti, jotta voidaan taata riittävä tuki ja resurssit. Tiukka taloustilanne ja lisääntyneet velvoitteet hankaloittavat annetuissa määrärahoissa pysymistä. Tarvittavaan tukeen on haastavaa vastata täysimääräisesti tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Oppilaiden tuen lainsäädäntö ja normit edellyttävät tuen järjestämistä sekä varhaisen tuen antamista. Pyritään edelleen vahvistamaan yhteistyötä hyvinvointialueen toimijoiden sekä huoltajien kanssa siten, että saadaan oppilaiden tarvitseman tuen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa käyntiin. Pyritään myös aidosti vaikuttamaan rakenteisiin ja koulujen toimintakulttuuriin sekä varhaisen tuen menetelmiin, mutta se edellyttää henkilöstön kouluttamista sekä ajantasaisen tiedon ja taidon vahvistamista. Nuorisopalveluiden tunnettuus lisääntyi ja nuorten ohjautuminen kaikkiin palveluihin niin etsivässä nuorisotyössä, Ohjaamossa, työpajatoiminnassa, erityisnuorisotyössä kuin nuorisotilatoiminnassa kasvoi edellisestä vuodesta. Uutena pilotoitiin nuorisotilatoimintaa kauppakeskus Veturissa ja liikuntaneuvojan sekä hyvinvointivalmentajan palveluita Ohjaamossa. Palautteen keräämistä ja tilastointia on kehitetty tiedolla johtamisen tueksi.

Lukioiden osalta on työskennelty yhtenäisen lukiokoulutuksen rakentamiseksi luomalla yhtenäisiä periaatteita koko lukiokoulutukselle. Tavoitteena on yhtenäinen Kouvolan lukiokoulutus. Lukiokoulutuksen kehittämissuunnitelman päivitys on aloitettu. Urheilulukiosatuksen tavoite ei toteutunut. Urheilupainotteinen linja aloitettiin lukuvuoden 2023–2024 alusta. Erikoislukiostatusta haetaan uudelleen.

Päiväkotien palveluverkon kehittäminen on edennyt. Naukion päiväkotia otettiin käyttöön huhtikuussa 2023, Valkealan monitoimitalon päiväkotia käyttöön 2024 alussa. Inkeröisten monitoimitalon päiväkoteineen on rakenteilla. Kaunisnurmen vaativan vuorohoidon (24/7) yksikkö on valmistelussa. Haanojan kirjastotalon tilojen käyttöön ottaminen varhaiskasvatukselle on suunnitelmavaiheessa.

Perusopetuksen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat monitoimitalohankkeet ovat edenneet suunnitellusti. Inkeröisten monitoimitalojen suunnittelu etenee ja Valkealassa rakennus on valmis ja toiminta käynnistynyt 1.1.2024. Talouden sopeuttaminen on vaatinut investointisuunnitelman

uudelleen arviointia. Sen seurauksena Marjoniemen yhtenäiskoulun hanke toteutuu myöhästyneenä niin, että valmistuminen olisi vuodelle 2027. Marjoniemen yhtenäiskoulun hankesuunnitelman päivitys on menossa ja etenee päätökseen kevään 2024 aikana. Kuusankosken yhtenäiskoulun investointia edistetään tauon jälkeen uudelleen, rakentaminen suunnitteilla vuosille 2027–2028. Perusopetuksen kehittämissuunnitelman ja varhaiskasvatuksen ratkaisujen valmistelua varten on työskentelyn aloittanut ohjausryhmä, johon kuuluu sekä poliittisia päättäjiä että viranhaltijoita. Päätökseen vietiin Hirvelän, Pilkanmaan sekä Kaipiaisten koulujen sulkemiset.

Riskianalyysi

Johtamiselle on edelleen liian vähän aikaa, johtuen lisääntyneistä tehtävistä ja muutoksista palvelutuotannon järjestämisessä. Muutosten toimeenpano sitoo resursseja ja on pois muusta kehittämisestä.

Henkilöstöresurssit suhteessa tehtäviin ovat liian vähäiset. Erityisesti tämä korostuu palveluverkon muutostilanteessa, jossa valmistelua on todella paljon. Yksikön muutos vaatii paljon johtamiselta. Henkilöstöön kohdistunut pitkittynyt kuormitus, koronavuosien jälkeen seurasivat muut kriisit. Henkinen ja taloudellinen kuormitus on näkynyt edelleen korkeina poissaolopäivinä, kustannukset olivat 7,0 milj. euroa. Edellisvuoteen nähden poissaolojen kustannusten laskua 0,3 milj. euroa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin heikkeneminen koronavuosien aikana näkyy kaikissa mittauksissa. Joudutaan kohdistamaan erilaisia toimenpiteitä, jolla saadaan parannettua hyvinvointia. Yksi merkittävä asia on lasten liikunnan lisääminen.

Digitaalisuuteen panostaminen vaatii entistä enemmän resursseja, tiukassa tilanteessa ei pystytä vastaamaan tarpeisiin.

Lautakunnan talous

Toimintakate ylittyi 3,4 milj. euroa (tot-% 102,4). Toimintatulot toteutuivat 1,5 milj. euroa talousarviota suurempina. Merkittävin poikkeama, 1,0 milj. euroa, oli tukien ja avustusten ennakoitua paremmassa kertymässä. Avustuksia nostivat lisärahoitukset, joita ei voi talousarviolaadinnassa huomioida. Myyntitulot, maksutulot ja muut toimintatulot toteutuivat talousarvioon nähden paremmin.

Toimintamenot ylittyivät talousarvioon nähden 4,9 milj. euroa. Henkilöstökustannusten ylitys 3,1 milj. euroa, joka johtui pääosin kertaerästä, palvelutarpeen lisäyksestä sekä sijaiskustannuksista. Sairauspoissaolot laskivat edelliseen vuoteen nähden. Poissaolot eivät ole laskeneet koronaa edeltävälle tasolle.

Palvelujen ostot olivat 26,3 milj. euroa eli kasvua 2,5 milj. euroa talousarvioon verrattuna. Kuljetuskustannukset ylittyivät 1,0 milj. euroa johtuen kuljetusten indeksikorotuksesta sekä harkinnanvaraisten kuljetusten lisääntymisestä. Palveluseteliostoissa ylitys oli 0,9 milj. euroa johtuen sopimusten indeksikorotuksesta. ICT-palvelut toteuma oli 0,4 milj. euroa talousarviota suurempi. Majoitus- ja ravitsemispalvelut ylittyivät 0,4 milj. euroa.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota pienempinä. Merkittävimmät poikkeamat olivat toimisto- ja koulutarvikkeissa, kirjallisuudessa ja kalustohankinnoissa. Lastenhoidon tukien toteuma oli 0,4 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienempi. Kotihoidon tuen käyttö vaikuttaa suoraan päiväkotihoidon käyttöön.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	9 190	0	9 190	10 655	1 465	115,9
Myyntitulot	3 616	0	3 616	3 903	287	107,9
Maksutulot	1 990	0	1 990	2 054	64	103,2
Tuet ja avustukset	3 450	0	3 450	4 454	1 004	129,1
Muut toimintatulot	134	0	134	244	110	182,1
Toimintamenot	-153 068	0	-153 068	-157 954	-4 886	103,2
Henkilöstömenot	-89 143	0	-89 143	-92 246	-3 103	103,5
Palkat ja palkkiot	-70 277	0	-70 277	-73 278	-3 001	104,3
Henkilösivumenot	-18 866	0	-18 866	-18 968	-102	100,5
Eläkemenot	-15 905	0	-15 905	-16 157	-252	101,6
Muut henkilösivumenot	-2 961	0	-2 961	-2 811	150	94,9
Palveluiden ostot	-23 894	0	-23 894	-26 344	-2 450	110,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 995	0	-2 995	-2 640	355	88,2
Avustukset	-3 101	0	-3 101	-2 684	417	86,5
Muut toimintamenot	-33 935	0	-33 935	-34 040	-105	100,3
Toimintakate	-143 878	0	-143 878	-147 299	-3 421	102,4
Laskennalliset kustannukset	0	0	0	-4 297		
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0		
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-4 297		
Kokonaiskustannukset	-143 878	0	-143 878	-151 595		

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategian tavoite: Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta

Talousarviotavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee	Tilannekuvaus: Move –liikuntakyselyn mukaan liikkumattomuus 5. ja 8. lk osalta on 44.7 % heikolla tasolla. Kehittävä palaute varhaiskasvatuksessa tulosten mukaan kuormittavan liikkumisen määrä on vähentynyt Laatukselyn mukaan perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kokonaishyvinvoinnin ka oli 4.9 (asteikolla 1–6). Suurin osa nuorista voi hyvin. Ne, jotka voivat huonosti, voivat entistäkin huonommin. Kouluterveyskyselyn mukaan sekä ala- että yläkoululaisten lasten ja nuorten ahdistuneisuus on lisääntynyt kahden viimeisen vuoden aikana Kouvolaassa.		
Mittarit			
Lasten ja nuorten hyvinvointikysely (1-5)	Lähtöarvo 12/2022 4,5	Toteuma-arvo 12/2023 4,5	Tavoitearvo 12/2023 3,5

Kaupunkistrategian tavoite: Kasvatus ja opetus: Kouvola on kaikkien kampus

Talousarviotavoite: Tarjoamme lapsille ja nuorille kasvualustan, joka tukee sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja sekä kestäväää elämäntapaa.	Tilannekuvaus: Perusopetuksen laatukselyn tulosten mukaan perusopetuksessa hyvinvoinnin osa-alueet ovat lähellä toisiaan. Sosiaalista hyvinvointia kuvaavat arviot saavat korkeampia arvoja lasten ja nuorten arvioissa. Fyysinen hyvinvointi näyttäytyy heillä matalampana hyvinvointitekijänä. Lukio- opiskelijoiden sosiaalinen hyvinvointi ka 5.0 (asteikolla 1-6). Kehittävä palaute varhaiskasvatuksessa tulosten mukaan vetäytyvä toimintaa on aikaisempaa enemmän. Nuorten on vaikea sitoutua säännölliseen toimintaan. Lapsille ja nuorille mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Varhaiskasvatuksen kehittämisen ja arvioinnin kohteeksi on nostettu sensitiivinen vuorovaikutus ja ilmaisun monet muodot.		
---	---	--	--

Talousarviotavoite: Nuorten kansainvälistymis- ja digitaidot sekä digitaaliset ympäristöt paranevat	Tilannekuvaus: Nuorisopalveluissa nuoria on ollut eri hankkeissa ulkomailla, Ohjaamossa on ollut kaksi maailmalle tilaisuutta. Nuorten Kouvola –blogilla lukijoita ympäri maailman. Lasten ja nuorten osaamistavoitteita on päivitetty digiosaamisen suunnitelmaan ja oppilaan itsearvioinnin työkaluksi. Digitaalisten ympäristöjen yhdenmukaistaminen ja kehittäminen on jatkuvaa. Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa on otettu käyttöön sähköisiä lomakkeita ja joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on käytössä sähköinen esiopetussuunnitelma ja arviointijuna –Qridi.		
Mittarit			
Uudet palveluprosessit, joissa hyödynnetään digitalisaatiota (kpl)	Lähtöarvo 12/2022 0	Toteuma-arvo 12/2023 6	Tavoitearvo 12/2023 10

Kaupunkistrategian tavoite: Hyvinvoiva henkilöstö ja osallistava johtaminen

Talousarviotavoite: Henkilöstön hyvinvointi	Tilannekuvaus: Kuormitusta aiheuttaa henkilöstönresurssien riittämättömyys ja vaihtuvuus. Sairaspoissaolot ovat vähentyneet 3la pv/htv vuodesta 2022. Riittävän hyvän työn määrittely Kouvolan VASU päivityksen myötä. Kokonaispedagogiikan johtamista vahvistetaan edelleen varhaiskasvatuksessa. Työnohjausta on järjestetty tarpeen mukaan. Tiimi- ja verkostotyö tuo onnistumisen kokemuksia.		
Mittarit			
Henkilöstön fiilismittari (1-5)	Lähtöarvo 12/2022 3,45	Toteuma-arvo 12/2023 3,45	Tavoitearvo 12/2023 3,75

Henkilöstöresurssit

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kasvatus- ja opetuslautakunta	1772,9	1734,0	1734,0

Toiminnan volyymit

Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Päiväkotitoiminta ja perhepäivähoito kk/yht., oma toiminta	24 846	27 000	24 490
Päiväkotitoiminta kk/yht., palveluseteli	7 212	7 500	7 047

Perusopetus	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilasmäärä	7 005	6 980	6 924
Eriyisen tuen oppilasmäärä	1 171	1 128	1 186
Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuneet oppilaat	472	520	516
Kuljetusoppilaat (esi- ja perusop. lisäop, valmistava opetus)	1 493	1 464	1 423

Lukiokoulutus	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Päivälukioiden kurssit	1 886	1 896	1 850
Iltalukio/kurssit	307	326	297
Lukioiden opiskelijamäärä	1 160	1 224	1 188

Liikunta- ja kulttuurilautakunta

Sitovuustaso Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet

Toiminnan kuvaus

Liikunta ja kulttuuri -palvelussa tuotetaan kuntalaisten hyvinvointia ja kehittymistä edistäviä palveluja. Palveluyksiköitä ovat liikunta, kulttuuri ja kansalaisopisto, jotka tuottavat laadukkaan arjen ja vapaa-ajan palveluja Kouvolassa. Tavoitteena on parantaa kaupungin asukkaiden hyvinvointia ja vireyttä sekä edistää ihmisten itse kokemaa terveyttä. Palveluiden onnistuneella asiakaslähtöisellä toteutuksella on merkitystä koko kaupungin elinvoiman sekä vetovoimaisuuden kannalta.

Liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Yhtenä tehtävänä on myös edistää liikuntaseurojen yhteistyötä.

Kulttuuripalveluiden perustehtävä on tukea asiakkaiden omaehtoisen itsensä kehittämisen, virkistytymisen ja yhteisöllisyyden tarpeita sekä vahvistaa kouvolaisten ja Kouvolan identiteettiä. Tehtäviin kuuluvat myös kulttuuriperinnön ylläpitäminen. Kirjastoissa ja kulttuuritaloissa tarjotaan myös tiloja eri asiakasryhmille. Palveluita ovat kirjasto, kulttuuritalot, museot, ja yleinen kulttuuritoimi (kulttuurikasvatus ja -tapahtumat, taidelaitos - ja muu kulttuuriyhteistyö). Asiakkaina ovat kaikenikäiset kouvolaalaiset, tapahtumien järjestäjät, yritykset ja matkailijat.

Kouvolan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, jossa tuetaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolista osaamista, kehittymistä ja hyvinvointia. Vapaan sivistystyön koulutuksella edistetään yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta. Osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan osaamisperusteisten kurssien muodossa. Kansalaisopisto tarjoaa taiteen perusopetusta (TPO) kuudessa taiteenlajissa.

Toiminnan painopistealueet ja toimintaympäristön muutokset

Uimahallien korjaustöistä johtuneet pitkät sulut vaikuttivat liikuntaryhmien ohjaustoimintaan, kansalaisopiston vesiliikuntakurssien toteutukseen ja liikuntapaikkojen ja -ryhmien kävijämääriin sekä tuloihin ja menoihin. Liikuntapaikkojen kävijämääriin vaikutti myös Haanojan haalin käytöstä poistuminen. Keskustassa Hansakeskuksessa sijainnut Pointin yhteisötilan yhteydessä toiminut liikuntatila siirtyi myös Porukkatalolle ja avasi lokakuussa ovensa. Liikuntatilan yhteyteen siirtyivät myös liikuntaneuvonnan vastaanottopisteet. Avoin ja maksuton liikuntatila herätti paljon kiinnostusta, ja kävijämäärät kasvoivat vuoden loppua kohden. Syksyllä Kymenlaaksossa otettiin käyttöön liikuntaneuvonnan sähköinen liikuntalähete, jonka kautta Hyvinvointialueen palveluista ohjataan asiakkaita kuntien liikuntaneuvontaan.

Kulttuuritapahtumien osalta vuosi oli viime vuosia vilkkaampi, osa kesän tapahtumista keräsi ennätysyleisöjä. Maksuttomat ulkoilmatapahtumat ja lapsiperheille suunnatut tapahtumat olivat erityisen suosittuja. Tiettyjen tapahtumien tuottaminen hybriditapahtumina parantaa saavutettavuutta mutta kulttuurin tapahtumien osalta painopiste on livetapahtumissa. Kulttuuritalojen markkinointinimi muuttui Kouvolan tapahtumataloiksi ja uusi brändi on otettu käyttöön uusittujen nettisivujen kanssa. Pelitaidehankkeessa järjestettiin julkisen taiteen kilpailu ja toteutettiin pelillinen valotaideteos Valkealan monitoimitaloon. Kouvolan taidemuseo sai lahjoituksena merkittävän taidekokoelman taiteen keräilijä Markku Villikalta. Kokoelma sisältää n. 1500 teosta. Kirjastoissa panostettiin edelleen vahvasti lasten ja nuorten monipuolisen lukutaidon edistämiseen. Yhteisötyö siirtyi vuoden alussa kulttuurista konsernipalveluihin. Tämä näkyy myös henkilötyövuosien vähenemisenä vuodesta 2022.

Kansalaisopistossa toteutettiin yhteistyökurseja kolmen eri kumppanin kanssa. Taiteen perusopetuksen yhteistyö varhaiskasvatuksessa jatkui. Visuaalisten taideaineiden lisäksi päiväkodeissa opetettiin musiikkia ja sanataidetta eri puolilla Kouvola yhteensä 75 lapsiryhmässä.

Kouvolan kulttuuriohjelma 2023–2032 sekä Kouvolan liikuntaohjelma 2023–2032 valmistuivat. Ohjelmat antavat suuntaviivat palveluiden kehittämiseksi tulevina vuosina. Kulttuuriohjelma sisältää

runsaasti toimenpide-ehdotuksia, jota kerättiin kuntalaisilta ja eri kulttuuritoimijoilta. Liikuntaohjelma on pitkän aikavälin liikuntapoliittinen suunnitelma. Vuoden 2024 aikana kootaan työryhmä pohtimaan konkreettisia toimenpiteitä ohjelman linjausten toteuttamiseksi.

Riskianalyysi

Kolmatta vuotta jatkuva Ukrainan sota, hintojen ja korkojen nousu sekä väestön väheneminen ja rakennemuutos luovat epävarmuutta ja sitä kautta iso riskin valtion ja kuntien taloudelle ja hyvinvoinnille.

Erityisesti lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt, ja tiukentuneessa taloustilanteessa perheet säästävät lasten ja nuorten harrastuksista, jotka lisäisivät hyvinvointia. Toisaalta paineet palvelujen maksujen korotuksiin kasvavat ja resurssien leikkaaminen näkyvät palvelujen määrässä ja laadussa.

Tiukka henkilöstötilanne on toiminnallinen riski asiakaspalvelussa ja johtamisessa. Tulevaisuudessa työvoimapula tulee näkymään myös liikunta- ja kulttuuripalveluissa, kun kilpailu osajista kiristyy työmarkkinoilla edelleen.

Liikuntapalveluissa muuttuva toimintaympäristö ja tehtävät edellyttävät liikuntapalveluilta valmiutta ennakoita ja suunnitelmallisesti reagoida muutoksiin, niin lyhyellä kuin pidemmälläkin aikavälillä. Suurimpina riskeinä liikuntapalveluissa voidaan tällä hetkellä pitää kaupungin taloudellista tilannetta, kuntalaisten liikkumattomuutta, muutoksia liikuntapalveluiden toiminnallisiin palveluihin, liikuntapalveluiden henkilöstön suppeutta ja riittävyyttä, liikuntapaikkojen investointi- ja peruskorjaustarpeita. Hyvinvointialueen panostaminen ennaltaehkäiseviin palveluihin vaikuttaa myös kunnan tuottamiin liikunnan palveluihin. Liikuntaneuvontaan ja toimintakyvyltään heikentyneiden liikuntaryhmiin asiakkaat ohjautuvat pääsääntöisesti Hyvinvointialueen palveluista. Tämän vuoksi sujuva yhteistyö ja yhteinen tahtotila on toimivien ennaltaehkäisevien palveluiden edellytys. Näiden riskien sovittaminen liikuntalain asettamiin vaatimuksiin, kaupunkistrategiaan, liikuntaohjelmaan sekä kaupungin säästötoimiin ovat lisääntyvä haaste työyhteisöissä työhyvinvoinnin näkökulmasta, toiminnan kehittämisessä sekä kuntalaisten liikuntapalveluiden tarjonnassa ja hyvinvoinnissa.

Kulttuuripalveluiden keskeiset strategiset riskit liittyvät osin heikkokuntoisiin kiinteistöihin ja tällä hetkellä erityisesti henkilöresurssin ohuuteen. Heikon taloustilanteen takia vapautuvien tehtävien täyttäminen on vaikeutunut ja tilanne johtaa palvelutason laskuun. Suppea henkilöresurssi heikentää toiminnan laatua, mm. kehittämistyö vähenee. Yksintyöskentelyn riskit ovat lisääntyneet, kun turvallisuusympäristö on heikentynyt yleisissä tiloissa viime vuosina. Tilariski kasvaa koko ajan vanhenevissa, osittain jo teknisen elinkaarensa päässä olevissa monissa kulttuurin kiinteistöissä. Kulttuurin merkitys ihmisten hyvinvoinnin kannalta on myös tuoreen kulttuuriohjelman mukaan kouvolaalaisille erittäin tärkeä.

Kansalaisopiston strategiaan ja vahinkoriskeihin lukeutuvat osin erittäin heikkokuntoiset opetus- ja toimitilat, jotka eivät sovellu toimintaan (erityisesti esteettömyyden näkökulmasta). Toiminnallisena riskinä on osaavan opetushenkilöstön saatavuus. Kurssitarjonta on laajaa ja tarvitaan monenlaisia osaajia. Joidenkin ainealueiden tai kurssien osalta henkilöstön saatavuus on alueellamme vaikeaa, vaikka tuntiohjaajien kelpoisuusehdot eivät ole yhtä tiukkoja kuin muissa opetustehtävissä. Kansalaisopiston strateginen ja taloudellinen riski on valtionosuuksien leikkaukset valtion talousarviossa. Valtionosuuksien pienentyessä merkittävästi opistotoiminnan laatu ja kyky vastata paikallisiin koulutustarpeisiin heikkenee. Talouden riskien kompensointi asiakasmaksuja korottamalla on mahdollista vain jossain määrin.

Toimielimen talous

Toimintakatteen toteuma oli 95,8 %. Toimintatuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota suurempina saatujen avustusten suuremman määrän ansiosta, lisäksi muihin toimintatuottoihin kirjattiin lahjoituksena saadun taidekokoelman tasearvo noin 0,6 milj. euroa. Myyntituotot ja maksutuotot jäivät talousarviota pienemmiksi mm. uimahallien sulkujen vuoksi. Toimintamenot toteutuivat 0,7 milj. euroa talousarviota pienempinä. Henkilöstömenojen toteuma oli 0,3 milj. euroa

talousarviota pienempi. Joitakin tehtäviä oli osan vuotta täyttämättä tai hoidettiin vain osa-aikaisesti. Palvelujen ostojen määrä ylitti talousarvion noin 0,1 milj. eurolla. Muut toimintamenot toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota pienempinä. Talousarvion tilavuokrissa oli mukana käytöstä poistunut Haanojan liikuntahalli. Lisäksi sisäisten kone- ja laitevuokrien määräytymisperiaatteet päivitettiin vuoden aikana, joten liikunnan koneiden ja laitteiden vuokrat alenivat talousarvioon arvioidusta summasta.

Liikunta- ja kulttuurilautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	3 606	0	3 606	4 055	449	112,4
Myyntitulot	1 365	0	1 365	1 116	-249	81,8
Maksutulot	450	0	450	427	-23	94,9
Tuet ja avustukset	58	0	58	371	313	639,8
Muut toimintatulot	1 733	0	1 733	2 140	408	123,5
Toimintamenot	-30 618	0	-30 618	-29 937	681	97,8
Henkilöstömenot	-9 503	0	-9 503	-9 179	324	96,6
Palkat ja palkkiot	-7 516	0	-7 516	-7 323	194	97,4
Henkilösivumenot	-1 987	0	-1 987	-1 856	131	93,4
Eläkemenot	-1 674	0	-1 674	-1 590	84	95,0
Muut henkilösivumenot	-313	0	-313	-266	46	85,2
Palveluiden ostot	-2 936	0	-2 936	-3 051	-115	103,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 389	0	-1 389	-1 302	87	93,7
Avustukset	-3 094	0	-3 094	-3 067	27	99,1
Muut toimintamenot	-13 695	0	-13 695	-13 338	357	97,4
Toimintakate	-27 012	0	-27 012	-25 882	1 130	95,8
Laskennalliset kustannukset	-183	0	-183	-1 026		
Poistot ja arvonalentumiset	-183	0	-183	-495	-312	270,9
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-531		
Kokonaiskustannukset	-27 195	0	-27 195	-26 909		

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategian tavoite: Liikunta ja kulttuuri: Kouvola on värikäs pelikenttä

<p>Talousarviotavoite:</p> <p>Monipuolinen liikunta- ja kulttuuritarjonta</p>	<p>Tilannekuvaus:</p> <p>Kulttuuriohjelma ja liikuntaohjelma ovat valmistuneet ja hyväksytyt lautakunnassa.</p> <p>Aktiivipuistojen suunnittelu on kesken resurssipulan vuoksi, vaikka kaikkien alueiden aktiivipuistokyselyt on tehty.</p> <p>Liikkuvakouvola-somekanava on vakiinnuttanut paikkansa liikuntapalvelujen tiedotuskanavana.</p> <p>Kulttuuritapahtumien kävijämäärät selvässä nousussa. Uusi Kuusaa still@live -tapahtuma. Syksyllä "Ikä on vain numero"- konserttisarja sai erinomaisen vastaanoton.</p> <p>Kansalaisopiston kurssitarjonnassa 48 uutuuskurssia.</p>
<p>Talousarviotavoite:</p> <p>Saavutettava lasten ja nuorten harrastustoiminta</p>	<p>Tilannekuvaus:</p> <p>Lasten ja nuorten liikunnan harrastamismahdollisuuksista tiedotettu aktiivisesti verkkosivuilla, yleisövuoroja lisätty mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Lasten ja nuorten lukutaitotyötä tehtiin vuonna 2023 aktiivisesti, Erityislasten kulttuurikerhot (tanssi-, taide, teatteri-, musiikki-, bändikerho) keräsivät hyvin osallistujia.</p> <p>Taiteen perusopetusyhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa jatkunut. Päiväkodeissa 75 taiteen perusopetuksen ryhmää, joissa opiskellaan kuvataidetta, sanataidetta ja musiikkia.</p>

Henkilöstöresurssit

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Liikunta- ja kulttuurilautakunta	206,7	184,5	182,9

Toiminnan volyymit

Liikunta	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Uimahallien kävijämäärä	190 527	200 000	166 090
Kuntosalien kävijämäärä	16 864	17 000	14 817
Liikuntapaikkojen kävijämäärä	1 240 217	1 500 000	979 504
Liikunnanohjauksen kävijämäärä	10 823	10 000	12 574
Liikuntapalvelujen tapahtumien määrä	16	15	26

Kulttuuri	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kirjastokäynnit	516 825	550 000	550 207
Museoiden kävijämäärä	12 672	17 000	16 023
Kulttuurikasvatuksen kävijämäärä	15 914	10 000	15 604
Kulttuuritapahtumien kävijämäärä	27 184	15 000	24 779
Kirjaston tapahtumien määrä	512	400	628
Museoiden tapahtumien määrä	176	200	145
Kulttuurikasvatuksen tapahtumien määrä	253	600	520
Kulttuuritapahtumien määrä	16	25	30
Kulttuuritalojen kävijämäärä	79 578	110 000	100 606

Vapaa sivistystyö	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kansalaisopiston kurssilaisten määrä	6 005	5 500	5 902
Kansalaisopiston kurssien määrä	1 076	600	1 095
Kansalaisopiston tapahtumat	26	40	30

2.2.3 Tekniikka ja ympäristö

Tekniikka ja ympäristö toimialaan kuulu kaksi lautakuntaa tekninen lautakunta ja Kymen jätelautakunta. Lisäksi teknisen lautakunnan alaisena toimii lupajaosto.

Tekniikka ja ympäristö 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	32 136	1 970	34 106	35 879	1 773	105,2
Myyntitulot	22 093	900	22 993	23 958	965	104,2
Maksutulot	1 384	0	1 384	1 542	158	111,4
Tuet ja avustukset	19	1 070	1 089	1 368	279	125,6
Muut toimintatulot	8 640	0	8 640	9 011	372	104,3
Valmistus omaan käyttöön	1 331	0	1 331	1 546	215	116,2
Toimintamenot	-46 440	-6 274	-52 714	-54 207	-1 493	102,8
Henkilöstömenot	-23 966	-364	-24 330	-24 021	309	98,7
Palkat ja palkkiot	-18 684	-288	-18 972	-18 814	158	99,2
Henkilösivumenot	-5 281	-77	-5 358	-5 207	151	97,2
Eläkemenot	-4 501	-64	-4 565	-4 474	91	98,0
Muut henkilösivumenot	-780	-13	-793	-732	60	92,4
Palveluiden ostot	-10 472	-5 874	-16 346	-17 781	-1 435	108,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 319	-1	-6 320	-7 050	-730	111,5
Avustukset	-754	0	-754	-774	-20	102,6
Muut toimintamenot	-4 929	-34	-4 963	-4 581	382	92,3
Toimintakate	-12 973	-4 304	-17 277	-16 781	495	97,1
Laskennalliset kustannukset	-14 962	0	-14 962	-18 548		
Poistot ja arvonalentumiset	-14 962	0	-14 962	-13 720	1 242	91,7
Poistoeron muutos	22	0	22	22	0	102,2
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-4 828		
Kokonaiskustannukset	-27 935	-4 304	-32 238	-35 329		

Tekninen lautakunta

Sitovuustaso Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet

Teknisen lautakunnan alaisuuteen kuuluu neljä palvelua; viranomaispalvelut, kaupunkisuunnittelu, yhdyskuntatekniikka ja kiinteistöpalvelut. Teknisen lautakunnan alaisena toimii lupajaosto.

Tekniikan ja ympäristön hallinto sisältää teknisen lautakunnan kustannukset sekä hallinnon kustannukset.

Viranomaispalvelut järjestävät rakennusvalvonnan, terveysvalvonnan, eläinlääkintähuollon, ympäristönsuojelun ja maaseutupalvelujen palvelut sekä huolehtivat niiden lainsäädännön mukaisista Kouvolan kaupungille kuuluvista neuvonta-, lupa-, valvonta- ja muista viranomaistehtävistä. Ympäristönsuojelu käsittelee ympäristö- ja maa-ainesluvut sekä ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset. Ympäristönsuojelun vastuulla on lisäksi kaupungin Hinku- ja ympäristöohjelmatyön edistäminen. Terveysvalvonta tekee elintarvike- ja terveydensuojelutoimijoiden valvontaa ja käsittelee toimintoja koskevat ilmoitukset. Terveysvalvonnalla on lisäksi lakisääteinen velvollisuus osallistua ruoka- tai vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöhön osana epidemioiden selvitystyöryhmää. Eläinlääkintähuolto vastaa eläinten terveydenhoidosta vastaanotolla ja asiakaskäynneillä sekä toimii eläinsuojeluviranomaisena. Maaseutupalvelujen tehtävänä on maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen ja kehittäminen hoitamalla sille laissa säädetty maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät, maaseudun ja kylien kansalaisosallistumiseen sekä infrastruktuuriin (yksityistiet ja valokuituavustukset) ja kehittämiseen liittyvät tehtävät. Rakennusvalvonta käsittelee rakentamiseen ja maiseman muuttamiseen tarvittavat luvat, suorittaa lupiin liittyvät tarkastukset, vastaa rakennetun ympäristön valvonnasta sekä hoitaa rakentamisen arkisto- ja tietopalvelua.

Kaupunkisuunnittelun palvelussa kaavoituksen yksikön vastuulle kuuluvat asemakaavojen ja yleiskaavojen valmistelu ja muu yleispiirteinen maankäytön suunnittelu sekä kaupunkikuvaan ja rakennussuojeluun liittyvät asiat. Yhdyskuntatekniikan suunnittelu valmistele katujen ja yleisten alueiden suunnitelmat ja vastaa kaupungin joukkoliikenteen sekä koulukuljetusten järjestämisestä. Maaomaisuuden yksikkö hoitaa maan hankintaan, hallintaan ja luovutukseen sekä kiinteistörekisterin pitoon liittyvät tehtävät. Paikkatietoyksikkö vastaa paikkatietojärjestelmien ylläpidosta, ajantasaisista paikkatietoaineistoista sekä maastomittaustoiminnasta.

Yhdyskuntatekniikka hallinnoi kunnalle kuuluvia yleisiä alueita ja hoitaa niiden rakentamista, kunnossa- ja puhtaanapitoa sekä vastaa kaupungin ajoneuvoista ja työkoneista. Yhdyskuntatekniikka -palvelussa työskentelee sekä teknisen lautakunnan että Kymen jätelautakunnan alaista henkilöstöä. Kiinteistöpalvelut tuottavat puhtaus-, ruoka-, kiinteistönhoito- ja kunnossapitopalveluja.

Teknisen lautakunnan lupajaosto toimii ympäristönsuojelulain tarkoittamana kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena vastaten ympäristönsuojelu-, maa-aines-, jäte-, vesi-, vesihuolto- ja luonnonsuojelulain mukaan kaupungille kuuluvista viranomaistehtävistä. Jaosto toimii myös terveydensuojelulain tarkoittamana kunnan terveydensuojeluviranomaisena vastaten terveydensuojelulain, elintarvikelain, tupakkalain, lääkelain ja eläinlääkintähuoltolain mukaan kaupungille kuuluvista viranomaistehtävistä. Lupajaosto toimii samoin maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena.

Toiminnan painopistealueet ja toimintaympäristön muutokset

Teknisen lautakunnan alaiset palvelut saavuttivat vuoden 2023 toiminnallisista tavoitteista 46 %:n osalta kokonaan, 36 %:ssa tavoitteet toteutuivat osittain ja 18 %:ssa tavoitteet jäivät toteutumatta. Toiminnalliset tavoitteet on kuvattu tarkemmin raportin toiminnalliset tavoitteet osiossa.

Teknisen lautakunnan alaisissa palveluissa työskenteli joulukuussa 2023 yhteensä 458 vakituista työntekijää, kun taas vuoden 2023 alussa vakituista henkilöstöä oli 504. Määräaikaisten työntekijöiden määrä vaihteli vuodenajasta riippuen noin 60–85 henkilön välillä ja palkkatukityöllistettyjen määrä 45–

70 henkilön välillä. Korona-pandemia vaikutti edelleen toimialan palveluiden toimintaan mikä näkyi korkeina sairaspöissaopäivien määrinä läpi vuoden.

Rekrytointihaasteet vähenivät edellisvuoteen verrattuna. Työvoiman saanti useissa teknisen alan tehtävissä on edelleen haastavaa ja henkilöstön vaihtuvuus sekä eläköityminen osassa palveluita on ollut voimakasta mikä aiheuttaa osassa palveluita resurssivajetta.

Käyrälammen kehittämisen kärkihanke eteni pääosin suunnitellusti. Käyrälammen puistoalueiden katu- ja yleisen alueen suunnitelma hyväksyttiin teknisessä lautakunnassa kesällä 2023 ja merkittävimpana uutena investointina valmistui Käyräjoen silta syksyllä 2023. Kehittämishankkeessa on tullut syksyn aikana joitain aikatauluviivästyksiä, jotka eivät kuitenkaan vaaranna hankkeen tavoitteiden toteutumista hankkeen loppuun mennessä.

Yritysalueet-kärkihanke eteni ohjausryhmän linjausten ja projektisuunnitelman mukaisesti. Projektipäällikkö aloitti hankkeessa syyskuussa 2023. Kärkihankkeen ohjausryhmä aloitti työnsä ja se kokoontui vuoden 2023 aikana kolme kertaa. Molemmissa kärkihankkeissa toteutusvaiheessa oli osittaisia viivästyksiä.

Rakentamislain voimaantulo siirtyi vuodella eteenpäin, uuden ajankohdan ollessa 1.1.2025. Viranomaispalvelujen rakennusvalvonnan valmistautuminen tuleviin muutoksiin siirtyi vuoteen 2024. Joukkoliikenne ja kuljetukset yksikkö siirtyi konsernipalveluista tekniikan ja ympäristön toimialalle 1.6.2023 alkaen.

Kiinteistöpalvelujen henkilöstöä siirtyi vuoden alussa liikkeenluovutuksen myötä hyvinvointialueelle (HVA) ja Kymijoen ravintopalveluille sekä eläköityi tai poistui muusta syystä yhteensä 44 henkilöä. Uutena kohteena aloitti keväällä Naukion päiväkotia. Kolme muuta päiväkotia muuttui toimituspisteistä palvelukeittiöiksi vuoden 2023 aikana.

Riskianalyysi

Vuoden 2023 talousarviossa arvioitiin merkittävimmäksi palveluiden toiminnalliseksi riskiksi vuodelle 2023 asetettu erittäin tiukka toimintakate. Tiukka budjetti on ohjannut palveluiden toiminnassa toteuttamaan vain lakisääteisiä ja välttämättömiä tehtäviä eikä suunnitelmalliselle ennakoinnille ja toiminnan kehittämiselle ole jäänyt riittävästi resursseja, jotka kuitenkin ovat merkittäviä kaupungin elinvoimaisuuden kasvun kannalta.

Sairauspoissaolot kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Osassa palveluita henkilöstön vaihtuvuus ja hakeutuminen muiden työnantajien palvelukseen jatkui edellisvuoden tapaan. Henkilöstön fiilismittauksen mukaan tyytyväisten ja erittäin tyytyväisten osuus pysyi lähes samana. Vuoden 2023 keskiarvo oli 66 %, kun vuonna 2022 tyytyväisten ja erittäin tyytyväisten osuus oli 67 %.

Teknisen lautakunnan alaiset palvelut ovat merkittävässä roolissa kaupungin valmiussuunnittelussa, jonka keskeisenä tavoitteena on turvata kaupungin toiminnalle tärkeät palvelut ja toiminnot mahdollisimman häiriöttömästi ja kattavasti kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa, mikä edellyttää riittäviä resursseja esimerkiksi yhdyskuntatekniikan alueiden kunnossapidossa sekä kiinteistöpalvelujen ruoka- ja kiinteistönhoitopalveluissa. Riittävät henkilöresurssit kaupunkisuunnittelussa ja viranomaispalveluissa vahvistavat kaupungin elinvoimaa mahdollistamalla tehokkaasti ja nopeasti rakentamiseen sekä yritystoimintaan liittyvät luvitukset ja maankäytön kehittämisen.

Kaupungin katualueiden heikkenevä kunto ja infran korjausvelan kasvu nähdään riskinä. Taloudellisena riskinä nähdään myös ulkoisten palveluostojen kasvupaineet, jos paikkakunnalla ei ole riittävästi kilpailua yksityisellä sektorilla. Palveluostojen kustannukset kasvoivat kuluneena vuonna huomattavasti runsaslumisen talven sekä yleisen kustannustennousun seurauksena.

Lautakunnan talous

Lautakunnan alaisten palveluiden talous toteutui vuonna 2023 kokonaisuutena hyvin, vaikka vuosi oli erityisesti talvikuukausien osalta erittäin haastava. Toimintakate alittui noin 0,5 milj. euroa.

Toimintatuotot ylittyivät noin 1,8 milj. euroa. Merkittävin kasvu oli maanvuokra- ja myyntituloissa sekä joukkoliikenteen myyntituloissa. Maanvuokratuotot ylittyivät 0,5 milj. euroa elinkustannusindeksin korotuksen vuoksi ja maaomaisuuden luovutusvoittoja kertyi 0,6 milj. enemmän. Valmistus omaan käyttöön toteutui noin 0,2 milj. euroa talousarvioon määriteltyä korkeampana, mikä johtui liikenne- ja puistoalueilla tehdyistä omana työnä tehdyistä investointiluonteisista toimenpiteistä.

Toimintakulut ylittyivät noin 1,5 milj. euroa, mikä johtuu runsaslumisista sekä sääoloiltaan poikkeuksellisista talvikuukausista. Määrärahavaraukset ylittyivät eniten palveluiden ostoissa yhdyskuntatekniikassa ja kiinteistöpalveluissa. Palvelunostojen määrärahat ylittyivät toistuvasti näissä palveluissa mikä on merkki siitä, että talvikunnossapidon määrärahavaraus on teknisen lautakunnan talousarviota suunniteltaessa alimitoitettu. Keväällä 2023 käyttöön otetut talouden sopeuttamistoimet ovat myös osaltaan vaikuttaneet talouden positiiviseen lopputulokseen. Yhdyskuntatekniikan palvelussa tehtiin sopeuttamistoimia kesä- ja talvikunnossapidossa.

Henkilöstökulut toteutuivat talousarviota noin 0,3 milj. euroa pienempinä. Eläköityminen jatkui korkeana ja henkilöstöä hakeutui myös osassa palveluita muiden työnantajien palvelukseen. Useissa palveluissa rekrytointeihin tuli vuoden aikana viivästyksiä ja osa talousarviota laadittaessa suunnitelluista rekrytoinneista jätettiin vuoden aikana toteuttamatta talouden sopeuttamisen seurauksena.

Talousarviomuutos johtuu joukkoliikenteen siirtymisestä teknisen lautakunnan alaisuuteen 1.6.2023.

Tekninen lautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	31 823	1 970	33 793	35 585	1 792	105,3
Myyntitulot	21 781	900	22 681	23 667	986	104,3
Maksutulot	1 384	0	1 384	1 542	158	111,4
Tuet ja avustukset	19	1 070	1 089	1 365	276	125,4
Muut toimintatulot	8 640	0	8 640	9 011	372	104,3
Valmistus omaan käyttöön	1 331	0	1 331	1 546	215	116,2
Toimintamenot	-46 127	-6 274	-52 401	-53 913	-1 512	102,9
Henkilöstömenot	-23 722	-364	-24 086	-23 803	283	98,8
Palkat ja palkkiot	-18 490	-288	-18 778	-18 635	143	99,2
Henkilösivumenot	-5 232	-76	-5 308	-5 169	140	97,4
Eläkemenot	-4 459	-65	-4 524	-4 442	81	98,2
Muut henkilösivumenot	-773	-12	-785	-726	59	92,5
Palveluiden ostot	-10 423	-5 875	-16 298	-17 724	-1 427	108,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 318	-1	-6 319	-7 049	-729	111,5
Avustukset	-754	0	-754	-774	-20	102,6
Muut toimintamenot	-4 910	-34	-4 944	-4 563	382	92,3
Toimintakate	-12 973	-4 304	-17 277	-16 781	495	97,1
Laskennalliset kustannukset	-14 962	0	-14 962	-16 196		
Poistot ja arvonalentumiset	-14 962	0	-14 962	-13 720	1 242	91,7
Poistoeron muutos	22	0	22	22	0	102,2
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-2 476		
Kokonaiskustannukset	-27 934	-4 304	-32 238	-32 977		

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategian tavoite: Asuminen: Kouvola on turvallinen kotipesä

Talousarviotavoite: Infran korjausvelan kasvun pysäyttäminen ja pienentäminen.	Tilannekuvaus: Korvausinvestointien määrä oli 79,3 % perushankkeiden investointien toteutumista 12/2023. Ritoläkaivojen huoltojen osalta tilauksia tehtiin huomattavasti huollettuja määriä enemmän, mutta palveluntuottaja ei saanut niitä tehtyä.		
Mittarit			
Korvausinvestointien euromääräinen osuus investoinneista (%)	Lähtöarvo 12/2022 68.00	Toteuma-arvo 12/2023 79.3	Tavoitearvo 12/2023 65.00
Tarkastetut/huolletut ritiläkaivot (kpl)	Lähtöarvo 12/2022 1 093.00	Toteuma-arvo 12/2023 299.00	Tavoitearvo 12/2023 900.00
Talousarviotavoite: Rakentamislupaprosessin kesto (hakemuksen jättämisestä lupapäätökseen) pois lukien asiakkaan täydentämiseen käyttämä aika.	Tilannekuvaus: Rakentamisen lupien käsittelyn nopeus on talousarvion mukaisessa tavoitteessa.		
Mittarit			
Lupaprosessin keskimääräinen kesto (kalenteri pv)	Lähtöarvo 8/2022 22.00	Toteuma-arvo 12/2023 23.00	Tavoitearvo 12/2023 25.00
Talousarviotavoite: Ranta-asumisen edistäminen. Ranta-asumisen edistämisprojektin (Maanomistajien aloitteet 2020 ja Pyhäjärvi Iso-Ruhmas) työohjelman mukaiset kaavoituskohteet ovat ehdotusvaiheen valmistelussa.	Tilannekuvaus: Rantayleiskaavoista Kymijoen keskiosan rantaosayleiskaava (royk) hyväksyttiin kesäkuussa valtuustossa ja työstetty Kymijoen Pohjoisosan royk ehdotusvaiheeseen. Maaomistajakaavaan tehtiin viranomaisten vaatimuksesta kesän aikaan lisäselvityksiä, kaava etenee ehdotusvaiheeseen alkuvuodesta 2024. Pyhäjärvi-Iso Ruhmas royk ei ole ehditty edistämään, koska Kymijoen Pohjoisosan royk on priorisoitu.		

Talousarviotavoite: Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys.	Tilannekuvaus: Kouvolan kaupungin järjestämässä joukkoliikenteessä tehtiin vuonna 2023 yhteensä yli 1,3 miljoonaa matkaa. Luku ylitti edellisen vuoden matkustajamäärän reilusti, ja ensimmäistä kertaa koronapandemian aiheuttaman matkustajien vähenemisen jälkeen ylitettiin vuoden 2019 taso. Nousua edellisen vuoden matkustajamääriin oli lähes kaikissa lipputyypeissä ja matkustajaryhmissä.		
Mittarit			
Joukkoliikenteen nousujen määrä (kpl/v)	Lähtöarvo 12/2022 1 137 248	Toteuma-arvo 12/2023 1 334 012	Tavoitearvo 12/2023 1 150 000

Kaupunkistrategian tavoite: Liikunta ja kulttuuri: Kouvola on värikäs pelikenttä

Talousarviotavoite: Kävelyn, pyöräilyn ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksien lisääminen.	Tilannekuvaus: Uudet jalkakäytävä-polkupyörä-tiet (Sepäntie, Uimahallantie, Myllypuronkuja, Valkealanväylä, Lautarontie) valmistuivat. Suojateitä parannettiin (Kauppalankatu) ja niille rakennettiin keskisaarekkeita (Myllypuronkatu, Ahlmanintie). Bussipysäkeille asennettavat uudet pyöräkatokset ovat valmiit. Pyöräteitä uudelleenpäällystettiin yhteensä 2,5 km.		
Mittarit			
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet (kpl/v)	Lähtöarvo 12/2022 4.00	Toteuma-arvo 12/2023 11.00	Tavoitearvo 12/2023 7.00

Kaupunkistrategian tavoite: Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta

Talousarviotavoite: Käyrälammen alueen kehittäminen.	Tilannekuvaus: Rakennusurakan kilpailutus oli valmistelussa loppuvuodesta. Osa laiturin esteettömyys-elementeistä asennettiin keväällä (ramppi). Lautaron kevyen liikenteen väylä sekä Avantokujan kunnostus valmistuivat heinäkuussa ja Käyräjoen ylittävän sillan rakennustyöt marraskuussa. Pääosa ulkoilureitin opasteista asennettiin loppusyksyllä. Vt 6:n varrelle tulevan melunsuojauksen toteuttaminen siirtyi ELY:n kanssa käytyjen neuvottelujen vuoksi seuraavalle vuodelle.		
Mittarit			
Toteutetut toimenpiteet (kpl/v)	Lähtöarvo 12/2022 0.00	Toteuma-arvo 12/2023 4.00	Tavoitearvo 12/2023 7.00
Talousarviotavoite: Ympäristövahti -palvelu otettu kaupungin toimijoiden käyttöön ympäristöohjelman ja hinku-tavoitteiden seurannassa. Tiedostetaan toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja hiilineutraaliustavoitteisiin.	Tilannekuvaus: Ympäristövahti-palvelu on otettu laajasti käyttöön ja suurin osa ylläpitäjistä tekee sinne tarvittavat kirjaukset. Palveluun kertyy tietoa ympäristöohjelman edistämiseksi tehdyistä toimista sekä numeerista dataa sovittujen mittareiden mukaisesti. Osa toimenpiteiden mittareista on vielä määrittämättä ja palvelussa on ollut ajoittain teknisiä ongelmia, jotka kuitenkin on saatu ratkaistua. Palveluun tehdyt merkinnät, raportit ja mittariarvot ovat tallessa yhdessä paikassa ja hyödynnettävissä.		
Mittarit			
Ympäristöohjelman toimenpiteiden kirjaukset (%)	Lähtöarvo 12/2022 16.00	Toteuma-arvo 12/2023 85.00	Tavoitearvo 12/2023 100.00

Kaupunkistrategian tavoite: Yrittäminen: Kouvola on logistisesti keskellä kaikkea

Talousarviotavoite: Kaupungin yrittäjätyöllä kasvattaminen.	Tilannekuvaus: Liisakarhunmäen alueen rakennusurakka on valmis ja vastaanotettu (toteutumisaste 12/2023 = 100 %). Tervaskankaan ja Hiivurin asemakaavat ovat ehdotusvaiheessa.		
Mittarit			
Toteutumisaste (%)	Lähtöarvo 12/2022 0.00	Toteuma-arvo 12/2023 50.00	Tavoitearvo 12/2023 100.00

Kaupunkistrategian tavoite: Hyvinvoiva henkilöstö ja osallistava johtaminen

Talousarviotavoite: Asiakastyytyväisyyden pitäminen hyvällä tasolla ja/tai kohottaminen.	Tilannekuvaus: Asiakastyytyväisyyttä seurataan. Asiakaspalautteen määrä on laskenut verrattuna edellisvuosiin.		
Mittarit			
Kiinteistöpalvelujen asiakastyytyväisyys (1-4)	Lähtöarvo 12/2022 3.20	Toteuma-arvo 12/2023 3.20	Tavoitearvo 12/2023 3.20
Viranomaistoiminnan asiakastyytyväisyys (1-10)	Lähtöarvo 8/2022 6.80	Toteuma-arvo 12/2023 7.22	Tavoitearvo 12/2023 7.00

Talousarviotavoite: Fiilismittauksen tulos hyvällä tasolla ja vastaajien määrän lisääminen.	Tilannekuvaus: Henkilöstön viimeisin fiilismittaus toteutettiin joulukuussa 2023. Työhön tyytyväisten tai erittäin tyytyväisten osuus koko vuoden keskiarvolla mitattuna oli laskenut yhdellä prosenttiyksiköllä vuoden 2022 67 %:sta vuoden 2023 66 %:iin. Työhön tyytymättömien osuus koko vuoden keskiarvona oli kasvanut 8 %:sta 9 %:iin.		
Mittarit			
Erittäin tyytyväisten ja tyytyväisten osuus (%)	Lähtöarvo 8/2022 65.00	Toteuma-arvo 12/2023 66.00	Tavoitearvo 12/2023 70.00
Talousarviotavoite: Sairauspoissaolojen ja työssä tapahtuvien tapaturmien väheneminen.	Tilannekuvaus: Sairauspoissaolot ovat kasvaneet vuoden takaisesta. Työtapaturmien vähentämisessä ei päästy tavoitteeseen, mutta ne vähenivät vuonna 2022 tapahtuneesta 47 tapaturmasta vuonna 2023 tapahtuneeseen 40 tapaturmaan.		
Mittarit			
Terveysprosentti (%)	Lähtöarvo 8/2022 23.00	Toteuma-arvo 12/2023 13.5	Tavoitearvo 12/2023 45.00
Työtapaturmien lukumäärä (kpl)	Lähtöarvo 8/2022 32.00	Toteuma-arvo 12/2023 40.00	Tavoitearvo 12/2023 30.00

Henkilöstöresurssit

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Tekninen lautakunta	620,0	558,0	551,9

Toiminnan volyymit

Viranomaispalvelut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Rakentamisen luvat	792	800	561
Rakentamisen katselmukset	2 656	2 300	2710
Ympäristöluvitetut laitokset yhteensä, kpl (kunta+AVI)	211	193	207
Ympäristölupapäätökset ja annetut lausunnot luvista/vuosi, kpl	7	10	10
Luvitetujen laitosten tarkastukset/vuosi, kpl (kunta+AVI)	42	45	43
Rekisteröinti-ilmoitukset/vuosi, kpl	1	2	4
Muut (ei-ympäristölupa eikä rekisteröinti) ilmoitukset ja annetut lausunnot, kpl	72	45	80
Maa-ainesluvut kpl	2	3	6
Maa-ainestarkastukset kpl	63	70	58
Terveysvalvonnan valvontakohteet, kpl	2 188	2 200	2 188
Terveysvalvonnan rekisteröinti-ilmoitukset ja päätökset, kpl	152	130	244
Terveysvalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset, kpl	644	550	606
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit, kpl	9 241	8 000	9269
Eläinsuojelukäynnit, kpl	203	350	281
Välitetty EU-viljelijätuki, milj. euroa	28	26	22,4
Tiloja tukihaun piirissä	860	840	810
Saapuneet hakemukset, kpl (viljelijätukipalvelut)	3 371	3 500	4 261
Hukkakaura- ja vahinkotarkastukset, kpl	24	35	47
Yksityistieavustukset, euroa	550 000	550 000	550 000

Kaupunkisuunnittelu	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Asemakaavoitettu alue ha/v	188	80	137
Hyväksytyt kaavat kpl/v	8	12	12
Maan osto ha	35	50	71
Luovutettuja AO-tontteja kpl	9	20	10
Metsää ha	3 875	3 450	3 888
Peltoa ha	716	550	724

Yhdyskuntateknikka	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km	948	951	949
Rakennettua puistoa ha	218	220	223
Leikkipaikat kpl	112	112	108
Sillat ja tunnelit kpl	128	124	129
Ulkovalaisimet kpl	28 000	28 000	28 000

Kiinteistöpalvelut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Rakennusten hoito (m2)	505 000	491 039	553 000
Siivottavat neliöt	316 400	274 380	270 000
Ateriamäärät kpl	4 195 244	2 873 921	1 825 288

Kymen jätelautakunta

Sitovuustaso Kaupunginvaltuuston hyväksymä toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet

Toiminnan kuvaus

Kymen jätelautakunta on alueellinen jätehuoltoviranomainen. Jätelautakunnan toiminta-alueella on yhdeksän kuntaa; Hamina, Iitti, Kotka, Kouvola, Lapinjärvi, Miehikkälä, Mäntyharju, Pyhtää ja Virolahti. Kouvolan kaupunki toimii Kymen jätelautakunnan isäntäkuntana.

Jätelautakunta huolehtii jätelain mukaan kunnalle kuuluvista jätehuollon järjestämiseen, suunnitteluun ja seurantaan liittyvistä viranomaistehtävistä kuten jätehuoltomääräysten ja jätetaksojen hyväksymisestä, niistä poikkeamisesta sekä mahdollisista jätteenkuljetusjärjestelmäpäätöksistä.

Jätelautakunnan toiminta ja päätöksenteko edistää jätelain tarkoitusta: edistää kiertotaloutta, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäisee jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimivan jätehuollon sekä ehkäisee roskaantumista.

Jätelautakunta toimii yhteistyössä alueen kuntien ja jäteyhtiön kanssa. Seurannalla varmistetaan, että asuinkiinteistöt, vapaa-ajan kiinteistöt ja julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöt ovat kattavasti mukana järjestetyn jätteenkuljetuksen piirissä.

Jätehuolto vaikuttaa asukkaiden jokapäiväiseen elämään. Jätehuollon sujuvuus ja asiakaslähtöisyys ja -tyytyväisyys onkin edellytys kiertotalouden ja jätelain tavoitteiden toteutumiseksi.

Toiminnan painopistealueet ja toimintaympäristön muutokset

Alkuvuonna 2023 suuri työpanos annettiin jätehuoltomääräysten valmistelulle. Tässä tehtiin yhteistyötä etenkin Kymenlaakson Jäte Oy:n sekä kuntien ympäristönsuojeluviranhaltijoiden kanssa. Uudet Kymen jätelautakunnan jätehuoltomääräykset saatiin voimaan 1.6.2023.

Jätehuoltomääräyksissä mm. asetettiin aikataulu omakoti- ja paritalojen biojätteen erilliskeräykseen liittymiseksi. Kouvolan, Kotkan ja Haminan keskustaajamissa keräys alkaa 1.5.2024 ja pienemmissä

taajamissa 1.5.2026. Tämä poiki valmistelutyötä yhteistyössä Kymenlaakson Jäte Oy:n kanssa ja kompostointirekisterin ylläpitoa etenkin loppuvuonna 2023. Kompostointirekisterin aiheuttaman työ määrän vuoksi mm. muiden hakemusten käsittelyajat venyivät tavoitellusta. Biojätteiden kompostointi on vaihtoehto biojätekeräykseen liittymiseksi. Jätehuoltoviranomaiselle on ilmoitettava kompostoinnista ja viranomaisen on pidettävä ilmoituksista rekisteriä.

Uusissa jätehuoltomääräyksissä muutettiin myös jäteastioiden tyhjennysvälien enimmäispituutta. Loppujäteastian tyhjennysväliksi sallittiin neljä viikkoa, vaikka ei olisi biojätteiden erilliskeräystä järjestetty. Tyhjennysväli-ilmoituksista ei enää pääsääntöisesti tarvitse tehdä viranhaltijapäätöksiä.

Heinäkuussa 2023 bio- ja pakkausjätteiden kuljetus siirtyi kunnan vastuulle kaikissa Suomen kunnissa. Tällöin Haminassa, Miehikkälässä, Virolahdella, Lapinjärvellä, Pertunmaalla ja Pyhtäällä bio- ja pakkausjätteiden kuljetus siirtyi yksityisiltä kuljetusyrittäjiltä kuntien jäteyhtiö Kymenlaakson Jäte Oy:lle. Muissa kunnissa Kymenlaakson Jäte Oy oli jo kuljettanut bio- ja pakkausjätteitä. Myös jätetaksaa muutettiin tämän kuljetusjärjestelmämuutoksen vuoksi. Kaikkia taloyhtiöitä ei ole vielä tähän mennessäkään saatu keräysten piiriin, vaikka erilliskeräysvelvoitteet ovat olleet voimassa useissa tapauksissa jo vuosia. Seurantatyötä asian suhteen tehdään edelleen.

Pyhtään kunnassa myös loppujäte siirtyi Kymenlaakson Jäte Oy:n kuljetukseen 1.7.2023. Tästä seurasi valtava määrä hakemuksia Pyhtäältä alkuvuodesta. Etenkin kesäasukkaat hakivat vapautusta jätehuoltoon liittymisestä.

Lietteitä kuljettavat jätteenkuljettajat ovat raportoineet lietekuljetuksensa 1.1.2023 alkaen vain SIIRTO-rekisteriin, eikä enää suoraan jätehuoltoviranomaiselle. Saamme jatkossa siirrettyä tiedot lietteenkuljetuksista SIIRTO-rekisteristä omaan jätteenkuljetus- ja kompostointirekisteriimme. Kaikki kuljettajat eivät kuitenkaan ole raportoineet lietesierrojaan uuteen rekisteriin ja vuoden 2023 lietteenkuljetustiedot ovatkin aiempaa vajanasempia.

Jätelautakunnan toiminta

Jätelautakunta kokoontui viisi kertaa vuoden 2023 aikana.

Jätelautakunta toimi suunniteltua vajaammalla henkilöstöllä vuoden 2023 toukokuun lopusta alkaen. Hallintosihteeri siirtyi toukokuussa toisiin tehtäviin, eikä hänen tilalleen palkattu uutta. Määräaikainen toimistosihteeri teki hallintosihteerin tehtävät lukuun ottamatta kahteen lautakunnan kokoukseen liittyviä tehtäviä. Lokakuun alusta aloitti osa-aikainen työntekijä palkkatuella. Vakituinen toimistosihteeri saatiin vuoden 2024 alusta alkaen.

Alueellinen jätehuolto -yksikkö jatkoi edelleen säännöllisiä tiimipalavereja sekä yhteistyötä ja tiedotusta sidosryhmiin, mm. kuntiin ja jätteenkuljetusyrittäjiin. Jäteyhtiön kanssa jatkettiin runsasta yhteistyötä mm. jätehuoltomääräyksiä ja jätetaksaa sekä kuljetusmuutoksia valmisteltaessa.

Hakemuksia ja ilmoituksia saapui yli arvion, yhteensä 6 401. Saapuneiden hakemusten ja ilmoitusten määrästä kompostointi-ilmoituksia on 5 146 kpl. Kompostointi-ilmoitusten määrä oli suuri etenkin aivan alkuvuonna ja loppuvuoden aikana. Näistä ei tehdä viranhaltijapäätöksiä, mutta ne viedään kompostointirekisteriin.

Riskianalyysi

Henkilöstöresurssin vajuus aiheutti yksikön toiminnalle haittaa. Henkilöstömuutokset olivat osasy siihen, ettei tavoitteita saavutettu. Hakemuksia, joista piti tehdä viranhaltijapäätös, tuli odotettua huomattavasti enemmän. Asioita saatiin kuitenkin vähintään osittain eteenpäin ja uudet jätehuoltomääräykset voimaan.

Helmi-maaliskuussa jätteenkuljetuksissa oli tilapäinen häiriöjakso kuljetusalan lakon sekä erään kuljetusyrittäjän konkurssin myötä. Häiriöt nostivat jätehuollon valmiusasiat jälleen pinnalle edellisen vuoden koronatilan ja Ukrainan sodan alkamisen jälkeen.

Lautakunnan talous

Kymen jätelautakunnan talous toteutui miltei suunnitelman mukaisesti. Henkilöstömenot olivat arvioitua pienemmät kokoaikaisen hallintosihteerin siirryttyä muihin tehtäviin kesken vuoden. Jätelautakunnan perustamissopimuksen mukaisesti Kymenlaakson Jäte Oy:lle hyvitetiin ylijäämää 12 673,53 euroa.

Kymen jätelautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	312	0	312	293	-19	94,0
Myyntitulot	312	0	312	291	-22	93,1
Tuet ja avustukset	0	0	0	3	3	
Toimintamenot	-312	0	-312	-293	19	94,0
Henkilöstömenot	-244	0	-244	-217	27	89,1
Palkat ja palkkiot	-195	0	-195	-179	15	92,2
Henkilösivumenot	-50	0	-50	-38	12	76,7
Eläkemenot	-42	0	-42	-32	10	76,3
Muut henkilösivumenot	-8	0	-8	-6	2	78,9
Palveluiden ostot	-49	0	-49	-57	-8	116,9
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1	0	-1	-1	0	111,6
Muut toimintamenot	-19	0	-19	-18	1	97,2
Toimintakate	0	0	0	0	0	0,0
Laskennalliset kustannukset	0	0	0	-13		
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0		
Muut laskennalliset kust.	0	0	0	-13		
Kokonaiskustannukset	0	0	0	-13		

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategian tavoite: Asuminen: Kouvola on turvallinen kotipesä

Talousarviotavoite: Tyytyväinen asiakas.	Tilannekuvaus: Tavoitearvo ylittyi ja toteuma oli lähtöarvoa huomattavasti suurempi.		
Mittarit			
Käsittelyaika (päivää)	Lähtöarvo 8/2022 23	Toteuma-arvo 12/2023 66	Tavoitearvo 12/2023 42

Kaupunkistrategian tavoite: Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta

Talousarviotavoite: Tiedotuksen kehittäminen.	Tilannekuvaus: Uusien nettisivujen alusta on valmis ja sisällönsyöttö käynnissä.		
Mittarit			
Toteutumisaste (%)	Lähtöarvo 8/2022 30	Toteuma-arvo 12/2023 70	Tavoitearvo 12/2023 100

Henkilöstöresurssit

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kymen jätelautakunta	3,1	3,4	3,5

Toiminnan volyymit

Kymen jätelautakunta	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Saapuneiden hakemusten ja ilmoitusten määrä	8 323	4 000	6401
Tehtyjen viranhaltijapäätösten määrä	1 221	600	825

2.2.4 Yhteenvedo käyttötalouden toteutumisesta

Kouvolan kaupunki	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Tarkastuslautakunta						
Toimintamenot	-193	0	-193	-131	61	68,2
Toimintakate	-193	0	-193	-131	61	68,2
Kaupunginhallitus						
Toimintatulot	70 623	-1 970	68 653	68 664	11	100,0
Valmistus omaan käyttöön	400	0	400	223	-177	55,8
Toimintamenot	-75 918	6 274	-69 644	-65 596	4 048	94,2
Toimintakate	-591	4 304	-591	3 291	3 882	-556,7
Konsernipalvelut yhteensä						
Toimintatulot	70 623	-1 970	68 653	68 664	11	100,0
Valmistus omaan käyttöön	400	0	400	223	-177	55,8
Toimintamenot	-76 111	6 274	-69 837	-65 727	4 110	94,1
Toimintakate	-5 088	4 304	-784	3 160	3 944	-403,1
Kasvatus- ja opetuslautakunta						
Toimintatulot	9 190	0	9 190	10 655	1 465	115,9
Toimintamenot	-153 068	0	-153 068	-157 954	-4 886	103,2
Toimintakate	-143 878	0	-143 878	-147 299	-3 421	102,4
Liikunta- ja kulttuurilautakunta						
Toimintatulot	3 606	0	3 606	4 055	449	112,4
Toimintamenot	-30 618	0	-30 618	-29 937	681	97,8
Toimintakate	-27 012	0	-27 012	-25 882	1 130	95,8
Sivistys yhteensä						
Toimintatulot	12 796	0	12 796	14 710	1 914	115,0
Toimintamenot	-183 686	0	-183 686	-187 891	-4 205	102,3
Toimintakate	-170 890	0	-170 890	-173 181	-2 291	101,3
Tekninen lautakunta						
Toimintatulot	31 823	1 970	33 793	35 585	1 792	105,3
Valmistus omaan käyttöön	1 331	0	1 331	1 546	215	116,2
Toimintamenot	-46 127	-6 274	-52 401	-53 913	-1 512	102,9
Toimintakate	-12 973	-4 304	-17 277	-16 781	495	97,1
Kymen jätelautakunta						
Toimintatulot	312	0	312	293	-19	94,0
Toimintamenot	-312	0	-312	-293	19	94,0
Toimintakate	0	0	0	0	0	0,0
Tekniikka ja ympäristö yhteensä						
Toimintatulot	32 136	1 970	34 106	35 879	1 773	105,2
Valmistus omaan käyttöön	1 331	0	1 331	1 546	215	116,2
Toimintamenot	-46 440	-6 274	-52 714	-54 207	-1 493	102,8
Toimintakate	-12 973	-4 304	-17 277	-16 781	495	97,1
Käyttötalous yhteensä						
Toimintatulot	115 554	0	115 554	119 252	3 698	103,2
Valmistus omaan käyttöön	1 731	0	1 731	1 769	38	102,2
Toimintamenot	-306 236	0	-306 236	-307 824	-1 588	100,5
Toimintakate	-188 951	0	-188 951	-186 803	2 148	98,9

2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien talousarvion vertailut esitetään sisältäen kaikki kaupungin kustannukset mukaan lukien sisäiset erät. Toteutumisvertailuissa esitetään alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset, muutettu talousarvio, toteutuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteuman välillä. Talousarviomuutoksella 1.6.2023 alkaen siirrettiin joukkoliikenne (noin 4,3 milj. euroa) kaupunginhallituksen alaisesta toiminnasta teknisen lautakunnan alaisuuteen, talousarviomuutoksella oli vaikutusta ainoastaan toimielinten toimintakatteeseen.

Kouvolan kaupunki	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Toteutuma-%
Toimintatuotot	115 554 330	119 252 468	3 698 138	103,2
Myyntituotot	28 107 109	29 326 196	1 219 087	104,3
Maksutuotot	3 824 000	4 023 210	199 210	105,2
Tuet ja avustukset	7 673 897	9 942 743	2 268 846	129,6
Muut toimintatuotot	75 949 324	75 960 319	10 995	100,0
Valmistus omaan käyttöön	1 731 200	1 769 283	38 083	102,2
Toimintakulut	-306 236 335	-307 824 445	-1 588 110	100,5
Henkilöstökulut	-136 708 359	-139 219 253	-2 510 894	101,8
Palkat ja palkkiot	-107 853 416	-110 571 513	-2 718 097	102,5
Henkilösivukulut	-28 854 943	-28 647 740	207 203	99,3
Eläkekulut	-24 346 619	-24 422 277	-75 658	100,3
Muut henkilösivukulut	-4 508 324	-4 225 463	282 861	93,7
Palvelujen ostot	-70 362 497	-73 471 152	-3 108 655	104,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-24 478 689	-21 996 537	2 482 152	89,9
Avustukset	-16 850 034	-15 324 669	1 525 365	90,9
Muut toimintakulut	-57 836 756	-57 812 834	23 922	100,0
Toimintakate	-188 950 805	-186 802 695	2 148 110	98,9
Verotulot	206 000 000	212 573 493	6 573 493	103,2
Valtionosuudet	16 600 000	18 139 674	1 539 674	109,3
Rahoitustuotot ja -kulut	6 517 000	3 656 630	-2 860 370	56,1
Korkotuotot	2 841 000	3 523 274	682 274	124,0
Muut rahoitustuotot	8 690 000	8 308 658	-381 342	95,6
Korkokulut	-4 505 000	-7 591 189	-3 086 189	168,5
Muut rahoituskulut	-509 000	-584 113	-75 113	114,8
Vuosikate	40 166 195	47 567 102	7 400 907	118,4
Poistot ja arvonalentumiset	-28 300 000	-27 867 079	432 921	98,5
Suunnitelman mukaiset poistot	-28 300 000	-26 488 660	1 811 340	93,6
Arvonalentumiset	0	-1 378 418	-1 378 418	
Tilikauden tulos	11 866 195	19 700 023	7 833 828	166,0
Poistoeron muutos	71 000	71 451	451	100,6
Tilikauden ylijäämä (alij.)	11 937 195	19 771 474	7 834 279	165,6

Toimintatulot

Toimintatulot toteutuivat 3,7 milj. euroa talousarviota paremmin. Myyntituloja kertyi 29,3 milj. euroa (104,3 %). Myyntitulojen kertymään vaikutti mm. lipputulosten kasvu joukkoliikenteessä,

maanmyyntitulojen kasvu. Maksutuottojen kertymä oli noin 0,2 milj. euroa talousarviota parempi, mm. yhdyskuntatekniikan maksutulojen paremmasta kertymästä.

Tuet ja avustukset toteutuivat 2,3 milj. euroa talousarviossa ennakoitua paremmin. Talousarviota parempaan kertymään vaikutti mm. hyvinvoinnin hankkeiden projektisaatavien suurempi määrä, esi- ja perusopetuksen valtionavustukset sekä liikunnan ja kulttuurin ennakoitua suuremmat avustukset.

Muiden toimintatuottojen kertymä toteutui talousarvion mukaisesti. Muihin tuottoihin sisältyy Villikan taidekokoelman lahjoituksesta kirjattu tulo 0,6 milj. euroa. Vuokratulojen kertymä jäi 1,2 milj. euroa ennakoitua alhaisemmaksi. Vuokrasopimuksia päättyi vuoden aikana ja vuokratiloja muutettiin pienemmiksi. Pysyvien vastaavien luovutustuotot toteutuivat 0,3 milj. euroa ennakoitua paremmin. Sakkojen ja uhkasakkojen kertymä oli 0,1 milj. euroa arvioitua parempi.

Toimintamenot

Toimintamenot toteutuivat 1,6 milj. euroa (100,5 %) talousarvioon nähden suurempina. Henkilöstökulut toteutuivat 2,5 milj. euroa talousarviota suurempina. Poikkeamaan vaikuttaa mm. kesäkuussa maksetut kertaerät, varhaiskasvatuksen 0-3 -vuotiaiden ryhmien aiempaa suurempi määrä, hankerahoituksella palkattua henkilöstöä talousarvioon nähden enemmän sekä kasvatuksen ja opetuksen sijaiskustannukset. Palvelujen ostot ylittivät talousarvion 3,1 milj. eurolla. Asiakaspalveluiden ostot ylittyivät 1,1 milj. euroa. Asiakaspalvelujen ostoihin sisältyvät kotikuntalain korvaukset toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarvioon nähden pienempinä ja lasten päivähoidon palvelusetelien toteuma oli 0,9 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempi. Asiakaspalvelujen ostoihin kirjattiin myös Kymsojen tilinpäätökseen 2022 kohdistuvia oikaisuja 0,6 milj. euroa. Asiantuntija-, toimisto- ja ICT-palvelut toteutuivat yhteensä 1,2 milj. euroa pienempinä talousarvioon nähden. Rakennusten ja alueiden rakentamispalveluihin käytettiin 1,2 milj. euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua vähemmän.

Majoitus- ja ravitsemispalvelujen ylitys muutettuun talousarvioon oli 0,4 milj. euroa. Matkustus- ja kuljetuspalvelujen osalta ylitys oli 1,2 milj. euroa. Merkittävimpänä poikkeamana on koulukuljetuskustannusten ylitys 1,0 milj. euroa lisääntyneistä harkinnanvaraisista kuljetuksista ja valmistavan opetuksen oppilaiden kuljetuksista. Kymenlaakson pelastuslaitoksen purkamisesta (liikelaitos) Kotkan kaupunki tilitti jäsenkunnille ylijäämää 0,4 milj. euroa, joka kirjattiin menonvähennykseksi muihin yhteistoimintaosuuksiin.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuivat 2,5 milj. euroa pienempinä talousarvioon nähden. Sähkö- ja kaasukulut alittuivat 1,8 milj. euroa ja lämmityskulut jäivät 1,1 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienemmäksi. Elintarvikkeisiin käytettiin 0,5 milj. euroa ennakoitua enemmän.

Avustuksia maksettiin 1,5 milj. euroa talousarviossa ennakoitua vähemmän. Lastenhoidon tukia maksettiin 0,4 milj. euroa arvioitua vähemmän. Avustukset yhteisöille toteutuvat 0,4 milj. euroa ennakoitua pienempinä. Muut toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Merkittävimmät poikkeamat olivat koneiden ja laitteiden vuokrissa sekä pääomavuokrissa, jotka toteutuivat talousarvioon nähden pienempinä sekä rakennusten ja huoneistojen vuokrissa ja muissa toimintakuluissa, joiden toteuma ylittyi talousarvioon nähden. Luottotappioita kirjattiin noin 0,1 milj. euroa.

Toimintakate

Toimintakate, -186,8 milj. euroa, toteutui 2,1 milj. euroa talousarviossa ennakoitua paremmin.

Verotulot ja valtionosuudet

Julkista rahoitusta (verotulot ja valtionosuudet) kertyi yhteensä 230,7 milj. euroa. Verotulot toteutuivat 6,6 milj. euroa talousarviota paremmin. Tuloverot toteutuivat 5,4 milj. euroa talousarviota paremmin. Kiinteistöverojen toteutuma oli noin 0,3 milj. euroa talousarvioon nähden parempi. Osuus yhteisöverojen tuotosta toteutui 0,9 milj. euroa talousarviossa ennakoitua paremmin.

Verotulot, 1000 e	Talousarvio	Toteutuma	Tot-%	Poikkeama
Kunnan tulovero	152 000	157 374	103,5	5 374
Kiinteistövero	30 000	30 265	100,9	265
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 000	24 935	103,9	935
Yhteensä	206 000	212 573	103,2	6 573

Kouvola	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo, milj. e	Muutos
Verovuosi 2019	20,75	1 408	2,0 %
Verovuosi 2020	21,25	1 422	1,0 %
Verovuosi 2021	21,25	1 452	2,1 %
Verovuosi 2022	21,25	1 484	2,2 %
Verovuosi 2023	8,61	-	-

Kouvolan kiinteistöveroprosentit olivat

- Yleinen kiinteistövero 1,45 %
- Vakituiset asuinrakennukset 0,65 %
- Muut asuinrakennukset 1,35 %
- Voimalaitosrakennus 3,10 %
- Rakentamaton rakennuspaikka, ei määritelty erikseen, jolloin se on sama kuin yleinen kiinteistöveroprosentti

Valtionosuuksia saatiin 1,5 milj. euroa talousarviossa ennakoitua enemmän. Valtionosuuksiin sisältyi 1,3 milj. euron harkinnanvarainen valtionosuuden korotus. Kaupungin opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on negatiivinen, koska kunnilta peritään valtionosuuksien yhteydessä omarahoitusosuus ammatilliseen koulutukseen (192,82 e/asukas vuonna 2023). Kaupungilta peritään myös lukiokoulutuksen omavastuuosuus (93,10 e/asukas vuonna 2023), mutta opetuksen järjestäjänä kaupunki saa lukiokoulutuksesta oppilaskohtaisen valtionosuuden.

Valtionosuudet, 1000 e	Talousarvio	Toteutuma	Tot-%	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	10 800	11 457	106,1	657
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-7 500	-7 643	101,9	-143
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	1 250		1 250
Verotulomenetyksen kompensatio	13 300	13 075	98,3	-225
Yhteensä	16 600	18 140	109,3	1 540

Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustulot ja -menot, 2,9 milj. euroa, toteutuivat arvioitua heikommin. Korkotulot toteutuivat 0,7 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempina ja korkomenot 3,1 milj. euroa talousarviota pienempinä. Poikkeamiin vaikutti mm. korkotason nousu sekä talletuskoron muutos maksuliikennetilillä. Muut rahoitustuotot, 8,3 milj. euroa, toteutuvat 0,4 milj. euroa talousarviossa ennakoitua heikommin. Osinkotuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa talousarviossa ennakoitua pienempinä ja arvopapereiden luovutusvoittojen kertymä oli 0,6 milj. euroa ennakoitua heikompi. Muihin rahoitustuottoihin kirjattiin rahoitusarvopapereiden arvonkorotuksia 1,0 milj. euroa. Muut rahoitusmenot ylittivät 0,1 milj. euroa talousarvioon nähden. Poikkeama johtuu arvopapereiden luovutustappioista ja arvonalentumisista.

Vuosikate sekä poistot ja arvonalentumiset

Vuosikatteen muodostui 47,6 milj. euroa, mikä on 7,4 milj. euroa talousarviota parempi. Poistot ja arvonalentumiset alittivat talousarvion 0,4 milj. eurolla.

2.4 Investointiosan toteutuminen

Investointimenot olivat yhteensä 30,6 milj. euroa ja ne toteutuivat 3,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Investointituloja kertyi 1,6 milj. euroa, josta rahoitusosuuksia oli noin 0,5 milj. euroa ja pysyvien vastaavien myyntituloja 1,1 milj. euroa. Nettoinvestoinnit olivat 29,0 milj. euroa eli 3,5 milj. euroa alle muutetun talousarvion.

Perusinvestoinnit (pl. leasing, vuokraus ja muu rahoitusmalli) olivat noin 5 milj. euroa.

Elinkeinopolitiiset hankkeet, sisältäen kärkihankkeet ja muut elinvoimaa vahvistavat hankkeet, olivat 24 milj. euroa.

Kouvolan kaupunki	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
Aineettomat hyödykkeet	-2 072 000	480 000	-1 592 000	-714 102	44,9	877 898
Aineettomat oikeudet	-900 000	0	-900 000	-7 579	0,8	892 421
Muut pitkävaikutteiset menot	-1 172 000	480 000	-692 000	-512 848	74,1	179 152
Ennakkomaksut	0	0	0	-193 675		-193 675
Aineelliset hyödykkeet	-40 528 000	11 395 000	-29 133 000	-26 776 351	91,9	2 356 649
Maa- ja vesialueet	-2 500 000	-700 000	-3 200 000	-2 996 352	93,6	203 648
Rakennukset	-12 350 000	3 700 000	-8 650 000	-4 201 103	48,6	4 448 897
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-25 508 000	9 125 000	-16 383 000	-7 954 052	48,6	8 428 948
Koneet ja kalusto	-170 000	-730 000	-900 000	-75 654	8,4	824 346
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	0	-635 600		-635 600
Keskeneräiset hankinnat ja ennakkomaksut	0	0	0	-10 913 590		-10 913 590
Sijoitukset	-260 000	-3 000 000	-3 260 000	-3 121 440	95,7	138 560
Osakkeet ja osuudet	-260 000	-3 000 000	-3 260 000	-3 121 440	95,7	138 560
Investointimenot yhteensä	-42 860 000	8 875 000	-33 985 000	-30 611 894	90,1	3 373 106
Rahoitusosuudet	377 600	161 600	539 200	462 221	85,7	-76 979
Pysyvien vastaavien myynti	500 000	400 000	900 000	1 110 280	123,4	210 280
Investointitulot yhteensä	877 600	561 600	1 439 200	1 572 501	109,3	133 301
Nettoinvestoinnit yhteensä	-41 982 400	9 436 600	-32 545 800	-29 039 393	89,2	3 506 407
Korvausinvestoinnit						
Investointimenot	-17 910 000	-762 000	-18 672 000	-16 862 364	90,3	1 809 636
Investointitulot	0	240 000	240 000	145 369	60,6	-94 631
Uusinvestoinnit						
Investointimenot	-24 950 000	9 637 000	-15 313 000	-13 749 530	89,8	1 563 470
Investointitulot	877 600	321 600	1 199 200	1 427 132	119,0	227 932

Kärkihankkeiden erittely	Euroa	Kokonais-kustannus-arvio	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Yritysalueet	Menot	-11 000 000	-5 000 000	4 389 000	-611 000	-490 195	120 805
Yritysalueet	Tulot	0	0	0	0	0	0
Yritysalueet	Netto	-11 000 000	-5 000 000	4 389 000	-611 000	-490 195	120 805
Käyrälammen kehittäminen	Menot	-12 891 000	-3 452 000	1 939 000	-1 513 000	-1 326 566	186 434
Käyrälammen kehittäminen	Tulot	379 000	288 600	-72 400	216 200	218 892	2 692
Käyrälammen kehittäminen	Netto	-12 512 000	-3 163 400	1 866 600	-1 296 800	-1 107 674	189 126
Kärkihankkeet yhteensä	Netto	-23 512 000	-8 163 400	6 255 600	-1 907 800	-1 597 869	309 931

Aineettomat hyödykkeet

ICT-investointeihin oli varattu vuodelle 2023 0,9 milj. euroa ja investoinneista toteutui noin 0,3 milj. euroa. Investoinneista valmistuivat paikkatietosovellushankkeet ja sähköisten paikkatietopalveluiden

kehitysprojektit, Visitkouvola.fi -verkkosivuston uudistaminen sekä vuonna 2022 aloitettu CRM, asiakkuudenhallinta, tilavaraus ja kotouttamispalvelut -kokonaisuus. Rakennusvalvonnan aineiston digitointi ja digitalisaatio kokonaisuuksien toteuttamiset jatkuvat vuonna 2024. Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän uusiminen ei toteutunut ja se siirtyi vuodelle 2024. Primus/Wilma oppilastietokorttijärjestelmän kehittämiskokonaisuus jäi myös toteutumatta.

Muiden pitkävaikutteisten menojen toteutuma oli yhteensä noin 0,4 milj. euroa (tot-% 56,3). Uusinvestoinnit, 0,2 milj. euroa (tot-% 50,3) kohdentuivat hulevesiin sekä VT6 Keltti-Tanttari-tiesuunnitelmaan, jonka suunnittelu jatkuu arvioista poiketen vielä 2024. Toteuma perustui Kouvolan Vesi Oy:n hulevesilaskutukseen ja tiesuunnitelman etenemiseen perustuviin laskuihin.

Korvausinvestoinnit olivat noin 0,2 milj. euroa (tot-% 65,4) ja ne kohdentuivat myös hulevesiin sekä Lamminkujan kohdan keskisaarekkeen rakentamiseen. Lamminkujan kohdan keskisaarekkeeseen käytettiin 80 000 euroa ja se toteutettiin yhteishankkeena ELY:n kanssa.

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Maanhankinnassa keskityttiin Yritystontit-kärkihankkeeseen liittyvien tulevien yritysalueiden hankkimiseen, painopistealueina Hiivuri ja Tehola. Tontteja luovutettiin Biltemalle Tervaskankaalta ja Auramaa-Yhtiöille Teholasta. Teholassa esirakennettiin tontteja ajamalla Auramaalle luovutetulta tontilta ylimääräistä hiekkaa kahdelle Tykkimäentien varren tontille, joissa oli tarvetta täytöille. Yritystonttihankkeen maanhankintaan käytettiin 0,6 milj. euroa ja tonttien esirakentamiseen 1,1 milj. euroa. Muuta maanhankintaa tehtiin noin 1,3 milj. eurolla. Maanhankintaan käytettyjen menojen osalta alkuperäinen talousarvio ylitettiin noin 0,5 milj. eurolla ja investointituloja saatiin onnistuneiden tonttikauppojen ansiosta noin 0,5 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän.

Rakennukset

Rakennusinvestointeihin kohdistuvat investointimenot olivat 8,9 milj. euroa ja ne toteutuivat 0,6 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Investointituloja kertyi 0,2 milj. euroa, jotka muodostuivat rahoitusosuuksista ja pysyvien vastaavien myynnistä.

Marjoniemen yhtenäiskoulun rakentamiseen alkuperäisessä talousarviossa varattiin 3,0 milj. euroa, talousarviomuutoksen jälkeen määräraha oli 0,1 milj. euroa. Hankesuunnittelu viivästyi hankkeen laajuuden ja sijoituspaikan uudelleen tarkastelun vuoksi. Toteuma vuodelle 2023 oli noin 2 000 euroa.

Teatteri, uudisrakennus ja peruskorjaus -hankkeelle alkuperäisessä talousarviossa varattiin 0,25 milj. euroa. Hankkeen suunnittelu eteni tavoitteen mukaisesti ja toteuma vuodelle 2023 oli noin 0,3 milj. euroa.

Uimahallin peruskorjaukseen ja laajennukseen varattiin talousarviossa 1,0 milj. euroa. Vuoden 2023 aikana suunnittelu eteni, toteuma jäi noin 0,4 milj. euroon.

Kouvolan jäähallin korjauksiin alkuperäisessä talousarviossa varattiin 1,0 milj. euroa, talousarviomuutoksen jälkeen määräraha oli 1,8 milj. euroa. Rakennustyöt etenivät suunniteltua nopeammin ja toteuma vuodelle 2023 oli noin 2,0 milj. euroa ja määrärahan ylitys oli 0,2 milj. euroa.

Eskolanmäen liikuntahallin rakentamiseen oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 1,8 milj. euroa, talousarviomuutoksen jälkeen määräraha oli 0,1 milj. euroa. Hanke eteni hankesuunnittelusta kilpailutusvaiheeseen, mutta toteuma vuodelle 2023 jäin noin 32 000 euroon.

Sarkolan koulu otettiin käyttöön elokuussa 2022. Viimeisiin urakasuorituksen maksueriin sidottujen töiden suorittaminen viivästyi, ja urakka jatkui näiden jälkitöiden osalta vuonna 2023.

Talousarviomuutoksen jälkeen hankkeelle varattiin 0,1 milj. euroa ja toteuma vuodelle 2023 oli noin 85 000 euroa. Rakentamisen kokonaiskustannus pysyi budjetissa (11,5 milj. euroa).

Rakennushankkeiden kalustuksiin oli varattu noin 0,2 milj. euron määräraha. Talousarviomuutoksen jälkeen määräraha oli 0,9 milj. euroa. Toteuma vuodelle 2023 oli 1,1 milj. euroa. Tästä noin 1,0 milj. euroa käytettiin Valkealan monitoimitalon irtokalusteiden ja varusteiden ensihankintaan ja loput Naukion päiväkodin irtokalusteiden sekä varusteiden ensihankintaan.

Pieninvestoinneille oli talousarviossa varattu 5,0 milj. euroa. Investointimenojen toteuma oli noin 4,6 milj. euroa ja investointitulot 0,1 milj. euroa. Muutamia pieninvestointeja toteutettiin talousarvion myötä aiottua laajempia korjaustöitä, jotka vähentävät tulevien vuosien korjaustarvetta kyseisissä kohteissa. Lisäksi pieninvestointien kustannuksiin vaikutti vuoden aikana edelleen nousseet rakentamisen kustannukset. Kokonaan toteuttamatta jäivät Myllykosken yhtenäiskoulun akuutit korjaukset ja Koulurinteen koulurakennuksen korjaustyöt (akuutteja korjaustarpeita ei vuoden aikana ilmennyt) sekä Tuulensuojan korjaukset, joiden osalta jäätiin odottamaan päätöksentekoa rakennuksen tulevaisuudesta.

Pieninvestointien määrärahasta lämmitysjärjestelmien muutoksille oli varattu noin 0,2 milj. euroa, josta toteutettiin muutostöitä ja suunnittelua useampaan eri kohteeseen noin 0,1 milj. eurolla.

Pieninvestointien määrärahasta Business Finlandin ja Motiva Oy:n energiatehokkuutta parantavalle hankkeelle oli budjetoitu 0,3 milj. euroa, joka jakautui useaan kohteeseen. Investointimenojen toteuma oli 208 000 euroa ja rahoitusosuuksia saatiin 64 000 euroa.

Muut rahoitusmuodot:

Leasing, vuokraus tai muun rahoitusmallin hankkeita suunniteltiin toteutettavan 29,9 milj. eurolla. Hankkeiden toteumat vuodelle 2023 olivat yhteensä noin 18,7 milj. euroa.

Valkealan monitoimitalon rakentaminen jatkui. Hankkeen rakentaminen on rahoitettu kiinteistöleasingilla ja rahoittajan valinnan yhteydessä hankkeen vuokralimiitin maksimimääräksi on kirjattu 31 milj. euroa, vuodelle 2023 toteumaa kertyi 10,5 milj. euroa. Kohteen käyttöönottoon liittyvä tarkastus pidettiin vuoden 2023 marraskuussa. Tarkastukseen sidottu maksuerä (3,5 milj. euroa) toteutui vuonna 2023 ja toteuma ylitti tämän vuoksi vuodelle 2023 varatun budjetin 9 milj. eurolla kokonaiskustannuksen kuitenkin pysyessä budjetissaan.

Naukion päiväkodin rakentaminen jatkui. KVR-urakatoteutus ei edennyt suunnitellusti, jonka vuoksi rakentaminen viivästyi. Uusi päiväkotitoimitus valmistui käyttöön huhtikuussa 2023 ja vuoden 2023 aikana rakennettiin myös ulkoalueet valmiiksi. Hanke on rahoitettu kiinteistöleasingilla ja hankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 3,5 milj. euroa, vuodelle 2023 toteumaa kertyi 1,3 milj. euroa.

Inkeröisten monitoimitalo siirtyi vuoden 2023 aikana kehitysvaiheesta toteutusvaiheeseen. Hanke on rahoitettu kiinteistöleasingilla ja hankkeen vuokralimiitin maksimimääräksi on kirjattu 35 milj. euroa. Vuodelle 2023 hankkeelle varattiin 18,0 milj. euroa, toteumaa kertyi 6,9 milj. euroa.

Kaunisnurmen päiväkodille varattiin 2,3 milj. euroa vuodelle 2023. Tavoitteena oli rakentamisvaiheen aloittaminen vuoden 2023 aikana. Hankkeen lähtötietojen tarkastelu sekä rakentamisen kustannusten nousu aiheuttivat viivästystä eikä hanketta ehditty toteuttamaan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Talousarviomuutosten jälkeen perushankkeiden toteutuma-% oli määrärahojen osalta yhteensä 86,8. Käyttämättä jäi perushankkeiden osalta noin 1,9 milj. euroa. Eniten määrärahoja jäi käyttämättä siltojen ja erikoisrakenteiden korjausrakentamisessa (noin 0,7 milj. euroa), jossa toteutuma-% oli vain 45,3. Arvioista poiketen siltakohteita ei saatu etenemään suunnitellussa aikataulussa. Siltoihin liittyi myös poikkeama viheralueiden korjausrakentamisessa, jossa toteutuma-% oli 72,2. Määrärahavaraus oli tehty Rantapuiston sillalle, jonka aloitus viivästyi suunnitellusta. Ulkovalaistuksen korjaukset ylittyivät hieman, toteutuma-% oli 109,6 %. Ylitys johtui siitä, että urakoitsija laskutti vuonna 2023 vuoden 2022 töistä (2 isompaa kohdetta). Uusia ulkovalaistuksia ei toteutettu.

Perushankkeissa korvausinvestointien toteutuma-% oli yhteensä 86,9 % (alitus 1,5 milj. euroa) ja uusinvestointien toteutuma-% oli 86,8 % (alitus 0,4 milj. euroa).

Käyrälammen alueen kehittäminen

Käyrälammen alueen investointien toteutuma oli vuoden lopussa 85,4 %. Talousarvioon haettiin muutosta vuoden 2023 rahoitukseen vähentävästi noin 1,9 milj. euroa. Muutokset perustuivat siihen, että osa suunnitelluista toteutuksista siirtyi vuodelle 2024.

Käyrälammen eteläosan yleissuunnitelma valmistui vuodenvaihteessa ja katu- ja yleisen alueen suunnitelma hyväksyttiin kesällä. Lokakuun lopussa valmistuivat rakennuspiirustukset. Alueen toteutus oli määrä aloittaa syksyn kuluessa, mutta viimeisten suunnitelmien täydentäminen kesti vuodenvaihteeseen, mistä syystä urakan aloitus siirtyi vuoden 2024 puolelle. Osa laiturin esteettömyyslementeistä asennettiin keväällä (ramppi). Lautaron kevyen liikenteen väylä sekä Avantokujan kunnostus valmistuivat heinäkuussa ja Käyräjoen ylittävän sillan rakennustyöt marraskuussa. Pääosa ulkoilureitin opasteista asennettiin loppusyksyllä. Vt 6:n varrelle tulevan melunsuojauksen toteuttaminen siirtyi ELY:n kanssa käytyjen neuvottelujen vuoksi seuraavalle vuodelle; suunnittelu saatiin valmiiksi loppusyksyllä. Keskustasta ja Tykkimäen huvipuistosta tulevien kevyen liikenteen väylien toteutus siirtyi vuodelle 2024.

Yritysalueet

Yritysalueiden tonttituotannon investointien toteutuma oli vuoden lopussa 80,2 %. Talousarvioon haettiin muutosta 4,4 milj. euroa määrärahoja vähentävästi. Vuonna 2023 projektiin arvioitiin kuluvan 0,6 milj. euroa, johon sisältyvät Liisakarhunmäen ja Kultasuontien rakennusurakat.

Yritysalueisiin kuuluvien osa-alueiden suunnittelua ja rakentamista on edistetty Teholassa ja Jokelassa. Tervaskankaan ja Korian Hiivurin asemakaavojen luonnokset olivat nähtävillä kesällä 2023. Tämän lisäksi yksi asemakaavamuutos vahvistui syksyllä Tervaskankaan alueelta. Tervaskankaalta ja Teholasta myytiin kesän aikana yritystontteja. Maanhankintaa toteutettiin Korian ja Teholan alueilla yhteensä 0,6 milj. eurolla.

Sijoitukset

Osakkeisiin ja osuuksiin käytettiin noin 3,1 milj. euroa. Kouvolan Asunnot Oy:lle maksettiin 3,0 milj. euron SVOP-sijoitus ja Itärata Oy:lle osakassopimuksen mukainen määrä 121 440 euroa. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja kertyi 63 191 euroa merkittävimpinä Kouvolan Hansapysäköinti Oy:n osakkeiden luovutustulot.

Investoinnit projekteittain/kohteittain Kaupunginhallituksen alainen toiminta, 1 000 e	KI/UI	Menot/ Tulot	Kustannus- arvio ja en- muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	TA- muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty
ATK-ohjelmat ja laitteet	UI	Menot	0	-73	-900	0	-900	-324	576	
Kaupunkitasoinen CRM-järjestelmä	UI			-73	-160	0	-160	-92	68	
Paikkatietosovellushankkeet	UI				-48	0	-48	-45	3	
Sähköisen paikkatietopalveluiden kehitysprojekti	UI				-118	0	-118	-48	70	
Primus/Wilma oppilastietojärjestelmä	UI				-50	0	-50	0	50	
Varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän uusiminen	UI				-80	0	-80	0	80	
Visitkouvola-verkkosivuston uudistus	UI				-90	0	-90	-60	30	
Digitalisaation edistäminen	UI				-154	0	-154	-10	144	
Rakennusvalvonnan aineiston digitalisointi	UI				-200	0	-200	-70	130	
Osakkeet ja osuudet	UI	Menot			-260	-3 000	-3 260	-3 121	139	
Osakkeet ja osuudet	UI	Tulot			0	0	0	63	63	
Tilojen hankesuunnittelu	KI	Menot			-300	0	-300	-260	40	
Pääpelastusasema ja VPK- laajennus	KI	Tulot			0	240	240	19	-221	
Haanojan pk/kirjasto	KI	Menot			0	0	0	-7	-7	
Myllykosken kirjasto	KI	Menot			0	0	0	-24	-24	
Kouvolan jäähalli	KI	Menot	-9 500	-5	-1 000	-800	-1 800	-2 023	-223	-2 028
Pieninvestoinnit, KI	KI	Menot		-982	-5 000	0	-5 000	-4 552	448	
		Tulot		120	0	0	0	117	117	
		Netto		-862	-5 000	0	-5 000	-4 435	565	
Hovioikeus-talo	KI			-3	-345	0	-345	-243	102	
Myllykosken yhteiskoulu	KI				-40	0	-40	0	40	
Urheilupuiston koulu	KI			-2	-220	0	-220	-207	13	
Valkealan terveyskeskus	KI				0	0	0	-5	-5	
Pihlajiston asumisyksikkö Valkeala	KI				0	0	0	-3	-3	
Kymintehtaan koulu	KI				-45	0	-45	-69	-24	
Kuusankosken kalliosuoja	KI			-4	-380	0	-380	-357	23	
Inkeröisten jäähalli	KI			0	-320	0	-320	-266	54	
Radiomuseo	KI				-60	0	-60	-94	-34	
Saviniemen koulun korjaustyöt	KI				0	0	0	-71	-71	
Kuusankosken urheilutalon korjaustyöt	KI				-90	0	-90	-86	4	
Kuusankosken kirjaston tilamuutos	KI				-70	0	-70	-54	16	
Mansikkamäen										
Koulukort.väestönsuoja	KI				-80	0	-80	-73	7	
Tuulensuojan korjaukset	KI				-150	0	-150	0	150	
Lämmitysjärjestelmien muutokset	KI				-150	0	-150	0	150	
Motiva energiakatselmuksen korjaustoimenpiteet	KI				-320	0	-320	-208	112	
Pääkirjasto	KI				-90	0	-90	-44	46	
Savonkadun varikon korjaukset	KI				-140	0	-140	-134	6	
Valkealatalo	KI				0	0	0	-10	-10	
Valkealan urheilukentän huoltorakennus	KI				0	0	0	-3	-3	
Naukion koulu	KI				-35	0	-35	-48	-13	
Valkealan jäähalli, Valkeala	KI				0	0	0	-16	-16	
Kymintehtaan päiväkot	KI				-105	0	-105	-64	41	
Koulurinteen koulu ja pk piha	KI				-30	0	-30	0	30	
Pieninvestointien suunnittelu	KI				-80	0	-80		80	
Myllykosken kirjaston katon korjaus	KI			-19	-300	0	-300	-171	129	
Mielakan rinteiden korjaustyöt	KI				-100	0	-100	-248	-148	
Elimäen koulukeskus RAU uusinta	KI			-4	-50	0	-50	-18	32	
Kuusankoskitalon korjaukset	KI			-71	-100	0	-100	-176	-76	
Valkealatalon uimahalli rak.korjaus	KI			-209	-560	0	-560	-800	-240	
Anjalan kentän uusi huoltorakennus	KI			-46	-200	0	-200	-266	-66	
Eskolanmäen koulu, parkkipaikka	KI				-90	0	-90	-185	-95	
Yhteislyseo liikuntahalli	KI				-100	0	-100	-191	-91	
Kouvolatalo 1. vaiheen katon maalauk	KI			-35	0	0	0	0	0	
Kouvolan Teatterin hissi	KI				-120	0	-120	-57	63	

Investoinnit projekteittain/kohteittain Kaupunginhallituksen alainen toiminta, 1 000 e	KI/UI	Menot/ Tulot	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	TA- muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty
Kuusankosken jäähalli energiansäästötoimenpiteet	KI				-65	0	-65	-35	30	
Kaupungintalo akuutit korjaukset Jaakonpuiston päiväkodin.korjaustyö	KI			-292	0	0	0	-5	-5	
Korian Pioneeri puisto tekonurmikko	KI				-120	0	-120	-93	27	
Mielakan rinteiden korjaustyöt Lehtomäen urheilupuisto peruskorjaus	KI			-297	-165	0	-165	-148	17	
Eskolanmäen koulu korjaukset	KI				-50	0	-50	-103	-53	
Rahoitusosuudet	KI			120	0	0	0	117	117	
Myynnit, Muut rakennukset	KI	Tulot			0	0	0	9	9	
Maa- ja vesialueet, kiinteistöjen liittymismaksut	UI	Menot			0	0	0	-27	-27	
Teatteri, uudisrakennus	UI	Menot	-30 000		-250	0	-250	-292	-42	-292
Sarkolan koulu	UI	Menot	-11 200	-11291	0	-100	-100	-85	15	-11 376
Marjonien yhtenäiskoulu	UI	Menot	-57 220	-50	-3 000	2 900	-100	-2	98	-52
Uusi uimahalli	UI	Menot	-37 382	-112	-1 000	0	-1 000	-365	635	-478
Liikuntahalli Eskolanmäki	UI	Menot	-3 673		-1 800	1 700	-100	-32	68	-32
Myynti, asuinrakennukset	UI	Menot			0	0	0	-156	-156	
Myynti, asuinrakennukset	UI	Tulot			0	0	0	34	34	
Kalustusrakennushankkeisiin	KI	Menot			-170	-730	-900	-1 122	-222	
Naukion päiväkotit	KI				0	0	0	-76	-76	
Valkealan monitoimitalo	KI				0	0	0	-1 046	-1 046	
Yhteensä		Menot	-148 975	-12 513	-13 680	-30	-13 710	-12 392	1 318	-14 257
		Tulot	0	120	0	240	240	242	2	0
		Netto	-148 975	-12 394	-13 680	210	-13 470	-12 149	1 322	-14 256

Investoinnit projekteittain/kohteittain Liikunta- ja kulttuurilautakunta, 1 000 e	KI/UI	Menot/ Tulot	Kustannus- arvio ja en muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	TA- muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty
Muut aineelliset hyödykkeet	UI	Menot			0	0	0	-636	-636	
Arvo- ja taide-esineet	UI				0	0	0	-636	-636	

Investoinnit projekteittain/kohteittain Tekninen lautakunta, 1 000 e	KI/UI	Menot/ Tulot	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	TA- muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty
Maa- ja vesialueet	UI	Menot			-2 500	-700	-3 200	-2 970	230	
	UI	Tulot			500	400	900	1 004	104	
	UI	Netto			-2 000	-300	-2 300	-1 966	334	
Rakennukset	UI	Menot			0	0	0	-20	-20	
KI Kadut tiet ja kevyt liikenne	KI	Menot			-8 907	343	-8 564	-8 052	512	
Uudelleenpäällystys	KI				-1 100	-200	-1 300	-1 226	74	
Pappilanpellon alue	KI				-600	-30	-630	-474	156	
KI viimeistelytyöt	KI				-30	-10	-40	-31	9	
Päätekatu KLV	KI				-240	-90	-330	-346	-16	
KI Kaidekorjaukset ja reunatuet	KI				-60	20	-40	0	40	
KI Kalustesaneeraus	KI				-30	30	0	0	0	
Ajoratamerkinät	KI				-150	0	-150	-108	42	
Vahteron alue	KI				-483	33	-450	-360	90	
Kuusaanlammentie liittymäjärjestelyt	KI				-134	0	-134	-123	11	
Mettäläntie	KI				-300	-200	-500	-708	-208	
Kotiharjunkatu liittymä ja katua	KI				-1 000	-150	-1 150	-1 151	-1	
Pallokentäntie	KI				-100	45	-55	-44	11	
Ravikylä II	KI				-300	-100	-400	-255	145	
Kymijoenranta II	KI				-370	20	-350	-368	-18	
Ospantie+Koulutie	KI				-600	-70	-670	-710	-40	
Rantapellontie, Ratatie, Kortesuon	KI				-300	-50	-350	-307	43	
Tanssilavan-Alakouluntie	KI				-560	0	-560	-482	78	
Itäasemantie	KI				-50	-45	-95	-99	-4	
Palmutie ym.	KI				-480	80	-400	-379	21	
Tammenmäentie ym.	KI				-1 460	1 000	-460	-418	42	

Uimahallintie	KI		-560	60	-500	-462	38		
KI Viheralueet	KI	Menot	-500	60	-440	-317	123		
Leikkiapaikat/lähiliikuntapaikat	KI		-340	0	-340	-234	106		
KI Puisto ja liik.vih.p.inv.	KI		-100	0	-100	-84	16		
Matonpesupaikkojen saneeraus	Ki		-30	30	0	0	0		
Monimuotoisuuskohteet	KI		-30	30	0	0	0		
KI Sillat ja erikoisrakenteet	KI	Menot	-1 163	-120	-1 283	-581	702		
Muut kohteet/rautatiet	KI		-61	-254	-315	-356	-41		
KI muut erikoisrakenteet	KI		-134	134	0	0	0		
Siltasaneeraukset	KI		-968	0	-968	-225	743		
KI Ulkovalaistus	KI	Menot	-400	-100	-500	-548	-48		
Maakaapelointi	KI		-100	-100	-200	-258	-58		
SpNa-valojen vaihto	KI		-300	0	-300	-290	10		
KI Suunn. ja pieninvestoinnit	KI	Menot	-360	60	-300	-200	100		
KI suunnittelu	KI		-260	0	-260	-164	96		
KI pieninvestoinnit	KI		-100	60	-40	-36	4		
KI Muut maa- ja vesirakenteet	KI	Menot	-160	-50	-210	-119	91		
Venelaitureiden korjaus	KI		-30	0	-30	0	30		
KI Kuivatuskohteet (ml. Hulevesi)	KI		-30	-50	-80	-85	-5		
Hulevesikaivonkannet	KI		-100	0	-100	-33	67		
Muut pitk.vaik.menot/hulevedet	KI	Menot	-70	-130	-200	-99	101		
Muut pitkävaik.menot/hulevedet	UI	Menot	-767	500	-267	-96	171		
Muut pitkävaik.menot/Lamminkuja keskisaareke	KI	Menot	-50	-25	-75	-81	-6		
Muut pitkävaik.menot/VT6 Keltti-Tantari	UI	Menot	-285	135	-150	-114	36		
UI Kadut tiet ja kevyt liikenne	UI	Menot	-3 485	2 015	-1 470	-1 381	89		
UI muut liikent.rauh.kohteet	UI		-300	0	-300	-157	143		
Haanoja I	UI		0	0	0	-26	-26		
Kymin Ruukin alue/Kyminv.	UI		-930	930	0	0	0		
UI uudet kalusteet	UI		-30	0	-30	0	30		
Brejlinintie	UI		-305	305	0	0	0		
Sepäntie/Lassilanpellontie	UI		-560	-120	-680	-690	-10		
Nurmiraanta ym.	UI		-800	770	-30	-6	24		
Tommolankatu/Lehtikaari	UI		-560	130	-430	-502	-72		
UI Viheralueet	UI	Menot	-1 102	752	-350	-257	93		
Pilkepuisto/Salonpuisto	UI		-122	-48	-170	-95	75		
Rantapuisto	UI		-980	800	-180	-162	18		
UI Ulkovalaistus	UI	Menot	-50	50	0	0	0		
Puut. valaistuksen rakentamine	UI		-50	50	0	0	0		
UI Suunn. ja pieninvestoinnit	UI	Menot	-210	0	-210	-199	11		
UI suunnittelu	UI		-180	0	-180	-147	33		
UI pieninvestoinnit	UI		-30	0	-30	-52	-22		
UI Muut maa- ja vesirakenteet	UI	Menot	-609	-203	-812	-607	205		
	UI	Tulot	89	-6	83	107	24		
	UI	Netto	-520	-209	-729	-500	229		
Fillariparkit	UI		-122	92	-30	-13	17		
la-pysäkit/pyöräpysäköinti	UI		-122	-5	-127	-127	0		
la-pysäkit/pyöräpysäköinti, rahoitusosuus	UI		89	-26	63	87	24		
Ratamo/hyvinvointimetsä	UI		-90	-40	-130	-182	-52		
Ratamo/hyvinvointimetsä, rahoitusosuus	UI		0	20	20	20	0		
Maijanaron laajentaminen	UI		0	-250	-250	-250	0		
UI Kuivatuskohteet (ml. hulevesi)	UI		-275	0	-275	-35	240		
UI Liikenteen ohjauslaitteet	UI	Menot	-110	-10	-120	-113	7		
UI liikent. ohjauslaitteet	UI		-50	-30	-80	-87	-7		
Käpy-viitoitus	UI		-60	20	-40	-26	14		
Yritysalueet	UI	Menot	-11 000	-5 000	4 389	-611	-490	121	-490
Liisakarhunmäki	UI		-900	640	-260	-408	-148		
Kultasuontie	UI		-1 300	1 050	-250	-50	200		
Tonttien rakentaminen	UI		-2 041	2 000	-41	-17	24		
Hiivuri	UI		-30	0	-30	-4	26		
Tervakangas	UI		-729	699	-30	-11	19		

Käyrälammen kehittäminen	UI	Menot	-12 891	-460	-3 127	1 644	-1 483	-1 303	180	-1 762
	UI	Tulot	379	53	280	-64	216	219	3	272
	UI	Netto	-12 512	-407	-2 847	1 580	-1 267	-1 084	183	-1 490
Lautaron jk-pp-väylä	UI				-195	-145	-340	-323	17	
Lautaron jk-pp-väylä, rahoitusosuus	UI				150	-64	86	86	0	
Jk-pp-väylien parantaminen	UI				-39	39	0	0	0	
Käyräjoen silta	UI				-910	150	-760	-810	-50	
Käyräjoen silta, rahoitusosuus	UI				130	0	130	141	11	
Käyrälammen ulkoilureitti	UI				-33	-10	-43	-89	-46	
Käyrälammen ulkoilureitti, rahoitusosuus	UI				0	0	0	-8	-8	
Käyrälammen puisto	UI				-1 300	960	-340	-79	261	
Melunsuojauksen toteuttaminen	UI				-650	650	0	-2	-2	
Käyrälammen uimaranta-alue kunnostus	UI	Menot			-325	295	-30	-24	6	
	UI	Tulot			8	-8	0	0	0	
	UI	Netto			-317		-30	-24	6	
Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osto	UI	Menot			0	0	0	-15	-15	
Investoinnit yhteensä		Menot	-23 891	-460	-29 180	8 905	-20 275	-17 585	2 690	-2 252
		Tulot	379	53	878	322	1 199	1 330	131	272
		Netto	-23 512	-407	-28 302	9 227	-19 076	-16 255	2 822	-1 979

Investoinnit projekteittain/kohteittain Kaupunki, 1 000 e	Menot/ Tulot	Kustannus-arvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuper. talousarvio	TA-muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Kustanus-arviosta käytetty
Investoinnit yhteensä	Menot	-172 866	-12 973	-42 860	8 875	-33 985	-30 612	3 373	-16 509
Investoinnit yhteensä	Tulot	379	173	878	562	1 439	1 573	133	272
Investoinnit yhteensä	Netto	-172 487	-12 800	-41 982	9 227	-32 546	-28 404	3 506	-16 235

2.5 Rahoitusosan toteutuminen

Kouvolan kaupunki	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutos	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta	38 876 195	0	38 876 195	45 553 624	6 677 429
Vuosikate	40 166 195	0	40 166 195	47 567 102	7 400 907
Tulorahoituksen korjauserät	-1 290 000	0	-1 290 000	-2 013 478	-723 478
Investointien rahavirta	-40 692 400	9 436 600	-31 255 800	-27 451 955	3 803 845
Investointimenot	-42 860 000	8 875 000	-33 985 000	-30 611 894	3 373 106
Rahoitusosuudet investointimenoihin	377 600	161 600	539 200	462 221	-76 979
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 790 000	400 000	2 190 000	2 697 718	507 718
Toiminta ja investoinnit, netto	-1 816 205	9 436 600	7 620 395	18 101 669	10 481 274
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	51 869 000	0	51 869 000	51 924 828	55 828
Antolainasaamisten lisäys	-200 000	0	-200 000	-191 077	8 923
Antolainasaamisten vähennys	52 069 000	0	52 069 000	52 115 904	46 904
Lainakannan muutokset	-49 000 000	0	-49 000 000	-50 446 289	-1 446 289
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	35 000 000	0	35 000 000	35 000 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-34 000 000	0	-34 000 000	-33 229 216	770 784
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-50 000 000	0	-50 000 000	-52 217 073	-2 217 073
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-18 594 606	-18 594 606
Rahoituksen rahavirta	2 869 000	0	2 869 000	-17 116 067	-19 985 067
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 052 795	9 436 600	10 489 395	985 602	-9 503 793

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 10,5 milj. euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua paremmin. Tulorahoituksen korjauserät muodostuvat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitoista (1,6 milj. euroa) ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappioista (9 000 euroa) sekä 0,4 milj. euron pakollisen varauksen purkamisesta, jolla oli varauduttu Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) valtion korvauksen takaisinperintään.

Investointimenot toteutuivat 3,4 milj. euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua pienempinä. Rahoitusosuuksien kertymä oli noin 0,1 milj. euroa ennakoitua pienempi. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot toteutuivat 0,5 milj. euroa paremmin talousarvioon nähden.

Antolainasaamisten lisäys muodostuu palautuskelpoisista liittymismaksuista. Antolainasaamisten vähennys sisältää KSS Energia Oy:lle yhtiön maksuvalmiuden turvaamiseksi myönnetyn lyhytaikaisen lainan, 50,0 milj. euroa, takaisinmaksun. Pitkäaikaista lainaa nostettiin 35,0 milj. euroa ja pitkäaikaisia lainoja maksettiin 33,2 milj. euroa 0,8 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa oli ennakoitu. Lyhytaikaisten lainojen muutos oli 52,2 milj. euroa ja se muodostuu kaupungin ja tytäryhteisöjen välisen konsernirahavirtaan sekä kuntatodistuslainojen muutoksista.

Muut maksuvalmiuden muutokset sisältävät toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihtomaisuuden muutoksen sekä muiden velkojen ja saamisten muutokset. Vaikutus maksuvalmiuteen oli 1,0 milj. euroa.

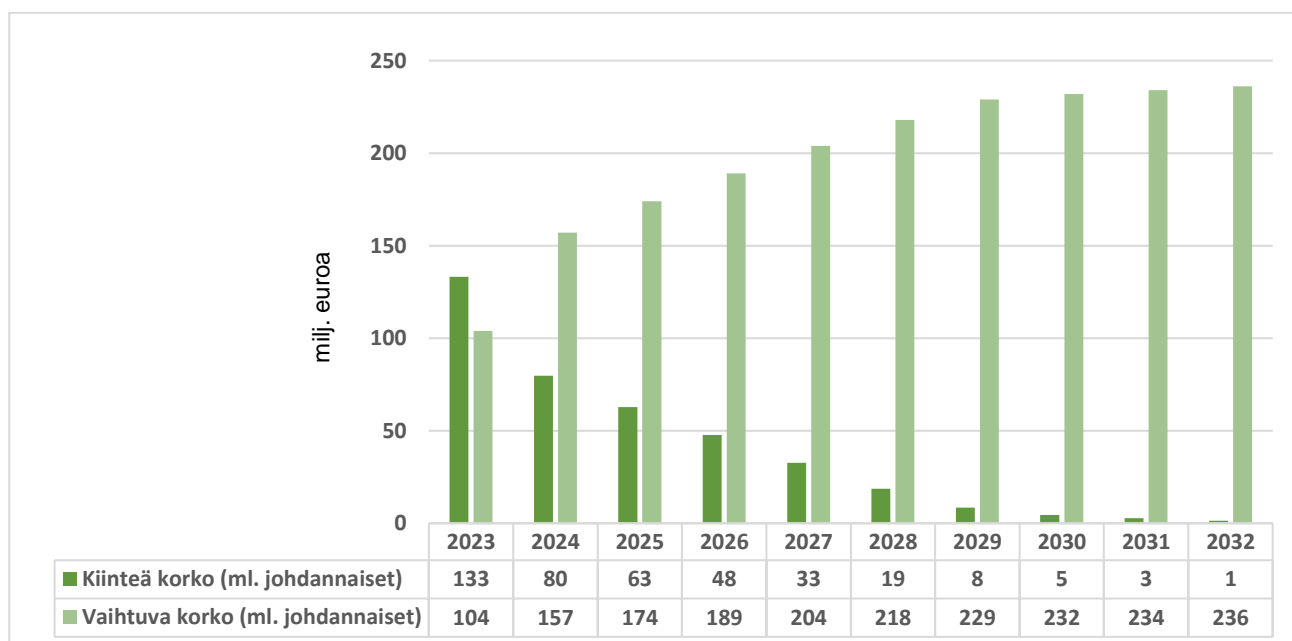
Lainat rahoituslaitoksilta

Kaupungin pitkäaikaiset lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ovat tilinpäätöshetkellä 237,7 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin vuoden 2023 aikana yhteensä 35 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin vuoden aikana 33,2 milj. eurolla. Tilapäislainaa kuntatodistusohjelman kautta nostettiin vuoden aikana kaikkiaan 22 kertaa ja vuoden lopussa kuntatodistuslainaa oli 35 milj. euroa.

Tilapäislainojen maturiteetti vaihteli kuukaudesta 5 kuukauteen. Kuntatodistusohjelman lisäksi lyhytaikaisiin rahantarpeisiin hyödynnettiin 16 milj. euron konsernitilin limiittiä. Korkotason osalta vuosi 2023 merkitsi palaamista takaisin normaalimpaan korkoympäristöön. Lähivuosina kaupungin ottolainojen korkomenot tulevat moninkertaistumaan kohonneen korkotason ja kasvavan lainamäärän myötä.

Pitkäaikaisten lainojen kehitys	31.12.2023	31.12.2022
Avoinna oleva saldo pitkäaikaiset lainat, milj. euroa	237,8	236,0
Avoinna oleva saldo kuntatodistukset, milj. euroa	35,0	94,0
Avoinna oleva johdannaisten nimellismäärä, milj. euroa	3,5	45,0
Pitkäaikainen korkositoumus sis. johdannaiset, %	56,03	63,14
Pitkäaikainen korkositoumus ei sis. johdannaiset, %	41,36	48,31
Korkositoumus keskimäärin, vuotta	1,49	2,11
Pääomasitoumus keskimäärin, vuotta	3,95	4,09
Keskikorko viimeiset 12 kuukautta, %	1,96	0,96

Lainakannan suojaustaso vaihtelee markkinatilanteen mukaan. Kaupunginhallituksen hyväksymien Kouvolan kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti lainasalkun suojausaste tulee olla aina vähintään 25 % ja enintään 80 %. Kaupungin pitkäaikaisen lainasalkun suojausaste on vuoden 2023 lopussa nykyisistä suoja- ja lainapääomista laskettuna noin 56 %. Kaupungin lainasalkun keskimääräinen korkosidonnaisuusaika on tilinpäätöshetkellä 1,5 vuotta ja viimeisen 12 kuukauden kesikorko 1,96 % (sis. marginaalin). Vaihtuvan koron osalta noin 84,4 % lainoista on sidottu 3 kk:n euriboriin. Kouvolan kaupungin lainasalkun pääomasitoumus vuoden 2023 lopussa on keskimäärin 3,9 vuotta. Arvot ovat lähellä kuntien tämän hetken keskimääräistä tasoa. Suojausasteen kehitys on varsin riippuvainen lainakannan kasvutahdista ja uusien lainojen nostoajankohdista. Odotettavissa oleva lainakannan kasvu tulee ilman suojaustoimenpiteitä pudottamaan lähivuosina sekä suojausastetta että korkosidonnaisuusaikaa. Tämä lisää lainasalkun korkoriskiä. Korkosidonnaisuusriskin jakauma seuraavalle 10 vuodelle sisältäen jälleenrahoituksen. Oletuksena, että kaikki uudet lainat nostettaisiin vaihtuvakorkoisena. Tässä tapauksessa suojausaste tippuisi alle 25 prosentin vuoden 2026 lopussa.

2.5.1.1 Korkoriskin jakauma vuosina 2023–2032

2.6 Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Talousarvion määrärahat ja tuloarviot	Määrärahat						Tuloarviot				
	Sito- vuus	Alkup. TA	TA- muutos	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. TA	TA- muutos	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama
1 000 euroa											
Käyttötalousosa											
Tarkastuslautakunta	N	193	0	193	131	61	0	0	0	0	0
Kaupunginhallitus	N	69 244	0	69 244	65 373	3 871	68 653	0	68 653	68 664	11
Kasvatus- ja opetuslautakunta	N	153 068	0	153 068	157 954	-4 886	9 190	0	9 190	10 655	1 465
Liikunta- ja kulttuurilautakunta	N	30 618	0	30 618	29 937	681	3 606	0	3 606	4 055	449
Tekninen lautakunta	N	51 070	0	51 070	52 367	-1 297	33 793	0	33 793	35 585	1 792
Kymen jätelautakunta	N	312	0	312	293	19	312	0	312	293	-19
Käyttötalous yhteensä		304 505	0	304 505	306 055	-1 550	115 554	0	115 554	119 252	3 698
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						206 000	0	206 000	212 573	6 573
Valtionosuudet	B						16 600	0	16 600	18 140	1 540
Rahoitustuotot ja -kulut	N	5 014	0	5 014	8 175	3 161	11 531	0	11 531	11 832	301
Tuloslaskelma yhteensä		5 014	0	5 014	8 175	3 161	234 131	0	234 131	242 545	8 414
Investointiosa											
Kaupunginhallitus											
Konsernipalvelut/Aineettomat hyödykkeet	B	900	0	900	324	576	0	0	0	0	0
Konsernipalvelut/Sijoitukset	B	260	3 000	3 260	3 121	139	0	0	0	63	63
Konsernipalvelut, Tilapalvelut	B	12 520	-2 970	9 550	8 946	604	0	240	240	179	-61
Liikunta- ja kulttuurilautakunta											
Arvo- ja taide-esineet	B	0	0	0	636	-636	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta											
Maa- ja vesialueet	B	2 500	700	3 200	2 970	230	500	400	900	1 004	104
Muut pitkävaikutteiset menot	B	1 172	-480	692	390	302	0	0	0	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	17 056	-2 797	14 259	12 388	1 871	89	-6	83	107	24
Rakennukset	B	0	0	0	20	-20					
Kärkihankkeet											
Yritysalueet	B	5 000	-4 389	611	490	121	0	0	0	0	0
Käyrälammen kehittäminen	B	3 452	-1 939	1 513	1 327	186	289	-72	216	219	3
Investoinnit yhteensä		42 860	-8 875	33 985	30 612	3 373	878	562	1 439	1 573	133
Rahoitusosa											
Tulorahoituksen korjauserät					426						
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B	200	0	200	191	9					
Antolainasaamisten vähennykset							52 069	0	52 069	52 116	47
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						35 000	0	35 000	35 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		34 000	0	34 000	33 229	771					
Lyhytaikaisten lainojen muutos		50 000	0	50 000	52 217	-2 217					
Oman pääomanmuutokset					0	0					
Muut maksuvalmiuden muutokset					18 595	-18 595					
Vaikutus maksuvalmiuteen		1 053	9 437	10 489	986	9 504					
Yhteensä		437 632	562	438 194	450 486	-12 292	437 632	562	438 194	450 486	12 292

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Kaupungin tuloslaskelma

TULOSLASKELMA	2023	2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	8 465 591,38	13 120 949,67
Maksutuotot	3 902 147,91	4 258 446,25
Tuet ja avustukset	9 942 743,34	9 851 648,34
Muut toimintatuotot	25 223 667,75	24 223 894,71
Toimintatuotot	47 534 150,38	51 454 938,97
Valmistus omaan käyttöön	1 769 282,71	1 497 730,49
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-110 571 512,95	-108 757 450,89
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-24 422 277,13	-28 739 675,67
Muut henkilösivukulut	-4 225 462,99	-4 178 609,32
Palvelujen ostot	-52 792 117,01	-434 770 607,21
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-21 705 424,43	-25 995 404,52
Avustukset	-15 324 669,15	-8 299 333,02
Muut toimintakulut	-7 064 664,32	-6 333 611,04
Toimintakulut	-236 106 127,98	-617 074 691,67
TOIMINTAKATE	-186 802 694,89	-564 122 022,21
Verotulot	212 573 492,52	380 974 531,03
Valtionosuudet	18 139 674,00	179 179 326,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	3 523 273,77	2 094 333,86
Muut rahoitustuotot	8 308 658,12	11 063 321,94
Korkokulut	-7 591 188,53	-2 322 246,53
Muut rahoituskulut	-584 112,92	-1 759 708,57
Rahoitustuotot ja -kulut	3 656 630,44	9 075 700,70
VUOSIKATE	47 567 102,07	5 107 535,52
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-26 488 660,44	-25 061 211,93
Arvonalentumiset	-1 378 418,40	-120 270,61
Poistot ja arvonalentumiset	-27 867 078,84	-25 181 482,54
TILIKAUDEN TULOS	19 700 023,23	-20 073 947,02
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	71 450,94	71 450,97
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	19 771 474,17	-20 002 496,05

3.2 Kaupungin rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	2023	2022
Toiminnan rahavirta	45 553 624,44	-7 957 322,31
Vuosikate	47 567 102,07	5 107 535,52
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden verot	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-2 013 477,63	-13 064 857,83
Investointien rahavirta	-27 451 955,63	-26 598 474,34
Investointimenot	-30 611 894,26	-35 016 833,02
Rahoitusosuudet investointimenoihin	462 220,91	2 342 227,70
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 697 717,72	6 076 130,98
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 101 668,81	-34 555 796,65
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	51 924 827,74	-50 125 627,56
Antolainasaamisten lisäykset	-191 076,63	-50 200 659,00
Antolainasaamisten vähennykset	52 115 904,37	75 031,44
Lainakannan muutokset	-50 446 288,75	92 455 520,20
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	35 000 000,00	50 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-33 229 216,00	-43 184 080,40
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-52 217 072,75	85 639 600,60
Oman pääoman muutokset	0,00	-414 698,39
Muut maksuvalmiuden muutokset	-18 594 605,63	-7 137 869,32
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-13 742,93	-814,07
Vaihto-omaisuuden muutos	-13 511,77	21 413,65
Saamisten muutos	10 653 360,48	-3 728 493,27
Korottomien velkojen muutos	-29 220 711,41	-3 429 975,63
Rahoituksen rahavirta	-17 116 066,64	34 777 324,93
Rahavarojen muutos	985 602,17	221 528,28
Rahavarat 31.12.	31 491 213,93	30 505 611,76
Rahavarat 1.1.	30 505 611,76	30 284 083,48
Rahavarojen muutos	985 602,17	221 528,28

3.3 Kaupungin tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	554 816 020,20	645 744 049,11
Aineettomat hyödykkeet	1 635 420,93	1 779 903,31
Aineettomat oikeudet	50 231,66	105 053,25
Muut pitkävaikutteiset menot	1 391 514,34	1 674 850,06
Ennakkomaksut	193 674,93	0,00
Aineelliset hyödykkeet	386 433 648,05	388 175 100,33
Maa- ja vesialueet	84 093 971,50	82 101 646,09
Rakennukset	143 762 110,42	152 040 409,89
Kiinteät rakenteet ja laitteet	137 722 013,69	118 476 139,62
Koneet ja kalusto	425 677,75	584 623,27
Muut aineelliset hyödykkeet	1 943 192,21	1 307 592,21
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 486 682,48	33 664 689,25
Sijoitukset	166 746 951,22	255 789 045,47
Osakkeet ja osuudet	120 672 996,94	157 790 263,45
Muut lainasaamiset	43 700 310,27	95 768 279,94
Muut saamiset	2 373 644,01	2 230 502,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	4 304 897,52	1 438 512,63
Lahjoitusrahastojen varat	4 304 897,52	1 438 512,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	48 183 596,71	57 837 843,25
Vaihto-omaisuus	43 403,73	29 891,96
Aineet ja tarvikkeet	43 403,73	29 891,96
Saamiset	16 648 979,05	27 302 339,53
Pitkäaikaiset saamiset	6 341 216,75	10 580 792,46
Lainasaamiset	6 031 363,15	10 420 654,63
Muut saamiset	159 952,48	160 137,83
Siirtosaamiset	149 901,12	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	10 307 762,30	16 721 547,07
Myyntisaamiset	3 686 116,13	3 247 197,26
Lainasaamiset	1 659 905,86	5 684 765,07
Muut saamiset	2 146 548,14	2 465 692,61
Siirtosaamiset	2 815 192,17	5 323 892,13
Rahoitusarvopaperit	31 362 003,03	30 449 800,38
Muut arvopaperit	31 362 003,03	30 449 800,38
Rahat ja pankkisaamiset	129 210,90	55 811,38
VASTAAVAA	607 304 514,43	705 020 404,99

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	265 241 499,62	285 225 724,45
Peruspääoma	245 924 841,57	285 680 540,57
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-454 816,12	19 547 679,93
Tilikauden yli-/alijäämä	19 771 474,17	-20 002 496,05
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 018 868,70	1 090 319,64
Poistoero	1 018 868,70	1 090 319,64
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	426 040,00
Muut pakolliset varaukset	0,00	426 040,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	4 363 429,00	1 510 787,04
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 363 429,00	1 510 787,04
VIERAS PÄÄOMA	336 680 717,11	416 767 533,86
Pitkäaikainen vieras pääoma	206 143 357,00	204 276 291,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	206 143 357,00	204 276 291,00
Lyhytaikainen vieras pääoma	130 537 360,11	212 491 242,86
Joukkovelkakirjalainat	35 000 000,00	94 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	42 503 441,29	37 213 943,25
Lainat muilta luotonantajilta	15 446 190,40	14 049 043,19
Saadut ennakot	2 722 775,30	4 296 003,36
Ostovelat	11 852 016,37	28 867 978,30
Muut velat	2 326 037,91	2 257 881,43
Siirtovelat	20 686 898,84	31 806 393,33
VASTATTAVAA	607 304 514,43	705 020 404,99

3.4 Konsernilaskelmat

Konsernin tuloslaskelma, 1 000 e	2023	2022
Toimintatuotot	318 816	597 024
Toimintakulut	-440 828	-1 094 042
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	8 279	717
Toimintakate	-113 733	-496 301
Verotulot	211 075	378 997
Valtionosuudet	20 813	180 435
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 044	580
Muut rahoitustuotot	3 948	5 121
Korkokulut	-11 840	-5 413
Muut rahoituskulut	-1 626	-8 283
Rahoitustuotot ja -kulut	-7 473	-7 994
Vuosikate	110 683	55 137
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-44 736	-55 052
Omistuksen eliminointierot	0	119
Arvonalentumiset	-1 374	-1 527
Poistot ja arvonalentumiset	-46 110	-56 460
Tilikauden tulos	64 573	-1 323
Tilinpäätössiirrot	-5	0
Tilikauden verot	-8 522	-3 619
Laskennalliset verot	-884	309
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-821	270
Tilikauden yli-/alijäämä	54 341	-4 363

Konsernin rahoituslaskelma, 1 000 e	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	110 683	55 137
Tilikauden verot	-8 522	-3 619
Tulorahoituksen korjauserät	-9 318	-5 132
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-74 678	-113 703
Rahoitusosuudet investointimenoihin	462	2 752
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 848	21 407
Toiminnan ja investointien rahavirta	24 474	-43 158
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-14	-17
Antolainasaamisten vähennykset	19	8
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 581	107 114
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-91 691	-78 470
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-75 614	111 378
Oman pääoman muutokset		0
Muut maksuvalmiuden muutokset	26	
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	583	190
Vaihto-omaisuuden muutos	39 319	2 082
Saamisten muutos	-28 608	-2 820
Korottomien velkojen muutos	-14	12 264
Rahoituksen rahavirta	-55 400	151 728
Rahavarojen muutos	-30 926	108 570
Rahavarat 31.12.	65 675	171 584
Rahavarat 1.1.	96 601	63 014
Rahavarojen muutos	-30 926	108 570

Konsernitase, 1 000 e	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	825 834	930 483
Aineettomat hyödykkeet	9 688	12 752
Aineettomat oikeudet	7 693	8 508
Muut pitkävaikutteiset menot	1 775	2 189
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	212	2 047
Konserniliikearvo	8	8
Aineelliset hyödykkeet	699 648	810 503
Maa- ja vesialueet	90 824	91 469
Rakennukset	253 863	342 355
Kiinteät rakenteet ja laitteet	293 581	262 831
Koneet ja kalusto	10 895	23 308
Muut aineelliset hyödykkeet	2 112	1 453
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	48 373	89 086
Sijoitukset	116 498	107 228
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	53 628	46 113
Muut osakkeet ja osuudet	57 544	55 749
Muut lainasaamiset	5 151	5 166
Muut saamiset	175	199
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	8 678	5 123
Valtion toimeksiannot	4 374	1 926
Lahjoitusrahastojen varat	4 305	1 634
Muut toimeksiantojen varat	0	1 563
VAIHTUVAT VASTAAVAT	149 577	329 069
Vaihto-omaisuus	6 189	6 772
Aineet ja tarvikkeet	2 297	2 211
Keskeneräiset tuotteet	1 976	2 524
Muu vaihto-omaisuus	1 916	2 037
Saamiset	77 713	150 713
Pitkäaikaiset saamiset	9 348	17 126
Lainasaamiset	3 944	8 333
Laskennalliset verosaamiset	1 758	1 950
Muut saamiset	3 472	6 819
Siirtosaamiset	173	23
Lyhytaikaiset saamiset	68 365	133 586
Myyntisaamiset	31 269	48 951
Lainasaamiset	108	334
Muut saamiset	3 596	19 803
Siirtosaamiset	33 392	64 499
Rahoitusarvopaperit	54 293	32 483
Osakkeet ja osuudet	1 453	1 079
Joukkovelkakirjalainasaamiset	125	125
Muut arvopaperit	52 715	31 280
Rahat ja pankkisaamiset	11 382	139 101
VASTAAVAA	984 090	1 264 675

Konsernitase, 1 000 e	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	371 583	345 694
Peruspääoma	245 925	285 681
Muut omat rahastot	672	667
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	70 646	63 711
Tilikauden yli-/alijäämä	54 341	-4 364
VÄHEMMISTÖOSUDET	5 038	3 928
PAKOLLISET VARAUKSET	0	4 357
Muut pakolliset varaukset	0	4 357
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	8 737	5 560
Valtion toimeksiannot	4 374	2 280
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 363	1 716
Muut toimeksiantojen pääomat	0	1 563
VIERAS PÄÄOMA	598 731	904 257
Pitkäaikainen vieras pääoma	405 613	469 026
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	307 950	417 162
Lainat muilta luotonantajilta	48 075	3 669
Saadut ennakot	3	3
Muut velat	39 310	38 609
Laskennalliset verovelat	10 275	9 583
Lyhytaikainen vieras pääoma	193 118	436 109
Joukkovelkakirjalainat	35 000	130 248
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	51 362	117 787
Saadut ennakot	5 887	8 268
Ostovelat	29 904	70 070
Muut velat	14 251	17 301
Siirtovelat	56 714	92 528
VASTATTAVAA	984 090	1 264 675

3.5 Kaupungin ja konsernin tunnusluvut

Tunnusluvut	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022	Konserni 2023	Konserni 2022
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	20,3	8,4	72,3	54,6
Vuosikate/Poistot, %	170,7	20,3	240,0	97,5
Vuosikate, euroa/asukas	603	64	1 403	694
Asukasmäärä	78 876	79 434	78 876	79 434
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 e	-27 040	-82 499	-145 834	-217 612
Investointien tulorahoitus, %	157,8	15,6	149,1	49,7
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,2	1,8	0,7
Kassan riittävyys, pv	37	15	38	48
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	44,0	40,9	38,5	27,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	120,0	67,4	107,7	77,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 e	19 317	-455	124 986	59 347
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	245	-6	1 585	747
Lainakanta 31.12., 1 000 e	299 093	349 539	442 387	668 867
Lainakanta 31.12./asukas	3 792	4 400	5 609	8 420
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 e	314 176	360 564	488 082	720 424
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	3 983	4 539	6 188	9 069
Lainasaamiset 31.12., 1 000 e	43 700	95 768	5 151	5 166
Henkilöstön lukumäärä	2 732	2 915	3 467	7 233

4 Liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja –menetelmät, sekä jaksotusperiaatteet ja – menetelmät

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla, poikkeuksena ent. Kuusankosken kaupungin arvo ja taide-esineet, jotka on arvostettu vakuutusarvoon. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa. Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseessa hankintamenoon. Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan määräisenä. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja, ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole liitetietoina ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 5, 10, 14, 16, 17, 18, 29, ja 43. Konsernin liitetietoina esitetään yleisohjeen mukaisesti seuraavat liitetiedot: 6 – 8, 12, 13, 19 (maa- ja vesialueet), 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ja 41.

Konsernitili

Kaupungin kuntakonsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahoissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta. Vastaavasti rahoja ja pankkisaamia vähentänyt muun yhteisön negatiivinen tilin saldo on esitetty vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisena lainasaamisena. Konsernitilin kokonaislimiitti on 16 milj. euroa.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 13,89 milj. euroa, joka jakautuu lainoihin muilta luotonantajilta 15,45 milj. euroa ja lainasaamisiin 1,56 milj. euroa. Konsernitilin vaikutus heijastuu myös rahoituslaskelman eriin. Saamisten muutokseen konsernitili vaikuttaa 2,83 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi 7,82 milj. euroa), lyhytaikaisten lainojen muutokseen vaikutus on 1,40 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi -53,61 milj. euroa).

Johdannaissopimusten käsittely

Kouvolan kaupungin pitkäaikaisen lainasalkun koko tilinpäätöshetkellä on 229,2 milj. euroa. Kiinteäkorkoisia lainoja on 140,2 milj. euron edestä ja vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvää korkoriskiä on lisäksi rajattu koronvaihtosopimuksilla, joiden määrä vuodenvaihteessa on kaikkiaan 45 milj. euroa (19,6 % lainakannasta). Kaikki Kouvolan kaupungin korkojohdannaissopimukset on tehty suojaustarkoituksessa eikä mitään erityisiä purkuehtoja sopimuksissa ole. Kaupungin lainasalkun suojausaste (pitkäaikainen korkositoumus mukaan lukien korkojohdannaiset) on tilinpäätöshetkellä 77,7 % (vuotta aiemmin 77,6 %).

Pysyvien vastaavien arvonalennukset

Kohde	Perustelu	Tasearvo	Arvonalennus	Tasearvo 31.12.2023
Marjoniemen terveysasema	Poistettu käytöstä	346 366,93	346 366,93	0,00
Kunnantalo Elimäki	Poistettu käytöstä	138 353,74	138 353,74	0,00
Terveysasema Elimäki	Poistettu käytöstä	854 099,06	854 099,06	0,00
Palomäen hyppyrimäki, iso betonimäki ja tuomaritorni	Poistettu käytöstä	31 352,81	31 352,81	0,00
Huoltorakennus pallokenttä, Voikkaa	Poistettu käytöstä	3 184,90	3 184,90	0,00
Uimala Haukkavuori	Poistettu käytöstä	5 060,96	5 060,96	0,00
Yhteensä		1 378 418,40	1 378 418,40	0,00

Hyvinvointialueelle siirtyneiden omaisuus- ja pääomaerin käsittely

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain (616/2021) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Ohjeistuksen mukaan kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Voimaantulolain mukaan kokonaisuudessaan hyvinvointialueelle siirtyi Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä (Kymsote). Lisäksi vapaaehtoisesta Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymästä on siirtynyt hyvinvointialueelle omaisuutta ja toimintaa voimaantulolain mukaisesti. Muutokset vaikuttivat vähentävästi kaupungin avaavan taseen kuntayhtymäosuuksiin -40,2 milj. euroa, peruspääomaan -39,8 milj. euroa ja siirtovelkoihin -0,4 milj. euroa.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Osakeyhtiöalakerneina on yhdistelty KSS Energia, Kouvola Innovation ja Eduko-konserni. Kouvolan Asunnot Oy ei laadi konsernitilinpäätöstä, mutta sen tytäryhtiö Asunto Oy Elopuiisto on yhdistelty. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaksi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernin kannalta olennaiset kaupungin kuudesta osakkuusyhteisöstä, tänä vuonna viisi yhteisöä, sekä alakerneihin yhdistelty.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta laadittaessa. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä. Samoin konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty siltä osin, kun ne ovat tiedossa. Konsernin sisäiset liittymismaksut on eliminoitu.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kaupungin ja yhdistettyjen kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Eliminointierot on pääsääntöisesti kohdistettu tilikaudelle.

KSS Energian konsernitilinpäätös on laadittu hankintamenomenetelmällä. Tytäryhtiöiden hankintamenon ja hankittua osuutta vastaavan oman pääoman ero on osittain kohdistettu pysyviin vastaaviin ja osittain esitetty konserniliikearvona. Sähkön siirto- ja jakeluverkostoon kohdistetut erät on poistettu kyseisen erän poistosuunnitelman mukaan, ja ne ovat tulleet kokonaisuudessaan poistetuksi 31.12.2020 mennessä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa, sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivisia vähemmistöosuuksia ei ole erotettu.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu kaupungin suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt on yhdistelty sovelletulla pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Osakkuusyhtiö Kiinteistö Oy Korian Porttia ei ole tänä vuonna yhdistelty puuttuneiden tilinpäätöstietojen takia. Muita osakkuusyhteisöjä ei yhdistelty, koska yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Yhdistelemättömien osakkuusyhteisöjen osakkeet ja osuudet on siirretty muihin osakkeisiin ja osuuksiin.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on uuden yleisohjeen mukaisesti jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotuseriaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotuseriaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Kouvolan Hansapysäköinti Oy:n osakkeita on myyty tilikauden aikana. Omistusprosentti 33,24 pieneni 32,16 prosenttiin ja äänivalta 63,1 pieneni 62,5 prosenttiin. Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä (Kymsote) siirtyi hyvinvointialueelle. Kaakkois-Suomen Sosiaalialan Osaamiskeskus Oy:n (Socom Oy:n) osakkeet myytiin Kymenlaakson hyvinvointialueelle.

Korjaukset vertailuvuoden tietoihin

Tilikaudella ei ole tehty korjauksia vertailuvuoden tietoihin.

Hyvinvointialueelle siirtyneiden omaisuus- ja pääomaerien aiheuttamat muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannuttamisesta annetun lain (616/2021) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Omaisuusjärjestelyt vaikuttavat siihen, mitkä yhteisöt on yhdistelty kuntakonsernin konsernitilinpäätökseen, ja siten myös konsernitilinpäätöksen oikaisu- ja eliminointikirjauksiin.

Voimaannuttamislain mukaan hyvinvointialueelle siirtyi konserniin kuuluvista yhteisöistä kokonaisuudessaan Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä (Kymsote). Lisäksi vapaaehtoisesta Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymästä on siirtynyt hyvinvointialueelle omaisuutta ja toimintaa voimaannuttamislain mukaisesti.

Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan -246,0 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -135,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -28,5 milj. euroa.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Yleishallinto	28 199 433,82	20 893 954,86	4 380 828,13	6 581 141,36
Sosiaali- ja terveystoiminta	0,00	272 649 246,24	0,00	974 631,32
Kasvatus-, opetus- ja nuorisotoiminta	34 888 747,57	33 901 384,29	3 446 024,35	2 907 803,13
Kulttuuri- ja liikuntatoiminta	203 556 569,76	219 315 801,21	12 869 640,83	14 003 233,78
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	13 518 770,70	17 879 895,94	10 612 945,31	9 828 754,08
Toimitila- ja vuokrauspalvelut	38 652 094,56	32 384 015,63	16 224 711,76	17 159 375,30
Toimintatuotot yhteensä	318 815 616,42	597 024 298,17	47 534 150,38	51 454 938,97

7. Verotulojen erittely	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Kunnan tulovero	157 373 693,01	314 412 516,91
Osuus yhteisöveron tuotosta	24 935 052,02	36 546 466,02
Kiinteistövero	30 264 747,49	30 015 548,10
Verotulot yhteensä	212 573 492,52	380 974 531,03

8. Valtionosuuksien erittely	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	12 706 933,00	143 576 773,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	13 395 156,00	15 182 808,00
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	1 250 000,00	1 350 000,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-7 642 507,00	-7 243 029,00
Verotulomenetysten kompensatiot	13 075 248,00	42 845 582,00
Valtionosuudet yhteensä	18 139 674,00	179 179 326,00

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Omaisuuksiluokat ja poistoajat vuosina	ennen vuotta 2013 hankitut hyödykkeet	vuonna 2013 ja sen jälkeen hankitut hyödykkeet	Poisto- menetelmä
Aineettomat oikeudet	5	2 - 5	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot			
Kehittämismenot	2	2	Tasapoisto
Liikearvo	2	2	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön			
- tiehankkeisiin	15	15	Tasapoisto
- ratahankkeisiin	30	30	Tasapoisto
- väylähankkeisiin	max 10	max 10	Tasapoisto
Osake- ja vuokrahuoneistojen peruseräparannusmenot	5	5	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	2	2	Tasapoisto
Rakennukset			
Asuinrakennukset	40	30	Tasapoisto
Hallinto- ja laitusrakennukset	40	20	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30	20	Tasapoisto
Muut rakennukset	30	20	Tasapoisto
Talousrakennukset	15	10	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Maa- ja vesirakenteet	15 - 20	10 - 15	Tasapoisto
Johtoverkostot ja laitteet	10 - 40	10 - 30	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10	10 - 15	Tasapoisto
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	10	4	Tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	3 - 10	3 - 5	Tasapoisto

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 30 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi. Peruseräparannusmeno on lisätty poistamattomaan hankintamenuun vuoteen 2016 asti, vuodesta 2017 alkaen poistosuunnitelman mukaisesti.

Osallistuessa toisen yhteisön väylähankkeisiin sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoaikoja. Jollei voida luotettavalla tavalla arvioida vaikutusaikaa, poistetaan hankintameno enintään 10 vuodessa.

12. Pakollisten varausten muutokset	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	0,00	11 620 000,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	-11 620 000,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	0,00	11 620 000,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu	3 931 045,61	4 222 289,33	0,00	0,00
HVA muutos	-3 931 045,61	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	0,00	4 222 289,33	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-291 243,72	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	3 931 045,61		
Melan valtionkorvauksen takaisinperintä 1.1.	426 040,00	426 040,00	426 040,00	426 040,00
Vähennykset tilikaudella	-426 040,00	0,00	-426 040,00	0,00
Melan valtionkorvauksen takaisinperintä 31.12.	0,00	426 040,00	0,00	426 040,00
13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	879 435,38	479 678,31	1 273 176,22	345 252,12
Rakennusten luovutusvoitot	294 483,16	5 326 440,41	294 483,16	1 146 930,40
Osakkeiden luovutusvoitot	0,00	30 535,66	0,00	972,62
Muut luovutusvoitot	141 874,43	101 268,67	28 911,29	9 080,65
Luovutusvoitot yhteensä	1 315 792,97	5 937 923,05	1 596 570,67	1 502 235,79
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	13 926,79	53 440,07	942,12	53 440,07
Rakennusten luovutustappiot	83 914,36	1 155 284,47	0,00	4 928,75
Osakkeiden luovutustappiot	8 760,46	18 795,60	8 190,92	-990,86
Muut luovutustappiot	11 281,80	1 207,85	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	117 883,41	1 228 727,99	9 133,04	57 377,96
15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely			Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä			5 400 000,00	8 004 250,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä			1 326 228,29	1 027 267,17
Yhteensä			6 726 228,29	9 031 517,17

4.3 Taseen liitetiedot

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	105 053,25	1 674 850,06	0,00	1 779 903,31
Lisäykset tilikauden aikana	7 578,90	512 848,22	193 674,93	714 102,05
Tilikauden poisto	-62 400,49	-796 183,94	0,00	-858 584,43
Poistamaton hankintameno 31.12.	50 231,66	1 391 514,34	193 674,93	1 635 420,93
Kirjanpitoarvo 31.12.	50 231,66	1 391 514,34	193 674,93	1 635 420,93

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	82 101 646,09	152 040 409,89	118 476 139,62	584 623,27	1 307 592,21	33 664 689,25	388 175 100,33
Lisäykset tilikauden aikana	2 996 352,74	4 201 102,94	7 954 051,82	75 654,26	635 600,00	10 913 590,45	26 776 352,21
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-72 165,91	-86 000,00	0,00	0,00	-304 055,00	-462 220,91
Vähennykset tilikauden aikana	-1 004 027,33	-43 061,84	0,00	0,00	0,00	0,00	-1 047 089,17
Siirrot erien välillä	0,00	288 851,28	25 498 690,94	0,00	0,00	-25 787 542,22	0,00
Tilikauden poisto Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	-11 279 668,50	-14 115 807,73	-234 599,78	0,00	0,00	-25 630 076,01
Poistamaton hankintameno 31.12.	84 093 971,50	143 762 110,42	137 722 013,69	425 677,75	1 943 192,21	18 486 682,48	386 433 648,05
Kirjanpitoarvo 31.12.	84 093 971,50	143 762 110,42	137 722 013,69	425 677,75	1 943 192,21	18 486 682,48	386 433 648,05

Maa- ja vesialueet erittely	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 748 152,36	1 743 917,07	145 811,38	119 029,12
Muut maa- ja vesialueet	89 076 088,09	89 725 043,10	83 948 160,12	81 982 616,97
Maa- ja vesialueet yhteensä	90 824 240,45	91 468 960,17	84 093 971,50	82 101 646,09

Pysyvien vastaavien sijoitukset Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisö-osakkeet ja -osuudet	Kuntayhtymä-osuudet	Osakkuus-yhteisöosakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno	94 404 240,64	5 749 536,88	40 270 418,12	17 366 067,81	157 790 263,45
HVA muutos	0,00	0,00	-40 175 515,59	0,00	-40 175 515,59
Hankintameno 1.1.	94 404 240,64	5 749 536,88	94 902,53	17 366 067,81	117 614 747,86
Lisäykset	3 000 000,00	0,00	0,00	121 440,00	3 121 440,00
Vähennykset	-56 590,92	-6 600,00	0,00	0,00	-63 190,92
Hankintameno 31.12.	97 347 649,72	5 742 936,88	94 902,53	17 487 507,81	3 058 249,08
Kirjanpitoarvo 31.12.	97 347 649,72	5 742 936,88	94 902,53	17 487 507,81	3 058 249,08

Pysyvien vastaavien sijoitukset Jvk-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	92 709 214,09	5 289 567,93	97 998 782,02
Lisäykset	176 642,87	14 433,76	191 076,63
Vähennykset	-52 115 904,37	0,00	-52 115 904,37
Hankintameno 31.12.	40 769 952,59	5 304 001,69	46 073 954,28
Kirjanpitoarvo 31.12.	40 769 952,59	5 304 001,69	46 073 954,28

20. Omistukset tytäryhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Anjalankosken Jäähalli Oy	0936118-7	96,08	96,08	269 262,91	8 592,59	15 037,40
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	2369983-8	60,98	61,01	1 994 323,29	2 211 809,15	356 673,22
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	0211764-0	58,95	58,95	262 644,19	41 995,36	1 366,84
Kiinteistö Oy Korianjousi	0158402-8	58,30	58,30	1 280,88	33 461,40	27,55
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	0284330-0	100,00	100,00	116 834,54	199 937,93	-11 023,75
Kiinteistö Oy Madekuja 1	0452645-6	68,09	68,09	584 751,27	81 617,34	0,00
Kiinteistö Oy Päätie 19	0932272-7	100,00	100,00	630 986,03	9 310,80	9 911,02
Kouvola Innovation Oy (alakovernitp)	2221859-6	100,00	100,00	10 199 613,85	5 017 648,03	-556 072,34
Kouvolan Yritystilat Oy	2413977-9		100,00	9 190 856,42	2 335 865,31	-212 266,63
Railgate Finland Oy	3193538-6		100,00	1 033 153,83	350 648,29	-307 292,03
Kouvolan Ammattiopisto Oy (alakovernitp)	3213129-1	60,00	60,00	2 198 535,21	2 774 838,26	851 221,58
EduKo koulutus- ja yrityspalvelut Oy	2752232-7		60,00	4 783,50	396 848,56	-99 221,85
Kouvolan Asunnot Oy	0512766-8	100,00	100,00	19 154 408,98	98 820 045,23	341 236,95
Asunto Oy Elopuisto	0609417-5		84,10	113 321,75	28 563,13	-1 015,93
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy	2644196-3	100,00	100,00	3 666 125,01	407 027,82	111 603,62
Kouvolan Hansapysäköinti Oy (äänivalta 62,5 %)	1524078-7	32,16	32,16	980 814,87	2 974,57	-2 690,29
Kouvolan Teatteri Oy	2235738-5	100,00	100,00	507 736,61	487 952,17	1 271,41
Kouvolan Vesi Oy	2125434-1	100,00	100,00	49 374 086,70	53 217 830,78	244 498,13
KSS Energia Oy (alakovernitp)	0877511-8	100,00	100,00	85 871 329,68	159 602 798,17	30 357 472,49
KSS Lämpö Oy	0161040-9		100,00	19 377 918,37	30 766 631,01	2 082 880,05
KSS Rakennus Oy	1654027-1		100,00	1 491 962,67	4 334 501,03	423 232,61
KSS Verkko Oy **)	1950357-2		97,74	13 065 323,43	51 459 468,46	3 361 742,19
Suomen Energia-Urakointi Oy	1108971-7		100,00	5 625 256,52	3 112 493,41	-455 046,24
Voimakymi Oy	1008027-8		100,00	8 100,00	0,00	0,00
Kuusankosken Tennishalli Oy	0480737-0	86,99	87,02	237 646,85	7 285,90	-7 981,14

21. Omistukset kuntayhtymissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Kymenlaakson liitto	0206714-5	49,83	49,83	446 627,68	320 263,26	-24 319,57
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	0125920-9	5,80	5,80	233 373,39	1 812,41	-33 615,83

22. Omistukset muissa yhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (alakonsernitp)	2472908-2	24,50	24,50	9 208 993,46	6 944 652,09	1 277 386,27
Disec Oy	2050571-9		24,50	*)	*)	*)
Saimaa Stadiumi Oy	2671378-9		24,50	*)	*)	*)
Kiinteistö Oy Korian Portti **)	0817616-6	39,92	39,92	742 377,59	8 549,71	1 140,12
Kouvola Innovation Oy (Innovationin alakonsernitp)						
Kohoa Synergiakeskus Oy			50,00	920 403,20	2 177 762,74	-39 751,65
Kouvolan Yritystilat Oy (Innovationin alakonsernitp)						
Kiinteistö Oy Ksnk Kiltakuja 1	1840379-9		39,07	409 057,59	12 912,15	-166,92
KSS Energia (alakonsernitp)						
Kymin Voima Oy **)	0763405-7		24,00	4 074 193,33	2 256 488,45	-138,98
Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	2425368-6	49,00	49,00	12 354 835,82	28 836 247,90	681 645,18
Kymenlaakson Jäte Oy (alakonsernitp)	1093000-9	47,00	47,00	8 682 339,14	5 652 735,59	465 251,12
Ekokaari Oy	2840058-3		47,00	2 158 032,26	255 416,53	149 099,70
Kymenlaakson Orkesteri Oy	1519805-6	33,50	33,50	16 963,51	186 933,16	-57 459,14
Kymenlaakson Sähkö Oy	0128951-2	20,66	20,66	18 650 416,34	46 035 642,57	4 689 746,68
Yhdistelemättömät						
Anjalankosken Painotalo Oy **)	0846228-5	22,59	22,59	306 816,42	35 887,85	2 568,91
Asunto Oy Anjalantie 2 (päiväkotitilat)	0163242-1	31,26	31,26	52 651,09	14 047,22	2,40
Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli (hoitokoti) **)	0875751-8	30,57	30,57	266 831,52	2 525,82	-1 351,52
Asunto Oy Elimäen Napansäde (osaomistus) **)	1973038-8	40,59	40,59	458 906,27	92 339,40	0,00
Asunto Oy Kouvolan Eväkujankaari **)	0796916-4	34,67	34,67	453 685,19	2 084,08	16,71
Asunto Oy Lohitie 5	0745855-9	33,27	33,27	561 690,47	2 630,87	14,25
Asunto Oy Siltapuisto 1	0161699-0	26,04	30,57	63 746,97	19 687,35	0,00
Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus ***)	0370608-4	32,80	32,80	71 710,92	2 236,25	3 392,60
Kouvolan Asunnot Oy						
Asunto Oy Aron-Kara I	0798308-9		48,48	621 822,28	12 538,56	5 787,87
Asunto Oy Enärivi	0839763-9		40,77	186 371,46	105,83	42,41
Asunto Oy Huusarinmäki	0163249-9		30,39	109 138,79	22 603,68	864,88
Asunto Oy Kaipiaistensato	0681522-7		40,72	178 814,33	16 697,11	440,46
Asunto Oy Kasakkakara	0718618-6		23,10	241 228,33	9 217,49	576,16
Asunto Oy Kataja-Haikula	0683158-5		34,08	227 997,13	47 821,84	-14 489,66
Asunto Oy Kimmelmani	0612121-7		45,38	236 445,18	51 426,68	239,09
Asunto Oy Kirkkovourentie 2	0163260-8		48,51	121 322,79	2 794,49	22,23
Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju	0304048-9		39,02	16 028,37	911,07	210,67
Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10	0738682-3		27,06	158 035,44	33 991,27	5 818,77
Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto	0724513-1		25,00	267 086,48	1 382,94	722,49
Asunto Oy Naakanhovi	0582939-5		21,40	210 519,75	1 195,40	684,23
Asunto Oy Puutarhurinjousi	0738055-2		29,28	276 526,69	3 010,15	759,10
Asunto Oy Rivikolkka	0695765-5		21,95	47 120,73	60,23	-158,14
Asunto Oy Silmuntie	0218518-4		27,85	95 139,65	5 560,83	2,61
Asunto Oy Suolasenkoski	0764995-3		23,72	233 828,93	10 478,63	-1 272,86
Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo	0218509-6		27,86	23 777,80	36 082,49	11,94
Kiinteistö Oy Elimäen Kasarmiaukio	1636208-1		31,00	6 490,28	289 897,40	7,77
Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy **)	0161530-6	21,57	21,57	51 300,71	2 185,47	1 170,44
Kymen Vesi Oy (äänivalta 18 %) (omistusyhteisyhteisö)	2081160-1	32,65	32,65	14 533 017,51	20 252 512,18	822,68

*) tiedot sisältyvät alakonsernin lukuihin

**) vuoden 2022 tiedot

***) vuoden 2020 tiedot

23. Saamisten erittely	Kaupunki 2023 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2023 Lyhytaikaiset	Kaupunki 2022 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2022 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	613 474,45	0,00	318 153,71
Lainasaamiset	2 087 175,28	1 555 555,86	2 087 175,28	5 353 384,94
Muut saamiset	6 085,61	0,00	8 217,23	0,00
Siirtosaamiset	0,00	144 102,46	0,00	229 273,89
Yhteensä	2 093 260,89	2 313 132,77	2 095 392,51	5 900 812,54
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	2 541,16	0,00	805 763,29
Yhteensä	0,00	2 541,16	0,00	805 763,29
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	148 176,84	0,00	1 481,00
Yhteensä	0,00	148 176,84	0,00	1 481,00
Saamiset yhteensä	2 093 260,89	2 463 850,77	2 095 392,51	6 708 056,83
24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Ennakkomenot	0,00	0,00	149 901,12	0,00
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0,00	0,00	149 901,12	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	262 464,12	1 000 077,96	370 853,29	1 108 467,13
Verosaamiset	732 935,71	70 637,40	0,00	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	547 134,87	1 214 941,60	530 947,86	453 153,86
Ennakkomenot	215 561,16	959 603,28	20 535,75	40 862,03
Valtion tuet ja avustukset	1 022 024,04	5 168 887,17	1 022 024,04	1 447 298,98
EU-tuet ja -avustukset	941 271,77	1 802 367,74	137 120,22	1 443 389,56
Projektisaamiset	703 753,78	802 872,00	455 355,34	413 921,46
Muut siirtosaamiset, konsernin keskinäiset	0,00	0,00	35 713,29	3 325,00
Laskuttamaton myynti	14 335 222,12	17 060 627,20	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset	14 805 210,72	36 441 980,14	242 642,38	413 474,11
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	33 565 578,29	64 521 994,49	2 815 192,17	5 323 892,13

25. Oman pääoman erittely	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Peruspääoma	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57
HVA muutos	-39 755 699,00	0,00	-39 755 699,00	0,00
Peruspääoma 1.1.	245 924 841,57	285 680 540,57	245 924 841,57	285 680 540,57
Peruspääoma 31.12.	245 924 841,57	285 680 540,57	245 924 841,57	285 680 540,57
Rakennusrahasto 1.1.	552 926,27	552 926,27	0,00	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	552 926,27	552 926,27	0,00	0,00
Muu oma rahasto 1.1.	114 310,17	114 310,16	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	5 041,01	0,00	0,00	0,00
Muu oma rahasto 31.12.	119 351,17	114 310,16	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	59 346 508,69	63 710 620,28	-454 816,12	19 962 378,32
HVA muutos	11 299 094,99	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	70 645 603,68	63 710 620,28	-454 816,12	19 962 378,32
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	-0,01	0,00	0,00	-414 698,39
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	70 645 603,67	63 710 620,28	-454 816,12	19 547 679,93
Tilikauden yli-/alijäämä	54 340 581,75	-4 364 111,59	19 771 474,17	-20 002 496,05
Oma pääoma yhteensä	371 583 304,43	345 694 285,70	265 241 499,62	285 225 724,45

Oman pääoman muutoksena vuodelle 2022 kirjattiin Kymsoten takautuvasti vuosilta 2019–2021 laskuttama vammaisten lasten aamu- ja iltapäivähoito sekä loma-ajanhoito 0,4 milj. euroa.

Konsernin edellisten tilikausien yli-/alijäämän avaavan taseen muutosten laskelma

	milj. euroa
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2022	59,35
Kymsote siirtynyt hyvinvointialueelle	11,12
Kymsote pysyvät vastaavat	0,05
Hyvinvointialueelle siirtyneet palautuskelvottomat liittymismaksut	0,13
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.2023	70,65

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät

	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-454 816,12	19 547 679,93
Tilikauden yli-/alijäämä	19 771 474,17	-20 002 496,05
Kertynyt poistoero 31.12.	1 018 868,70	1 090 319,64
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	20 335 526,75	635 503,52

27. Pitkäaikaiset velat

	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Velat, jotka eräännyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	139 120 845,85	141 278 506,92	64 468 201,00	66 079 473,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	139 120 845,85	141 278 506,92	64 468 201,00	66 079 473,00

28. Joukkovelkakirjalainat		Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Lyhytaikainen kuntatodistus, OP Yrityspankki Oyj		13 000 000,00	50 000 000,00
Lyhytaikainen kuntatodistus, Svenska Handelsbanken		0,00	30 000 000,00
Lyhytaikainen kuntatodistus, Nordea Bank Abp		12 000 000,00	0,00
Lyhytaikainen kuntatodistus, Kuntarahoitus Oyj		10 000 000,00	14 000 000,00
Joukkovelkakirjalainat yhteensä		35 000 000,00	94 000 000,00

30. Vieras pääoma	Kaupunki 2023 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2023 Lyhytaikaiset	Kaupunki 2022 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2022 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	15 446 190,40	0,00	14 049 043,19
Ostovelat	0,00	3 409 192,95	0,00	5 027 074,21
Yhteensä	0,00	18 855 383,35	0,00	19 076 117,40
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	15 500 331,67
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	11 699 773,04
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	27 200 104,71
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0,00	222 994,51	0,00	116 337,31
Siirtovelat	0,00	12 673,53	0,00	19 039,16
Yhteensä	0,00	235 668,04	0,00	135 376,47

31. Sekkitililimiitti	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	16 000 000,00	16 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	5 129 492,71	10 515 272,75

32. Muiden velkojen erittely	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Muut velat				
Liittymismaksut	39 309 359,78	38 608 629,85	0,00	0,00
Muut velat	377,00	377,00	0,00	0,00
Muut velat yhteensä	39 309 736,78	38 609 006,85	0,00	0,00

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Verovelat	4 211 441,89	3 293 221,83	0,00	0,00
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	2 322 359,36	4 972 674,95	403 104,17	281 608,14
Lomapalkkajaksotukset	21 683 980,61	47 873 540,54	14 734 039,96	14 803 627,06
Korkojaksotukset	842 696,91	866 474,47	744 114,22	287 886,36
Muut siirtovelat, konsernin keskinäiset	0,00	0,00	0,00	11 699 773,04
Valtionosuusennakot	208 173,00	321 601,00	208 173,00	321 601,00
Muut siirtovelat	27 445 180,03	35 107 388,58	4 597 467,49	4 411 897,73
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	56 713 831,80	92 434 901,37	20 686 898,84	31 806 393,33

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 640 482,32	2 094 618,81	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	7 810 166,00	7 810 166,00	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	7 810 166,00	7 810 166,00	0,00	0,00
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	45 000 000,00	57 000 000,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet	8 204 000,00	8 021 000,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet yhteensä	8 204 000,00	8 021 000,00	0,00	0,00

4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

35.–37. Vakuudet	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Muut omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	2 000 000,00	20 156 876,13	0,00	0,00
Yrityskiinnitykset	1 500 000,00	30 500 000,00	0,00	0,00
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	0,00	3 878 956,04	0,00	0,00
Talletukset	149 064,78	149 064,78	149 064,78	149 064,78
Takaukset	350 000,00	13 295 822,50	0,00	0,00
Yhteensä	3 999 064,78	67 980 719,45	149 064,78	149 064,78

Muut omasta puolesta annetut vakuudet kohdassa on aikaisempiin vuosiin poiketen vuonna 2023 eliminoitu konsernin sisäiset vakuudet, vuoden 2022 vertailutietoa ei ole muutettu. Talletus 149 064,78 euroa esitettiin vuonna 2022 kohdassa Muiden puolesta annetut vakuudet ja on vuonna 2023 siirretty Omasta puolesta annetut vakuudet-ryhmään.

38. Vuokra- ja leasingvastuut	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Toimitilojen vuokravastuut	27 110 150,06	38 181 517,25	4 193 787,44	4 600 069,39
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	9 350,00	424 722,68	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	12 890,00	26 740,00	0,00	0,00
Vuokravastuut yhteensä	27 132 390,06	38 632 979,93	4 193 787,44	4 600 069,39
Vuokravastuista seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	8 016 824,74	15 481 775,59	1 574 447,55	1 181 871,39
Vuokravastuista kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut			77 615,09	64 728,29
Leasingvastuut yhteensä	18 562 530,21	12 924 919,08	10 889 283,40	6 424 968,80
Leasingvastuista seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	3 200 573,97	2 575 470,83	1 472 825,67	1 034 536,61
Leasingvastuista kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	7 314 826,03	3 462 924,42	7 314 826,03	3 462 924,42
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	45 694 920,27	51 557 899,01	15 083 070,84	11 025 038,19

Lisäksi leasingsopimukset, joiden rahoitus ei ole vielä alkanut. Sopimusten saldo 31.12.2023 yhteensä 35 711 457,12 euroa. Nämä sopimukset sisältyvät Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt-kohdan vastuisiin.

39.–40. Vastuusitoumukset	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Järjestelyjen tarkoitus				
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			203 737 667,19	194 088 890,87
Jäljellä oleva pääoma			112 819 919,78	106 295 600,80
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	15 798 240,34	18 372 620,34	15 798 240,34	18 372 620,34
Jäljellä oleva pääoma	7 735 796,63	8 299 973,79	7 735 796,63	8 299 973,79
			Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.			658 929 422,00	609 086 519,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.			524 524,00	352 225,00
41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
	Konserni 2023	Konserni 2022	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Järjestelyjen tarkoitus				
Sopimusvastuut				
Sitoumukset avustukseen	1 746 334,80	2 510 422,72	1 746 334,80	2 510 422,72
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	696 500,00	734 000,00	696 500,00	734 000,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	69 250 000,00	5 175 000,00	69 250 000,00	5 175 000,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	35 040 000,00	1 405 000,00	35 040 000,00	1 405 000,00
Palvelusopimukset *)	26 465 270,00	10 539 196,00	38 133 360,00	25 010 846,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	8 587 673,00	6 374 145,00	14 819 663,00	12 847 295,00
Ympäristövastuu, tonttien siivous	800 000,00	800 000,00	800 000,00	800 000,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	800 000,00	800 000,00	800 000,00	800 000,00
Sopimusvastuut yhteensä	98 261 604,80	19 024 618,72	109 929 694,80	33 496 268,72
*) Palvelusopimukseen sisältyy huleveisisopimukset, joiden vuosikustannus on noin 800 000 euroa ja ne ovat voimassa toistaiseksi.				
Arvonlisäveron palautusvastuu	570 329,86	15 159 025,33	0,00	0,00
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset 1. ryhmä				
Tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Koronvaihtosopimus 1, sopimusnro 1256171; Koronvaihtosopimus on tehty lainan (16771/13) korkoriskin suojaamiseksi. Sopimus on tehty 9/2013 alun perin 8 v. fwd starttina. Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta. Suoja päättyy 6.8.2023.				
Nimellisarvot	0,00	10 000 000,00	0,00	10 000 000,00
Käypä arvo	0,00	1 275,00	0,00	1 275,00
Koronvaihtosopimukset 2. ryhmä				
Koronvaihtosopimuksilla suojataan koko lainasalkkua.				
Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				

Koronvaihtosopimus 2, sopimusnro 1302615; 10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 24.1.2024.

Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Käypä arvo	54 278,00	126 403,00	54 278,00	126 403,00

Koronvaihtosopimus 3, sopimusnro 1333887; 10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 18.3.2024.

Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Käypä arvo	57 543,00	190 366,00	57 543,00	190 366,00

Koronvaihtosopimus 4, sopimusnro 32132; Sopimus on tehty 3/2014 alun perin 9 v. fwd startina. Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta. Suoja päättyy 18.3.2024.

Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Käypä arvo	47 129,21	165 918,22	47 129,21	165 918,22

Koronvaihtosopimus 5, sopimusnro 1302622; 10-vuotinen korkokattorakenteinen suoja. Yksiselitteisesti suojaava sopimus vaikkakin suoja ei kaikissa markkinatilanteissa ole niin tehokas kuin peruskoronvaihtosopimuksella. Suoja päättyy 24.1.2024.

Nimellisarvot	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
Käypä arvo	21 286,00	73 086,00	21 286,00	73 086,00

Koronvaihtosopimukset 3. ryhmä

Konserniyhtiöiden koronvaihtosopimuksilla suojataan lainasalkun vaihtuvan koron riskiä.

KSS Energia -konserni

Koronvaihtosopimus 6; Lainasalkun vaihtuvan koron riski on suojattu koronvaihtosopimuksilla, missä KSS Energia saa vaihtuvaa euribor kuuden kuukauden korkoa ja maksaa sovittua kiinteää korkoa. Sopimus 1 on voimassa kesäkuuhun 2025 asti, sopimukset 2 ja 3 kesäkuuhun 2031 asti ja sopimus 4 joulukuuhun 2030 asti. Sopimusten 2 - 3 voimassaoloaika alkaa 31.12.2023 jälkeen.

Nimellisarvot	53 000 000,00	53 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo	3 157 793,29	4 587 000,00	0,00	0,00

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä (Kymsote)

Koronvaihtosopimus 7; Käsitellään kirjanpidossa suojaavana. Sopimus on voimassa 13.6.2023 asti.

Nimellisarvot	0,00	3 624 830,30	0,00	0,00
Käypä arvo	0,00	-6 592,53	0,00	0,00

Koronvaihtosopimus 8; Käsitellään kirjanpidossa suojaavana. Sopimus on voimassa 30.6.2040 asti.

Nimellisarvot	0,00	77 674 935,00	0,00	0,00
Käypä arvo	0,00	14 366 703,24	0,00	0,00

Kouvola Innovation -konserni

Koronvaihtosopimus 9; Vaihtuva korko
-0,537 % ja kiinteä korko 2,55 %.
Sopimus on voimassa 27.12.2022 asti.

Nimellisarvot	0,00	1 617 647,20	0,00	0,00
Käypä arvo	0,00	-48 795,24	0,00	0,00
Koronvaihtosopimusten nimellisarvot yhteensä	88 000 000,00	179 299 765,30	35 000 000,00	45 000 000,00
Koronvaihtosopimusten käypä arvo yhteensä	3 338 029,50	19 504 158,93	180 236,21	557 048,22
Sähkötermiinit				
Käypä arvo	26 726 879,00	149 587 000,00	0,00	0,00

	Konserni
	tCO ₂
Päästöoikeudet 2023	
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	-10 092
Toteutuneiden päästöjen määrä	26 590
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	16 498
Päästöoikeudet 2021	tCO ₂
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	-8 764,00
Toteutuneiden päästöjen määrä	39 533,00
Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	30 769,00

4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Konsernipalvelut	149	152
Sivistys	2022	2139
Tekniikka ja ympäristö	561	624
Yhteensä	2 732	2 915

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
Kaakkois-Suomen Kokoomus ry	337,50	348,30
Keskustan Kouvolan Kunnallisjärjestö ry	7 214,40	8 208,68
Kokoomuksen Kouvolan Kunnallisjärjestö ry	13 917,54	15 049,59
Kouvolan Seudun Perussuomalaiset ry	7 060,95	7 778,15
Kouvolan Sitoutumattomat ry	160,00	135,10
Kouvolan Sosiaalidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry	17 649,70	18 805,00
Kouvolan Vihreät ry	4 808,40	6 006,00
Suomen Kristillisdem. KD Kouvolan kunnallisjärjestö ry	3 341,70	4 272,80
Kouvolan Vasemmistoliiton kunnallisjärjestö ry	3 384,00	4 034,00
liitin Keskustan Kuntayhdistys ry	243,00	67,50
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	58 117,19	64 705,12

45. Tilintarkastajan palkkiot	Kaupunki 2023	Kaupunki 2022
BDO Audiator Oy/BDO Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	29 152,25	25 090,00
Muut palkkiot	0,00	19 746,73
Palkkiot yhteensä	29 152,25	44 836,73

46. Intressitahotapahtumat

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu 3.7.2017 kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.4.2017 § 30. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden rahapalkkaa vastaavasta erokorvauksesta, joka on 31.12.2023 suuruudeltaan 177 433,80 euroa.

Apulaiskaupunginjohtajan kanssa on solmittu 6.2.2019 johtajasopimus, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 12.11.2018 § 150. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden rahapalkkaa vastaavasta erokorvauksesta, joka on 31.12.2023 suuruudeltaan 124 860,72 euroa.

Kouvolan kaupunki on antanut kokonaan omistamalleen tytäryhteisölle KSS Energia Oy:lle 17 500 000 euron pääomallainan ja 8 649 000 euron normaalin antolainan. Ensin mainittua on 31.12.2023 jäljellä 4 372 329,52 euroa ja jälkimmäistä 2 087 175,28 euroa. Lyhennysvapaat vuodet on myönnetty molemmille lainoille vuosille 2024–2026 (KH 31.10.2023 § 262). Kummankin lainan korko on markkinaehtoinen. KSS Energia Oy on menestyvä toimija toimialallaan eikä Kouvolan kaupungin arvion mukaan kumpaankaan lainaan sisälly merkittävää taloudellista riskiä. (Päätös KH 23.11.2009 § 585, KH 5.11.2012 § 374, KH 18.11.2019 § 390)

Kouvolan kaupungin 100 % omistamalle tytäryhteisölle Kouvolan Asunnot Oy:lle (aikaisemmin kuntien omat eri vuokrataloyhtiöt) on myönnetty 52 kpl antolainoja. Lainojen alkuperäinen pääoma on 2 370 486,55 euroa. 31.12.2023 lainoja on avoimena 1 423 193,05 euroa. Lainojen maturiteetit ovat pitkiä ja korko on matala (valtion 10 v. viitelainojen korko 31.12.). Korko ei ole varsinaisesti markkinaehtoinen, mutta ottaen huomioon, että kyse on kaupungin vuokrataloyhtiön pitkäaikaisista

osakaslainoista korkoperustetta voidaan pitää relevanttina. Korko määritettiin kaupunginhallituksessa 3.5.2010 § 155. Asuntoyhtiön toimimisen yleishyödyllisessä asuntotuotannossa ja toiminnanvakaan luonteen huomioiden Kouvolan kaupunki katsoo, ettei lainoihin sisälly suurta taloudellista riskiä. (Päätökset, jotka on tehty ennen kuntaliitosta "vanhojen" kuntien toimesta vuosina 1980–2007)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 18 581 000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 1.9.2029. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuoltoyhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (Päätös KV 9.6.2014 § 40, KH 18.8.2014 § 200, velkakirja 1.8.2014)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 8 000 000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 13.7.2028. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuoltoyhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (Päätös KV 21.5.2018 § 66, velkakirja 6/2018)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 6 000 000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 31.12.2029. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuoltoyhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (Päätös KV 27.5.2019 § 57, velkakirja 5/2019)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 %:sti omistamalleen tytäryhteisölle Kiinteistö Oy Asentajankatu 9:lle 187 294,07 euron suuruisen lainan. Sen aikaiset Kouvolan kaupungin viranhaltijat ovat sopineet kiinteistöosakeyhtiön kanssa, että laina korkoineen maksetaan pois, mikäli yhtiö joskus puretaan. Kyseessä on poikkeuksellinen lainajärjestely, joka liittyy ns. Pöyry-yhtiöiden asiaan. (Päätös Velkakirja 30.8.1996, KH 16.12.1996 § 730). Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9 on asetettu selvitystilaan, joka on alkanut 1.6.2023. Selvitystilassa yhtiön koko varallisuus ja sen velat siirtyvät omistajataholle ts. Kouvolan kaupungille. Tällöin omistuksen ja velkojen yhtyessä velka tulee kirjattavaksi alas ja kuitattavaksi saatua omaisuutta vastaan. Loppuselvytys on tehty 16.2.2024.

Alun perin Kouvolan seudun kuntayhtymä on tehnyt päätöksen 5 milj. euron korottoman pääomallainan myöntämisestä Kymenlaakson Ammattikorkeakoululle. Laina on sittemmin siirtynyt kuntayhtymältä Kouvolan kaupungin lainasaamisiin. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy:n osittaisjakautumisessa uudeksi velalliseksi tuli Kyamk-kiinteistöt Oy, joka on Kouvolan 49 %:sti omistama osakkuusyhtiö. Yhtiön laina erääntyy maksettavaksi bullettina 31.12.2043. Järjestelyt on tehty osana ammattikorkeakoulujen uudistusprosessia. Ammattikorkeakoulujen menojen rahoitus tulee valtiolta eikä kaupunki näin ollen näe suurta taloudellista riskiä lainajärjestelyn osalta. (Päätös KV 11.2.2008 § 58, KV 11.6.2012 § 62, KV 13.10.2014 § 83, velkakirjat 9.7.2008, 31.12.2010, 31.7.2012)

Kouvolan kaupunki on antanut 45 %:sti omistamalleen osakkuusyhtiölle Kymenlaakson Orkesteri Oy:lle 56 342,96 euron suuruisen avustusluonteisen pääomallainan. Lainan tavoitteena on ollut yhtiön pääomarakenteen parantaminen. Lainan korko ei ole markkinaehtoinen. Käytännössä pääomallainan ehtoihin liittyen korkoa eikä lyhennystä voida maksaa muuta kuin siinä tapauksessa, että yhtiöllä olisi voitonjakokelpoisia varoja. Yhtiön tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen, joten on mahdollista, ettei velkaa saada koskaan kuitattua. (Päätös KV 28.5.2001 § 61)

5 Eriytetyt laskelmat

5.1 Kilpailulain edellyttämät laskelmat

Kilpailulainsäädännön mukaan kunnan yksikön, joka harjoittaa kilpailla markkinoilla toimimista eli myy palveluita kunnan oman organisaation ulkopuolelle, tulee eriyttää tähän toimintaan kohdistuva kirjanpito. Kilpailulainsäädännön mukaan kunta ei saa alihinnoitella palveluita tai tuotteita eikä subventoida toisista palveluista saamallaan tuotoilla markkinoilla tarjottavien palveluiden hintaa ja siten vääristää kilpailua. Tätä kutsutaan markkinaperusteisuudeksi. Markkinaperusteisuudesta varmistuminen edellyttää käytännössä sitä, että kilpailullisesta toiminnasta syntyvät tuotot ja sen aiheuttamat kustannukset voidaan luotettavasti erottaa yhteisön muuhun toimintaan liittyvistä vastaavista eristä. Eriyttäminen on tehtävä, mikäli yksikön eriytettävän toiminnan liikevaihto on yli 40 000 euroa vuodessa.

Kustannuslaskennan periaatteet

Markkinaehtoinen toiminta on kirjanpidossa eriytetty kaupungin muusta toiminnasta omalla laskentatunnisteen osalla. Kustannukset on kohdistettu pääsääntöisesti aiheuttamisperiaatteen mukaan. Yhteisiä kustannuksia on kohdistettu/eriytetty muusta toiminnasta prosentuaalisesti. Laskennalliset erät (sisäisten tukipalveluiden kustannukset) toimintamenojen tai palkkojen ja palkkioiden suhteessa. Tuottovaatimusta ei ole määritelty. Keskitetysti hoidetut palvelu on jaettu eriytetyille toimintoille toimintamenojen suhteessa. Eriytetyt toiminnot esitetään tilinpäätöksessä eriytetyn liiketoiminnan tuloslaskelman kaavaa noudattaen.

Eriyttämisvelvoite koskee myös kaupungin omistamia konserniyhtiöitä. Konserniyhtiöille on annettu ohjeistus eriyttää omassa toiminnassaan kilpailulainsäädännön tarkoittama toiminta, mikäli yhtiöllä sellaista on. Jokainen tytäryhtiö raportoi asiasta omassa tilinpäätöksessään.

Toimitilojen ja asuntojen ulosvuokraus	2023	2022
Liikevaihto	7 973 340,57	8 937 805,90
Liiketoiminnan muut tuotot	1 634,07	7 631,57
Materiaalit ja palvelut	-2 337 002,24	-3 423 574,24
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 101 800,93	-1 701 324,58
Ostot tilikauden aikana	-1 101 800,93	-1 701 324,58
Palvelujen ostot	-1 235 201,31	-1 722 249,66
Henkilöstökulut	-77 608,61	-81 153,26
Palkat ja palkkiot	-64 181,91	-66 870,11
Henkilösivukulut	-13 426,70	-13 803,19
Eläkekulut	-10 916,90	-11 238,66
Muut henkilösivukulut	-2 509,80	-2 564,53
Poistot ja arvonalentumiset	-2 010 321,33	-2 076 477,65
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 010 321,33	-2 992 825,08
Liiketoiminnan muut kulut	-554 407,09	-626 395,29
Liikeylijäämä (-alijäämä)	2 995 635,37	2 737 837,03
Rahoitustuotot ja -kulut	286,08	531,80
Muut rahoitustuotot	287,40	398,67
Muut rahoituskulut	-1,32	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 995 921,45	2 738 368,83
Muut laskennalliset kustannukset	-87 997,23	-344 283,20
Toiminnan kokonaiskustannukset	2 907 924,22	2 394 085,63

Kokous- ja konserttipalvelut	2023	2022
Liikevaihto	152 140,04	159 832,08
Liiketoiminnan muut tuotot	22 428,09	30 216,64
Materiaalit ja palvelut	-122 257,05	-107 755,96
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 697,39	-34 885,21
Ostot tilikauden aikana	-27 697,39	-34 885,21
Palvelujen ostot	-94 559,66	-72 870,75
Henkilöstökulut	-377 832,10	-340 794,57
Palkat ja palkkiot	-301 073,69	-282 980,43
Henkilösivukulut	-76 758,41	-57 814,14
Eläkekulut	-66 368,76	-47 662,86
Muut henkilösivukulut	-10 389,65	-10 151,28
Liiketoiminnan muut kulut	-1 017 150,79	-908 303,80
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-1 342 671,81	-1 166 805,61
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 342 671,81	-1 166 805,61
Muut laskennalliset kustannukset	-35 112,47	-36 881,26
Toiminnan kokonaiskustannukset	-1 377 784,28	-1 203 686,87

Matkahuolto asiamiespalvelu	2023
Liikevaihto	14 970,96
Liiketoiminnan muut tuotot	34 642,34
Materiaalit ja palvelut	-2 400,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 400,00
Ostot tilikauden aikana	-2 400,00
Palvelujen ostot	0,00
Henkilöstökulut	-40 184,95
Palkat ja palkkiot	-33 371,34
Henkilösivukulut	-6 813,61
Eläkekulut	-5 913,40
Muut henkilösivukulut	-900,21
Liiketoiminnan muut kulut	-16 601,15
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-9 572,80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-9 572,80
Muut laskennalliset kustannukset	-2 014,44
Toiminnan kokonaiskustannukset	-11 587,24

Kiinteistöjen hoito ja kunnossapito ulkoinen tuotanto

	2023	2022
Liikevaihto	133 315,94	256 172,20
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	2 871,50
Materiaalit ja palvelut	-41 554,50	-34 307,25
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 041,45	-4 290,46
Ostot tilikauden aikana	-7 041,45	-4 290,46
Palvelujen ostot	-34 513,05	-30 016,79
Henkilöstökulut	-99 003,70	-159 100,17
Palkat ja palkkiot	-82 202,70	-131 998,72
Henkilösivukulut	-16 801,00	-27 101,45
Eläkekulut	-13 733,84	-21 960,57
Muut henkilösivukulut	-3 067,16	-5 140,88
Liiketoiminnan muut kulut	-11 503,11	-16 495,84
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-18 745,37	49 140,44
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-18 745,37	49 140,44
Muut laskennalliset kustannukset	-18 002,63	-22 245,04
Toiminnan kokonaiskustannukset	-36 748,00	26 895,40

Puhtauspalvelut ulkoinen tuotanto

	2023	2022
Liikevaihto	39 939,54	2 065 941,44
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut	-23 487,94	-191 755,94
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 285,08	-91 927,37
Ostot tilikauden aikana	-3 285,08	-91 927,37
Palvelujen ostot	-20 202,86	-99 828,57
Henkilöstökulut	37 828,59	-1 491 079,20
Palkat ja palkkiot	32 111,18	-1 231 374,68
Henkilösivukulut	5 717,41	-259 704,52
Eläkekulut	4 507,74	-212 463,34
Muut henkilösivukulut	1 209,67	-47 241,18
Liiketoiminnan muut kulut	-4 730,15	-22 285,71
Liikelylijäämä (-alijäämä)	49 550,04	360 820,59
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	49 550,04	360 820,59
Muut laskennalliset kustannukset	-519,88	-188 189,34
Toiminnan kokonaiskustannukset	49 030,16	172 631,25

Vertailussa edelliseen vuoteen on huomioitava toiminnan muutokset ja myynnin päättyminen hyvinvointialueelle.

Ruokapalvelut ulkoinen tuotanto	2023	2022
Liikevaihto	169 815,61	3 466 484,00
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut	-54 888,79	-1 419 475,71
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-30 303,56	-1 137 297,41
Ostot tilikauden aikana	-30 303,56	-1 137 297,41
Palvelujen ostot	-24 585,23	-282 178,30
Henkilöstökulut	-183 209,09	-1 359 610,18
Palkat ja palkkiot	-150 813,49	-1 117 149,40
Henkilösivukulut	-32 395,60	-242 460,78
Eläkekulut	-26 328,16	-198 003,31
Muut henkilösivukulut	-6 067,44	-44 457,47
Liiketoiminnan muut kulut	-38 447,50	-171 950,32
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-106 729,77	515 447,79
Rahoitustuotot ja -kulut	0,00	-8,97
Muut rahoituskulut	0,00	-8,97
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-106 729,77	515 438,82
Muut laskennalliset kustannukset	-19 966,66	-188 270,27
Toiminnan kokonaiskustannukset	-126 696,43	327 168,55

Vertailussa edelliseen vuoteen on huomioitava toiminnan muutokset ja myynnin päättyminen hyvinvointialueelle

6 Luettelot ja selvitykset

6.1 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista

Pääkirjanpito

Käyttöomaisuuskirjanpito	atk-tuloste
Myyntireskontra	atk-tuloste
Ostoreskontra	atk-tuloste
Päiväkirja	atk-tuloste
Pääkirja	atk-tuloste
Palkkaluettelo	atk-tuloste

Tilinpäätös

Tase-erittelyt

Liitetietojen erittelyt

Kaikki asiakirjat säilytetään paperimuotoisena tai sähköisenä. Tilinpäätös säilytetään pysyvästi ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

6.2 Luettelo tositelajeista

ALKUSA	Alkusaldot	MRP42	Laskulaji 42
BUD	Talousarvio	MRP44	Laskulaji 44
BUDL	Lisätalousarvio	MRP47	Laskulaji 47
HAAHTE	Haahtela muistiot	MRP48	Laskulaji 48
IRTAIN	Irtaimisto	MRP49	Laskulaji 49
KASSA	CPU kassa	MRP50	Laskulaji 50
KOMMUI	Käyttöomaisuuden muistiot	MRP53	Laskulaji 53
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet	MRP54	Laskulaji 54
MATKAT	Travel-matkalaskut	MRP64	Laskulaji 64
MRP10	Laskulaji 10	MRP65	Laskulaji 65
MRP11	Laskulaji 11	MRP66	Laskulaji 66
MRP21	Laskulaji 21	MRP68	Laskulaji 68
MRP26	Laskulaji 26	MRP69	Laskulaji 69
MRP27	Laskulaji 27	MRP73	Laskulaji 73
MRP28	Laskulaji 28	MRP74	Laskulaji 74
MRP33	Laskulaji 33	MRP75	Laskulaji 75
MRP34	Laskulaji 34	MRP76	Laskulaji 76
MRP36	Laskulaji 36	MRP78	Laskulaji 78
MRP38	Laskulaji 38	MRP80	Laskulaji 80

MRP81	Laskulaji 81	MUIRS2	Rondo-muistio sisäinen
MRP83	Laskulaji 83	MUIST1	Muistio ulkoinen
MRP86	Laskulaji 86	OMAKSU	Ostoreskontran maksut
MRP87	Laskulaji 87	ORPRO	ORP Ostol DATACycle
MRP88	Laskulaji 88	OSTOT	Ostolaskut
MRP98	Laskulaji 98	PALKAT	Palkkatositteet
MRPHYV	Hyvityslaskun kuittaus	PANKKI	Pankkien tiliotteet
MRPK	Tileistä poisto	SISROP	Sisäiset laskut
MRPMAN	Manuaalisuoritukset	VARAS1	Varasto
MRPVII	Viitesuoritukset	VYÖR	Vyörytys
MUIRO2	Rondo-muistio ulkoinen	ZBF	Budjetointitositteet

7 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

7.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kouvolassa 25.3.2024

Tilinpäätös on allekirjoitettu sähköisesti.

Jouko Leppänen

Markku Pakkanen

Jenni Aikio

Janne Patjas

Ukko Bamberg

Milla Raunio

Manu Huuhilo

Liisa Varjola

Tapio Karvonen

Anni Villikka

Sari Melkko

Miia Witting

Jukka Nyberg

Marita Toikka, kaupunginjohtaja

7.2 Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kouvolassa sähköisen allekirjoituksen päiväyksellä

BDO Oy

Ulla-Maija Tuomela

JHT, KHT

8 Liitteet

8.1 Investointien seurantalomakkeet

Investointihankkeen seurantalomake

Leasing

Nimi: Valkealan monitoimitalo

Kuvaus

Valkealan monitoimitalo sisältyy valtuuston hyväksymään perusopetuksen palveluverkkosuunnitelmaan. Päiväkodin, yhtenäiskoulun, perhekeskuksen ja kirjaston lisäksi monitoimitalon tiloja käyttävät nuorisotyö, kansalaisopiston aikuisryhmät ja lasten sekä nuorten käsityökoulu, kuvataidekoulu sekä musiikkiopisto. Lisäksi monitoimitalo tarjoaa monipuoliset kokoontumis- ja harrastustilat Valkealan alueen yhdistyksille ja urheiluseuroille. Monitoimitaloon sijoittuu vuosiluokat 1–9, esiopetus, varhaiskasvatuksen vuoropäiväkotit, kirjasto, perhekeskus ja nuorisotyö sekä aluekeittiö. Tilat rakennetaan noin 650 oppilaalle ja noin 120 päiväkotilapselle. Henkilökuntaa tiloissa tulee olemaan noin 120–130. Kesällä 2021 on purettu osa olemassa olevasta koulurakennuksesta. Rakennustyöt alkoivat syksyllä 2021 ja valmistuminen on loppuvuodesta 2023. Monitoimitalo otetaan käyttöön tammikuussa 2024. Tämän jälkeen puretaan vanha koulurakennus pois tontilta ja tehdään pihatyöt loppuun. Koko hanke on valmis kesällä 2024.

Riskiarvio

Elinkaarimallia ei ole kaupungilla aiemmin käytetty, joten mallin toimivuudesta ei ole kokemusta. Mallin toimivuus ja käyttökokemus nähdään rakennuksen valmistuttua ja 20 vuoden päästä taloudellisen pitoajan eli vuokra-ajan päätyttyä.

Kuvaus projektin tilanteesta

Hankesuunnitelma hyväksyttiin syksyllä 2019. Hankkeen palveluntuottajan kilpailutus aloitettiin kesällä 2020. Palveluntuottajan valinta sekä sopimusten laadinta tehtiin keväällä 2021. Rakennustyöt alkoivat kesällä 2021 ja työt etenevät nyt sisävalmistusvaiheessa. Rakennus valmistuu arviolta lokakuussa 2023 ja rakennuksen käyttöönotto on tammikuussa 2024.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähanke					
Kiinteistöleasing	29 900			29 900	144
Rahoitusosuudet				0	
Netto	29 900	0	0	29 900	144
Muut liittyvät kustannukset:					
Johtosiirto	400			400	165
Irtokalusteet	1 100			1 100	
Pienkalusto (käyttötalous)	80			80	
Purkukustannukset (käyttötalous)	100			100	160
				0	
Yhteensä	1 680	0	0	31 580	325
Yhteensä	31 580	0	0	31 580	469

Talousarvio seuranta

Päähanke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2018	1 500	0	1 500	43	-1 457
2019	0	200	200	101	-99
2020	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
yht	1 500	200	1 700	144	-1 556

Investointihankkeen
seurantalomake

Leasing

Nimi: Kuusankosken yhtenäiskoulu

Kuvaus

Kuusankosken yhtenäiskoulu on osa perusopetuksen kehittämissuunnitelman Kuusankoski-Jaalan perhekeskusalueen kouluinvestointeja. Kuusankosken yhtenäiskouluun yhdistetään uuden koulurakennuksen valmistumisen jälkeen Naukion yhtenäiskoulu, Hirvelän koulu, Pilkanmaan koulu ja Kymintehtaan koulun yläkouluopetus, vaativan erityisen tuen oppilaita Kuusankoski-Jaala alueelta sekä erikoisluokkia. Hankesuunnittelussa koulu on mitoitettu 692 oppilaalle. Naukion päiväkodin uudisrakennus sijoittuu samalle alueelle, mikä mahdollistaa joustavan esi- ja alkuopetuksen järjestämisen. Rakennukseen varataan tilat myös nuorisopalvelulle ja suunnittelussa otetaan huomioon myös kansalaisopiston toiminta.

Riskiarvio

Kuusankosken yhtenäiskoulu on ratkaisu alueen peruskorjaustarpeisiin sekä palveluverkon tiivistämiseen Kuusankoski-Jaala perhekeskusalueella. Kuntokartoitusten osalta Hirvelän- ja Pilkanmaan koulu ei kannata peruskorjata ja Naukion yhtenäiskoulun peruskorjaustarve on 5-10 vuoden päästä.

Kuvaus projektin tilanteesta

Hankesuunnitelman suuntaviivat on käsitelty lautakunnassa 03/2021. Hankesuunnitelma on hyväksytty 26.1.2022 Kasvatus- ja opetuslautakunnassa. Rahoitusmallin valinta sekä kustannusten muuttuminen käsiteltiin hallituksessa 7.3.2022. Tämän jälkeen hankkeen toteutusaika on muuttunut. Rakentaminen taloussuunnitelman 2023–2026 mukaisesti ajoittuu vuosille 2025-2027, arvioitu koulutoiminnan alkaminen elokuussa 2027.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähanke					
Kiinteistöleasing	21 175			21 175	0
Rahoitusosuudet				0	
Netto	21 175	0	0	21 175	0
Muut liittyvät kustannukset:					
Kalusteet	600			600	
Pienkalustus (käyttötalous)	90			90	
Naukion koulun purku (käyttötalous)	150			150	
Yhteensä	840	0	0	840	0
Yhteensä	22 015	0	0	22 015	0

Talousarvio seuranta

Päähanke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2020	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
yht	0	0	0	0	0

Investointihankkeen
seurantalomake

Leasing

Nimi: Inkeröisten monitoimitalo (yhtenäiskoulu)

Kuvaus

Inkeröisten monitoimitalo on osa perusopetuksen kehittämissuunnitelman Myllykoski-Inkeröinen perhekeskusalueen kouluinvestointeja sekä osa päiväkotiverkon kehittämissuunnitelmaa.

Inkeröisten monitoimitaloon yhdistetään Inkeröisten yhteiskoulu, Anjalan koulu ja Tehtaanmäenkoulu.

Tämänhetkinen koulujen yhteinen oppilasmäärä on 446 oppilasta sekä varhaiskasvatuksena lasten määrä 166 lasta eli yhteensä 612 lasta.

Inkeröisten monitoimitalo, joka käsittäisi alueen oppilaiden peruskoulun (1-9lk), alueen erityisen tuen osaamiskeskuksen pienryhmineen, 8-ryhmäisen päiväkodin, tilat kirjastolle ja nuorisopalveluille. Monitoimitalo palvelisi myös kuntalaisia ja järjestöjä. Eteläisen Kouvolan keskuskeittiöpalvelut myös keskitettäisiin uuden monitoimitalon yhteyteen.

Riskiarvio

Inkeröisten monitoimitalo olisi ratkaisu peruskorjaustarpeisiin ja palveluverkon tiivistämiseen. Monitoimitila palvelisi iltaisin ja viikonloppuisin myös alueen järjestöjä, seuroja, kansalaisopistoa, musiikkiopistoa, kuvataidekoulua.

Kuvaus projektin tilanteesta

Vuoden 2022 kilpailutettiin konsultti mukaan Kouvolan kaupungin ensimmäiseen yhteistoiminnalliseen KVR:n urakan valmisteluun. Osallistumisilmoitukset julkaistiin helmikuussa 2022. Osallistujia saatiin 3 kpl, jotka valittiin kaikki mukaan kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn. Neuvotteluita käytiin 2 kpl osallistujaa kohti. Lopulliset tarjouspyynnöt lähetettiin neuvotteluiden päätyttyä kesäkuussa ja tarjousaika oli elokuuhun. Tarjoukset arvioitiin elo-syyskuun aikana ja kehitysvaiheen sopimus solmittiin lokakuussa tarjouksen voittaneen SRV:n kanssa. Kehitysvaiheeseen siirryttiin välittömästi sopimuksen allekirjoituksen jälkeen. kehitysvaihe jatkuu vuoden 2023 puolelle.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähänke					
Kiinteistöleasing	27 500	0	0	27 500	
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	
Netto	27 500	0	0	27 500	
Muut liittyvät kustannukset:					
Kalusteet (käyttäjän hankinta)	800			800	
2012 valmistuneen osan muutos- ja korjaustyöt, aiemmat kustannukset hankesuunnittelua	380			380	409
Pienkalusto (käyttötalous)	80			80	
Yhteiskoulun purku (käyttötalous)	400			400	370
Yhteensä	1 660	0	0	1 660	779
Yhteensä	1 660	0	0	1 660	779

Talousarvioseuranta

Päähänke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2020	200		200	0	-200
2021	0	380	380	0	-380
2022	0		0	0	0
2023	0		0	0	0
yht	200	380	580	0	-580

Investointihankkeen seurantalomake

Aktivoitava

Nimi: Marjoniemen yhtenäiskoulu, Kouvola**Kuvaus**

Marjoniemen yhtenäiskoulu on osa perusopetuksen kehittämissuunnitelman keskisen perhekeskusalueen kouluinvestointeja. Marjoniemen yhtenäiskouluun yhdistetään Kaunisnurmen koulu, Kouvolan yhteiskoulu ja Urheilupuiston koulu. Lisäksi kouluun liitetään vaikeimmin kehitysvammaisten opetus koko kaupungista, mm Carea-koulun vaikeimmin kehitysvammaisten opetus, sairaalaopetus ja kaikkein vaativin muu erityisopetus. Kouluun sijoittuu myös erityisen tuen osaamiskeskus ja kaupunkitason vaativan tuen yksikkö sekä erikoisluokkaopetusta.

Suunnittelun pohjana on 966 oppilaan koulu, sisältäen erityisen vaativan tuen oppilasmäärät. Käyttäjryhmät tarkentuvat hankesuunnittelun edetessä. Keskustan alueella on tarvittavan kokoiset ikäluokat turvaamaan koululle joustavat opetusjärjestelyt, jossa huomioiduu opetusryhmien optimaalinen koko ja henkilöstömitoitus sekä oppilaiden yksilölliset tuen tarpeet.

Riskiarvio

Kouluun sijoittuva Carea-koulu on tällä hetkellä väistötiloissa. Kaunisnurmen koulun, Kouvolan yhteiskoulun ja Urheilupuiston koulun peruskunto edellyttää peruskorjausta. Kouluverkon kuntotarkastuksessa Kaunisnurmen koulun ja Kouvolan yhteiskoulun peruskorjaustarve on 1–5 vuotta. Urheilupuiston koulun peruskorjaustarve on 5–10 vuotta.

Kuvaus projektin tilanteesta

Keskustan koulun sijoittamisesta on tehty ennakkovaikutusten arviointi. Tähän pohjautuen lautakunta on päättänyt koulun sijoituspaikaksi Marjoniemen alueen. Hankesuunnittelun suuntaviivat on käsitelty lautakunnassa 6.10.2021. Hankesuunnitelman valmistuminen on viivästynyt, valmistuu arviolta 03/2023. Suunnittelu alkaa vuoden 2023 aikana ja rakentaminen sijoittuu vuosille 2024–2026. Koulutoiminta kohteessa alkaa elokuussa 2026.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähänke					
Investointimenot	43 450				50
Rahoitusosuudet					
Netto	43 450	0	0	0	50
Muut liittyvät kustannukset:					
Kalusteet	1 250	0	0	1 250	
Katualueet	1 800	0	0	1 800	
Johtosiirrot	100	0	0	100	
Terveyskeskuksen purku ja siihen liittyvät työt (käyttötalous)	300	0	0	300	
Pienkalusteet (käyttötalous)	100	0	0	100	
yhteensä	3 550	0	0	3 150	0
yhteensä	47 000	0	0	3 150	50

Talousarvio seuranta

Päähänke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2021	0	0	0	8	8
2022	500	-400	100	42	-58
2023	3 000	0	3 000	0	-3 000
yht	3 500	-400	3 100	50	-3 050

Investointihankkeen seurantalomake

Aktivoitava

Nimi: Kirjaston peruskorjaus**Kuvaus**

Pääkirjaston peruskorjaus tavoittelee teknisesti toimivampaa ja nykyaikaisempaa kirjastotilaa, varsinkin pohjakerroksen osalta. Maakuntakirjaston statuksen siirryttyä on osa arkistosta jäänyt tyhjilleen. Sähköisen median ohjaus ja tuki on tullut lisänä kirjaston toimialaan jo 2016 lakimuutoksella, mutta vanha rakennus ei ole tarjonnut siihen kunnollisia tiloja. Tilojen uudelleenjärjestelyillä sekä esteettömyyteen panostaen saadaan tehokkaammat ja turvallisemmat tilat myös pohjakerrokseen. Elinkaarensa päässä olevan tekniikan uusiminen.

Riskiarvio

Kouvolan pääkirjaston kiinteistö on teknisen elinkaarensa päässä. Tilojen sopimattomuus nykyaikaisiin ja monipuolisiin kirjasto palveluihin vähentää Kouvolan keskustan vetovoimaa. Vanhentuneet rakennukset ovat myös imagohaitta kaupungille. Teknisen käyttökänsä päässä olevat putket, hissi ja ilmastointi ym. aiheuttavat kasvavia vuosittaisia korjausmenoja. Tilojen työ- ja asiakasturvallisuusriskit lisääntyvät ja epäkäytännölliset tilat heikentävät työn tehokkuutta. Vanhojen tilojen esteettömyys (myös muilta osin kuin liikunnalliset esteet) on kiinteistössä heikko, joten ikääntyvän väestön osallistumisen mahdollisuus ei ole taattu.

Kuvaus projektin tilanteesta

Hankesuunnittelun aloitus 2024.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähanke					
Kirjaston peruskorjaus	10 700			10 700	0
Rahoitusosuudet				0	0
Netto	10 700	0	0	10 700	0
Muut liittyvät kustannukset:					
				0	
				0	
Yhteensä	0	0	0	10 700	0
Yhteensä	10 700	0	0	10 700	0

Talousarvio seuranta

Päähanke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
yht	0	0	0	0	0

Investointihankkeen seurantalomake

Aktivoitava

Nimi: Teatteri

Kuvaus

Teatterin laajennus ja peruskorjaus, joka kuuluu osana kulttuurikortteli kokonaisuuteen. Teatteri tarvitsee kävijämäärien kasvattamisen, oheispalvelujen ja tilavuokrauksen lisäämisen mahdollistamiseksi ajanmukaiset ja riittävän kokoiset näyttämötilat ja erillisen harjoitussalin. Nykyisten teatteritilat pysyvät teatterin käytössä ja laajennukseen mahtuu nykyaikainen suuri näyttämö. Poikilo-museoiden siirtyminen keskustakortteliin tarkastellaan tilavarauksena teatterin tontille. Neljän kulttuurilaitoksen sijoittuminen yhteen kortteliin synnyttää Kouvolan keskustaan nykyaikaisen ja eläväisen kohtaamispaikan kaupunkilaisille ja matkailijoille. Kaupunkilainen voi helposti löytää itselleen sopivaa kulttuuritoimintaa, tapahtumia, yhteisöllisen toiminnan ja oppimisen mahdollisuuksia, tapaamisen paikkoja, työskentelytiloja ja kokoontumispaikkoja.

Riskiarvio

Kouvolan kansalaisopiston ja teatterin kiinteistöt ovat kaikki teknisen elinkaarensa päässä. Tilojen sopimattomuus nykyaikaisiin ja monipuolisiin kulttuuripalveluihin vähentää Kouvolan keskustan vetovoimaa. Vanhentuneet rakennukset ovat myös imagohaaitta kaupungille sekä huonontaa tilojen käyttäjien mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Teknisen käyttöikänsä päässä olevat putket, hissi ja ilmastointi ym. aiheuttavat kasvavia vuosittaisia korjausmenoja. Tilojen työ- ja asiakasturvallisuusriskit lisääntyvät ja epäkäytännölliset tilat heikentävät työn tehokkuutta. Vanhojen tilojen esteettömyys (myös muilta osin kuin liikunnalliset esteet) on kaikissa kiinteistöissä heikko, joten ikääntyvän väestön osallistumisen mahdollisuus ei ole taattu. Teatterin laajennus on riippuvainen Kuntotalon tilanteesta ja opiston toimintojen sijoittamisesta muihin tiloihin.

Kuvaus projektin tilanteesta

Teatterin laajennuksen ja peruskorjauksen osalta on päätetty avata arkkitehtuurikilpailu kutsukilpailuna, jossa tarkastellaan laajennuksen sopivuutta kaupunkikuvaan sekä toiminnallinen sopivuus teatterin tarpeeseen. Kilpailussa tutkitaan myös Kuntotalon mahdollista purkutarvetta. Arkkitehtuurikilpailun valmistelu on käynnistynyt vuoden 2023 alusta kilpailukonsultin kilpailuttamisella. Konsultin avulla on valmisteltu kilpailuohjelmaa sekä osallistumishakemusta kutsukilpailuun. Arkkitehtuurikilpailun (SAFA) osallistumishakemuksia tuli 16 kpl, joista kutsukilpailuun valittiin 5 toimistoa. Arkkitehtuurikilpailun aikataulu on 19.6. - 30.10.2023. Kutsuille maksetaan kullekin toimistolle 35 000 euroa tarjouspalkkiota. Voittaja julkistetaan tammikuussa 2024. Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut 4 kertaa.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähänke					
Teatteri, laajennus ja peruskorjaus	30 000			30 000	292
Rahoitusosuudet				0	0
Netto	30 000	0	0	30 000	292
Muut liittyvät kustannukset:					
				0	
Yhteensä	0	0	0	30 000	0
Yhteensä	30 000	0	0	30 000	292

Talousarvio seuranta

Päähänke	Talousarvio	Muutettu		Toteuma	poikkeama
		Muutokset	talousarvio		
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	250	0	250	292	42
yht	250	0	250	292	42

Investointihankkeen
seurantalomake

Aktivoitava

Nimi: Uimahallin peruskorjaus ja laajennus

Kuvaus

Nykyiset uimahallit ovat olleet jo kauan ollut perusteellisen korjausten tarpeessa. Uuden uimahallin hankesuunnittelun käynnistävänä tekijänä on uimahallin tekninen kunto ja palvelutason laatu. Kouvolan uusi uimahalli tulee olemaan kaupungin tärkein sisäliikuntapaikka, joka palvelee laajasti kaikkia väestöryhmiä. Uimahallipalveluita parantamalla luodaan kuntalaisille mahdollisuuksia lisätä liikkumista ja lisätään ennaltaehkäisevää hyvinvointia. Kouvola uimahallit ovat perinteisesti toteutettu ns. perusuimahalleja, josta puuttuvat nykyaikaiset uimahallipalvelut. Kävijämäärätavoite on asetettu 400 000 kävijään, jota voidaan pitää realistisena. Kouvolan uusi uimahalli palvelee Kouvolan kaupungin asukkaiden ja seurojen lisäksi lähikuntien asukkaita omatoimisena virkistys ja kuntoilupaikkana sekä muun muassa lasten ja nuorten uimaopetuksessa.

Riskiarvio

Suurimpana haasteena on ikääntyvän uimahalliverkon korjaustarve lähivuosina arvion mukaan 23,6 milj. e, heikko palveluvarustus sekä pienenevät kävijämäärät. Nykyisten uimahallien heikko kunto asettaa toiminnallisen riskin. Uimahalliverkkoselvityksen ohjausryhmän tutustumiset eri paikkakunnilla nostivat esille vahvasti uuden nykyaikaisen uimahallin rakentamisvaihtoehdon.

Kuvaus projektin tilanteesta

Kaupunginhallituksen laajennetussa iltakoulussa 13.10.2021 on käyty laaja esittely ja keskustelu nykyaikaisesta uimahallista liikuntapalvelujen, tilapalvelujen ja talouden, kaavoituksen ja liikenteen sekä kaupunkikehittämisen näkökulmista. Iltakoulun jälkeen jatkosuunnittelussa on haettu ratkaisua nykyisen Urheilupuiston uimahallirakennuksen jatkokäytölle osana nykyaikaista uimahallia tai muuna liikuntapaikkana. Nykyisen uimahallin peruskorjaukselle ja laajennukselle on tehty tilaohjelman pohjalta hankesuunnittelua. Vastaavalla tavalla on tarkasteltu rakennuksen uusiokäyttöä. Asian jatkokäsittely etenee kaupunginhallituksen laajennetussa iltakoulussa maaliskuussa 2023, jonka jälkeen edelleen kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähänke					
Investointimenot	28 755			28 755	112
Rahoitusosuudet				0	
Netto	28 755	0	0	28 755	112
Muut liittyvät kustannukset:					
Kalustus	500				0
Yhteensä	500	0	0	0	0
yhteensä	29 255	0	0	28 755	112

Talousarvio seuranta

Päähänke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2021	350	-200	150	26	-124
2022	250	-100	150	86	-64
2023	1 000	0	1 000	365	-635
yht	1 600	-300	1 300	477	-823

Nimi: Yritysalueet

Kuvaus

Tällä kärkihankkeella kasvatetaan kaupungin yritystonttutuotantoa. Hanke toteutetaan vuosien 2023-2027 aikana ja sille on määritelty erillismäärärahat maanhankinnalle sekä yhdyskuntatekniikan investoinneille. Hankkeelle laadittavassa hankesuunnitelmassa määritellään vuosittaiset tavoitteet yritystonttutuotannon kasvattamiseksi valituille yritysalueille. Yritystonttutuotantoa kasvatetaan Teholan, Jokelan, Korjalan, Tervaskankaan ja Korian alueilla. Hankkeessa määritellään uusien yritysalueiden maanhankinnan, asemakaavoituksen, infran rakentamisen, tonttien esirakentamisen sekä tonttien luovutuksen aikataulut. Hankkeelle tällä hetkellä määritellyt investointimäärärahat mahdollistavat kaupungin tonttivarannon merkittävän kasvattamisen maanhankinnan ja asemakaavoituksen osalta siten, että kaupungista löytyisi tulevaisuudessa jopa yli 200 ha uutta yritystonttitarjontaa eri puolilta kaupunkia. Määritelty investointimäärärahat keskittyvät maanhankinnan tehostamiseen, mutta ne eivät mahdollista juurikaan tonttien esirakentamista ja vain vähäisessä määrin uuden infran ja katujen rakentamista.

Riskiarvio

Hankkeen projektisuunnitelman laadinnan yhteydessä laaditaan tarkempi ennakkovaikutusten arviointi sisältäen riskiarvion. Jos hanketta ei toteuteta, niin kaupungin elinvoima heikkenee, jos kaupunkiin ei toteuteta jatkossa ollenkaan uusia yritysalueita. Jos laajennettavat yritysalueet tai osa niistä ei kiinnosta yrityksiä, aiheutuu kaupungille ns. hukkainvestointeja, jos alueet jäävät rakentumatta. Tätä riskiä on pienennetty siten, että valikoidut laajennettavat yritysalueet ovat niitä, joilta yritykset ovat tällä hetkellä osoittaneet eniten kiinnostusta. Riskiä madalletaan myös sillä, että alkuvaiheessa kaupunki hankkii maa-alueita omistukseensa ja asemakaavoittaa ne tonttivarannoksi. Pääosin kohteiden infran ja katuverkoston toteutus käynnistetään vasta sitten, kun alueelle on tonttivaraus tai muu sitova sopimus yrityksen sijoittumisesta alueelle. Kaikkein tärkeimmillä yritysalueilla rakennetaan jo valmiiksi uusia katuja ja esirakennetaan tontteja. Kaupungissa on oltava tarjolla myös täysin valmiita yritystontteja, koska tämä pienentää riskiä sille, että yritys hakeutuisikin jollekin toisen kunnan alueelle niissä tapauksissa, joissa yritys haluaa päästä rakentamaan heti. Kärkihankkeen prosessiin liittyviä riskejä ovat mm. mahdolliset viivästymiset tai maanomistajien kieltäytymiset tarvittavista maakaupoista, asemakaavoista, katusuunnitelmista tai lupaprosesseista tehtävät valitukset tai tulevista urakoista tehtävät valitukset, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia projektin toteutumiseen tai sen aikatauluun.

Kuvaus projektin tilanteesta

Yritysalueet-kärkihanke etenee ohjausryhmän linjausten ja hankesuunnitelman mukaisesti. Hankepäällikkö aloitti hankkeessa syyskuussa 2023. Kärkihankkeen ohjausryhmä kokoontui edellisen kerran joulukuussa 2023. Yritysalueet-kärkihankkeeseen kuuluvia osa-alueiden suunnittelua ja rakentamista on edistetty Teholassa ja Jokelassa. Tervaskankaan ja Korian Hiivurin asemakaavojen luonnokset olivat nähtävillä kesällä 2023. Tämän lisäksi Tervaskankaalla vahvistui yksi asemakaava syksyllä. Tervaskankaalta ja Teholasta myytiin kesän aikana yritystontteja. Maanhankintaa on edistetty hankesuunnitelman mukaisesti. Liisakarhunmäen yritysalueen laajennus on rakenteilla. Kultasuontien ja Teholan alueen tonttien rakentamistyöt pääsevät alkamaan vasta 2024. Tervaskankaalle varatut määrärahat jäivät käyttämättä, koska korttelit myytiin siten, että ostaja tekee itse tarvittavat esirakennustyöt.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähanke					
Investointimenot	11 000			11 000	490
Rahoitusosuudet				0	
Netto	11 000	0	0	11 000	490
Muut liittyvät kustannukset:					
Maanhankinta ja tonttien esirakentaminen	0			0	1 650
Tonttien myynnit	0			0	-1 390
Yhteensä	11 000	0	0	11 000	751

Talousarvio seuranta

Päähanke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2023	5 000	-4 389	611	490	-121
yht	5 000	-4 389	611	490	-121

Investointihankkeen seurantalomake

Aktivoitava

Nimi: Käyrälammen alueen kehittäminen**Kuvaus**

Käyrälammen aluetta vahvistetaan kärkihankkeella kaupungin matkailupalveluiden ja virkistyskäytön keskuksena. Alueen uusi asemakaava mahdollistaa nykyistä laajempien matkailupalveluinvestointien toteutumisen alueelle. Käyrälammen etelärannalle on valmistunut yleissuunnitelma ja katu- ja yleisen alueen suunnitelma. Investoinnit mahdollistavat entistä paremmat harrastusmahdollisuudet, tapahtumatuottamisen sekä matkailun kehittymisen Käyrälammen alueella. Kärkihanketta jatketaan vuoden 2024 loppuun asti.

Riskiarvio

Viivästyksset sekä kustannusten nousu mahdollisia. Riskit ovat osoittautuneet hallittaviksi ja ovat aiheuttaneet pääosin pieniä viivästyksiä aikatauluun, esim. kevyen liikenteen sillan rakentamisen aloitus viivästyi muutamia kuukausia.

Kuvaus projektin tilanteesta

Käyrälammen kehittämishankkeessa on tullut syksyn aikana joitain aikatauluviivästyksiä, jotka eivät kuitenkaan vaaranna hankkeen tavoitteiden toteutumista kärkihankkeen loppuun mennessä. Käyräjoen kevyen liikenteen silta valmistui marraskuussa, myöhemmin kuin alun perin oli suunniteltu. Pääosa ulkoilureitin opasteista asennettiin loppusyksyllä. Opastuksen suunnittelu on edennyt vaiheittain, ja siitä syystä loput opastuksesta asennetaan vuonna 2024. Vt 6:n varrelle tulevan melunsuojauksen toteuttaminen siirtyi ELY:n kanssa käytyjen neuvottelujen vuoksi seuraavalle vuodelle; suunnittelu saatiin valmiiksi loppusyksyllä. Yleissuunnitelma-alueen, eli lammen etelä- ja lounaisosien, rakennussuunnitelmat valmistuivat suunnitellusti lokakuun lopussa. Viimeiset suunnitelmat (valaistus ja vesihuolto) valmistuivat kuitenkin vasta vuoden vaihteen molemmin puolin, mistä syystä yleissuunnitelma-alueen urakan kilpailutusta ei pystytty tekemään ennen vuoden loppua. Näin ollen urakka siirtyi kokonaan seuraavan vuoden puolelle, mukaan lukien laiturin esteettömyysrakenteet. Urakka oli suunniteltu aloitettavan syksyllä 2023. Tästä viivästyksestä huolimatta koko yleissuunnitelma-alueen rakentaminen toteutetaan vuoden 2024 loppuun mennessä aiempien suunnitelmien mukaisesti. Viivästys ei näin ollen vaikuta investointien toteutumiseen hankeajan puitteissa.

Kokonaiskustannukset (1000 €)	Kustannusarvio	Muutos 1	Muutos 2	Muutettu kustannusarvio	Toteuma yht
Päähänke					
Investointimenot	12 891			12 891	2 082
Rahoitusosuudet	-379			-379	-314
Netto	12 512	0	0	12 512	1 768
Käyttötalouden kustannukset					
Projektitoimisto	80			80	77
Yhteensä	80	0	0	80	77
Yhteensä, netto	12 592	0	0	12 592	1 844
Talousarvioseuranta					
Päähänke	Talousarvio	Muutokset	Muutettu talousarvio	Toteuma	poikkeama
2022	1 080	-330	750	660	-90
2023	3 163	-1 867	1 297	1 108	-189
yht	4 243	-2 197	2 047	1 768	-279